วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร

Journal of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ประจำปี 2567
Vol.26 No.2 (July-December) 2024
ISSN 3027-8724 (Print)
ISSN 3027-8732 (Online)

TCI ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai-Journal Citation Index Centre

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

กำหนดเผยแพร่

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Journal of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

ISSN 3027 – 8724 (Print)

ISSN 3027 - 8732 (Online)

มีกำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) / ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

วัตถุประสงค์

ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และผลงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคม และการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

เงื่อนไขการตีพิมพ์

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสามท่าน (Three-Blind Peer Review) ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัชราพร สุขทอง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพัฒณ์ ลาภจิตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ แสงอัมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.วิโรจน์ ทองปลิว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.วิจิตรา โพธิสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร์ ผลเกิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ แจ่มใส	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาจารย์ ดร.จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviews)

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันทนา กูลรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พิณศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไร จันทมัตตุการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัชราพร สุขทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ แสงอัมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิวัตร ศรีสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัส อินทวี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ร่วมพัฒนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ระโส	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ชัย กากแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนา จินดาศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.ชาตรี เกษโพนทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.จิราวรรณ อยู่เกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.ธัญเทพ สิทธิเสือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.ศิวาพร พยัคฆนันท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.ประภาพร บุญปลอด มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.อรุโณทัย อุ่นไธสง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.วิจิตรา โพธิสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ธีรศาศวัต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สัมมนา มูลสาร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร์ ผลเกิด มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกพงษ์ วงศ์คำจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะ ศักดิ์เจริญ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ อริยะเครือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร ยวงเงิน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ บุญยัง หมั่นดี	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ธงชัย วงศ์เสนา	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำยอด	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปารุษยา เกียรติคีรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีณา คำพุกกะ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดารัตน์ หอมหวน	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิ่งแก้ว ปะติตังโข	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ แจ่มใส	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุณย์เสนอ ตรีวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ อัตไพบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศักดิ์ วรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ด่านประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระชัย ยศโสธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธาตรี มหันตรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต ศรีประดิษฐ์	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ ภู่พัฒน์วิบูลย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนล สวนประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤๅชุตา เทพยากุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลมาศ ปฐมวณิชกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไททัศน์ มาลา	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนูศักดิ์ เรืองเดช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำพร แสงไชยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาสนะ เชิดชู	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิติวัชร ถ้วยงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิรณี ทัศนะเทพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คำภีรภาพ อินทะนู	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษศิริ ทองเฉลิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิช ถิระโคตร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนิทเดช จินตนา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สุขแสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลวดี ละม้ายจีน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัณณธร หอมบุญมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ตู้จินดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนึงนิตย์ ไสยโสภณ	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเศษ ชิณวงษ์	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา รัตนธรรมเมธี	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป แขรัมย์	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัตร์ ภูระธีรารัชต์	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยพัชร์ ศรีเพ็ญ	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทัศน์ กองทรัพย์	นักวิชาการอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรขา อินทรกำแหง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กาญจนา ชินนาค	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสถียร สีชื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิตรภณ สุนทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อาจารย์ ดร.อนุรัตน์ อนันทนาธร	มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร.จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.ปรารถนา แซ่อึ้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อาจารย์ ดร.ประทวน วันนิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ ดร.นพพล ไชยสน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ศิริวรรณ กวงเพ้ง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.วินัย ทองภูบาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.วิภาสิทธิ์ หิรัญรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
อาจารย์ ดร.พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
อาจารย์ ดร.จิรศักดิ์ บางท่าไม้	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.อิสระพงศ์ ถนัดค้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.วิยะดา วรานนท์วนิช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ศศิธร อดิศรเมธากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.เบญจวรรณ วงษาวดี	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ ดร.ดำเกิง โถทอง	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
นางสาวสุภาพร ลาภจิตร	กศน.จังหวัดสุรินทร์
นายมาโนชฐ์ ลาภจิตร	ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับอำเภอ ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
นางลาวัณย์ รับงาม	ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับอำเภอ เมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

เลขานุการ

นางปิยนุช ผมพันธ์

ผู้ช่วยเลขานุการ

นายอุทัย กำจร และ นางสาวภาพร ศรีโกตะเพชร

ศิลปกรรม / ประชาสัมพันธ์

นายณัฐนันท์ แสงสว่าง, นางนุตสรา มิ่งมงคล และ นางสาวอุษณีย์ จะมัวดี

Fast-track Indexing System

อาจารย์วิเชียร พรมแก้ว และ นายอนันต์ แสวงมี

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อาคาร 38 ชั้น 1 เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369, 082-7553460, E-mail : jhssrru@srru.ac.th

https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru

Periodicity

Journal of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

ISSN 3027 – 8724 (Print)

ISSN 3027 - 8732 (Online)

Two issues per year (January-June and July-December)

Objective

To promote and encourage lecturers, academicians, students and other interested people to have the opportunity to disseminate academic works and research works in humanities and social sciences and related fields including political science, public administration, law, sociology, economics, social development and education. In addition, the analytical studies presenting the problem solution to society.

Publishing Conditions

All published articles must be reviewed by at least three peer reviewers (Double-Blind Peer Review). The views and opinions of any articles in this journal are belonging to each author without responsibilities of editorial board.

Editorial Advisor

Assoc. Prof. Dr.Chalong Sukthong	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Atchara Sukthong	Surindra Rajabhat University

Managing Editor

Asst. Prof. Dr.Siriphat Lapchit	Surindra Rajabhat University

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr.Jirayu Supsin	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Aphichart Sangamporn	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Wanchai Suktam	Surindra Rajabhat University
Dr.Wirot Thongplew	Surindra Rajabhat University
Dr.Wichitra Photisarn	Surindra Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Jinnawat Pakotang	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Sommart Phonkerd	Buriram Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Sanya Kenaphoom	Rajabhat Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Sommai Chinnak	Independent Scholar
Asst. Prof. Dr.Kant Netklang	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Akkarapon Nuemaihom	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Wasan Panyagaew	Chiang Mai University
Asst. Prof. Dr.Thanwarut Jamsai	Sisaket Rajabhat University
Dr. Jaggapan Cadchumsang	Khon kaen University

Peer Reviewers

Internal Peer Reviewers :

Assoc.. Prof. Dr.Chalong Sukthong	Surindra Rajabhat University
Assoc.. Prof. Dr.Jirayu Supsin	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Santhana Goonrat	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Kritsada Pinsri	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Urai Jantamattukarn	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Atchara Sukthong	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Aphichart Sangamporn	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Itthiwat Srisombat	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Peerawat Intawee	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Kittisak Ruampattana	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Siam Raso	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Wasanchai Gargkeow	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Pana Jindasri	Surindra Rajabhat University
Dr. Chatree Ketphonthong	Surindra Rajabhat University
Dr. Jirawan Yookasem	Surindra Rajabhat University
Dr. Thanthep Sitthisuea	Surindra Rajabhat University
Dr. siwaporn Payakkanan	Surindra Rajabhat University
Dr. Prapaporn Boonplod	Surindra Rajabhat University
Dr. Arunothai Ounthaisong	Surindra Rajabhat University
Dr.Wichitra Photisarn	Surindra Rajabhat University

External Peer Reviewers

Prof. Dr.Suwit Theerasasawat	Khon kaen University
Assoc. Prof. Dr.Summana Moolsarn	Ubon Ratchathani University
Assoc. Prof. Dr.Jinnawat Pakotang	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Sommart Phonkerd	Buriram Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Sanya Kenaphoom	Rajabhat Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Dr.Phakdee Phosing	Rajabhat Maha Sarakham University

Assoc. Prof. Dr.Akekapong Wongkamjan	Sisaket Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Jitti Kittilertpaisan	Sakon Nakhon Rajabhat University,
Assoc. Prof. Dr.Chiya Pawabutra	Sakon Nakhon Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Rattana Panyapa	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Piya Sakcharoen	Ramkhamhaeng University
Assoc. Prof. Dr.Taweesak thongtip	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Sasong	Chiangmai Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Ratrhai Poencharoen	Silpakorn University
Assoc. Prof. Dr. Kriangsak Khiaomang	Burapha University
Assoc. Prof. Dr. Kittisak Ariyakuare	Rajamangala University of Technology Phra Nakhon
Assoc. Prof. Dr.Saraphi Wantrong	Independent Scholar
Assoc. Prof. Dr.Nattaporn Yuang Ngoen	Phranakhon Rajabhat university
Assoc. Prof. Sommai Chinnak	Ubon Ratchathani University
Assoc. Prof. Boonyoung Mundee	Independent Scholar
Assoc. Prof. Thongchai Wongsena	Independent Scholar
Asst. Prof. Dr.Sunthorn Khamyod	Maejo University
Asst. Prof. Dr.Parussaya Kiatkheeree	Suratthani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Paweena Khampukka	Ubon Ratchathani University
Asst. Prof. Dr.Sudarat Homhual	Ubon Ratchathani University
Asst. Prof. Dr.Akkarapon Nuemaihom	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Kingkaew Patitungkho	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Thanwarut Jamsai	Sisaket Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Sompong Suwannaphuma	Chaiyaphum Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Bunsanoe Triwiset	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Kant Netklang	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Patcharawit Jansirisi	Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr. Emon Saenphuwa	Sisaket Rajabhat University

Asst. Prof. Dr.Ploenpit Thummarat	Sakon Nakhon Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Sukhumwit Saiyasophon	Khon kaen University
Asst. Prof. Dr.Siripen Attapaiboon	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Peerasak Worachat	Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr.Wasan Panyagaew	Chiang Mai University
Asst. Prof. Dr.Anuwat Krasung	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr.Busakorn Watthanabut	Rajamangala University of Technology Suvarnnabhumi
Asst. Prof. Dr.Pramote Danpradit	Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr.Weerachai Yossothorn	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Chot Bodeerat	Pibulsongkram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Thatri Mahantarat	Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Orthida Prasarn	Sisaket Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Panit Sripradit	Independent Scholar
Asst. Prof. Dr.Thanarat Sa-ard-iam	Phranakhon Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Somkiat Phuphatwibul	Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr.Anon Suanpradit	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Ruechuta Thepyakul	Prince of Songkla University
Asst. Prof. Dr.Chayakarn Ruangsuwan	Rajabhat Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr.Vimonmas Phatomvanichakul	Rajabhat Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr.Thaithat Mala	Valaya Alongkorn Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Manusak Ruangdet	UdonThani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Amporn Saengchaiya	Rajabhat Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr.Asana Cherdchoo	Sisaket Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.kitiwat thauyngam	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Winiranee thassanathep	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Kampeeraphap Inthanu	Buriram Rajabhat University

Asst. Prof. Dr.Chuwong Upali	Rambhai Barni Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Kessiri Thongchalerm	UbonRatchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Suwit Thirakot	Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr.Sataporn Wichairam	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Sanitdech Jintana	Rajamangala University of Technology Thanyaburi
Asst. Prof. Dr.Bussagorn Suksan	UdonThani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Seksan Sonwa	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Kulvadee Lamaijeen	UbonRatchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Pannathorn Hombunma	Phranakon Si Ayuthaya Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Oraphan Toujinda	Nakhon Pathom Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Kanuengnit Saiyasophon	Independent Scholar
Asst. Prof. Dr.Wiset Chinnawong	Independent Scholar
Asst. Prof. Dr.Suwanna Ruttanathummatee	Independent Scholar
Asst. Prof. Dr.Prateep Khaeram	Independent Scholar
Asst. Prof. Dr.Theerawat Purateeranrath	Independent Scholar
Asst. Prof. Dr.Saranpat Sripen	Independent Scholar
Asst. Prof. Suthat Kongsup	Independent Scholar
Asst. Prof. Rekha Intarakamhang	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Asst. Prof. Kanjana Chinnak	UbonRatchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Sathian Seechuen	Sisaket Rajabhat University
Asst. Prof. Jittrapon Soontorn	Nakhon Pathom Rajabhat University
Dr. Anurat Anantanatorn	Burapha University
Dr. Jaggapan Cadchumsang	Khon kaen University
Dr. Prathana Sae-ung	Nakhon Pathom Rajabhat University
Dr. Pratoun wannit	Buriram Rajabhat University
Dr. Noppon Chaiyason	Maha Sarakham University
Dr. Siriwan Guangpeng	Maha Sarakham University

Dr. Chatnarongsak Suthamdee	Chaiyaphum Rajabhat University
Dr. Winai Thongpuban	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Dr. Wiphasit Hirunrat	Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus
Dr. Pisutpong Endoo	Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus
Dr. Jirasak Bangtamai	UbonRatchathani Rajabhat University
Dr. Isarapong Thanadkha	Chaiyaphum Rajabhat University
Dr. Wiyada Waranonvanit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr. Sasithorn Adisornmethakul	UbonRatchathani Rajabhat University
Dr. Benchawan Wongsawadee	Independent Scholar
Dr. Damkerng Tothong	Independent Scholar
Mr. Surasak Chamaram	Roi Et Rajabhat University
Miss Supaporn Lapjit	Surin Provincial Office of The Non-Formal and Informal Education
Mr. manoch lapjit	Pak Chong District Learning Encouragement Center
Mrs. Lawan Rubngam	Mueang Surin District Learning Encouragement Center, Surin Province

Secretary

Mrs. Piyanut Phomphan

Assistant Secretary

Mr. Uthai Kumjon and Miss Phataphon Srigotapet

Journal Design and Artworks / Public Relations

Mr. Nattanan Saengsawang, Mrs. Nutsara Mingmongkol and Miss Utsanee Jamuadee

Fast-track Indexing System

Mr. Wichian Promkaew and Mr. Anan Sawaengmee

Office

Editorial Board, Journal of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University Dean Office, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University Building 38 1 Floor, 186 Moo 1, Surin – Prasat Rd., Nok Mueang, Muang Surin, Surin, Thailand 32000, Tel/Fax. (+66) 044-513369, 082-7553460, E-mail : jhssrru@srru.ac.th
https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นวารสารทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณาคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index : TCI) โดยจัดกลุ่มคุณภาพวารสาร เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACI) ต่อไป ซึ่งวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 นี้ ทางกองบรรณาธิการได้ปรับรูปแบบการนำเสนอบทความพร้อมกับข้อแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์มีคุณภาพและมาตรฐานที่เข้มข้นกว่าเดิมตามหลักเกณฑ์และข้อเสนอแนะของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยในคราวประชุมเพื่อชี้แจงเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2561 ณ โรงแรมอวานี จังหวัดขอนแก่น ที่ผ่านมา อาทิ การระบุวันรับ การแก้ไข และตอบรับบทความ การกำหนดนโยบาย จริยธรรม และเงื่อนไขของวารสารที่ชัดเจนมากกว่าเดิม เป็นต้น เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพวารสารและยกระดับขึ้นสู่ฐานข้อมูลสากล ทั้งนี้ช่องทางการนำส่งบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่นั้น สามารถนำส่งบทความออนไลน์ได้ที่ https://www.tci-thaijo.org/ index. php/ jhssrru ซึ่งเป็นระบบการบริหารงานวารสารออนไลน์ด้วยงานระบบ ThaiJo2.0

โดยบทความในวารสารฉบับนี้มีผู้นิพนธ์มาจากหลากหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ซึ่งผลงานทางวิชาการดังกล่าวทางกองบรรณาธิการได้จัดส่งไปให้คณะกรรมการกลั่นกรองบทความทางวิชาการที่มาจากหลากหลายหน่วยงานของแต่ละสาขาเป็นผู้พิจารณาเพื่อความสมบูรณ์ของบทความและมอบให้ผู้นิพนธ์นำบทความไปปรับปรุงแก้ไขเป็นการเรียบร้อยแล้วก่อนการตีพิมพ์ตามกติกาและรูปแบบการตีพิมพ์เผยแพร่ สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความรวม 24 บทความ โดยเป็นบทความวิจัย 24 บทความ ซึ่งบทความโดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ(Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่ม การสอบถาม และการสัมภาษณ์ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้นิพนธ์ในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ

ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และขอขอบคุณกองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพัฒน์ ลาภจิตร

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
กองบรรณาธิการ (Editorial Board)	ll
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviewers)	ll
บทบรรณาธิการ (Editorial)	XV
บทความวิจัย (Research Articles)	
การสร้างสื่อดิจิทัลเพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด The Development of Digital Media to disseminate Cultural Heritage : A Case Study of the Ancient Sim at Sema Tha Kho Temple District Roi Et Province ณัฐธิดา มณีเรือง และ พงษ์พิพัฒน์ สายทอง Nattida Maneeruang and Pongpipat Saithong	1
คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน Quality of work life of Personnel in the Office of the Civil Service Commission กุลธิดา มาลัยแก้ว Koontida malaikaew	15
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี และสมรรถนะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน A Study of Learning Achievement on Selling for Good Profit and Higher Order Thinking of Grade 5 Student by Competency-Based Instruction Using Project-Based Learning จตุพร เตร่พิมาย และ สิรินาถ จงกลกลาง Jatuporn Trephimai and Sirinat Jongkonklang	33

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

การศึกษาทักษะทางการเงินของนักศึกษาคณะบริหารศาสตร์ม หาวิทยาลัยอุบลราชธานี 51
The Study of Financial Literacy of Students in the Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University
ปวีณา คำพุกกะ, อรุณรัตน์ เศวตธรรม, ปดิวรดา ล้อมลาย, สุภัตราภรณ์ สายสมบูรณ์ และ รินทร์ลภัส ชัยหิรัญกิตติ์
Paweena Khampukka, Arunrat Sawettham, Padivarada Lomla, Supattraporn Saisomboon and Rinlaphat Chaihirankit

ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง กรมราชทัณฑ์ 71
Organization commitment of Central Correctional Institution for Young Offenders Officers Department of Corrections
ศิลาวุฒิ สีชาติ และ ภิรดา ชัยรัตน์
silawut seechart and Pirada Chairatana

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 89
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
A Study of Academic Leadership of School Administrators in the 21st Century under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen
เกษสุดา งิ้วลาย, วิไลวรรณ พรมสีใหม่ และ ชวนคิด มะเสนะ
Ketsuda Nguliay, Wilaiwan Promseemai and Chuankid Masena

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริม 107
ทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
Development of Blended Learning Activities with Visual Programming to Promote Basic Programming Skills for Grade 2 Primary School Students
อุทัยวรรณ กาญจนโกสุม
Uthaiwan Kanchanakosum

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 127
Transformational Leadership in the BANI World Era Among School Administrators under Surin Primary Educational Service Office Area 1
อาคม ชัยศรี, ประภาพร บุญปลอด และ ธัญเทพ สิทธิเสือ
Akhom Chaisri, Prapaporn Boonplord and Thanyatep Sitthisua

การออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น 147
Designing and developing of experiential learning package to promote Mathematics literacy for lower primary school students
กิตติพล สุวรรณไตรย์, วรรณธิดา ยลวิลาศ, ปวีณา ขันธ์ศิลา และ สายหยุด ภูปุย
Kittipol Suwannatrai, Wannatida Yonwilad, Paweena Khansila and Saiyut Phupuy

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 165
The Development of Learning Achievement of Chemistry and Group Working Behavior of Grade 11 Students Using Inquiry Method (5E) Together with Problem Based Learning
กาญจนา สีสวาท, พรรนิพา พวันนา, วัญเพ็ญ คงเพ็ชร, วิไลลักษณ์ โคมพันธุ์ และ มณีรัตน์ น้ำจันทร์
Kanjana Srisawat, Pannipa Pawanan, Wanpen Khongpet, Wilailuck Khompun and maneerat namjan

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา Components of Learning Leadership for School Administrators จิราภรณ์ จำเริญดี, อภิสิทธิ์ สมศรีสุข และ นวพร วรรณทอง jiraporn jumrurndee, Apisit Somsrisuk and Nawaphorn Wannathong	183
การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน A Study of Digital Leadership Components among School Administrators กิตติภัฏ ฤทธิ์สุวรรณ, เอกลักษณ์ เพียสา และ วาโร เพ็งสวัสดิ์ Kittiphat Ritsuwan, Akkaluck Pheasa and Waro Pengsawat	201
A Study on the Use of the Context Clues as Tools for Reading Comprehension Asana cherdchoo	219
The Role of Cultural Heritage in Design Education : A Case Study of Suzhou Lattice Windows Wang Qiong and Sakchai Sikkha	233
Chinese Archery Cultural Heritage : Illustrated Guide to Mongolian Archery Techniques Xia Zhiyou and Sakchai Sikka	251
บทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ ในเขตอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ The Role of the Buddhist Sangha on Development in Educational Welfare in Sangkha District, Surin Province พระประเสริฐ ปภาโส, พระครูใบฎีกาเวียง กิตติวณฺโณ และ ภัฏชวัชร์ สุขเสน PhraPhraserst Papaso, PhrakrubaidikaWeang Kitiwanno and Phatchawat suksen	271

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์ อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ 289
Guidelines for the Development of Temples according to the Principles of Sappaya VII of the Sangha in Bua Chet District, Surin Province
พระอุดมศักดิ์ อธิจิตฺโต, พระราชวิมลโมลี และ ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม
Phrapald Udomsak Adhicitto, PhraRatchawimonmoli and Thanarat Sa ard iam

การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 303
Local Curriculum Management for Mango Cultivation for the Public, Pak Chong District Learning Encouragement Center, Nakhon Ratchasima Province
มาโนชฐ์ ลาภจิตร, ชณัฐตา แซ่เลี้ยง, รุ่งเรือง แซ่เลี้ยง และ สิริพัฒณ์ ลาภจิตร
Manod Lapjit, Chanatta Saeliaeng, Rungrang Saeliaeng and Siriphat Lapjit

สภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ 321
A States of developing Teachers' Competency in Curriculum and Learning Management under The Secondary Educational Service Area office Ubon Ratchathani Amnat Charoen
นิกรณ์ นิลพงษ์, เศวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และ ชวนคิด มะเสนะ
Nikorn Nilpong, Sawettaporn Tangwancharoen and Chuankid masena

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
ความต้องการการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ The need for the development of female prisoners before their release from Bueng Kan Provincial Prison นัฐพงษ์ พินทา และ ธนวิทย์ บุตรอุดม Nattapong Pinta and Thanawit Butrudom	341
ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในตำบลตรึมอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ A Study of The Buddhadhamma as Reflected in Kaelmor Rite of Communities in Trium Sub-District, Sikhoraphum District, Surin Province พระภานุพงศ์ ธมฺมทีโป, พระครูใบฎีกาเวียง กิตฺติวณฺโณ และ พระครูศรีปรีชากร PhraPhanuphong Thammateepo, Phrakrubaidika Weang Kitiwanno and Phrakhrusrichagorn	355
ศึกษาบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) A Study of The Public Welfare Roles of Phrakhru Pariyatkithamrong (Somwang Aggaseno) พระพยุง คุณธมฺโม, ภัฏชวัชร์ สุขเสน และ พระปลัดกิตติ ยุตฺติธโร Phra Payung Ghunadhammo, Phatchavat Suksen and PhrapaladKitti Yuttidharo	373
ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร The Relationship Between the Competencies of Educational Administrators in the 21st Century and the Teachers Performance Under the Bangkok Metropolitan Administration ศิรินภา อยู่ปูน และ ศิริพงษ์ เศาภายน Sirinapa Yoopun and Siriphong Sauphayana	389

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 407

The Development of Instructional Package by Using an Instructional Model Based on Simpson's Process for Psycho-Moter skill development through Community Learning Base on the topic of Forn Satta Bru Cha Pra That Ban Prasat for matayomsuksa 5 students

อมรรัตน์ พิเลิศ

Amonrat Pilert

ภาคผนวก (Appendix)

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 427

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 428

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ลงวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 451

ใบตอบรับการเป็นสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 452

การสร้างสื่อดิจิทัลเพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

The Development of Digital Media to disseminate Cultural Heritage : A Case Study of the Ancient Sim at Sema Tha Kho Temple District Roi Et Province

ณัฐธิดา มณีเรือง[1] และ พงษ์พิพัฒน์ สายทอง[2]

Nattida Maneeruang[1] and Pongpipat Saithong[2]

Received : April 19, 2024; **Revised** : November 1, 2024; **Accepted** : November 4, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อพัฒนาสื่อดิจิทัลการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิภาพกรอบแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ งานวิจัยนี้ได้พัฒนากรอบแนวคิดเพื่อการสร้างสื่อดิจิทัลเพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม โดยมีขั้นตอน 1) การหาแรงบันดาลใจ 2) การระดมความคิด และ 3) การนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปออกแบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลสำคัญมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ความเชื่อทางศาสนา องค์ประกอบทางกายภาพ ของสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ 2) กรอบแนวคิดการพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย การหาแรงบันดาลใจ การระดมความคิด และการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปออกแบบ และ 3) ผลการประเมินประสิทธิภาพกรอบแนวคิดการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ได้ผลรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X}$=4.13, S.D.=0.77)

คำสำคัญ (Keywords) : มรดกทางวัฒนธรรม, สื่อดิจิทัล, กรอบแนวคิด, สิมโบราณ

---

[1] คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; Faculty of Informatics, Mahasarakham University; e-mail : informatics@msu.ac.th

[2] คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; Faculty of Informatics, Mahasarakham University; e-mail : informatics@msu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were: 1) Study and analyze information on the ancient Sim cultural heritage. Wat Sema Tha Kho At Samat District Roi Et Province 2) Develop digital media for transmitting the ancient Sim cultural heritage and 3) Evaluate the effectiveness of the ancient Sim cultural heritage concept framework. This research has developed a conceptual framework for creating digital media to disseminate cultural heritage, with steps of 1) finding inspiration, 2) brainstorming, and 3) using data from analysis to design. The results of the research found that 1) Important information on the ancient Sim cultural heritage includes the history. religious beliefs Physical components of the ancient Sim, Wat Sema Tha Kho. 2) Conceptual framework for developing cultural heritage digital media, consisting of finding inspiration. Brainstorming and using the data obtained from the analysis to design; and 3) the results of evaluating the efficiency of the cultural heritage transmission concept framework. Overall results were of good quality. ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.=0.77)

Keywords : Cultural heritage, Digital media, Conceptual Framework, Ancient Sim

บทนำ (Introduction)

วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชน สังคม และเผ่าพันธุ์มนุษย์ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของตนเอง บ่งบอกถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติที่สืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตกาล การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความตระหนักถึงความสำคัญอันเป็นกลไกหลักของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแนวทางการปฏิบัติมุ่งเน้นให้เกิดขึ้นใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) การสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมในแต่ละมิติ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ชุมชนได้มีความตระหนักถึงความรู้ วิธีการศึกษา วิธีการจัดระบบและส่งต่อความรู้จากรุ่นไปสู่รุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม จากสถาปัตยกรรมสู่วัสดุศาสตร์ เพื่อการสืบทอดและนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) หรือ ONDE กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้จัดตั้งโครงการ Digital Cultural Heritage Thailand โดยกรอบแนวคิดหลักของโครงการ DCHT จะอยู่ภายใต้คำสำคัญ 3 คำ คือ Learn (เรียนรู้) Play (เล่น) และ Pride (ภาคภูมิใจ) เพื่อเล่ามรดกวัฒนธรรมไทยผ่านเครื่องมือดิจิทัล (คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) นอกเหนือจากนั้นยังสามารถดำเนินการและถ่ายทอดไปสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่าน 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการที่ 1 ขั้นตอนของการได้มาซึ่งการจัดการองค์ความรู้และข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรม กระบวนการที่ 2 เป็นการออกแบบโดยมีความคิดร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อถ่ายทอดทรัพยากรวัฒนธรรมให้อยู่ในรูปแบบ Digital Content ตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561 – 2580 และส่งเสริมการถ่ายทอดทรัพยากรวัฒนธรรมให้อยู่ในรูปแบบที่ยั่งยืน และกระบวนการที่ 3 เป็นการสร้างสรรค์ทรัพยากรวัฒนธรรมให้อยู่ในรูปแบบ Digital Content และเผยแพร่ผ่านช่องทาง Digital Platform เผยแพร่ช่องทางสื่อดิจิทัลให้สาธารณชนได้รับรู้ ส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่ให้หวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมซึ่งมีความหลากหลาย มีความเชื่อมโยงกันกับมิติต่าง ๆ และเป็นเรื่องของคุณค่าโดยมุ่งทำความเข้าใจ และเข้าถึงของประสบการณ์ชีวิต โดยพื้นที่ในการวิจัยคือวัดเสมาท่าค้อ เนื่องจากวัดแห่งนี้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2385 มีสิมโบราณอีสานที่นี่มีความสมบูรณ์ที่สุดหลังหนึ่ง (พุทธศิลป์อีสาน, 2556) แต่ทว่าสิมโบราณแห่งนี้ยังไม่ได้เป็นที่รู้จักมากนัก เนื่องจากวัดแห่งนี้ไม่ได้จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นสิมโบราณเพื่อพัฒนาสื่อดิจิทัลถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ในวิถีชีวิตและมรดกทางภูมิปัญญาตลอดจนวิถีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนในท้องถิ่น (ณัฐกฤตย์ ดิฐวิรุฬ, 2558) ซึ่งเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรก คือ ข้อมูลที่เป็นเอกสาร หนังสือ ข้อมูลในสื่อสารสนเทศต่าง ๆ และส่วนที่สองคือข้อมูลจากการบอกเล่าของผู้ที่เกี่ยวข้องกับในเรื่องราวของมรดกทางภูมิปัญญา ซึ่งการศึกษาอัตลักษณ์ของสิมโบราณวัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จะทำให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา ค่านิยม ตลอดจนความเป็นมาของวัฒนธรรมสำคัญ ๆ แสดงถึงเอกลักษณ์ภูมิปัญญาของกลุ่มชนจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันที่ยังคงมีการสืบทอดผลงานทางศิลปะพื้นบ้าน โดยจะศึกษาผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ จากการตกแต่งทั้งภายในและภายนอกของสิมโบราณแห่งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อพัฒนาสื่อดิจิทัลถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพกรอบแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดปรากฏการณ์วิทยามาใช้ในการศึกษาข้อมูลหลักของงานวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา ดังต่อไปนี้

1. กำหนดพื้นที่และปัญหาการวิจัยที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยต้องการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. ทบทวนองค์ความรู้และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย รวมไปถึงแหล่งข้อมูลในอินเตอร์เน็ต ที่มีความน่าเชื่อถือ อาทิเช่น ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมโบราณของประเทศไทย ข้อมูลแนะนำวัดต่าง ๆ ในประเทศไทยที่ขึ้นชื่อว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยม รวมไปถึงตำราสิมอีสาน (วิโรฒ ศรีสุโร, 2536) ที่บอกเล่าประวัติความเป็นมาของวัดเสมาท่าค้อ

3. สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้อาวุโส จำนวน 1 คน 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 2 คน 3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับเจ้าอาวาสวัดเสมาท่าค้อ จำนวน 1 คน 4) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับนักวิชาการด้านวัฒนธรรม จำนวน 2 คน

4. คัดเลือกบุคคลและปรากฏการณ์ที่จะศึกษาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นผู้มีประสบการณ์หรือเป็นผู้ประสบเหตุการณ์โดยตรง โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่อยู่ในพื้นที่ ได้แก่ 1) ผู้อาวุโส จำนวน 1 คน 2) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน 3) เจ้าอาวาสวัดเสมาท่าค้อ จำนวน 1 คน และ 4) นักวิชาการด้านวัฒนธรรม จำนวน 2 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของผู้ให้สัมภาษณ์

5. บอกข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ที่ถูกเลือกมาศึกษา โดยผู้วิจัยแจ้งข้อมูลและวัตถุประสงค์ของการวิจัยประโยชน์ของการวิจัย การบันทึกภาพหรือบันทึกเสียง ซึ่งผู้เข้าร่วมการวิจัยมีอิสระในการ

ตัดสินใจ มีสิทธิที่จะตอบหรือไม่ตอบคำถามหรือสามารถถอนตัวเมื่อใดก็ได้ และมีการลงนามให้ความยินยอมจากผู้ร่วมวิจัยหรืออาสาสมัคร ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

6. กำหนดประเด็นหรือแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการกำหนดข้อคำถามที่เจาะลึกลงไปถึงความหมายของประสบการณ์ที่ต้องการจะศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจริง โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์เรื่องประวัติความเป็นมา องค์ประกอบต่าง ๆ ของสิมโบราณและขั้นตอนในการก่อสร้างเป็นหลัก

7. ลงพื้นที่ภาคสนาม เป็นการลงไปยังพื้นที่ที่กำลังศึกษาเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

8. สัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์อย่างละเอียด เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกอาจจะทำการสัมภาษณ์มากกว่า 1 ครั้ง แนวคิดปรากฏการณ์วิทยาจะใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและใช้การสังเกตร่วมด้วย เป็นการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการและมีความยืดหยุ่น

9. นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์มรดกทางวัฒนธรรมและเป็นแนวทางการสร้างสื่อวัฒนธรรม

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม

1.1 จากการศึกษาข้อมูลสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สิมวัดเสมาท่าค้อเป็นสิมทึบ เป็นสถาปัตยกรรมพื้นเมืองอีสานแท้ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2412 ภายในสิมมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ คือหลวงพ่อเกศมงคลสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2448 (ปัจจุบันเป็นพระประธานองค์ใหม่) ตำแหน่งที่ตั้งสิมอยู่ลึกลงไปประมาณ 2.5 เมตร เกิดจากการถมที่ดินรอบ ๆ เพื่อให้แข็งแรงเนื่องจากวัดตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำชี ประเพณีสำคัญของคนในชุมชนเสมาท่าค้อคือ บุญส่วงเฮือ หรือที่เรียกว่าการแข่งขันเรือยาว โดยจะกำหนดขึ้นหลังออกพรรษา โดยจะมีการประชุมทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาสเพื่อหารือกำหนดงาน เริ่มตั้งแต่การเชิญชวนหมู่บ้านที่มีเรือแข่งให้มาร่วมงาน โดยคณะที่มาจะจัดผ้าป่า ต้นเทียนมาทอดถวายวัด ซึ่งประเพณีนี้จะจัดปีละครั้งเท่านั้น บุญส่วงเฮือแสดงออกถึงความสามัคคีอย่างแท้จริง เนื่องจากต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนที่เข้าร่วมในวันสำคัญนี้ ผู้คนที่เข้าร่วมส่วนใหญ่มีการแต่งกายชุดไทยประยุกต์และผ้าไหม ผู้สูงอายุส่วนมากจะนุ่งขาวห่มขาว พาลูกพาหลานร่วมทำบุญตักบาตรเทโวซึ่งจัดอยู่ในบริเวณล้อมรอบสิมโบราณ เพื่อให้ชาวบ้านและเด็กรุ่นใหม่ ๆ เห็นถึง

ความสำคัญของสิมโบราณแห่งนี้ เป็นกิจกรรมในช่วงเช้าก่อนที่จะจัดแข่งขันเรือยาว ก่อนจะนำเรือลงน้ำจะจัดขันดอกไม้ ธูปเทียน ขันธ์ 5 ขันหมากเบ็ง ตั้งที่หัวเรือ เครื่องสังเวย คาว หวาน จัดเลี้ยงแม่ย่านาง แล้วเชิญเรือลงน้ำ เมื่อแข่งเสร็จชาวบ้านจะนำเรือขึ้นเก็บไว้ในโรงเรือตามเดิม

1.2 องค์ประกอบต่าง ๆ ของสิม ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบทางกายภาพ รายละเอียดต่าง ๆ ของสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพประกอบ	รายละเอียด
	สิมก่อผนังแบบดั้งเดิม เป็นสิมที่ก่ออิฐฉาบปูนในส่วนที่ใช้ทำสังฆกรรม ด้านหน้านิยมทำเป็นโถงหรือมุข หลังคาทรงจั่ว โครงสร้างไม้ เสาไม้รับโครงหลังคา จุดเด่นตกแต่งอาคารด้วยการแกะสลักไม้
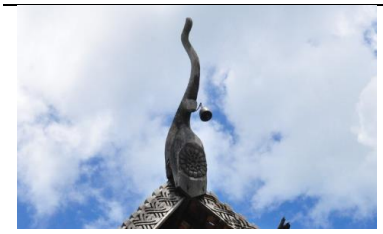	**ช่อฟ้า** ไม้แกะสลักโดยช่างพื้นบ้าน เหนือยอดปลายหน้าจั่ว แกะไม้อกหนา ยอดเรียวยาว สะบัดอ่อนช้อย ประดับกระดิ่ง
	ลำยอง สลักไม้เป็นลายกระหนกไขว้
	หน้าบันหรือสีหน้า มีพระอาทิตย์ตรงกลาง ตรงมุมมีดอกไม้ด้านละ 1 ดอก ด้านล่างมีดอกไม้กลม 3 ดอก วางจังหวะเท่ากัน บนพระอาทิตย์มีดอกไม้สี่เหลี่ยมเรียงขึ้นไปตรงยอด

ภาพประกอบ	รายละเอียด
	หางหงส์ สลักไม้ด้านเดียว รูปหัวพญานาคแบบพื้นเมือง
	โหง่ ลักษณะไม้กลึงเป็นปล้องเรียงจากขนาดใหญ่ไปหาเล็กตามลำดับ ประดับด้วยกระดิ่ง
	ฮังผึ้ง ลักษณะเป็นลายก้านขดของเถาดอกไม้ใบไม้ โดยมีราหูอมจันทร์เป็นจุดกำเนิดลาย แบ่งจังหวะลาย 3 โค้ง มียอดเป็นกระจัง 2 อัน ห้อยลงมา
	ปูนปั้นมุขบันไดทางขึ้น เป็นรูปพญานาค มีหงอน อ้าปาก ดวงตาประดับด้วยแผ่นโลหะ กดเป็นรูลงไปแทนดวงตา
	ประตู ช่องประตู และหน้าต่าง เจาะเป็นช่องและมีวงกบไม้ล้อมรอบ แบบเรียบง่าย ไม่มีการแกะสลักแต่อย่างใด มี 1 ประตู ทางเข้า 4 หน้าต่าง (ด้านละ 2 ช่อง)
	ฐานสิมและเอวขัน เป็นแบบเอวขันปากพานที่สวยงามมาก คันทวยสลักไม้เป็นรูปหงส์นาค คือหัวเป็นนาคแต่มีปีกเป็นหงส์ นั่งอยู่บนเต้าไม้ที่ยื่นออกมาจากเสาด้านข้าง ปั้นปูนอ่อนช้อยได้สัดส่วนแบบอีสานแท้ ๆ

ภาพประกอบ	รายละเอียด
	แขนนาง มีลักษณะพิเศษ คือ การสลัก รูปลอยต่างกันไป ได้แก่ ตัวที่ 1 แกะเป็นรูปผู้หญิงเปลือย ผมปิดถึงหู สองมือปิดหน้าอกไว้ ตัวที่ 2 แกะเป็นรูปชายหนุ่มไทย หลับตายิ้ม ไว้ทรงผมมหาดไทย เปลือยกาย
	ตัวที่ 3 แกะเป็นรูปชายสูงวัยใส่หมวก แขนทอดลงมาตามลำตัว มือจับหน้าแข้ง ตัวที่ 4 แกะสลักเป็นชายเปลือยกาย เหมือนนั่งเก้าอี้ มือวางบนหัวเข่า เห็นถึง ลักษณะของอวัยวะเพศและอัณฑะมีขนาดใหญ่
	ตัวที่ 5 แกะเป็นรูปลิงกำลังเกาะต้นไม้ ตัวที่ 6-8 ไม่มีร่องรอยการพบเห็น
	ภายใน มีฐานชุกชี พระประทานองค์ใหม่ (หลวงพ่อเกศมงคล) บนเศียรได้มีการนำยอดเกศที่ล่อขึ้นมาใหม่ใส่ไว้แทนเกศอันเดิม เจ้าอาวาสเกรงว่าจะมีการขโมยเกิดขึ้น เนื่องจากเป็นเกศที่ติดมากับพระประทานองค์เก่าเมื่อ พ.ศ. 2448 มีความเก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์เป็นอย่างมาก

ที่มา : (ผู้วิจัย, 2567)

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 กระบวนการพัฒนาสื่อดิจิทัลถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม

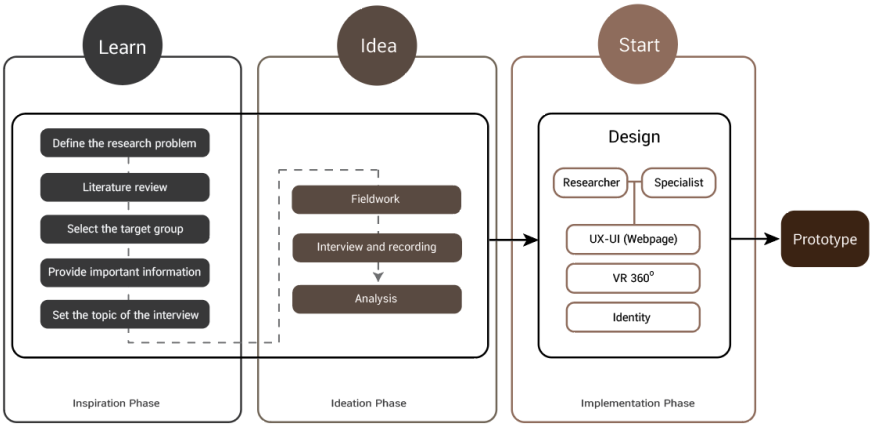

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม
ที่มา : (ผู้วิจัย, 2567)

กรอบแนวคิดการพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม มีขั้นตอนการดำเนินดังนี้

กระบวนการที่ 1 การหาแรงบันดาลใจ (Learn)

1) กำหนดพื้นที่และปัญหาการวิจัย พื้นที่ในการวิจัยคือวัดเสมาท่าค้อ เนื่องจากวัดไม่ได้จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นสิมโบราณเพื่อพัฒนาสื่อดิจิทัลถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม

2) ทำการทบทวนองค์ความรู้และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิมอีสาน

3) คัดเลือกบุคคลด้วยการเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้ประสบเหตุการณ์โดยตรงและอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ 1) ผู้อาวุโส จำนวน 1 คน 2) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน 3) เจ้าอาวาสวัดเสมาท่าค้อ จำนวน 1 คน และ 4) นักวิชาการด้านวัฒนธรรม จำนวน 2 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจริง

4) ผู้วิจัยแจ้งข้อมูลและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย การบันทึกภาพหรือบันทึกเสียง ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

5) กำหนดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจริง โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์เรื่องประวัติความเป็นมา องค์ประกอบต่าง ๆ ของสิมโบราณ ขั้นตอนในการก่อสร้างเป็นหลัก รวมถึงวิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา ค่านิยม ของพื้นที่วิจัย

กระบวนการที่ 2 การระดมความคิด (Idea)

1) ลงพื้นที่ภาคสนามและบันทึกการสัมภาษณ์อย่างละเอียด อาจจะทำการสัมภาษณ์มากกว่า 1 ครั้ง ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และใช้การสังเกตร่วมด้วย เป็นการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการและมีความยืดหยุ่น

2) สัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์อย่างละเอียด โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และใช้การสังเกตร่วมด้วย

3) นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ เน้นทำความเข้าใจจากประสบการณ์การรับรู้ของผู้ถูกสัมภาษณ์

กระบวนการที่ 3 การนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปออกแบบ (Start)

1) ผู้วิจัยทำการออกแบบโดยมีความคิดร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อถ่ายทอดทรัพยากรวัฒนธรรมให้อยู่ในรูปแบบ digital content โดยทำการออกแบบสื่อดิจิทัลร่วมกัน ประกอบไปด้วยการออกแบบประสบการณ์ของผู้ใช้งาน (User Experience) และส่วนที่เชื่อมต่อระหว่างผู้ใช้งานกับระบบ (User Interface) ของเว็บไซต์ การออกแบบ VR 360° และการออกแบบอัตลักษณ์ของสิมอีสาน วัดเสมาท่าค้อ

2) ได้สื่อดิจิทัลต้นแบบจากการใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาสื่อดิจิทัลถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล ก่อนนำไปทำการประเมินต่อไป

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพกรอบแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพกรอบแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัลจากผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. การกำหนดพื้นที่และปัญหาการวิจัย	4.50	0.65	คุณภาพดีมาก
2. การทบทวนองค์ความรู้และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	3.78	1.09	คุณภาพดี
3. การคัดเลือกบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญ	3.44	1.20	คุณภาพปานกลาง
4. การกำหนดข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์	4.24	0.56	คุณภาพดี
5. การลงพื้นที่ภาคสนามและบันทึกการสัมภาษณ์	4.60	0.57	คุณภาพดีมาก
6. การออกแบบโดยมีความคิดร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.11	0.81	คุณภาพดี
7. กรอบแนวคิดการพัฒนาสื่อดิจิทัลถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัลสามารถนำไปพัฒนาสื่อดิจิทัลได้จริง	4.24	0.56	คุณภาพดี
โดยรวม	4.13	0.77	คุณภาพดี

ที่มา : (ณัฐธิดา มณีเรือง, 2567)

ผลการประเมินประสิทธิภาพกรอบแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรมจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิกสารสนเทศ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อดิจิทัล จำนวน 3 คน พบว่า การกำหนดพื้นที่และปัญหาการวิจัย ($\bar{X}$=4.50, S.D.=0.65) อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก, การทบทวนองค์ความรู้และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X}$= 3.78, S.D.=1.09) อยู่ในระดับคุณภาพดี, การคัดเลือกบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญ ($\bar{X}$=3.44, S.D.=1.20) อยู่ในระดับคุณภาพปานกลาง, การกำหนดข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ($\bar{X}$=4.24, S.D.=0.56) อยู่ในระดับคุณภาพดี, การลงพื้นที่ภาคสนามและบันทึกการสัมภาษณ์ ($\bar{X}$=4.60, S.D.=0.57) อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก, การออกแบบโดยมีความคิดร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{X}$= 4.11, S.D.=0.81) อยู่ในระดับคุณภาพดี และกรอบแนวคิดการพัฒนาสื่อดิจิทัลถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัลสามารถนำไปพัฒนาสื่อดิจิทัลได้จริง ($\bar{X}$=4.24, S.D.=0.56) อยู่ในระดับคุณภาพดี ผลรวมการประเมินประสิทธิภาพกรอบแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัลจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X}$=4.13, S.D.=0.77)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

งานวิจัยนี้สามารถสรุปในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

1. ได้ข้อมูลสำคัญมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ความเชื่อทางศาสนา องค์ประกอบทางกายภาพ ของสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ ผ่านกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริง ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย รวมไปถึงแหล่งข้อมูลในอินเตอร์เน็ตที่มีความน่าเชื่อถือ และการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์หรือเป็นผู้ประสบเหตุการณ์โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพิสิฐ วิสิฏฐปณฺโญ และคนอื่น ๆ. (2563) ที่ได้ศึกษาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อสถาปัตยกรรมของสิมอีสาน เป็นการศึกษาประวัติและพัฒนาการสถาปัตยกรรมสิมอีสาน และวิเคราะห์แนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในสถาปัตยกรรมสิมอีสาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 40 ท่าน

2. ได้กรอบแนวคิดการพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย การหาแรงบันดาลใจ การระดมความคิด และการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปออกแบบ เพื่อใช้ในการออกแบบทรัพยากรวัฒนธรรมให้อยู่ในรูปแบบสารสนเทศดิจิทัลต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมาภรณ์ เหล็กดี (2562) ที่ได้พัฒนาองค์ความรู้เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

เพื่อบริการวิชาการสู่ชุมชน เป็นศึกษาความต้องการพัฒนาองค์ความรู้เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อบริการวิชาการสู่ชุมชน ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาองค์ความรู้เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อบริการวิชาการสู่ชุมชน และศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาองค์ความรู้เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อบริการวิชาการสู่ชุมชน

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพกรอบแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรมสิมโบราณ วัดเสมาท่าค้อ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิกสารสนเทศ และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อดิจิทัล จำนวน 9 คน มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$=4.13, S.D.=0.77) หมายความว่ากรอบแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรมสามารถนำไปใช้เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อดิจิทัลต่อไปได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. กรอบแนวคิดของโครงการส่งเสริมการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติสู่รูปแบบดิจิทัล สามารถนำไปประยุกต์ใช้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมของสิมโบราณ

2. ผลการถอดแบบอัตลักษณ์สามารถนำไปใช้ในการออกแบบและพัฒนา เพื่อนำเสนอสารสนเทศในรูปแบบสื่อดิจิทัลได้

3. ผู้วิจัยรวบรวมปัญหาที่เกิดจากการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทำบทสรุปจากข้อเสนอแนะและนำกลับมาแก้ไขในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). “สดช. ตอกย้ำความสำเร็จ Digital Cultural Heritage เร่งผลักดัน มรดกวัฒนธรรมไทยเป็นซอฟต์พาวเวอร์เปิดประตูสู่สากล.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://mgronline.com/entertainment/detail/9650000048756** สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566.

ณัฐกฤตย์ ดิฐวิรุฬ. (2558, กรกฎาคม - ธันวาคม). “การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญา.” **วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม.** 3(2) : 39 - 48.

พระมหาพิสิฐ วิสิฏฐปญโญ และคนอื่น ๆ. (2563). **แนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อสถาปัตยกรรมของสิมอีสาน**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น.

พุทธศิลป์อีสาน. (2556). “วัดเสมาท่าค้อ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://cac.kku.ac.th/esa nart/19%20Province/101/sematacor/101sematacor.html** สืบค้น 20 มกราคม 2566.

วิโรฒ ศรีสุโร. (2536). **สิมอีสาน.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศญี่ปุ่น.

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). “โครงการ Digital Cultural Heritage Thailand.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.hackulture.com** สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566.

อุมาภรณ์ เหล็กดี. (2562). **การพัฒนาองค์ความรู้เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อบริการวิชาการสู่ชุมชน**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

Quality of work life of Personnel in the Office of the Civil Service Commission

กุลธิดา มาลัยแก้ว[1]

Koontida Malaikaew[1]

Received : June 7, 2024; **Revised** : August 3, 2024; **Accepted** : November 4, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. 2) ศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ คือ บุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำนวน 230 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย ด้านความก้าวหน้าในสายงาน ด้านความภาคภูมิใจ ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในงาน ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. พบว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ (Keywords) : คุณภาพชีวิตการทำงาน, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ปัจจัยส่วนบุคคล

---

[1] คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; Faculty of Social Sciences, Kasetsart University; e-mail : Koontida.m@ku.th

Abstract

The objectives of this study are 1) to study the quality of working life of personnel of the Office of the Civil Service Commission. 2) to compare the quality of working life of personnel of the Office of the Civil Service Commission Classified by personal factors. The samples used in this research consisted of 230 personnel in the Office of the Civil Service Commission by determining the sample size using Taro Yamane's formula and the data were collected by questionnaire and analyzed by a statistical software. The descriptive statistics are percentage, mean, standard deviation while t-test, one-way ANOVA are the inferential statistics used in this study at the .05 level of significance.

The results of the study found that personnel in the Office of the Civil Service Commission have the Quality of work life at a high level in 5 aspects consisted of 1) relations with coworkers 2) safe working environment 3) advancement in the career path 4) organizational pride 5) fair compensation. However, aspect is job security was revealed at a moderate level for hypothesis testing, the results of the comparison of Quality of work life of Personnel in the Office of the Civil Service Commission found that the Civil Service Commission personnel there was no statistically significant effect of personal factors, namely gender, age , marital status, education level, job position, tenure, average monthly income on quality of working life of personnel of the Office of the Civil Service Commission.

Keywords : Quality of work life, The Office of the Civil Service Commission, personal factor

บทนำ (Introduction)

ทรัพยากรมนุษย์นั้นถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน และปัจจัยทางด้านคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดโอกาสการเจริญเติบโตขององค์กรและการบริหารองค์กรให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ทรัพยากรมนุษย์นั้นล้วนแล้วแต่มีความรู้ มีความสามารถ สติปัญญาอีกทั้งยังสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ตลอดชีวิต แม้ในปัจจุบันที่โลกเปลี่ยนแปลงมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามามากมายแต่ก็ยังไม่มีเครื่องมือหรือเทคโนโลยีใดที่สามารถมาทดแทนมนุษย์ได้อย่างแท้จริง ดังนั้นความสุขที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานย่อมส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเกิดปัญหาน้อยที่สุด รวมถึงการพัฒนาให้บุคลากรนั้นมีศักยภาพเพิ่มขึ้นนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สร้างความ

ได้เปรียบต่อองค์กรอื่น สร้างความมั่นคงแข็งแกร่งให้กับองค์กรและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ฉะนั้นการเอาใจใส่ต่อทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่องค์กรต้องให้ความสำคัญ (ธัญญญูรัตน์ วิทูรากร, 2560)

ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร อีกทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานในปัจจุบันยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ให้คนทำงานในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขในการทำงาน เพราะคนนั้นถือเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญและมีประสิทธิภาพต่อความก้าวหน้าของประเทศ คุณภาพชีวิตในการทำงานจึงถือเป็นปัจจัยที่จะพัฒนาให้บุคลากรให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับชีวิตการทำงานและสภาพแวดล้อมการทำงานได้อย่างมีความสุข ประกอบไปด้วยปัจจัยภายในและภายนอกอันได้แก่ เงินเดือน โอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โอกาสในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น (นทีรัย เกรียงชัยพร และอุทัย เลาหวิเชียร, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชพลเรือนนั้นเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในฐานะองค์กรกลางด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลในภาคราชการ รับผิดชอบในการพัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคลในข้าราชการพลเรือนให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐและเป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานราชการ และด้วยความรับผิดชอบที่สำคัญเช่นนี้ทำให้บุคลากรสำนักงาน ก.พ. มีภารกิจงานที่มากและอยู่ในสภาวะความเครียดสูง เนื่องจากบางภารกิจมีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ก่อให้เกิดภาวะกดดันต่อบุคลากรและบุคลากรขาดความสมดุลระหว่างชีวิตทำงานกับชีวิตส่วนตัว การมีเวลาพักผ่อนที่ไม่เพียงพอภาระงานที่มาก หน่วยงานมีอัตรากำลังคนไม่เพียงพอ ค่าตอบแทนที่ได้รับไม่เพียงพอในการดำรงชีวิตและการมีหนี้สินของข้าราชการ อีกทั้งการแข่งขันระหว่างบุคลากรเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ ทำให้เกิดความเครียดในการทำงาน ความเบื่อหน่ายและท้อแท้ ขาดแรงจูงใจและไม่มีความสุขในการทำงานส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานและคุณภาพชีวิตในการทำงาน ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงการบริหารทรัพยากรบุคคลรวมทั้งจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรในอนาคต ให้สามารถเชื่อมโยงการสร้างแรงจูงใจ รักษา พัฒนาทุนมนุษย์ภายในองค์กร รวมไปถึงการเสนอแนะปรับปรุงแผนงานให้เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน และช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ มีความสุข และเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นำไปสู่การคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี สามารถปฏิบัติงานไปสู่ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สามารถนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ ส่งผลดีต่อทั้งตัวผู้ปฏิบัติงานและ

องค์กรเอง และเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. 2566-2570 (สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์, 2552)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.พ. มีประชากรทั้งสิ้น 542 คน (รายงานประจำปี, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสำนักงาน ก.พ. กำหนดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ ทาโร่ยามาเน่ (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนทางสถิติที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 230 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน จากแนวคิดของ Huse and Cumming (1985), Bruce & Blackburn, (1992) และ Casio, (2003) ได้แก่ ด้านความมั่นคงในงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ด้านความก้าวหน้าในสายงาน ด้านความภาคภูมิใจ และด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย จัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบประเมินที่ใช้ในการวิจัยมาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวัดความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้ว หลังจากนั้นนำไปทำการทดสอบ (Try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง แต่มิใช่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อหาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ จำนวน 19 ข้อ โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาด (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) นั้นมีค่าความน่าเชื่อถืออยู่ที่ 0.966 ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงว่าแบบทดสอบชุดนี้มีค่าคงที่น่าเชื่อถือ สามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 ชุด จากบุคลากรสำนักงาน ก.พ. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤศจิกายน 2566 - มกราคม 2567 และตรวจคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำข้อมูลไปประมวลผลทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน โดยการทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Analysis of Variation : ANOVA) หรือ F-test เพื่อหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยหลังจากนั้นทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffé โดยกำหนดให้มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 53.04 อายุ 30-40 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 42.61 สถานภาพสถานะโสด จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 47.39 รายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 20,000 – 30,000 บาท จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 44.35 ตำแหน่งการปฏิบัติงานเป็นผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 46.52 ระยะเวลาในการทำงานอยู่ที่ 3-5 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 36.96 และส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000-20,000 บาท จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 49.57

กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.99 ด้านความก้าวหน้าในสายงาน มีค่าเฉลี่ย 3.94 ด้านความภาคภูมิใจ และด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ค่าเฉลี่ย 3.92 โดยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความมั่นคงในงานมีค่าเฉลี่ย 3.36 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยการวัดระดับตัวแปรพิจารณาจากค่าเฉลี่ยคะแนนผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำค่าเฉลี่ยดังกล่าวมาแปรผลกับระดับของคะแนนที่ได้จากการหาจำนวนชั้นที่เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยค่าเฉลี่ย 4.21 -5.00 หมายถึง มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41 -4.20 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.61 -3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81 -2.60 หมายถึง ระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 -1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพชีวิตการทำงาน

คุณภาพชีวิตการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความมั่นคงในงาน	3.36	.51	ปานกลาง
2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.01	.67	มาก
3. ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม	3.92	.69	มาก
4. ด้านความก้าวหน้าในสายงาน	3.94	.82	มาก
5. ด้านความภาคภูมิใจ	3.93	.64	มาก
6. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย	3.99	.71	มาก
รวม	3.86	.60	มาก

ความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. สามารถพิจารณาแยกตามรายด้านได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคง

ด้านความมั่นคง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. หน่วยงานของท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเลื่อนขั้นตำแหน่งงานที่ชัดเจน	2.09	.90	น้อย
2. ท่านจะปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานนี้ตลอดไปโดยไม่คิดลาออกหรือย้ายไปหน่วยงานอื่น	4.05	.59	มาก
3. การโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหน้าที่ขององค์กรมีความ	3.96	.72	มาก
รวม	**3.36**	**.51**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 และเมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรจะปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานนี้ตลอดไปโดยไม่คิดลาออกหรือย้ายไปหน่วยงานอื่น เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. เมื่อท่านเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน ท่านมักไม่ได้รับการช่วยเหลือ	3.93	.73	มาก
2. ท่านสามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงานต่างฝ่ายได้เป็นอย่างดี	4.10	.75	มาก
3. ท่านสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนทัศนคติการทำงานกับหัวหน้างานได้ทุกเวลา	4.02	.77	มาก
รวม	**4.01**	**.67**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.01 และเมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงานต่างฝ่ายได้เป็นอย่างดี เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ตารางที่ 4 ผิดพลาด! ไม่มีข้อความของสไตล์ที่ระบุในเอกสาร ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม

ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ค่าตอบแทนและสวัสดิการต่างๆที่ได้รับ เพียงพอต่อการดำรงชีวิต	3.98	.70	มาก
2. ความเหมาะสมของค่าตอบแทนกับหน้าที่และตำแหน่งงานที่รับผิดชอบ	3.78	.78	มาก
3. ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม เช่น สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลและค่าเล่าเรียน	4.01	.80	มาก
รวม	**3.92**	**.69**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม เช่น สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลและค่าเล่าเรียนเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความก้าวหน้าในสายงาน

ด้านความก้าวหน้าในสายงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านมีโอกาสได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ต้องใช้ความสามารถและความรับผิดชอบมากขึ้น	3.97	.89	มาก
2. ท่านได้รับการสนับสนุนในด้านการพัฒนาทักษะ ฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้	3.87	.93	มาก
3. หน่วยงานท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถอย่างเสมอภาคกัน	3.99	.75	มาก
รวม	**3.94**	**.82**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความก้าวหน้าในสายงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 และเมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถอย่างเสมอภาคกัน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความภาคภูมิใจ

ด้านความภาคภูมิใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านมีความภูมิใจในอาชีพของท่าน	3.92	.79	มาก
2. ท่านมีความเต็มใจและยินดีที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ	3.90	.75	มาก
3. ท่านมีความเต็มใจและยินดีที่จะทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจให้กับงานในหน่วยงานของท่าน	3.95	.74	มาก
4.ท่านยินดีที่จะพูดถึงหน่วยงานของท่านต่อผู้อื่นในแง่ดีเมื่อมี	3.93	.75	มาก
รวม	**3.93**	**.64**	**มาก**

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความภาคภูมิใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 และเมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรมีความเต็มใจและยินดีที่จะทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจให้กับงานในหน่วยงานของท่าน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย

ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. สิ่งอำนวยความสะดวกที่หน่วยงานจัดเตรียมให้	3.91	.68	มาก
2. หน่วยงานของท่านมีระบบป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัยและระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี	3.97	.78	มาก
3. สภาพแวดล้อมการที่ทำงานของท่านส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน	4.08	.86	มาก
รวม	**3.99**	**.71**	**มาก**

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.99 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพแวดล้อมการที่ทำงานของท่านส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานณะกรรมการข้าราชการพลเรือน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกตามเพศ

เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	3.82	0.59	1.011	0.856
หญิง	3.90	0.61		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกตามอายุ

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3	1.242	0.414	1.157	0.327
ภายในกลุ่ม	226	80.878	0.358		
รวม	**299**	**82.120**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกตามสถานภาพสมรส

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2	0.186	0.093	0.258	0.773
ภายในกลุ่ม	227	81.934	0.361		
รวม	**229**	**82.120**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 10 พบว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกตามระดับการศึกษา

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2	0.082	0.041	0.114	0.892
ภายในกลุ่ม	227	82.037	0.361		
รวม	**299**	**82.120**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 11 พบว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกตามระดับตำแหน่ง

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2	0.981	0.490	1.372	0.256
ภายในกลุ่ม	227	81.139	0.357		
รวม	**229**	**82.120**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 12 พบว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงาน

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3	1.089	0.363	1.012	0.388
ภายในกลุ่ม	226	81.031	0.359		
รวม	**229**	**82.120**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 13 พบว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกรายได้ต่อเดือน

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2	3.66	0.183	0.508	0.602
ภายในกลุ่ม	227	81.754	0.360		
รวม	**229**	**82.120**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาพบว่าด้านความมั่นคง มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าความคิดเห็นบุคลากรจะปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานนี้ตลอดไปโดยไม่คิดลาออกหรือย้ายไปหน่วยงานอื่นเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรรู้สึกมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและมองเห็นอนาคตที่จะสามารถปฏิบัติงานในหน่วยงานต่อไปจนถึงเกษียณอายุราชการและการที่สำนักงาน ก.พ. ให้ความสำคัญกับผู้ที่ใกล้เกษียณอายุราชการ สำหรับข้าราชการที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ได้จัดทำแผนเตรียมกำลังคนภาครัฐซึ่งอยู่ในวัยสูงอายุให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งในระหว่างที่ยังรับราชการอยู่ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานและเตรียมความพร้อมสำหรับการดำรงชีวิตหลังเกษียณในฐานะที่เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Aging) และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสำนักงาน ก.พ. ได้มีมติเห็นชอบแผนพัฒนาศักยภาพกำลังคนภาครัฐให้พร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุและมาตรการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐเพื่อรองรับสังคมสูงอายุและได้มีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจมาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ พิชชาภา เกาะเต้น (2563) กล่าวว่าองค์กรต้องรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรให้นานมากขึ้นเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การให้ความสำคัญกับบุคลากรคือข้อได้เปรียบขององค์กร โดยจะแสดงผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นเมื่อพวกเขายินยอมที่จะอุทิศทุ่มเทแรงกายแรงใจในการจัดการและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการทำงาน

2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผลจากการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าความคิดเห็นบุคลากรสามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงานต่างฝ่ายได้เป็นอย่างดีเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด แสดงให้เห็นว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. มีบรรยากาศในการทำงานที่มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างจริงใจ ได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานทั้งในฝ่ายและต่างฝ่าย ผู้บังคับบัญชาให้ความช่วยเหลือและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความรัก ความสามัคคีของคนในองค์กร เช่น กีฬาสี กิจกรรม 5ส รวมถึงจัดโครงการ OCSC Campus และ OCSC Connect Day ตามแนวทางพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสำนักงาน ก.พ. ด้วยหลักการสร้างความสุข (Well-being) ให้กับบุคลากรสำนักงาน ก.พ. สอดคล้องกับ สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์ (2552) ที่ได้กำหนดมาตฐานระบบการบริหารจัดการคุณภาพชีวิตการทำงานในองค์การ (Management System of Quality of Work Life) เพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการด้านคุณภาพชีวิตของ คนทำงานในองค์การที่ต่อเนื่อง ยั่งยืน และครอบคลุมสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน คือ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางอารมณ์ สุขภาวะทางสังคม สุขภาวะทางจิตวิญญาณ

3. ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ผลจากการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ความคิดเห็นบุคลากรได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม เช่น สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลและค่าเล่าเรียน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรสำนักงาน ก.พ. ได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนที่มีความยุติธรรมและเพียงพอต่อการดำรงชีพในชีวิตประจำวันสอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน รวมถึงสวัสดิการที่เหมาะสม เช่น สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร และค่าเช่าบ้านได้ ช่วยแบ่งเบาภาระรายจ่ายให้กับตัวบุคลากรเอง สิทธิการลา ตลอดจนสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ตามที่หน่วยงานจัดให้ เช่น เงินช่วยเหลือกรณีแต่งงาน เป็นต้น มีความเหมาะสมเมื่อมีการเปรียบเทียบกับองค์กรอื่น ๆ ที่เป็นประเภทเดียวกัน สอดคล้องกับ สมพงศ์ รัตนนุพงศ์ (2558) กล่าวว่า ความเหมาะสมของ ค่าตอบแทนที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับทักษะฝีมือ ความรับผิดชอบ ปริมาณงานที่ทำ ผลการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องเพียงพอที่จะดำรงชีวิตประจำวัน

4. ด้านความก้าวหน้าในสายงาน ผลจากการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าความคิดเห็นหน่วยงานท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถอย่างเสมอภาคกัน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า สำนักงาน ก.พ. มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถอย่างเสมอภาค มีการสับเปลี่ยนการทำงานภายในฝ่ายทุก 4 ปี เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้งานที่หลากหลายสร้างความเข้าใจในงานมากขึ้น ได้รับมอบหมายงานที่ท้าทายเพื่อเตรียมพร้อมในการรับตำแหน่งที่มีระดับสูงขึ้น สอดคล้องกับ อรียา การดี (2562) กล่าวว่าผู้ปฏิบัติงานควรมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อเป็นแนวทางหรือโอกาสในการปรับเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้น เปิดโอกาสให้พนักงานได้พัฒนาขีดความสามารถของบุคคลและพัฒนาศักยภาพตัวเองให้เหมาะสมกับงานในปัจจุบันและรวมถึงงานในอนาคต

5. ด้านความภาคภูมิใจ ผลจากการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ความคิดเห็นบุคลากรมีความเต็มใจและยินดีที่จะทุ่มกำลังกายและกำลังใจให้กับงานในหน่วยงานของท่าน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า บุคลากรสำนักงาน ก.พ. มียินดีที่จะทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจให้ทั้งงานและองค์กร ภาคภูมิใจในการเป็นบุคลากรขององค์กร รู้สึกภูมิใจที่จะบอกกับผู้อื่นว่าเป็นข้าราชการขององค์กรแห่งนี้องค์กรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์และองค์กรมีชื่อเสียงที่ดีประชาชนทั่วไปมีมุมมองต่อองค์กรในแง่บวกและอยากจะพัฒนาองค์กรให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ร่วมกัน สอดคล้องกับ เดชพงศ์ โพธิสุวรรณ (2560) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจต่อองค์กรเป็นความรู้สึกของบุคลากรที่เห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายที่องค์กรกำหนดไว้ ทำให้มีความรู้สึกยินดีรวมถึงมีความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นสมาชิกขององค์กร องค์กรเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในด้านดีในมุมมองของบุคคลทั่วไป

6. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย ผลจากการศึกษาพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ความคิดเห็นสภาพแวดล้อมการที่ทำงานของบุคลากรส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานที่ดีเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า สำนักงาน ก.พ มีสภาพแวดล้อมการที่ดี มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพต่อชีวิตและทรัพย์สิน สถานที่ทำงานมีสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาด อากาศถ่ายเท มีแสงสว่างเพียงพอและเอื้อต่อการทำงาน และบรรยากาศ และสถานที่ทำงาน โดยภาพรวมผ่อนคลายไม่เคร่งเครียด อุปกรณ์ที่เพียงพอและทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ มารวย วิชาญยุทธนากูล (2560) กล่าวว่าพนักงานมีความรู้สึกว่าสภาพแวดล้อมในการทำงาน บรรยากาศ สถานที่มีความเหมาะสม พนักงานมีความรู้สึกต่อความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน และผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายจากการปฏิบัติงาน

การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1. บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานถือเป็นความพึงพอใจ ความรู้สึกนึกคิดส่วนบุคคลไม่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพแต่อย่างใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรีเนตร วุฒานุสรณ์ (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของ ข้าราชการกองบัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา พบว่า เพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน

2 บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าในองค์กรนั้นกลุ่มที่มีอายุที่แตกต่างกัน สามารถทำงาน พูดคุย แลกเปลี่ยนทัศนคติการทำงานกันได้ทุกเวลา การปรับตัวเข้าหากันของบุคลากรแต่ละช่วงวัยทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่มีปัญหาและ

อุปสรรคในการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรีเนตร วุฒานุสรณ์ (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของ ข้าราชการกองบัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา พบว่า อายุ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน

3. บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน เนื่องมาจากสถานภาพสมรสนั้นเป็นสิ่งที่กำหนดหนดสถานภาพทางสังคมเท่านั้น เป็นสถานะที่บ่งบอกความผูกพันระหว่างชายกับหญิงในการเป็นสามีภรรยา ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานแต่อย่างใด อีกทั้งบุคลากรไม่ว่าสถานภาพไหน โสด สมรสหรืออย่าร้างล้วนแล้วแต่มีเวลาว่างไปทำธุระส่วนตัว ได้พักผ่อน กล่าวคือเรื่องงานไม่มาปะปนกับเรื่องส่วนตัวทำให้บุคลากรได้ใช้เวลาพักผ่อน

4. บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก สำนักงาน ก.พ. เปิดโอกาสให้บุคลากรนำวุฒิการศึกษาไปใช้ในการสอบแข่งขันเพื่อปรับค่าตอบแทน หรือเพื่อปรับขั้น ตำแหน่ง และเปิดโอกาสให้เกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถ และการสมัครทุนการศึกษาในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีด ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในงานและทักษะใหม่ ๆ

5. บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า งานที่บุคลากรได้รับมอบหมาย มีความเหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่ ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะ รวมถึงข้อร้องเรียนต่างๆ ผ่านระบบ OCSC Intranet ช่องทางไอเดียขังรอการระบายที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับ เสนอไอเดียเพื่อแก้ไขปัญหาผ่านช่องทางส่วนตัว (MS Form) ถึงผู้บริหารโดยตรงและแบบเปิดกว้าง (Padlet) รวมถึงคอลลัมก่อนจันท์จะมา ที่เป็นช่องทางพูดคุยการทำงานจากเลขาธิการ ก.พ. เพื่อให้บุคลากรสำนักงาน ก.พ.ได้รับฟังภารกิจงาน ซึ่งช่องทางต่างๆเหล่านี้ทำให้ไม่มีกำแพงระหว่างระดับผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.พ. ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงศ์ รัตนนุพงศ์ (2558) ได้กล่าวว่า การได้รับยอมรับในสังคมที่ทำงานไม่ว่าระดับไหน การมีส่วนร่วมกับทีมงานในการวางแผนงานปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน

6. บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่า บุคลากรตั้งแต่แรกบรรจุไปจนถึงบุคลากรใกล้เกษียณอายุราชการมีความรู้สึกยินดีและภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และบุคลากรได้รับสวัสดิการ ค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันภายในองค์กร

7. บุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน เนื่องมาจาก การได้รับเงินเดือน และผลประโยชน์อื่น ๆ อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิตตามค่าครองชีพในปัจจุบัน เพียงพอต่อการดูแลครอบครัว บุตร และไม่มีการปฏิบัติงานที่มอบหมายเกินความรับผิดชอบ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงศ์ รัตนนุพงศ์ (2558) ได้กล่าวว่าคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่ยุติธรรม หมายถึง ค่าตอบแทนที่เป็นทั้งตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน ที่ได้จากการทำงาน ซึ่งต้องเพียงพอที่จะดำรงชีวิตประจำวัน ตามสภาพเศรษฐกิจและพื้นที่

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านความมั่นคง โดยจากการหาค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตการทำงานทั้ง 6 ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดโดยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เลื่อนขั้นตำแหน่งงานชัดเจนมากขึ้น สำนักงาน ก.พ. ควรจัดทำเส้นทางความก้าวหน้าในงาน (Career Path) เช่น จัดทำแผนการบริหารทรัพยากรบุคคล (HRD Plan) ให้สอดคล้องกับ Workforce Planning หรือการบริหารอัตรากำลังคน ซึ่งช่วยจัดการกำลังคนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับโครงสร้างหน่วยงาน มีการTraining& Development Road Map หรือกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมและพัฒนาของตำแหน่งงาน หรือเส้นทางการพัฒนาบุคลากรรายตำแหน่ง ซึ่งจะเป็นกรอบในการพัฒนาบุคลากรตั้งแต่วันแรกที่เข้ามาทำงาน จนถึงการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น

2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดจากทั้งหมด 6 ด้าน ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมการพัฒนาระบบการสอนงาน on the job training ของบุคลากรระดับหัวหน้างาน หรือการถ่ายโอนความรู้จากผู้ที่เกษียณอายุราชการอย่างมีแบบแผน โดยเฉพาะองค์ความรู้ในภารกิจหลักและรวบรวมเป็นข้อมูลองค์ความรู้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในรุ่นต่อไปและสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ด้วยตนเองเมื่องานประสบปัญหา รวมทั้งนำแนวทางของ OKR มาใช้ในการบริหาร โดยนำ CFRs ซึ่งได้แก่ การพูดคุยสื่อสารในองค์กรทั้งเรื่องงานและส่วนตัว (Conversation) การติชมด้วยความจริงใจอย่างตรงไปตรงมา เพื่อการพัฒนางาน (Feedback) และยกย่องชมเชยเพื่อให้กำลังใจในการทำงาน (Recognition) มาใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานและผลักดันความสำเร็จของงานให้มากขึ้น ผู้บังคับบัญชามีการแสดงความคิดเห็นให้ Feedback ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อพัฒนาผลการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการแสดงค่าตอบแทนและผลประโยชน์ประกอบจากการเลื่อนระดับเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน พร้อมทั้งปรับปรุงการโยกย้ายให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถและตำแหน่ง นอกจากนี้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่ไม่เหมาะสม เพื่อเพิ่มความเป็นธรรม ควรจัดให้มีการจัดทำระบบส่งเสริมความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงานที่มองเห็นการพัฒนาได้ นำเทคโนโลยี หรือ AI มาใช้ในกระบวนการตัดสินใจ

ช่วยลดความลำเอียงและสร้างความเท่าเทียมในการประเมินความเหมาะสมของค่าตอบแทนกับตำแหน่งให้มีความสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น

4. ความก้าวหน้าในสายงาน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคลหรือ IDP เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการเรียนรู้งานจากผู้บริหาร ฝึกอบรมทั้งรูปแบบออนไลน์ และออนไซต์ครอบคลุมทั้งกรอบความคิด (Mindsets) กรอบทักษะ (Skillsets) เปิดโอกาสให้บุคลากรที่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อเพิ่มสมรรถนะ และสนับสนุนให้บุคลากรในระดับปฏิบัติการไปจนถึงระดับชำนาญการให้เข้าสู่ระบบข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง (HIPPS) เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร

5. ด้านความภาคภูมิใจ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมการเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น โครงการเก็บขยะ ทำความสะอาดสถานที่สาธารณะเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และวินัยข้าราชการ จัดกิจกรรมสันทนาการให้บุคลากรได้คลายเครียดอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง

6. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรและสภาพแวดล้อมขององค์กร จัดทำแบบสำรวจความต้องการและข้อเสนอแนะของบุคลากรจากบุคลากรทั้งเก่าและใหม่ เพิ่มวงเงินงบประมานทั้งนี้ดำเนินไปด้วยความประหยัดรอบคอบและบุคลากรทุกคนได้ใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลเท่านั้น การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ทัศนคติในการทำงาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ร่วมด้วย

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มเติมการศึกษาในเชิงคุณภาพควบคู่ไปด้วย เช่น อาจใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือการศึกษาตัวแปรแทรกอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

เดชพงศ์ โพธิสุวรรณ. (2560). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน ระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธัญญญรัตน์ วิทูรากร. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นทีรัย เกรียงชัยพร และอุทัย เลาหวิเชียร. (2562). “ความสัมพันธ์ระหว่างระดับคุณภาพชีวิตงาน ความผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานการประปาส่วนภูมิภาค.” **วารสารรัชต์ภาคย์.** 13(30) : 71 - 82.

พิชชาภา เกาะเต้น. (2563). **ผลกระทบของการทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพัน และประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท โตโยต้านครธน จำกัด.** วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มารวย วิชาญยุทธนากูล. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ พนักงานโรงแรมระดับ 5 ดาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วัชรีเนตร วุฒานุสรณ์. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการกองบัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา.** การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก.

สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์. (2552). **สร้างคุณภาพชีวิตในองค์การเพื่อความสุขในการทำงานที่มากกว่าด้วย MS-QWL Step by Step.** นนทบุรี : หยินหยางการพิมพ์.

สมพงศ์ รัตนนุพงศ์. (2558). **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์ข่าว SMM**. ปริญญาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรียา การดี. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของและบุคลากรทางการ ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสน-ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Bruce, W. M., & Blackburn, J. W. (1992). **Balancing Job Satisfaction & Performance: a Guide for Human Resource Professionals.** Westport : Quorum Books.

Casio, W. F. (2003). **Managinghumanresources : Productivity,qualityof work life,profits.** New York : McGraw-Hill.

Huse, E. F., & Cummings, T. G. (1985). **Organization Development and Change.** 3rd ed. West Saint Paul, Minnesota West.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี และสมรรถนะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน

A Study of Learning Achievement on Selling for Good Profit and Higher Order Thinking of Grade 5 Student by Competency-Based Instruction Using Project-Based Learning

จตุพร เตร่พิมาย[1] และ สิรินาถ จงกลกลาง[2]

Jatuporn Trephimai[1] and Sirinat Jongkonklang[2]

Received : June 22, 2024; **Revised** : November 1, 2024; **Accepted** : November 4, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน และหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน 2) เปรียบเทียบสมรรถนะการคิดขั้นสูงก่อนและหลัง และ 3) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน โดยการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้าน ครบุรีนครธรรมโฆสิตวิทยาคาร อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี จำนวน 3 แผน 15 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบประเมินสมรรถนะการคิดขั้นสูง แบบสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและแบบบันทึกการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามรายประเด็นศึกษา

---

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; M.ED., Student in Curriculum and Instruction Program, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

[2] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University; e-mail : jatuporn.tre@gmail.com

ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 41.92 และ 72.91 ตามลำดับ และหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลทดสอบการเรียนรู้หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 14.58 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 แต่เมื่อคำนวณค่าสถิติแล้ว p-value มากกว่า.05 จึงสรุปได้ว่าหลังเรียนไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการคิดขั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ พบว่า บรรยากาศในชั้นเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์แปลกใหม่ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน กระตือรือร้นร่วมมือกันเรียนรู้ และแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มเพื่อความสำเร็จของงาน

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน, การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ, สมรรถนะการคิดขั้นสูง

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the learning achievement of 5th-grade students before and after learning with 70% competency-based Instruction using Project-based learning 2) Comparing Higher- order Thinking before and after competency-based Instruction using Project-based learning, and 3) to study competency-based Instruction using Project-based Learning. The sample consisted of 12 students in Grade 5 of the academic year 2022 at Bankhonburi Nakhonthamakositwittayakan School, Khonburi District, Nakhon Ratchasima Province, which was obtained from random groups. Competency-based Instruction using Project-based learning. record Statistics include mean, percentage, standard deviation, and t-test.

The research results showed that 1) the comparison of academic achievement before and after school had average scores of 41.92% and 72.91%, and the academic achievement after studying was higher than before the class. The average score after studying was not higher than the 70% threshold at .05 2) The results comparing the performance of higher-order thinking after studying were statistically significantly higher than before the class at .05 3) The results of the study of the competency-based learning management conditions revealed that the atmosphere in the classroom caused new creativity. Students interact in their work enthusiasm cooperation and having opinions within the group.

Keywords : Competency-based learning, Project-based learning, Higher Order Thinking

บทนำ (Introduction)

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 เนื่องจากช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ แบบแผน วิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์อย่างรอบคอบถี่ถ้วน ทำให้วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสมอีกทั้งสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกประการหนึ่ง วิชาคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเรียน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอื่น ๆ ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาบุคคลของชาติให้มีคุณภาพ อีกทั้งพัฒนาเศรษฐกิจประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การเรียนคณิตศาสตร์จึงจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ที่เจริญก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัตน์ และจากเป้าหมายของการสอนคณิตศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึงการสอนที่ต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นประถมศึกษาเป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ ที่มุ่งเน้นทักษะพื้นฐาน ทั้งการอ่าน เขียน คิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และวัฒนธรรม โดยสอนแบบบูรณาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 1, 21)

การพัฒนาสมรรถนะทางคณิตศาสตร์นั้นจำเป็นต้องเน้นเรื่องทักษะกระบวนการ แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะทางคณิตศาสตร์นั้นทำได้หลายวิธี แนวทางที่สำคัญคือการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เกิดผลสำเร็จยิ่งขึ้น โดยที่ครูผู้สอนต้องปรับวิธีการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แสวงหาความรู้ และรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง เทคนิคและวิธีการจัดการนี้มีอยู่หลากหลาย ซึ่งการสอนคณิตศาสตร์ในยุคนี้ จำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่มากพอเพียง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ยังจะต้องเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเยาวชน เพื่อให้รับกับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น (อนุชาติ ชาติรัมย์, 2564 : 67)

จากเป้าหมายของการสอนคณิตศาสตร์ การคิดเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งสมรรถนะการคิดขั้นสูง (Higher-order Thinking) เป็นความสามารถทางสติปัญญาของบุคคล ในการแสวงหาข้อมูลโดยการคิดหลายขั้นตอน จำเป็นต้องอาศัยการคิดพื้นฐานคือการเชื่อมโยงและการให้เหตุผลในการจัดระบบข้อมูล เพื่อไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งการคิดที่มีความยืดหยุ่นมองได้หลายแง่มุม อาจทำให้เกิดเป็นแนวคิดใหม่ นวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับตนเอง สังคม และประเทศชาติ ขณะที่คนในยุค New Normal มีการคิดขั้นสูง จะส่งผลให้การดำเนินชีวิต

ในสังคมเป็นไปด้วยความสงบ ผู้คนรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี อีกทั้งไม่ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยอารมณ์ กลับจะใช้เหตุผลในการคิดมากขึ้น มีการคิดที่ยืดหยุ่นในหลายมิติและเคารพความคิดของผู้อื่นในสังคม (กมลพร ทองธิยะ และ กิตติชัย สุธาสิโนบล, 2564 : 30)

แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผู้เรียนสามารถทำได้หลายวิธีการ โดยเสนอแนะแนวทาง 6 แนวทาง ซึ่งครูสามารถเลือกใช้ตามความพร้อมและความถนัดของตน รวมทั้งความเหมาะสมกับบริบท (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563 : 7) จากแนวทางที่ 3 เป็นการนำรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ มาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ตอบสนองการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) เป็นรูปแบบการสอนที่ไม่เน้นการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่เน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดและลงมือทำด้วยตนเอง เพื่อเตรียมพร้อมต่อการดำรงชีวิตในอนาคต (ศศิโสภิต แพงศรี, 2561 : 221) ซึ่งมีกระบวนการ หรือขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ตายตัว เน้นที่การนำกระบวนการในการทำโครงงาน มาใช้เป็นแนวทางหรือขั้นตอนของกิจกรรมในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานคณิตศาสตร์ จะช่วยส่งเสริมและฝึกฝนให้นักเรียนได้เรียนรู้ วิธีการศึกษาค้นคว้า ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ภายใต้การดูแลและให้คำปรึกษาของครู ส่งผลให้นักเรียนแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งได้ประมวลความรู้และนำความรู้ ความสามารถ กระบวนการทางคณิตศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาได้อย่างครบครัน ทำให้เกิดความรู้คิดการประดิษฐ์คิดค้นและการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ เป็นการนำความรู้ทางเทคโนโลยีและคณิตศาสตร์มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง (ณัฐริกา สิทธิชัย และคณะ, 2562 : 96)

จากข้อมูลและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงของนักเรียนนั้น ควรเน้นให้นักเรียนได้เรียนคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับชีวิตจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงและระดับการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้น โดยนำการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน เป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการคิดขั้นสูงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน

4. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มลำมูลบน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 8 โรงเรียน รวมจำนวน 148 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านครบุรีนครธรรมโฆสิตวิทยาคาร อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (กิติพงษ์ ลือนาม, 2564 : 69)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี โดยจะมีเนื้อหารวมของสิ่งที่นักเรียนมาแล้วมาแยกเป็นเรื่อง ๆตามบริบทของหน่วยการเรียนรู้ย่อยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน 3 แผน ๆ ละ 5 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง ดังนี้

2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ 1 ขายอะไรในงานปรางค์ (เรื่องการนำเสนอข้อมูล)

2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ 2 ดีไซต์สวยรวยความรู้ (เรื่องการหาพื้นที่เรขาคณิต)

2.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ 3 ฮาร์ดเซลกับบัญญัติไตรยางศ์ (เรื่องบัญญัติไตรยางค์)

หาคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ใช้แบบประเมินความสอดคล้องเหมาะสมมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีผลการประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) (ประสาท เนืองเฉลิม, 2556 : 189) ผู้วิจัยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 -1.00 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.25-0.70 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีเกณฑ์ 0.25-0.87 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson (สุนันท์ สีพาย, 2564 : 128) พบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83

2.3 แบบประเมินสมรรถนะการคิดขั้นสูงมีลักษณะเป็นการสังเกตพฤติกรรม และใช้เกณฑ์การประเมินแบบ Rubric Score ที่ครอบคลุมสมรรถนะการคิดขั้นสูง ระดับคุณภาพ (Scale) โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ 1) เริ่มต้น 2) กำลังพัฒนา 3) ความสามารถ 4) เหนือความคาดหวัง เสนอแบบประเมินต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตามแบบประเมินความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินสมรรถนะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 130) พบว่าได้ค่าเฉลี่ย 4.80 มีความเหมาะสมมาก จากนั้น นำแบบประเมินสมรรถนะการจัดการตนเองไปใช้กับนักเรียน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินสมรรถนะการคิดขั้นสูง โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของ Pearson (สิรินทร์นิชา ปัญจอริยะกุล, 2563 : 206) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

2.4 แบบสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ มีลักษณะเป็นการสังเกตผลที่เกิดขึ้น ในระหว่างที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ แบบสังเกต ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของการสังเกต ส่วนที่ 2 รายการที่สังเกตและผลที่สังเกต ประกอบด้วย 1) ด้านบรรยากาศการเรียนในชั้นเรียน 2) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน 3) ด้านความร่วมมือ/กระตือรือร้นของนักเรียน 4) ด้านพฤติกรรมการแสดงความคิดของนักเรียน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกต โดยนำเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมตรวจสอบความครอบคลุมของรายการที่สังเกต และนำมาปรับปรุงแก้ไข เป็นเครื่องมือในการวิจัยที่สมบูรณ์

2.5 แบบบันทึกการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดดังนี้ 1) สิ่งที่ได้เรียนรู้ 2) สิ่งที่สงสัย 3) สิ่งที่ประทับใจ/การประยุกต์ใช้ ตรวจสอบคุณภาพ

ของแบบบันทึกการเรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพของแบบบันทึกการเรียนรู้ โดยนำเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

3. การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสัปดาห์แรกก่อนทำการทดลอง

3.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 จากนั้นประเมินสมรรถนะการคิดขั้นสูง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสอนกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น จำนวน 2 แผน

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินสมรรถนะการคิดขั้นสูงหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อสิ้นสุดแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

3.5 ทดสอบหลังเรียน เมื่อดำเนินการทดลองครบตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนอีกครั้งด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนนำมาวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก จึงวิเคราะห์การแจกแจงแบบปกติของคะแนนการก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ Kolmogorov – Smirnov Test พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงปกติ จึงใช้การทดสอบค่าที (t-test for dependent) วิเคราะห์การแจกแจงปกติของคะแนนการประเมินสมรรถนะการจัดการตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติ จึงใช้การทดสอบโดยวิลคอกซัน (Wilcoxon matched pairs signed-ranks test) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยทดสอบค่าที (t-test for one sample) และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและแบบบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่เน้นการพัฒนาความสามารถการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะเจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงานการแก้ปัญหาและการใช้ชีวิตเป็นการเรียนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีการนำรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกับสมรรถนะที่สอดคล้องกันและเพิ่มเติมกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะให้เพิ่มขึ้น และยังเป็นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษา สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้น ด้วยตัวของนักเรียนเอง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดง ดังภาพที่ 1

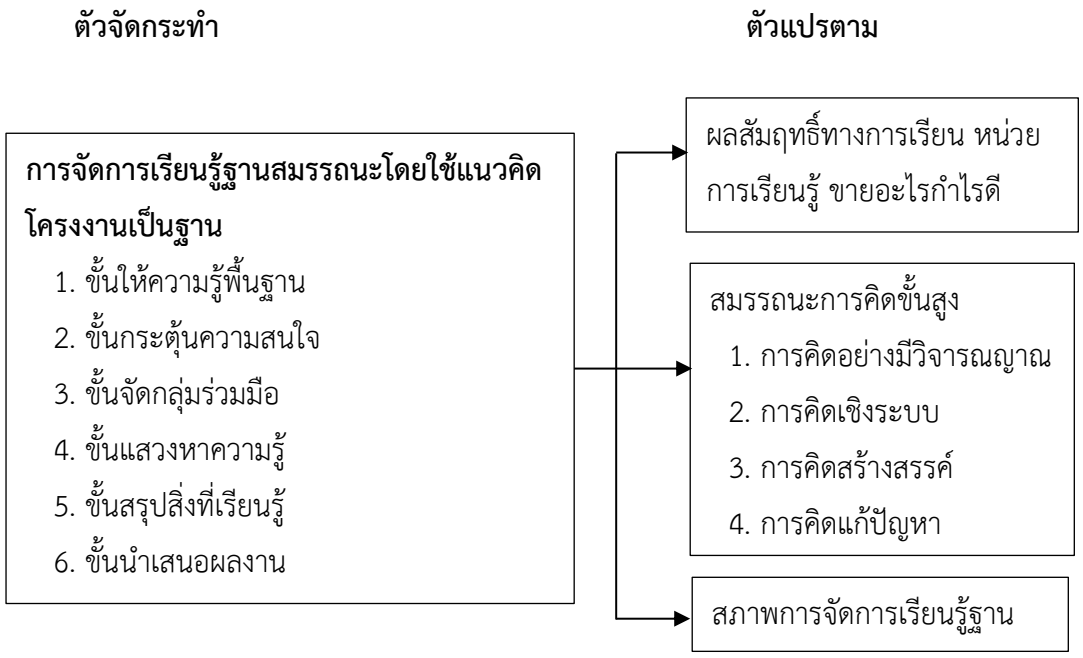

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ขายอะไรกำไรดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน และหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดีก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน

คะแนน	n	$\overline{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	12	9.58	2.90	7.543*	.000
หลังเรียน	12	14.58	2.81		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน โดยผลทดสอบการเรียนรู้ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 9.58 ส่วนผลทดสอบการเรียนรู้หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 14.58 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 5.00 ซึ่งนักเรียนมีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\overline{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	12	20	14	14.58	2.81	0.719*	.2435

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน ผลทดสอบการเรียนรู้หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 14.58 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 แต่เมื่อคำนวณค่าสถิติแล้ว p-value มากกว่า.05 จึงสรุปได้ว่า หลังเรียนไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลเปรียบเทียบคะแนนการประเมินสมรรถนะการคิดขั้นสูง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกแต่ละด้าน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการคิดขั้นสูง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน

ด้านที่	คะแนนแบบประเมิน	n	$\overline{X}$	S.D.	z	p
ด้านที่ 1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ก่อนเรียน	12	1.58	0.51	3.464*	.001
	หลังเรียน	12	2.58	0.51		
ด้านที่ 2 การคิดเชิงระบบ	ก่อนเรียน	12	1.58	0.51	3.276*	.001
	หลังเรียน	12	2.75	0.62		
ด้านที่ 3 การคิดสร้างสรรค์	ก่อนเรียน	12	1.67	0.49	2.887*	.004
	หลังเรียน	12	2.50	0.52		
ด้านที่ 4 การคิดแก้ปัญหา	ก่อนเรียน	12	1.58	0.51	3.357*	.001
	หลังเรียน	12	2.67	0.49		
รวม 4 ด้าน	ก่อนเรียน	12	6.42	1.73	3.108*	.002
	หลังเรียน	12	10.50	1.62		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการประเมินสมรรถนะการคิดขั้นสูง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกรายด้านและภาพรวม โดยผลการประเมินด้านที่ 1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 1.58 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 2.58 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 1.00 ผลการประเมินด้านที่ 2 การคิดเชิงระบบ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 1.58 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 2.75 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 1.17 ผลการประเมินด้านที่ 3 การคิดสร้างสรรค์ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 1.67 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 2.50 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 0.83 ผลการประเมินด้านที่ 4 การคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 1.58 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 2.67 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 1.09 และหากรวมทั้ง 4 ด้าน ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 6.42 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 10.50 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 4.08 พบว่า คะแนนการประเมินสมรรถนะการคิดขั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปรายละเอียดเป็น ดังนี้

3.1 บรรยากาศการเรียนในชั้นเรียน ในช่วงนำเข้าสู่บทเรียนนักเรียนมีความแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นโดยเป็นเรื่องการทำโครงงาน สร้างความกระตือรือร้นให้กับนักเรียน อีกทั้งถูกกระตุ้นด้วยคำถามที่ได้ความคิดได้อย่างอิสระ และสิ่งที่นักเรียนสนใจรอบ ๆ ตัวในชีวิตจริง โดยไม่กำหนดความถูกผิด ทำให้ชั้นเรียนไม่ตึงเครียดกับเนื้อหามากเกินไป นักเรียนมีความสุขที่ได้แสดงความคิดเห็นและระดมความคิดได้อย่างอิสระ ส่งผลให้บรรยากาศสนุกสนานมากยิ่งขึ้น จากคำกล่าวของนักเรียน เช่น “รู้สึกถึงกิจกรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิม รู้สึกตื่นเต้นที่จะได้เรียนในครั้งต่อ ๆ ไป”

3.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มค่อนข้างดี สังเกตได้จากเมื่อแบ่งกลุ่มระดมความคิดนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ อีกทั้งการออกมานำเสนอนักเรียนในกลุ่มให้ความร่วมมือและช่วยเหลือภายในกลุ่ม สังเกตได้จากผลงานของนักเรียน ช่วงตั้งคำถามหลังจากนำเสนอนักเรียนตั้งใจให้ร่วมมือแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย จากคำสนทนาของนักเรียน เช่น “รู้สึกว่าชอบทำงานเป็นกลุ่มมากกว่าการเรียนในห้องเรียนปกติเพราะเพื่อนสอนหลาย ๆ ครั้งเข้าใจมากขึ้น”

3.3 ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการเรียนของนักเรียน นักเรียนให้ความสนใจในการสร้างสรรค์ผลงาน หากมีข้อสงสัยหรือเกิดปัญหาขึ้นนักเรียนมีความกระตือรือร้นพยายามแก้ไขปัญหาโดยค้นความรู้ด้วยกันภายในกลุ่มหรือสอบถามผู้สอนทันที จะเห็นได้จากงานย่อยของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้น และเสร็จทันเวลาแสดงถึงการให้ความร่วมมือและกระตือรือร้นในการเรียน จากคำสนทนาของนักเรียน เช่น “รู้สึกว่าครูถามคำถามเกี่ยวกับงานฉลองปรางค์ครบุรีเพิ่มมากขึ้น ทำให้อยากขายของในงานฉลองปรางค์ครบุรีจริง ๆ”

3.4. พฤติกรรมการแสดงออกทางความคิดของนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมตอบคำถามตรงประเด็น และบางส่วนตอบคำถามออกนอกประเด็นไปบ้าง จึงเปิดโอกาสให้อธิบายเพิ่มเติมทำให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเพิ่มมากขึ้น และแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน อีกทั้งโต้แย้งข้อมูลกันหลังการนำเสนอ ซึ่งได้แสดงออกถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์อย่างชัดเจนมากขึ้น จากคำสนทนาของนักเรียน เช่น “รู้สึกว่าชอบตอบคำถามที่ครูบอก เพราะครูบอกว่าคำตอบไม่มีถูกผิดออกความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่”

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี และสมรรถนะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาที่ได้นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ จากการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ตามลักษณะของเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความต้องการที่นักเรียนอยากทำผ่านงานที่ผู้วิจัยได้วางแผนไว้ให้ตามแนวคิดโครงงานเป็นฐานที่ให้นักเรียนความรู้เดิมที่เคยมีอยู่แล้วในบางเนื้อหาของวิชาคณิตศาสตร์นักเรียนจึงคล้ายกับการได้ทบทวนบทเรียนและสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ดียิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวดี กูละพัฒน์ และสิรินาถ จงกลกลาง (2565) เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้พัฒนาตนด้วยวิจารณญาณ พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้พัฒนาตนด้วยวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดี หลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถึงเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐานการนำเนื้อหาที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้วจากภาคเรียนที่ 1 จึงทำให้นักเรียนได้เข้าใจบทเรียนและสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะการคิดขั้นสูง พบว่า ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน คะแนนการประเมินสมรรถนะการคิดขั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจาก ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐานมีขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้แบ่งกลุ่มทำงานการได้ให้นักเรียนได้อิสระในการคิดเพื่อจะทำให้งานที่ผู้วิจัยมอบหมายให้นั้นสำเร็จลุล่วงไปได้จึงทำให้นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมการทำงานกลุ่มการกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มมากขึ้นดังนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณสังเกตได้จากนักเรียนมีความรู้ได้วางแผนด้วยตัวเองส่งผลให้นักเรียนคิดเปรียบเทียบตัดสินใจ ทั้งราคาขนาดใช้ความรู้คณิตศาสตร์เปรียบเทียบ กำไร ขาดทุนโดยนักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ในทุกกระบวนการ ได้มองจากปัญหาจริง สิ่งที่นักเรียนได้ต่อยอดในวิชาคณิตศาสตร์เหมาะสมตามช่วงวัยได้คิดได้แสดงออกมา การคิดเชิงระบบเมื่อนักเรียนได้เจอกับปัญหาด้วยตัวเองจากงานหรือสถานการณ์ที่ให้ไปนักเรียนเกิดพฤติกรรมการเลือกวิธีการมาแก้ปัญหาในส่วนของวิชาคณิตศาสตร์ที่มีวิธีคิดหาคำตอบได้หลายรูปแบบวิธีการนักเรียนเกิดความเข้าใจในสถานการณ์และสามารถนำมาแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ ในด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์ นักเรียนได้แสดงออกจากการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยการหาความรู้ มีความคิดริเริ่ม ยืดหยุ่นให้เหมาะกับปัญหาที่พบเจออยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและเพื่อนในกลุ่ม และการคิดแก้ปัญหา นักเรียนได้ใช้ความคิดในการรวมรวบข้อมูลจากการค้นคว้าจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มและตกลงเลือกวิธีการในการแก้ปัญหาที่ได้มาจากการระดมความคิดออกมาเป็นชิ้นงานของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ เช่น จากการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะกับสินค้าของกลุ่มเพื่อดึงดูดความสนใจ รวมถึงโปรโมชันเหมือนในชีวิตจริงนักเรียนได้คิดต้นทุนของสินค้าและบรรจุภัณฑ์ออกมา ด้วยบริบทและความจำกัดทางด้านอุปกรณ์นักเรียนก็สามารถแก้ปัญหาทำให้งานแต่ละงานที่ได้มอบให้เสร็จสิ้นและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สิรินาถ จงกลกลาง (2564) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หมายถึง กระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรม บุคลิก ลักษณะนิสัยที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์หรืองานหนึ่ง ๆ (Task) จนประสบความสำเร็จ โดยการกำหนดบริบท บทบาทหน้าที่ ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงที่นักเรียนมีโอกาสพบเจอในชีวิตจริง

3. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสังเกตและสอบถามนักเรียนในระหว่างที่จัดการเรียนการสอนนักเรียนมีการตอบรับที่ดีและชื่นชอบการจัดการเรียนที่ให้อิสระนักเรียนได้คิดงานตามที่นักเรียนชอบและคิดว่าจะทำออกมาได้ดีโดยมีบรรยากาศการเรียนในชั้นเรียนที่แปลกใหม่เป็นการจัดกลุ่มและสามารถสืบค้นได้ตามความถนัดได้เลือกศึกษาเรื่องที่ตนเองสนใจโดยส่งผลถึงบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ต่อไปให้นักเรียนมีความสนุกจากการได้หาวิธีการโดยการระดมความคิดกันในแต่ละแผนผู้วิจัยเตรียมงานที่ท้าทายไว้ได้อย่างเป็นอิสระและมีความสุข รวมถึงได้แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิรินาถ จงกลกลาง (2562) ที่กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าและทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ โดยครูผู้สอนจำเป็นจะต้องสร้างบรรยากาศ ดังนี้ 1) บรรยากาศที่ท้าทาย 2) บรรยากาศที่มีอิสระ 3) บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ 4) บรรยากาศที่มีความอบอุ่น 5) บรรยากาศแห่งการควบคุม 6) บรรยากาศแห่งความสำเร็จ และ 7) บรรยากาศแห่งความใกล้ชิด รวมทั้งผู้สอนต้องมีบทบาทเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของในการสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับผู้เรียนเช่นเดียวกับบุคลิกภาพ ของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและทักษะตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น การใช้วาจา การใช้ท่าทาง การให้ของรางวัล การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น การให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม หรือการใช้เทคนิควิธีสอนต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ผลการวิจัยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ขายอะไรกำไรดีและสมรรถนะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะเจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงานการแก้ปัญหาและการใช้ชีวิตเป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และทำให้เกิดความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คือสมรรถนะการคิดขั้นสูง ผู้วิจัยลือกการจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานเนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษา สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้น โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้น แนะนำและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด โดยมีขั้นตอน 6 ขั้นตอน ตามความเหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียน

การสอนและบริบทของผู้เรียนในโรงเรียน คือ 1) ขั้นให้ความรู้พื้นฐาน 2) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 3) ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ 4) ขั้นแสวงหาความรู้ 5) ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ และ 6) ขั้นนำเสนอผลงานผู้เรียน โดยวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการกำหนดผลลัพธ์ การเรียนรู้ให้ชัดเจน คือ การเริ่มต้นจากออกแบบงาน (Task) แล้วจึงมาวิเคราะห์ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ตลอดพฤติกรรม คุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนที่จะส่งผลให้การทำงาน (Task) นั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถเขียนความเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดโครงงานเป็นฐาน มีหลายขั้นตอนมีงานเล็ก ๆ ที่แฝงอยู่ในแต่ละขั้น นักเรียนบางกลุ่มอาจใช้เวลานานในการออกแบบชิ้นงาน อาจเนื่องจากในการทำงานผู้วิจัยได้กำหนดการหาคำตอบทางคณิตศาสตร์ นักเรียนจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแบบไปบ้าง ดังนั้นควรมีการยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับขั้นตอนที่นักเรียนระดมความคิดเห็นกันเพิ่มมากขึ้น

2 จากการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นเป็นเพราะมีขั้นตอนและใบงานที่ชัดเจน ดังนั้นในการออกแบบกิจกรรมต้องคำนึงถึงความสนใจของนักเรียนและความเป็นอิสระทางความคิดโดยไม่ทิ้งเนื้อหาที่อยู่ในหน่วยนั้น ๆ ด้วย

3 ขั้นตอนของการนำเข้าสู่บทเรียน โดยมีตัวดำเนินเรื่องเป็นงานฉลองปรางค์ครบุรี ซึ่งเป็นประเพณีท้องถิ่น สามารถดึงดูดความสนใจได้มากทำให้นักเรียนคำนึงถึงความเป็นจริงหากได้ทำงานนั้นจริง ๆ ในอนาคตจะมีวิธีในการแก้ปัญหาจากความรู้ที่เรียนมาได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องท้าทายของครูที่ต้องออกแบบการเรียนการสอนตามขั้นตอนและให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงในระดับชั้นอื่น ๆ และความหลากหลายของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้นด้วย

2. การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะสามารถพัฒนาให้เกิดทักษะที่สำคัญใน ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันจึงควรทำการศึกษากับทักษะอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

กมลพร ทองธิยะ และกิตติชัย สุธาสิโนบล. (2564). “การพัฒนาการคิดขั้นสูง : ความสามารถทางสติปัญญาที่สำคัญในโลกยุค New Normal.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.** 19(2) : 28-44.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.

กิติพงษ์ ลือนาม. (2564). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา.** นครราชสีมา : โคราชมาร์เก็ตติ้งแอนด์ โปรดักชั่น.

ณัฐริกา สิทธิชัย และคณะ. (2562). “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการสื่อสารการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ เรื่องสถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยสุพรรณบุรี.” **วารสารการวัดผลการศึกษา.** 36(100) : 93 - 109.

ณัฐวดี กูละพัฒน์ และสิรินาถ จงกลกลาง. (2565). “การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.” **วารสารราชพฤกษ์.** 20(1) : 61-70.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ประสาท เนืองเฉลิม. (2556). **วิจัยการเรียนการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศศิโสภิต แพงศรี. (2561). “การสอนแบบโครงงานเป็นฐาน: การประยุกต์สู่การปฏิบัติ ในการจัดการศึกษาพยาบาล.” **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.** 29(1) : 221.

สิรินาถ จงกลกลาง. (2562). **วิทยาการการจัดการเรียนรู้.** ปรับปรุงครั้งที่ 2. นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

_____. (2564). **เอกสารประกอบการอบรมเรื่อง การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ.** นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สิรินทร์นิชา ปัญจอริยะกุล. (2563). **การวิจัยและประเมินผลการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ : ส.อินฟอร์เมชั่น เทคโนโลยี.

สุนันท์ สีพาย**.** (2564). **การพัฒนาเครื่องมือรวบรวมข้อมูลการวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 1. ชัยภูมิ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก.** พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

อนุชา ชาติรัมย์. (2564). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.” **วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น.** 7(9) : 65–78.

การศึกษาทักษะทางการเงินของนักศึกษา คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

The Study of Financial Literacy of Students in the Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University

ปวีณา คำพุกกะ[1] อรุณรัตน์ เศวตธรรม[2] ปดิวรดา ล้อมลาย[3]
สุภัตราภรณ์ สายสมบูรณ์[4] รินทร์ลภัส ชัยหิรัญกิตติ์[5]
Paweena Khampukka[1] Arunrat Sawettham[2] Padivarada Lomlai[3]
Supattraporn Saisomboon[4] and Rinlaphat Chaihirankit[5]

Received : August 15, 2024; **Revised** : November 15, 2024; **Accepted** : November 21, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

เศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเน้นย้ำถึงความสำคัญของทักษะทางการเงิน โดยเฉพาะสำหรับนักศึกษาที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต ทักษะทางการเงินซึ่งครอบคลุมความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการตัดสินใจทางการเงิน มีความสำคัญต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจส่วนบุคคลและระดับประเทศ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะทางการเงินของนักศึกษา คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล และ 2) เปรียบเทียบวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจทักษะทางการเงินของนักศึกษา คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประชากร คือ นักศึกษาของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 2,723 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 675 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นของทักษะทางการเงินทั้งฉบับเท่ากับ 0.935 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

[1,2,3,4,5] คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี; Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University ; e-mail : paweena.k@ubu.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาชายของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีทักษะการเงินในภาพรวม และแยกองค์ประกอบเป็น ด้านความรู้ทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านทัศนคติทางการเงินดีกว่านักศึกษาหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Components) ให้ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมได้สูงที่สุด 67.335 โดยทักษะทางการเงินสามารถแบ่งได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การก่อหนี้เกินตัว สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 16.308 องค์ประกอบที่ 2 การใช้จ่ายอย่างรอบคอบ สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 15.028 องค์ประกอบที่ 3 การออมและการลงทุน สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 13.124 องค์ประกอบที่ 4 การวางแผนการเงิน สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 11.923 และองค์ประกอบที่ 5 การปรับตัวทางการเงิน สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 10.951

สรุปผลการวิจัย การเปรียบเทียบทักษะทางการเงินของนักศึกษา คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยรวมนักศึกษาชายมีทักษะทางการเงินดีกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักพบว่าทักษะทางการเงินสามารถแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การก่อหนี้เกินตัว การใช้จ่ายอย่างรอบคอบ การออมและการลงทุน การวางแผนการเงิน และการปรับตัวทางการเงิน ซึ่งอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 67.335

คำสำคัญ (Keywords) : การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ, ทักษะทางการเงิน, นักศึกษา, คณะบริหารศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Abstract

The rapidly changing global economy underscores the importance of financial literacy, especially for students who will become key contributors to national development in the future. Financial literacy, encompassing knowledge, attitudes, and behaviors in financial decision-making, is crucial for both personal and national economic stability. The objectives of this research are: 1) to compare the financial literacy of students in the Faculty of Management Science at Ubon Ratchathani University based on individual characteristics, and 2) to compare methods for exploratory factor analysis of financial literacy among these students. The population consists of 2,723 students from the Faculty of Management Science at Ubon Ratchathani University, with a sample size of 675 students selected using convenient random sampling. The research instrument used is a questionnaire with an overall financial literacy reliability score of 0.935. The data analysis statistics include percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis.

The research findings reveal that 1) male students in the Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University, have significantly better overall financial literacy, as well as in specific components such as financial knowledge, financial behavior, and financial attitudes, compared to female students, at the 0.05 significance level. 2) The Principal Components method provides the highest cumulative percentage of variance, at 67.335%. The financial literacy can be divided into five components: Component 1 - Over-indebtedness, which explains 16.308% of the financial literacy; Component 2 - Prudent Spending, which explains 15.028%; Component 3 - Saving and Investment, which explains 13.124%; Component 4 - Financial Planning, which explains 11.923%; and Component 5 - Financial Adaptation, which explains 10.951%.

Summary of the research findings : The comparison of financial literacy skills among students in the Faculty of Management Science at Ubon Ratchathani University shows that, overall, male students have significantly better financial literacy than female students. The principal component analysis reveals that financial literacy can be categorized into five main components: excessive debt, prudent spending, saving and investing, financial planning, and financial adaptability, which together explain 67.335% of the total variance.

Keywords : Exploratory Factor Analysis, Financial Literacy, Students, Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสำคัญของทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเยาวชนนักศึกษาที่กำลังจะกลายเป็นกลุ่มแรงงานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคตต่อไป ตามนิยาม ทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) หมายถึง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมต่อการตัดสินใจทางการเงิน (Huston, 2010; Remund, 2010; Lusardi, 2014) รวมถึงการจัดการการเงินส่วนบุคคล การวางแผนงบประมาณ และการลงทุน ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับบุคคลในการตัดสินใจทางการเงินเพื่อให้เกิดมีประสิทธิภาพ เมื่อนักศึกษาเหล่านี้ก้าวเข้าสู่โลกของการทำงาน ทักษะทางการเงินจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจส่วนบุคคล และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระดับประเทศต่อไป

ผลงานวิจัยหลายผลงาน ชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่น่ากังวลใจอย่างยิ่งเกี่ยวกับการขาดทักษะทางการเงินในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น การวิเคราะห์ระดับความรู้ทางการเงินของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ พบว่าความรู้ทางการเงินมีผลต่อการตัดสินใจทางการเงินของนักศึกษา โดยนักศึกษาที่ขาดความรู้ทางการเงินมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาทางการเงินในอนาคต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จทางเศรษฐกิจของประเทศ (Mändmaa, S., 2020) การขาดความรู้ทางการเงินในกลุ่มนักเรียนมัธยมในประเทศกำลังพัฒนาส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเงินที่ไม่ดี ซึ่งส่งผลเสียต่ออนาคตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศเอธิโอเปีย (Elifneh, Y. (2021) การวิเคราะห์ผลกระทบความรู้ทางการเงินต่อการใช้บริการเงินกู้ยืมในนักศึกษา พบว่าการขาดความรู้ทางการเงินมีผลกระทบเชิงลบต่อการเพิ่มขึ้นของหนี้สินและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศคาซัคสถาน (Mukan, Malik, & Mukametkaliyeva, 2023)

การขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการจัดการการเงินของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ จะแสดงออกในรูปแบบของการจัดการงบการเงินที่ไม่ดี มีการสะสมหนี้สินมากเกินไป และการวางแผนทางการเงินที่ไม่เพียงพอสำหรับอนาคต เมื่อมีการจัดการการเงินที่ไม่เหมาะสมแล้ว จะนำไปสู่ปัญหาส่วนบุคคลและสังคมต่อไปได้ เช่น ความเครียดทางการเงินเพิ่มสูงขึ้น อัตราการออมที่ลดต่ำลง และการเผชิญวิกฤติทางการเงินที่บ่อยครั้งขึ้น ซึ่งผลกระทบของปัญหาต่างๆนี้ ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในระดับบุคคล เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่ตลาดแรงงาน พฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษาจะมีผลกระทบอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ กลุ่มแรงงานที่ขาดความรู้ทางการเงินมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืน และมีแนวโน้มทำให้รายได้ของคนจนกับคนรวยยิ่งห่างกันมากยิ่งขึ้น การตัดสินใจทางการเงินที่ไม่ดีในระดับบุคคลจะส่งผลต่อความไม่มีเสถียรทางเศรษฐกิจในวงกว้าง ลดการลงทุนในภาคส่วนที่สำคัญ และเพิ่มภาระทางสังคมในระดับประเทศ นอกจากนี้ การขาดทักษะทางการเงินยังเป็นส่วนหนึ่งของการขัดขวางความสามารถส่วนบุคคลในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ขยายความเจริญได้อย่างเต็มที่ (López-Agudo, L., & Marcenaro-Gutierrez, Ó., 2023) สรุปประเด็นปัญหาวิจัย คือ การขาดทักษะทางการเงินในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจทางการเงินที่ไม่ดี ทำให้มีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจส่วนบุคคลและระดับประเทศในอนาคตได้ อีกทั้งการจัดการทางการเงินที่ไม่เหมาะสมของนักศึกษาส่งผลต่อปัญหาส่วนบุคคลและสังคม เช่น การสะสมหนี้สินมากเกินไป ความเครียดทางการเงินเพิ่มขึ้น และลดการออม เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจทักษะทางการเงินของนักศึกษา เพื่อค้นหาว่าทักษะทางการเงินที่มี 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ ทัศนคติและพฤติการทางการเงิน ส่วนใดสำคัญมากกว่ากันหรือมีความสำคัญเท่าๆ กัน เพื่อจะได้นำไปสู่การบูรณาการการศึกษาของ

ทักษะทางการเงินเข้าสู่รายวิชาทักษะการเงินในชีวิตประจำวันให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้นหรือเพื่อการเสนอแนะการปรับปรุงหลักสูตรการเงินและการลงทุนของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางการเงินของนักศึกษา คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

2. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจทักษะทางการเงินของนักศึกษา คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2566 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2566-กุมภาพันธ์ 2567 ของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 2,723 คน ด้วยจำนวนประชากร 2,723 คน และความคลาดเคลื่อน± 3.5% จากสูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั่วไป แทนค่าจากสูตร Yamane (ปวีณา คำพุกกะ, 2566) จะได้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2} = \frac{2,723}{1+(2,723)(0.035)^2} = 629 \text{ คน}$$

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2566 ของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวนอย่างน้อย 629 คน ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง 675 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Random Sampling) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวมต่าง ๆ ของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Questionnaire)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยปรับปรุงข้อคำถามมาจากงานวิจัยของพิจิตรา ทองสา และคณะ (2567) โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ โดยมีลักษณะตั้งข้อคำถามเป็นแบบเลือกคำตอบตามตัวเลือกที่กำหนดให้ ได้แก่ เพศ อายุ สาขา ชั้นปีที่ และค่าใช้จ่ายต่อเดือน ส่วนที่ 2 ทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) จำนวน 7 ข้อ 2) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) จำนวน 18 ข้อ และ 3) ทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude) จำนวน 7 ข้อ รวมทั้งหมด 32

ข้อ โดยมีลักษณะการตั้งข้อคำถามเป็นการเลือกคำตอบแบบประเมินค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

ช่วงระดับความคิดเห็น = (Max-Min)/จำนวนช่วงระดับ = (5-1)/5 = 4/5 = 0.8

ดังนั้นเกณฑ์การแปลผลจึงแบ่งได้เป็น 5 ช่วง ดังนี้ค่าประเมินผลช่วง 1.00-1.80 คือ ระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด, ช่วง 1.81-2.60 คือ ระดับความเห็นด้วยน้อย, ช่วง 2.61-3.40 คือ ระดับความเห็นด้วยปานกลาง, ช่วง 3.41-4.20 คือ ระดับความเห็นด้วยมาก และช่วง 4.21-5.00 คือ ระดับความเห็นด้วยมากที่สุด

3. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักศึกษาคณะบริหารศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) ของทักษะทางการเงินทั้งฉบับ ได้เท่ากับ 0.908 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นมีค่ามากกว่า 0.9 ถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับสูงมาก (ปวีณา คำพุกกะ, 2557) ต่อจากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 675 คน ปรากฏว่ามีค่าความเชื่อมั่นของทักษะทางการเงินทั้งฉบับ เท่ากับ 0.935 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.9 ถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับสูงมากเช่นกัน

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (Statistics)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติศาสตร์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และสถิติศาสตร์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ซึ่งวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สามารถทำได้ 5 ขั้นตอน (ศศิวิมล ว่องวิไล และคณะ, 2558; สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2552; ยุทธ ไกยวรรณ์, 2556) ดังนี้

1) ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่นำมาใช้ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้สถิติ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

KMO	ความเหมาะสม
ค่า KMO 0.80 ขึ้นไป	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบมากที่สุด
ค่า KMO 0.70 – 0.79	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบมาก
ค่า KMO 0.60 – 0.69	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบปานกลาง
ค่า KMO 0.50 – 0.59	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบน้อย
ค่า KMO น้อยกว่า 0.50	ไม่เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ

2) ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยใช้สถิติ Bartlett's test of Sphericity โดยมีสมมติฐาน ดังนี้ H_0 : ตัวแปรต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน

การวิเคราะห์ Bartlett's test of Sphericity ถ้าค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 หรือ มีนัยสำคัญทางสถิติ จะหมายถึงการปฏิเสธ H_0 หรือการยอมรับ H_1 นั้นคือ ตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

3) ตรวจสอบโดยพิจารณาค่าความแปรปรวนตัวแปรแต่ละตัวโดยพิจารณาค่าความร่วมกันของตัวแปร (Communality) ซึ่งไม่ควรต่ำกว่า 0.50 และหากมีค่าต่ำกว่า 0.50 ควรตัดตัวแปรนั้นออกจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ

4) สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วม (Common Factor Analysis : CFA) ผู้วิจัยเลือกใช้ 5 เทคนิคย่อย ได้แก่ (1) การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Components) (2) วิธีกำลังสองน้อยที่สุดไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Least Squares) (3) วิธีกำลังสองน้อยที่สุดวางนัยทั่วไป (Generalized Least Squares) (4) การประมาณค่าด้วยวิธีไลค์ลิฮู้ดสูงสุด (Maximum Likelihood) (5) วิธีแกนหลัก (Principal Axis Factoring) ต่อจากนั้นหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax Method)

5) พิจารณาองค์ประกอบ โดยใช้เกณฑ์การกำหนดจำนวนองค์ประกอบ ดังนี้ (1) องค์ประกอบแต่ละตัวต้องมีตัวแปรสังเกตได้ตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป (2) Eigen Value ต้องมีค่ามากกว่า 1 (3) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมมากกว่า 60% และ (4) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ต้องมากกว่า 0.3

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 675 คน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 74.52 โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 20 ปี สาขาการศึกษา 3 อันดับสูงสูด เป็นนักศึกษาสาขาการจัดการธุรกิจ ร้อยละ 32.74 การตลาด ร้อยละ 32 และการบัญชี ร้อยละ 24.89 โดยสูงสุดเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 60.30 รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 20.89 และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 11.85 และนักศึกษาส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 59.70 รองลงมาไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 23.56 และค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 12.59 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (รวม 675 คน)	ร้อยละ (%)
เพศ ชาย	143	21.18
หญิง	503	74.52
LGBT (เพศทางเลือก)	29	4.30
อายุ	MEAN = 19.84 ปี	S.D. = 1.20 ปี
สาขา การจัดการธุรกิจ	221	32.74
การตลาด	216	32.00
การเงินการและการลงทุน	46	6.81
การโรงแรม	7	1.04
การบัญชี	168	24.89
โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน	17	2.52
ชั้นปีที่ 1	407	60.30
2	80	11.85
3	141	20.89
4	44	6.52
5 ขึ้นไป	3	0.44
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	159	23.56
5,001 – 10,000 บาท	403	59.70
10,001 - 15,000 บาท	85	12.59
15,001 - 20,000 บาท	23	3.41
20,001 บาทขึ้นไป	5	0.74
รวม	**675**	**100.00**

ที่มา : (ปวีณา คำพุกกะ และคณะ, 2567)

ทักษะทางการเงิน (Financial Literacy)

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับทักษะทางการเงินซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ทางการเงิน จำนวน 7 ข้อ 2) พฤติกรรมทางการเงิน จำนวน 18 ข้อ และ 3) ทัศนคติทางการเงิน จำนวน 7 ข้อ รวมเป็น 32 ข้อ พบว่า ทักษะทางการเงินในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.440 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.604 ความคิดเห็นของทักษะทางการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ (1) ความรู้ทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.724 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.698 ความคิดเห็นของความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ มีเป้าหมายทางการเงินในอนาคต มีการวางแผนทางการเงินอยู่เสมอ และมีการควบคุมค่าใช้จ่ายต่อเดือน องค์ประกอบที่ (2) พฤติกรรมทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.193 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.185 ความคิดเห็นของพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ คำนึงถึงคุณภาพก่อนซื้อสินค้า คำนึงถึงราคาก่อนซื้อสินค้า และพยายามลดค่าใช้จ่าย และสุดท้ายองค์ประกอบที่ (3) ทัศนคติทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.929 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.654 ความคิดเห็นของทัศนคติทางการเงินอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เชื่อว่าการบริหารจัดการการเงินเป็นสิ่งสำคัญ ใช้หลักเหตุผลในการใช้จ่ายอยู่เสมอ และสามารถใช้องค์ความรู้ทางการเงินในชีวิตจริงได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางการเงิน

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)	**MEAN**	**S.D.**	**ระดับ**
K1. ท่านมีการสร้างความสมดุลทางการเงิน	3.646	0.830	มาก
K2. ท่านมีเป้าหมายทางการเงินในอนาคต	4.179	0.785	มาก
K3. ท่านมีการควบคุมค่าใช้จ่ายต่อเดือน	3.806	0.937	มาก
K4. ท่านมีการจัดสัดส่วนเงินออมออกจากรายได้	3.622	1.048	มาก
K5. ท่านมีการวางแผนทางการเงินอยู่เสมอ	3.830	0.916	มาก
K6. ท่านมีการลงทุนเพื่อต่อยอดเงินออม	3.267	1.158	ปานกลาง
K7. ท่านมีความกังวลทางด้านหนี้สิน	3.719	1.123	มาก
รวม	**3.724**	**0.698**	**มาก**
พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)	**MEAN**	**S.D.**	**ระดับ**
B1. ท่านมีการกำหนดค่าใช้จ่ายในแต่ละวันหรือแต่ละเดือน	3.892	.898	มาก
B2. ท่านพยายามลดค่าใช้จ่าย	4.252	.807	มาก
B3. ท่านเลือกซื้อสินค้าตามลำดับความจำเป็น	4.080	.875	มาก
B4. ท่านคำนึงถึงจำนวนรายได้ก่อนซื้อสินค้า	4.064	.894	มาก
B5. ท่านคำนึงถึงราคาก่อนซื้อสินค้า	4.280	.810	มาก
B6. ท่านคำนึงถึงคุณภาพก่อนซื้อสินค้า	4.281	.773	มาก
B7. ท่านซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อและผ่อนที่หลัง	2.452	1.397	น้อย
B8. ท่านก่อหนี้ใหม่ทั้งที่หนี้เก่ายังชำระไม่หมด	2.081	1.352	น้อย
B9. ท่านกู้ยืมเงินเมื่อรายได้ไม่เพียงพอ	2.176	1.361	น้อย
B10. ท่านกู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้ในการชำระหนี้เก่า	1.924	1.297	น้อย
B11. ท่านกู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้หลายราย	1.803	1.252	น้อยที่สุด
B12. ท่านกู้ยืมเงินหลายครั้งต่อเดือน	1.818	1.254	น้อย
B13. ท่านออมหรือลงทุนทุกเดือน	3.081	1.242	ปานกลาง
B14. ท่านแบ่งเงินเพื่อการออมหรือลงทุนก่อนนำไปใช้จ่าย	3.281	1.183	ปานกลาง
B15. ท่านเลือกการออมหรือลงทุนตามระดับความมั่นคง	3.375	1.112	ปานกลาง
B16. ท่านเลือกการออมหรือลงทุนตามระดับความเสี่ยง	3.107	1.222	ปานกลาง
B17. ท่านเลือกการออมหรือลงทุนตามอัตราผลตอบแทน	3.364	1.171	ปานกลาง
B18. ท่านมีการกระจายการออมหรือการลงทุน	3.193	1.185	ปานกลาง
รวม	**3.139**	**.697**	**ปานกลาง**

ทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude)	MEAN	S.D.	ระดับ
A1. ท่านใช้หลักเหตุผลในการใช้จ่ายอยู่เสมอ	4.113	0.824	มาก
A2. ท่านเชื่อว่าการบริหารจัดการการเงินเป็นสิ่งสำคัญ	4.436	0.710	มากที่สุด
A3. ท่านศึกษาข่าวและแนวโน้มทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ	3.553	0.975	มาก
A4. ท่านสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	3.871	0.826	มาก
A5. ท่านสามารถรับมือต่อการก่อหนี้ของท่านได้	3.717	1.005	มาก
A6. ท่านสามารถใช้องค์ความรู้ทางการเงินในชีวิตจริงได้	4.013	0.820	มาก
A7. ท่านสามารถรับมือกับความเสี่ยงทางการเงินได้	3.801	0.900	มาก
รวม	**3.929**	**0.654**	**มาก**
ภาพรวมทักษะทางการเงิน (Financial Literacy)	**3.440**	**0.604**	**มาก**

ที่มา : (ปวีณา คำพุกกะ และคณะ, 2567)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางการเงินของนักศึกษาคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สาขา ชั้นปี และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศเท่านั้นที่มีความแตกต่างของทักษะทางการเงิน และเมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มย่อยของตัวแปรเพศ พบว่า กลุ่ม LGBT (เพศทางเลือก) มีจำนวนเพียงร้อยละ 4.3 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มเพศหญิงประมาณ 17 เท่า และน้อยกว่าเพศชายประมาณ 5 เท่า ซึ่งตามสมมติฐานของการทดสอบ t-Test โดยทั่วไปจะมีสมมติฐานว่าความแปรปรวนของทั้งสองกลุ่มควรเท่า ๆ กันหรือใกล้เคียงกัน (Homogeneity of Variance) ซึ่งหากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีขนาดน้อยกว่ากันมาก ๆ อาจทำให้ไม่สอดคล้องตามสมมติฐานเบื้องต้น ซึ่งจะทำให้ผลการวิเคราะห์มีความลำเอียง ค่าสถิติ t ที่ได้จะไม่สามารถสะท้อนความแตกต่างที่แท้จริงระหว่างกลุ่มตัวอย่างได้อย่างแม่นยำ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบทักษะทางการเงินระหว่างเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น เพราะจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันไม่มาก

จากกลุ่มตัวอย่างเพศชายจำนวน 143 คน และเพศหญิงจำนวน 503 คน ค่าเฉลี่ยทักษะทางการเงินในภาพรวมของเพศชายและเพศหญิงเท่ากับ 3.618 และ 3.399 ตามลำดับ ค่าสถิติที (t-Test) = 3.843 ค่า Sig. = 0.000 และ ค่า Sig./2 = 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงสรุปได้ว่า เพศชายและเพศหญิงมีทักษะทางการเงินในภาพรวมแตกต่างกัน กล่าวคือ เพศชายมีทักษะทางการเงินในภาพรวมสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เมื่อพิจารณาทักษะทางการเงิน แยกตามองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ (1) ความรู้ทางการเงินของเพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.822 และ 3.709 ตามลำดับ ค่าสถิติที (t-Test) = 1.710 ค่า Sig. = 0.088 และ ค่า Sig./2 = 0.044 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงสรุปได้ว่า เพศชายและเพศหญิงมีความรู้

ทางการเงินเฉลี่ยแตกต่างกัน กล่าวคือ เพศชายมีความรู้ทางการเงินเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 องค์ประกอบที่ (2) พฤติกรรมทางการเงินของเพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.361 และ 3.086 ตามลำดับ ค่าสถิติที (t-Test) = 4.200 ค่า Sig. = .000 และ ค่า Sig./2 = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงสรุปได้ว่า เพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมทางการเงินเฉลี่ยแตกต่างกัน กล่าวคือ เพศชายมีพฤติกรรมทางการเงินเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และองค์ประกอบที่ (3) ทัศนคติทางการเงินของเพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.073และ 3.894 ตามลำดับ ค่าสถิติที (t-Test) = 2.894 ค่า Sig. = 0.004 และ ค่า Sig./2 = 0.002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงสรุปได้ว่า เพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน กล่าวคือ เพศชายมีทัศนคติทางการเงินสูงกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางการเงินของนักศึกษา คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ

ลักษณะส่วนบุคคล		n	Mean	S.D.	t-Test	d.f.	Sig./2
ภาพรวมทักษะทางการเงิน	ชาย	143	3.618	.602	3.843	644	.000*
	หญิง	503	3.399	.601			
ความรู้ทางการเงิน	ชาย	143	3.822	.690	1.710	644	.044*
	หญิง	503	3.709	.702			
พฤติกรรมทางการเงิน	ชาย	143	3.361	.724	4.200	644	.000*
	หญิง	503	3.086	.683			
ทัศนคติทางการเงิน	ชาย	143	4.073	.602	2.894	644	.002*
	หญิง	503	3.894	.664			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ที่มา : (ปวีณา คำพุกกะ และคณะ, 2567)

การวิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจทักษะทางการเงินของนักศึกษา คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่นำมาใช้ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้สถิติ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) พบว่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy เท่ากับ 0.94 > 0.80 หมายความว่า มีเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบมากที่สุด และ Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 16308.556 และ Sig. เท่ากับ 0.000 < 0.05 แสดงว่ามีนัยสำคัญ หมายความว่า ตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันและสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ KMO และ Bartlett's test

ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร	ค่าสถิติ
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	.940
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	16308.556
d.f.	496
Sig.	0.000

ที่มา : (ปวีณา คำพุกกะ และคณะ, 2567)

ต่อจากนั้นทำการสกัดองค์ประกอบด้วย 5 เทคนิคย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก วิธีกำลังสองน้อยที่สุดไม่ถ่วงน้ำหนัก วิธีกำลังสองน้อยที่สุดวางนัยทั่วไป การประมาณค่าด้วยวิธีไลค์ลิฮู้ดสูงสุด และวิธีแกนหลัก ซึ่งพบว่า ทั้ง 5 เทคนิคสกัดองค์ประกอบได้เท่ากันทั้งหมด คือ 5 องค์ประกอบ เมื่อหมุนแกนแล้วได้ค่าไอเกนอยู่ระหว่าง 2.959 - 5.219 และมีค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมอยู่ระหว่าง 61.528 - 67.335 ซึ่งมีค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมมากกว่า 60% ทั้ง 5 วิธี เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 5 วิธีแล้ว พบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Components) ให้ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมได้สูงที่สุด 67.335 ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงเลือกเทคนิคย่อยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักในการอธิบายการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ของทักษะทางการเงิน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของการสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วย 5 เทคนิคย่อย

1) การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Components)	Rotation Sums of Squared Loadings		
องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	5.219	16.308	16.308
2	4.809	15.028	31.336
3	4.200	13.124	44.460
4	3.815	11.923	56.383
5	3.504	10.951	67.335

2) วิธีกำลังสองน้อยที่สุดไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Least Squares)	Rotation Sums of Squared Loadings		
องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	5.054	15.794	15.794
2	4.514	14.107	29.900
3	4.098	12.807	42.708
4	3.133	9.791	52.498
5	2.975	9.296	61.794
3) วิธีกำลังสองน้อยที่สุดวางนัยทั่วไป (Generalized Least Squares)	Rotation Sums of Squared Loadings		
องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	4.993	15.604	15.604
2	4.600	14.374	29.979
3	4.051	12.660	42.639
4	3.266	10.207	52.846
5	3.080	9.626	62.472
4) การประมาณค่าด้วยวิธีไลค์ลิฮู้ดสูงสุด (Maximum Likelihood)	Rotation Sums of Squared Loadings		
องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	4.984	15.576	15.576
2	4.478	13.994	29.570
3	4.148	12.964	42.533
4	3.119	9.748	52.281
5	2.959	9.246	61.528
5) วิธีแกนหลัก (Principal Axis Factoring)	Rotation Sums of Squared Loadings		
องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	5.054	15.794	15.794
2	4.514	14.107	29.901
3	4.098	12.807	42.707
4	3.133	9.791	52.498
5	2.974	9.295	61.793

ที่มา : (ปวีณา คำพุกกะ และคณะ, 2567)

ค่าไอเกน (Eigen Value) ซึ่งเป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 1 และเมื่อพิจารณาคัดเลือกตัวแปรจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ โดยใช้น้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ได้ 5 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 67.335 ของความแปแปรวนทั้งหมด โดยมีตัวแปรภายหลังการหมุนแกนแบบออโธกอนอล โดยวิธีแวริแมกซ์ โดยเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ว่าตัวแปรแต่ละตัวควรอยู่ในองค์ประกอบใด ใช้เกณฑ์พิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ คือ เลือกตัวแปรที่มีน้ำหนัก องค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 0.60 (โดยไม่พิจารณาว่าเป็นจำนวนบวกหรือจำนวนลบ) เลือกรายแถวและรายคอลัมน์ แล้วจึงพิจารณาเป็นองค์ประกอบ จะเลือกตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดในองค์ประกอบนั้น ถ้าตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกันหลายค่ามากกว่า 1 องค์ประกอบ พิจารณาค่าองค์ประกอบสูงที่สุดกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ตั้งแต่ 0.1 ขึ้นไป แต่ถ้าความแตกต่างองค์ประกอบไม่ถึง 0.1 จะถือว่าเป็นตัวแปรซับซ้อนไม่พิจารณาว่าเป็นตัวแปรในองค์ประกอบใดเลย ผลการวิเคราะห์ได้ตัวแปรที่อยู่ใน 5 องค์ประกอบ จำนวนรวม 25 ข้อ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ของทักษะทางการเงินด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Components)

Rotated Component Matrix							
ข้อที่	Variables	1	2	3	4	5	Communalities
K1	มีการสร้างความสมดุลทางการเงิน				.688		.629
K3	มีการควบคุมค่าใช้จ่ายต่อเดือน				.754		.698
K4	มีการจัดสัดส่วนเงินออมออกจากรายได้				.766		.745
K5	มีการวางแผนทางการเงินอยู่เสมอ				.723		.706
B2	พยายามลดค่าใช้จ่าย			.725			.592
B3	เลือกซื้อสินค้าตามลำดับความจำเป็น			.741			.621
B4	คำนึงถึงจำนวนรายได้ก่อนซื้อสินค้า			.725			.641
B5	คำนึงถึงราคาก่อนซื้อสินค้า			.814			.702
B6	คำนึงถึงคุณภาพก่อนซื้อสินค้า			.713			.575
B7	ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อและผ่อนที่หลัง	.759					.614
B8	ก่อหนี้ใหม่ทั้งที่หนี้เก่ายังชำระไม่หมด	.893					.842
B9	กู้ยืมเงินเมื่อรายได้ไม่เพียงพอ	.866					.779
B10	กู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้ในการชำระหนี้เก่า	.911					.881
B11	กู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้หลายราย	.920					.898
B12	กู้ยืมเงินหลายครั้งต่อเดือน	.913					.886
B13	ออมหรือลงทุนทุกเดือน		.752				.703
B14	แบ่งเงินเพื่อการออมหรือลงทุนก่อนนำไปใช้จ่าย		.758				.726
B15	เลือกการออมหรือลงทุนตามระดับความมั่นคง		.812				.786

Rotated Component Matrix							
ข้อที่	Variables	1	2	3	4	5	Communalities
B16	เลือกการออมหรือลงทุนตามระดับความเสี่ยง		.781				.739
B17	เลือกการออมหรือลงทุนตามอัตราผลตอบแทน		.789				.739
B18	มีการกระจายการออมหรือการลงทุน		.801				.797
A4	สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม					.729	.705
A5	สามารถรับมือต่อการก่อหนี้ของท่านได้					.709	.597
A6	สามารถใช้องค์ความรู้ทางการเงินในชีวิตจริงได้					.696	.683
A7	สามารถรับมือกับความเสี่ยงทางการเงินได้					.735	.715
ค่าไอเกน (Eigen Value)		5.219	4.809	4.200	3.815	3.504	
% ความแปรปรวน		16.308	15.028	13.124	11.923	10.951	
% ความแปรปรวนสะสม		16.308	31.336	44.460	56.383	67.335	

หมายเหตุ : Extraction Method: Principal Component Analysis.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

ที่มา : (ปวีณา คำพุกกะ และคณะ, 2567)

จากข้อคำถามของทักษะทางการเงินที่มี 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 32 ข้อ เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สามารถแยกได้ 5 องค์ประกอบ และปรับลดข้อคำถามลงได้เหลือ 25 ข้อ โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ เป็นดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ คือ B7-B12 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.759 – 0.920 มีค่าไอเกนเท่ากับ 5.219 ซึ่งเป็นทักษะทางการเงินที่ประกอบด้วยข้อคำถามได้แก่ ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อและผ่อนที่หลัง ก่อหนี้ใหม่ทั้งที่หนี้เก่ายังชำระไม่หมด กู้ยืมเงินเมื่อรายได้ไม่เพียงพอ กู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้ในการชำระหนี้เก่า กู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้หลายราย และกู้ยืมเงินหลายครั้งต่อเดือน ผู้วิจัยพิจารณาข้อคำถามแล้วจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **“การก่อหนี้เกินตัว”**

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ คือ B13-B18 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.752 – 0.812 มีค่าไอเกนเท่ากับ 4.809 ซึ่งเป็นทักษะทางการเงินที่ประกอบด้วยข้อคำถามได้แก่ พยายามลดค่าใช้จ่าย เลือกซื้อสินค้าตามลำดับความจำเป็น คำนึงถึงจำนวนรายได้ก่อนซื้อสินค้า คำนึงถึงราคาก่อนซื้อสินค้า และคำนึงถึงคุณภาพก่อนซื้อสินค้า ผู้วิจัยพิจารณาข้อคำถามแล้วจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **“การใช้จ่ายอย่างรอบคอบ”**

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ คือ B2-B6 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.713 – 0.814 มีค่าไอเกนเท่ากับ 4.200 ซึ่งเป็นทักษะทางการเงินที่ประกอบด้วยข้อคำถามได้แก่ ออมหรือลงทุนทุกเดือน แบ่งเงินเพื่อการออมหรือลงทุนก่อนนำไปใช้จ่าย เลือกการออมหรือลงทุน

ตามระดับความมั่นคง เลือกการออมหรือลงทุนตามระดับความเสี่ยง เลือกการออมหรือลงทุนตามอัตราผลตอบแทน และมีการกระจายการออมหรือการลงทุน ผู้วิจัยพิจารณาข้อคำถามแล้วจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **“การออมและการลงทุน”**

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ คือ K1, K3-K5 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.688 – 0.766 มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.815 ซึ่งเป็นทักษะทางการเงินที่ประกอบด้วยข้อคำถามได้แก่ มีการสร้างความสมดุลทางการเงิน มีการควบคุมค่าใช้จ่ายต่อเดือน มีการจัดสัดส่วนเงินออมออกจากรายได้ และมีการวางแผนทางการเงินอยู่เสมอ ผู้วิจัยพิจารณาข้อคำถามแล้วจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **“การวางแผนการเงิน”**

องค์ประกอบที่ 5 ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ คือ A4-A7 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.696 – 0.735 มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.504 ซึ่งเป็นทักษะทางการเงินที่ประกอบด้วยข้อคำถามได้แก่ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถรับมือต่อการก่อหนี้ของท่านได้ สามารถใช้องค์ความรู้ทางการเงินในชีวิตจริงได้ และสามารถรับมือกับความเสี่ยงทางการเงินได้ผู้วิจัยพิจารณาข้อคำถามแล้วจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **“การปรับตัวทางการเงิน”**

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีทักษะการเงินในภาพรวม และแยกองค์ประกอบเป็นด้านความรู้ทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านทัศนคติทางการเงินดีกว่านักศึกษาหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gudjonsson et al. (2022) ที่พบว่าเพศหญิงมีความรู้ทางการเงินต่ำกว่าเพศชาย ซึ่งเป็นข้อค้นพบในประเทศไอซ์แลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีความเท่าเทียมทางเพศสูงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ทำให้ทราบว่าประเทศที่มีสังคมการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศอย่างเข้มแข็ง ยังมีความแตกต่างกันทางเพศในด้านความรู้ทางการเงิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sahabuddin & Hadianto (2023) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาในกลุ่มนักศึกษาของสถาบันระดับอุดมศึกษาที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย โดยพบว่าเพศชายมีความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่ดีกว่าเพศหญิง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัย Reznik et al. (2023) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาความแตกต่างทางเพศในการพัฒนาความรู้ทางการเงินในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยของประเทศรัสเซีย ที่พบว่านักศึกษาหญิงมีแนวโน้มที่จะมีการจัดการทางการเงินที่รับผิดชอบมากกว่านักศึกษาชาย โดยนักศึกษาหญิงมีความสนใจในการวางแผนงบประมาณส่วนบุคคลมากกว่า และมีความมั่นใจในการกำหนดเป้าหมายชีวิต โดยนักศึกษาชายมีแนวโน้มที่จะไม่สนใจในการจัดการงบประมาณและการกำหนดเป้าหมายชีวิต สรุปได้ว่าความแตกต่างทางเพศมีผลต่อความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษา ดังนั้นขอเสนอแนะ

ให้ผู้สอนในรายวิชาทักษะทางการเงินในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นรายวิชาเลือกเสรีของหลาย ๆ คณะของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และรายวิชาอื่นๆ ที่สามารถสอดแทรกทักษะทางการเงินเข้าไปได้ ควรมีการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ทั้งเพศชายและเพศหญิงซึ่งเป็นเยาวชนของชาติให้มีความรู้ด้านการลงทุนเพื่อต่อยอดเงินออม และติดตามข้อมูลข่าวสาร รวมถึงแนวโน้มทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ ซึ่งจะสามารถช่วยปิดช่องว่างทักษะทางการเงินระหว่างเพศในอนาคตได้

2. จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่าวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Components) ให้ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมได้สูงที่สุด 67.335 โดยทักษะทางการเงินสามารถแบ่งได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การก่อหนี้เกินตัว สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 16.308 องค์ประกอบที่ 2 การใช้จ่ายอย่างรอบคอบ สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 15.028 องค์ประกอบที่ 3 การออมและการลงทุน สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 13.124 องค์ประกอบที่ 4 การวางแผนการเงิน สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 11.923 และองค์ประกอบที่ 5 การปรับตัวทางการเงิน สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 10.951 จากข้อคำถาม 32 ข้อ ปรับลดลงเหลือ 25 ข้อ โดยทั้ง 25 ข้อนี้ สามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 67.335 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) ที่อธิบายทักษะทางการเงินไว้จำนวน 3 องค์ประกอบ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัญญา ศึกสงคราม และอนงค์นุช เทียนทอง (2563) ที่อธิบายทักษะทางการเงินด้วยองค์ประกอบเดียวแบบรวม ๆ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของพิจิตรา ทองสา และคณะ (2567) ที่ค้นพบว่าทักษะทางการเงินของคนไทยวัยทำงานแบ่งได้ 5 องค์ประกอบ ซึ่งข้อคำถามสามารถอธิบายทักษะทางการเงินได้ร้อยละ 58.71 สรุปได้ว่า ทักษะทางการเงิน ควรมี 5 องค์ประกอบ เพราะองค์ประกอบด้านพฤติกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก โดยเฉพาะองค์ประกอบที่ 1-3 เป็นองค์ประกอบที่แยกตัวอย่างชัดเจนจากข้อคำถามเดิมทั้งฉบับที่เริ่มต้นมีจำนวน 32 ข้อ แบ่งเป็นพฤติกรรมทางการเงินที่ตั้งต้นด้วยข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ แต่ถูกปรับลดออกเพียง 1 ข้อเท่านั้น คงเหลือ 17 ข้อ โดยจำนวนข้อที่ลดลงเป็นข้อคำถามในส่วนของความรู้และทัศนคติทางการเงินเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การแยกพฤติกรรมทางการเงินที่ชัดเจน ในงานวิจัยครั้งนี้จะทำให้ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ สามารถส่งเสริมหรือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักศึกษาลงในเนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น การเงินธุรกิจ การลงทุน การบริหารความเสี่ยง การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล นักศึกษาจะสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการในชีวิตจริง เพราะพฤติกรรมทางการเงินจะทำให้นักศึกษาเข้าใจและมีทักษะทางการเงิน เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคตต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

การวิจัยนี้ช่วยให้เข้าใจว่าทักษะทางการเงินมีความแตกต่างกันตามเพศ และทักษะทางการเงินสามารถแบ่งได้เป็น 5 องค์ประกอบ โดยสามารถใช้เป็นแนวทางใหม่ในการส่งเสริมและปรับปรุงการสอนทักษะทางการเงินในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในรายวิชาพื้นฐานที่สามารถปรับให้สอดคล้องเหมาะสมกับนักศึกษาใหม่ยุคดิจิทัล เช่น รายวิชาทักษะทางการเงิน ทักษะการเป็นผู้ประกอบการใหม่ โดยปรับเนื้อหาให้เข้ากับการสร้างทักษะทางการเงิน ที่สามารถแบ่งได้เป็น 5 องค์ประกอบ คือ การก่อหนี้เกินตัว การใช้จ่ายอย่างรอบคอบ การออมและการลงทุน การวางแผนการเงิน และการปรับตัวทางการเงิน โดยทักษะทั้ง 5 ด้านนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางใหม่ในการส่งเสริมและปรับปรุงการสอนทักษะทางการเงินในระดับอุดมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษามีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานต่อไปในอนาคต แสดงดังภาพที่ 1

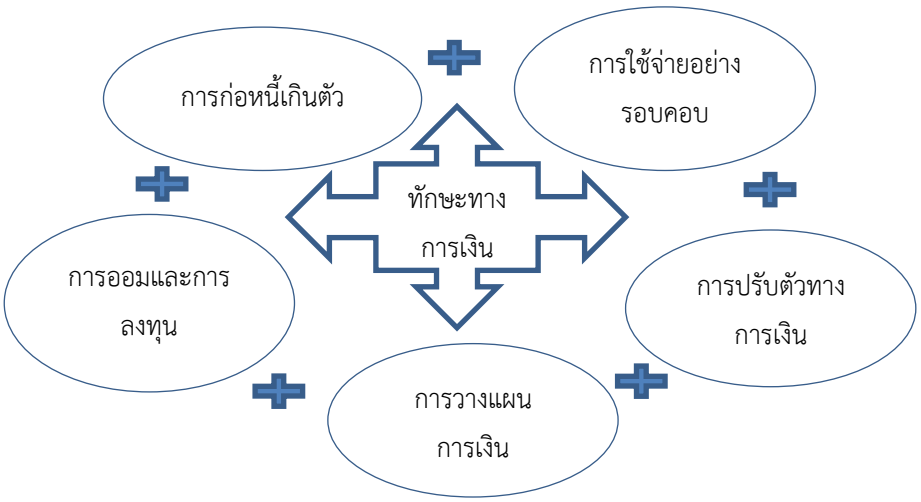

ภาพที่ 1 ทักษะทางการเงินที่สำคัญ 5 ด้าน ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการค้นพบว่า ทักษะทางการเงินของนักศึกษาชายดีกว่านักศึกษาหญิง อาจารย์ผู้สอนควรสอดแทรกและส่งเสริมเนื้อหาการเรียนการสอนที่สนับสนุนทั้งเพศชายและเพศหญิงให้มีความรู้ด้านการเงินมากขึ้น โดยเฉพาะในรายวิชาทักษะทางการเงินและวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น การเงินธุรกิจ การลงทุน และการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ควรเน้นการพัฒนาทักษะการออมและการลงทุน นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้นักศึกษาได้ติดตามข้อมูลเศรษฐกิจและแนวโน้มการลงทุนอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่หลากหลายคณะหรือหลากหลายกลุ่มอาชีพ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างทางเพศได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม โดยควรศึกษาเพิ่มเติมแยกเฉพาะกลุ่มเพศทางเลือก (LGBT) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบใหม่ๆ ที่อาจสะท้อนถึงความแตกต่างในด้านทักษะทางการเงินของกลุ่มเพศทางเลือกของสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลาย เพราะเมื่อมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะกลุ่ม LGBT ได้มากขึ้นแล้ว จะทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ข้อค้นพบที่น่าเชื่อถือมากขึ้นตามไปด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). “รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2563.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.bot.or.th/content/dam/bot/image/research-and-publications/2563ThaiFLsurvey.pdf** สืบค้น 9 สิงหาคม 2567.

ปวีณา คำพุกกะ. (2557)**. เอกสารประกอบการสอนวิชา วิจัยธุรกิจ.** อุบลราชธานี : สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

_____. (2566). **เอกสารประกอบการสอนวิชา สถิติและการวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ.** สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ปวีณา คำพุกกะ และคณะ. (2567)**. การศึกษาทักษะทางการเงินของนักศึกษา คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.** อุบลราชธานี : คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

พิจิตรา ทองสา, อรุณรัตน์ เศวตธรรม และปวีณา คำพุกกะ. (2567, มกราคม-มิถุนายน). “ความตั้งใจในการใช้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ.” **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. 26(1) : 203 - 220.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2556). **การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรัญญา ศึกสงคราม และอนงค์นุช เทียนทอง. (2563). "อิทธิพลของความรู้และทัศนคติทางการเงินต่อการก่อหนี้ส่วนบุคคลในวัยเริ่มทำงาน:หลักฐานการศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ." **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี**. 2(5) : 73-87.

ศศิวิมล ว่องวิไล, ธนินทร์ รัตนโอฬาร และกฤษณา คิดดี. (2558, กันยายน – ธันวาคม). “การวิเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.” **Veridian E-Journal, Slipakorn University**. 8(3) : 811 - 829.

สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตวรรณา และรัชนีกูล ภิญโญภานุวัฒน์. (2552). **สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมการศาสตร์ เทคนิคการใช้โปรแกรม Lisrel**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

ELifneh, Y. W. (2021). "Financial literacy among high school teenagers in a developing country context-an empirical study with reference to high school students in Addis Ababa, Ethiopia." **Independent Journal of Management & Production**. 12(5) : 1436-1452.

Gudjonsson, S., Minelgaite, I., Kristinsson, K., & Pálsdóttir, S. (2022). "Financial Literacy and Gender Differences: Women Choose People While Men Choose Things?." **Administrative Sciences**. 12(4) : 179.

Huston, S. J. (2010). "Measuring Financial Literacy." **The Journal of Consumer Affairs.** 44(2) : 296-316.

Lopez-Agudo, L. A., & Marcenaro-Gutierrez, O. D. (2023). "Financial Education in Secondary Education : A Cross-Country Analysis." **CESifo Economic Studies**. 69(1) : 21-60.

Lusardi, A. (2014). "Financial literacy : Do people know the ABCs of finance?." **Public Understanding of Science**. 24(3) : 260-271.

Mändmaa, S. (2020). "Personal financial literacy among university students studying engineering." **International Journal for Innovation Education and Research.** 8(8) : 669-692.

Mukan, M., Malik, G., & Mukametkaliyeva, M. A. (2023). "The impact of financial literacy among Kazakhstani students on volume of micro loans." **Central Asian Economic Review.** (2) : 129-140.

Remund, D. (2010). "Financial literacy explicated : The case for a clearer definition in an increasingly complex economy." **Journal of Consumer Affairs**. 44(2) : 276-295.

Reznik, S.D., Chernikovskaya, M.V., & Sazykina, O.A. (2023). "Gender features of developing financial literacy of Russian university students." **Population**. 26(2), 176-188.

Sahabuddin, Z. A., & Hadianto, B. (2023). "Gender, financial literacy, and financial behavior among students." **Humanities and Social Sciences Letters**. 11(2) : 203-212.

ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง กรมราชทัณฑ์

Organization commitment of Central Correctional Institution for Young Offenders Officers Department of Corrections

ศิลาวุฒิ สีชาติ[1] และ ภิรดา ชัยรัตน์[2]

Silawut Seechart[1] and Pirada Chairatana[2]

Received : June 7, 2024; **Revised** : August 5, 2024; **Accepted** : November 21, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง 2) เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางมีประชากรข้าราชการจำนวน 127 คน คำนวณจากสูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำนวน 96 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา พบว่า ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางมีความผูกพันต่อองค์การในด้านบรรทัดฐานอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ความผูกพันด้านความรู้สึก และด้านการคงอยู่กับองค์การ อยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการทำงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน และปัจจัยลักษณะงานมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords) : ความผูกพันต่อองค์การ, ปัจจัยส่วนบุคคล, ปัจจัยลักษณะงาน, ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง, กรมราชทัณฑ์

---

[1] คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; Faculty of Social Sciences, Kasetsart University; e-mail : Silawut.s@ku.th

Abstract

This study aims to 1) investigate the level of commitment to the organizational among central correctional institution for young offender officers. 2) compare the organizational commitment of central correctional institution for young offender officers based on personal factors. 3) study the relationship between job characteristics and organizational commitment among central correctional institution for young offender officers. The study used a questionnaire as a data collection tool from a sample group of central correctional institution for young offender officers has a population of 127 personnel, calculated from the Taro Yamane's formula, resulting in a sample group of 96 central correctional institution for young offender officers. The sample was selected using a purposive sampling method. Statistical analyses include means, standard deviations, t-tests, One-Way ANOVA and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The level of statistical significance was set at .05

The results of the study found that central correctional institution for young offender officers have a high level of organizational commitment in term of norms, while the emotional connection and remaining with the organization is at a moderate level. Comparative results of organizational commitment of central correctional institution for young offender officers classified according to personal factors, it was found that officers with personal factors such as gender, age, education level, job position, tenure had difference in organizational commitment and the job characteristics were related at very high level with organizational commitment of central correctional institution for young offender officers, at the .05 level of significance.

Keywords : Organizational commitment, Personal factors, Job characteristics, Central Correctional Institution for Young Offenders Officers, Department of Corrections

บทนำ (Introduction)

ข้าราชการนับว่าเป็นทรัพยากรที่เปรียบเสมือนหัวใจในการขับเคลื่อนองค์การที่สำคัญอย่างหนึ่ง กล่าวคือ องค์การจะสามารถดำเนินการได้หรือไม่ได้นั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย หนึ่งในปัจจัยที่สำคัญคือความผูกพันของข้าราชการต่อองค์การ โดย Buchanan (1974 อ้างถึงใน เทียนศรี บางม่วงงาม, 2562) ให้ความหมายว่า ความผูกพันต่อองค์การ คือ การที่คนในองค์การมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน (Partisan) เป็นความผูกพันที่มีผลต่อเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ รวมทั้งการปฏิบัติงานตามบทบาทของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ Luthans (1992 อ้างถึงใน จิตต์ชนก เอื้อชลิตนุกูล, 2560) ให้ความหมายว่า เป็นเรื่องของทัศนคติที่บุคลากรรู้สึกจงรักภักดีต่อองค์การ และมีส่วนร่วมแสดงความเห็นเพื่อให้องค์การ

ประสบความสำเร็จได้ตามจุดประสงค์ Steers (1977 อ้างถึงใน อนุดิษฐ์ ฐานไชยกร, 2562) ให้ความสำคัญต่อความผูกพันต่อองค์การว่าสามารถส่งผลให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การสูง มีความปรารถนาที่จะอยู่กับองค์การต่อไป อีกทั้งยังทำประโยชน์ให้กับองค์การได้ และเต็มใจที่จะใช้ความพยายามในการทำงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมาย ทั้งยังช่วยลดอัตราการขาดงาน อัตราการลาออก และการเปลี่ยนงานได้ ดังนั้น หากข้าราชการผู้ปฏิบัติงานมีความผูกพันต่อองค์การสูง ย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ

ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางเป็นข้าราชการประเภทพลเรือน สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เป็นข้าราชการที่ต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในเรือนจำและทัณฑสถานเป็นหลัก ซึ่งต้องดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. 2567) ของกรมราชทัณฑ์ ที่ดำเนินการจัดทำขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 โดยได้พิจารณาความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2566–2570 และนโยบายระดับกระทรวง โดยวิสัยทัศน์ของกรมราชทัณฑ์ คือ การเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล เพื่อปกป้องและคุ้มครองสังคม ประกอบกับพันธกิจของกรมราชทัณฑ์ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักสิทธิมนุษยชนสอดคล้องกับมาตรสากล พร้อมทั้งแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในเรือนจำหรือทัณฑสถานที่เป็นสถานที่ที่ใช้ควบคุมผู้ต้องขังนั้นเป็นสถานที่ต้องมีความมั่นคงปลอดภัย มีกฎ ระเบียบ และมาตรการ ไม่สามารถเข้าออกหรือใช้เทคโนโลยีการสื่อสารได้อย่างอิสระดังเช่นข้าราชการในสังกัดกรมและกระทรวงอื่น ๆ จึงอาจมีข้าราชการโอนย้ายหรือลาออกจากราชการ ส่งผลให้องค์การต้องเผชิญกับปัญหาความขาดแคลนข้าราชการผู้ปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่ผลกระทบต่อระบบงานขององค์การ ดังเช่น ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีอัตรากำลังข้าราชการ จำนวน 127 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2566, กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมราชทัณฑ์) แต่กรอบโครงสร้างอัตรากำลังข้าราชการที่ต้องมีตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้อยู่ที่ 196 อัตรา จึงจะเห็นได้ว่าทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางขาดแคลนอัตรากำลังข้าราชการไปกว่า 69 อัตรา

เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาการขาดแคลนข้าราชการ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ที่จะมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งในด้านการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง การอยู่เวรรักษาการณ์ การเฝ้าระวังไม่ให้เกิดเหตุร้ายขึ้นภายในเรือนจำและทัณฑสถาน โดยการศึกษาเรื่องของความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ว่ามีอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์การหรือไม่อย่างไร เพื่อให้องค์การ เช่น ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง เรือนจำและทัณฑสถานอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยงานส่วนกลางกรมราชทัณฑ์ สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดนโยบายด้านการบริหารงานบุคคลได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

2. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาเรื่อง “ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำนวน 127 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2566, กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมราชทัณฑ์) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณด้วยสูตร Taro Yamane ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีประชากร 127 คน กำหนดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 หรือ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 96 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสุ่มแบบโควตา (Quota sampling) จากสัดส่วนเจ้าหน้าที่ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

2. ขอบเขตเนื้อหา คือ การศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ผู้ศึกษาได้พิจารณากำหนดตัวแปรต้น/ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานในองค์การ และปัจจัยลักษณะงาน ได้แก่ ด้านความหลากหลายทางทักษะ (Skill Variety) ด้านการทำงานจนเสร็จสิ้นกระบวนการ (Task identity) ด้านความสำคัญของงานต่อองค์การ (Task Significance) ด้านความมีอิสระในงาน (Autonomy) ด้านการรับรู้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ประกอบไปด้วย ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์กร (Continuance Commitment) ความผูกพันด้านความรู้สึก (Affective Commitment) ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน (Normative Commitment)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือ โดยผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของค่าอัลฟ่าครอนบาช (Cronbach’s Alpha) ซึ่งประกอบด้วย ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ ความผูกพันด้านความรู้สึก ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน จำนวน 17 ข้อ

ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.933 และในส่วนของข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะงาน ซึ่งประกอบด้วย ด้านความหลากหลายของทักษะ ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ด้านความสำคัญของงาน ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน และด้านผลป้อนกลับของงาน จำนวน 21 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.930 ซึ่งทั้งสองส่วนมีค่ามากกว่า 0.7 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามดังกล่าวมีข้อความที่สามารถยอมรับได้ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างได้ต่อไป

4. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 96 ฉบับ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายลักษณะข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) และสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางใดซึ่งมีค่า r อยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2541) ไว้ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) 0.91 - 1.00 แปลว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก 0.71 - 0.90 แปลว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูง 0.31 - 0.70 แปลว่า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง 0.01 - 0.30 แปลว่า มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ 0.00 แปลว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยกำหนดให้มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 89.6 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 49 สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4 ดำรงตำแหน่งระดับผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 ทำงานมาแล้วเป็นระยะเวลา 6 - 10 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 42.7

ส่วนที่ 2 ระดับความผูกพันต่อองค์การ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

ความผูกพันต่อองค์การ ของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความผูกพัน
1. ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ	3.36	.39	ปานกลาง
2. ความผูกพันด้านความรู้สึก	3.27	.71	ปานกลาง

ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับความผูกพัน**
3. ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน	3.86	.38	มาก
รวม	**3.44**	**.43**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ด้านบรรทัดฐาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.86 มีความผูกพันในระดับมาก รองลงมา คือ ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 มีความผูกพันในระดับปานกลาง และความผูกพันด้านความรู้สึก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.27 มีความผูกพันในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำแนกตามเพศ

เพศ	$\bar{X}$	**S.D.**	**T**	**Sig.**
ชาย (n = 86)	3.37	0.37	-5.756	0.000*
หญิง (n = 10)	4.09	0.39		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีเพศแตกต่างกัน มีความผูกพันในองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ความแปรปรวน	**df**	**SS**	**MS**	**F**	**Sig**
อายุ					
ระหว่างกลุ่ม	3	8.826	2.942	29.760	0.000*
ภายในกลุ่ม	92	9.095	0.099		
รวม	**95**	**17.920**			

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
สถานภาพสมรส					
ระหว่างกลุ่ม	2	.858	.429	2.339	0.102
ภายในกลุ่ม	93	17.062	.183		
รวม	**95**	**17.920**			
ระดับการศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	2	10.802	5.401	70.562	0.000*
ภายในกลุ่ม	93	7.118	0.077		
รวม	**95**	**17.920**			
ตำแหน่งงาน					
ระหว่างกลุ่ม	2	15.731	7.865	334.116	0.000*
ภายในกลุ่ม	93	2.189	0.024		
รวม	**95**	**17.920**			
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน					
ระหว่างกลุ่ม	3	8.438	2.813	27.289	0.000*
ภายในกลุ่ม	92	9.482	0.103		
รวม	**95**	**17.920**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันในองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในส่วนของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความผูกพันในองค์การไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะงาน

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะงาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความหลากหลายของทักษะ	2.54	.86	น้อย
2. ความมีเอกลักษณ์ของงาน	4.05	.28	มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
3. ความสำคัญของงาน	2.08	.27	น้อย
4. ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน	2.60	.93	น้อย
5. ผลป้อนกลับของงาน	3.36	.65	ปานกลาง
รวม	**2.93**	**.53**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยลักษณะงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.05 มีความคิดเห็นในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านผลป้อนกลับของงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ลำดับที่สาม คือ ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 มีความคิดเห็นในระดับน้อย ลำดับที่สี่ คือ ด้านความหลากหลายของทักษะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 มีความคิดเห็นในระดับน้อย และด้านความสำคัญของงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.08 มีความคิดเห็นในระดับน้อย

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง			
ปัจจัยลักษณะงาน	**r**	**Sig.**	**ระดับความสัมพันธ์**
1. ด้านความหลากหลายของทักษะ	0.90	0.000*	สูง
2. ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน	0.96	0.000*	สูงมาก
3. ด้านความสำคัญของงาน	0.71	0.000*	สูง
4. ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน	0.45	0.000*	ปานกลาง
5. ด้านผลป้อนกลับของงาน	0.80	0.000*	สูง
รวม	**0.93**	**0.000***	**สูงมาก**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 9 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์การ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยลักษณะงาน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยรวมเท่ากับ 0.93 หมายความว่า ปัจจัยลักษณะงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาเรื่อง “ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง” ผู้ศึกษาสามารถวิจารณ์ผลการศึกษา นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

ผลการศึกษาพบว่า ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1.1 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางมีระดับความผูกพันด้านบรรทัดฐานอยู่ในระดับมาก โดยในข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มเพื่อนร่วมงาน อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานของข้าราชการภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจะต้องมีการประสานงานระหว่างกันในระหว่างการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องนำแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังไปปรับใช้กับผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวอยู่ ทั้งในด้านการจัดระเบียบวินัย การมอบหมายหน้าที่ให้ผู้ต้องขังปฏิบัติในแต่ละวัน การนำแนวทางด้านการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังมาปรับใช้ในแต่ละวัน ซึ่งถือเป็นภารกิจที่ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีการสื่อสารกันอย่างเข้าใจและแบ่งหน้าที่กันปฏิบัติ นอกจากนี้ ในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา เทศกาล ฯลฯ ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจะมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ข้าราชการเข้าร่วม เพื่อให้มีการพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สังสรรค์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มข้าราชการ สอดคล้องกับแนวคิดความผูกพันต่อองค์การของ Steers (1977 อ้างถึงใน อนุดิษฐ์ ฐานไชยกร, 2562) ที่กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของสมาชิกองค์การ ที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่บุคลากรมีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกคนอื่นมีการแสดงคนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์การ และเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมขององค์การ ประกอบกับ แนวคิดความผูกพันต่อองค์การของ Buchanan (1974 อ้างถึงใน เทียนศรี บางม่วงงาม, 2562) ที่กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์หรือความต้องการของสมาชิกกับเป้าหมายขององค์การ ในส่วนของข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรู้สึกผิดหากต้องลาออกในขณะที่องค์การประสบปัญหา อาจเป็นเพราะข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่ได้มีการทำกิจกรรมร่วมกับองค์การและเพื่อนร่วมงานที่แม้ว่าจะมีกิจกรรมที่ช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน หรือมีกิจกรรมที่ทำให้ข้าราชการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การแล้ว แต่กิจกรรมดังกล่าวอาจไม่สามารถสร้างความผูกพันต่อองค์การในกลุ่มข้าราชการบางส่วนต่อองค์การได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัญหาส่วนตัวที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของ

องค์การ จึงมีข้าราชการบางส่วนที่ไม่ได้มีความรู้สึกผิดหากต้องลาออกในขณะที่องค์การประสบปัญหา แต่ในทางกลับกัน ข้าราชการที่ร่วมทำกิจกรรมกับองค์การแล้วเกิดความรู้สึกผูกพันกับองค์การมากก็จะเกิดความผูกพันด้านบรรทัดฐานขึ้น โดยที่จะมีความกังวลมาก โดยเฉพาะการกังวลใจในเรื่องของการลาออก โดยข้าราชการเหล่านี้ ไม่อยากทำให้องค์การผิดหวัง และกังวลว่าเพื่อนร่วมงานจะมองตนในแง่ไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบของความผูกพันต่อองค์การด้านบรรทัดฐานของ Greenberg and Baron (พิรญาณ์ น้ำแก้ว, 2563)

1.2 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางมีระดับความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การอยู่ในระดับปานกลาง โดยในข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก หากต้องลาออกจากองค์การ อาจเป็นเพราะการรับราชการถือเป็นอาชีพหลักของข้าราชการ ซึ่งได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนเพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายประจำทุกเดือน ประกอบกับการจัดสวัสดิการขององค์การนั้นถือว่าสามารถทำให้ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางได้รับความพึงพอใจได้ เช่น การเบิกค่าเล่าเรียนบุตร การเบิกค่าเช่าบ้าน เงินปันผลจากการทำกิจกรรมฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง อาหาร สวัสดิการ เป็นต้น ดังนั้น การลาออกจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบของความผูกพันต่อองค์การด้านการคงอยู่กับองค์การของ Greenberg and Baron (มัทวัน เลิศวุฒิวงศา, 2564) ที่กล่าวว่า การที่บุคลากรต้องการทำงานกับองค์การ เพราะเชื่อว่าหากลาออกจะไม่คุ้ม โดยเฉพาะบุคลากรที่อยู่กับองค์การมาเป็นเวลายาวนาน หากลาออกก็จะสูญเสียสิ่งที่ได้ลงทุนกับองค์การและผลตอบแทนที่ควรได้จากองค์การตามระยะเวลาที่ผ่านมา ในส่วนของข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์การสามารถตอบสนองความต้องการได้มากกว่าองค์การอื่น ๆ อาจเป็นเพราะภารกิจหลักที่ต้องควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเป็นงานที่ค่อนข้างมีความตรากตรำและมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน แต่ได้รับค่าตอบแทนด้านเงินเดือนอยู่ในระดับเดียวกันกับองค์การอื่น ๆ เป็นส่วนใหญ่

1.3 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางมีระดับความผูกพันด้านความรู้สึกอยู่ในระดับปานกลาง โดยในข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์การ อาจเป็นเพราะ การรับราชการกรมราชทัณฑ์ มีภารกิจหลักในด้านการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้กลับคืนเป็นคนดีสู่สังคม โดยการปฏิบัติงานในภารกิจดังกล่าวอาจส่งผลให้ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์การ และปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับภารกิจดังกล่าวอย่างเต็มที่และเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบของความผูกพันต่อองค์การด้านความรู้สึกของ Greenberg and Baron (พิรญาณ์ น้ำแก้ว, 2563) ที่กล่าวว่า การที่บุคลากรต้องการทำงานกับองค์การ เพราะเห็นพ้องกับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ บุคลากรที่มีความผูกพันด้านความรู้สึกมาก จะเห็นพ้องกับสิ่งที่องค์การทำอยู่ และเต็มใจให้ความช่วยเหลือองค์การโดยเฉพาะในกรณีที่องค์การกำลังเปลี่ยนแปลงในส่วนของข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความพร้อมที่จะเสียสละและอุทิศตนต่อองค์การ อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางถือเป็นงานที่มี

ความตรากตรำซึ่งถือว่าการปฏิบัติงานคือการอุทิศตนให้กับองค์การอยู่แล้ว ด้วยการมีอัตรากำลังที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน ข้าราชการบางคนมีหน้าที่รับผิดชอบหลายอย่าง อีกทั้งการเข้าเวรรักษาการณ์ที่ข้าราชการทุกรายจะต้องปฏิบัติ ทำให้มีเวลาว่างเว้นจากการปฏิบัติงานเพื่อการพักผ่อนน้อยลง ประกอบกับเรื่องส่วนตัวที่ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางอาจต้องรับผิดชอบควบคู่กันไปด้วย

2. ความคิดเห็นต่อปัจจัยลักษณะงานของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยลักษณะงานของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นต่อปัจจัยลักษณะงานด้านความหลากหลายของทักษะของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง อยู่ในระดับน้อย โดยในข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ งานที่รับผิดชอบมีการส่งเสริมให้เกิดการใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน และช่วยเสริมสร้างทักษะใหม่ ๆ ได้ อาจเป็นเพราะภารกิจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ไม่ได้ส่งเสริมการใช้ทักษะที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมากเท่าที่ควร เนื่องจากการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบมีความชัดเจน เช่น การแบ่งกลุ่มข้าราชการที่มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขัง กลุ่มที่มีหน้าที่พัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง และกลุ่มที่มีหน้าที่บริหารงานทั่วไป เป็นต้น ในส่วนของข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การได้รับการพัฒนาและฝึกอบรมทักษะในการทำงาน เนื่องมาจากองค์การยังขาดการพัฒนาและฝึกอบรมทักษะในการทำงานของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ซึ่งปัจจุบันการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางบางส่วนยังเป็นการใช้ประสบการณ์ แม้ว่าจะมีหลักสูตรการฝึกอบรมเจ้าพนักงานเรือนจำให้กับข้าราชการทุกราย แต่ยังขาดการติดตามหรือปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานให้ข้าราชการมีทักษะที่ทันต่อสถานการณ์ในด้านพฤติการณ์การกระทำความผิดของผู้ต้องขังในปัจจุบัน

2.2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยลักษณะงานด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง อยู่ในระดับปานกลาง โดยในข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หน่วยงานเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน อาจเป็นเพราะการที่องค์การมีอัตรากำลังข้าราชการที่จำกัด ข้าราชการทุกรายจึงต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนทุกขั้นตอน เพื่อให้ภารกิจมีความต่อเนื่องและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การในส่วนของข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในองค์การ อาจเป็นเพราะภารกิจของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางเป็นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย มาตรการ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ต้องมีการกำหนดเป็นหลักปฏิบัติอย่างชัดเจน จึงทำให้การแสดงความคิดเห็นหรือการร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางไม่สามารถทำได้โดยข้าราชการทุกระดับ แต่จะเป็นข้าราชการบางระดับที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา

2.3 ความคิดเห็นต่อปัจจัยลักษณะงานด้านความสำคัญของงาน ของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง อยู่ในระดับมาก โดยในข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ งานที่รับผิดชอบสัมพันธ์และส่งผลกระทบกับงานส่วนอื่น ๆ ของเพื่อนร่วมงาน เนื่องมาจากการปฏิบัติงานของข้าราชการแต่ละกลุ่มจะต้องทำงานให้มี

ความสัมพันธ์กันอยู่เสมอ เช่น กลุ่มข้าราชการที่ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังจะต้องทำให้ผู้ต้องขังมีระเบียบวินัยเพื่อพร้อมส่งต่อให้กลุ่มข้าราชการที่ทำหน้าที่พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้สามารถพัฒนาพฤตินิสัยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปได้ เป็นต้น

2.4 ความคิดเห็นต่อปัจจัยลักษณะงานด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง อยู่ในระดับน้อย โดยในข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง อาจเป็นเพราะงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัย มีความยืดหยุ่นน้อย ต้องมีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและมาตรการอย่างเคร่งครัด จึงขาดอิสระในการกำหนดและปรับเปลี่ยนขั้นตอนการปฏิบัติงานและไม่สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ในส่วนของข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การได้รับโอกาสการมอบอำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ทำให้รู้สึกว่าองค์การให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางมีการกำหนดผู้รับผิดชอบและผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจในทุกขั้นตอนงานอยู่แล้ว ดังนั้นข้าราชการจะไม่สามารถตัดสินใจปฏิบัติงานหรือแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

2.5 ความคิดเห็นต่อปัจจัยลักษณะงานด้านผลป้อนกลับของงาน ของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง อยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การทราบถึงเกณฑ์การประเมินล่วงหน้าตั้งแต่การวางแผนการทำงาน อาจเป็นเพราะการประเมินผลปฏิบัติราชการของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจะขึ้นอยู่กับนโยบายการบริหารงานกรมราชทัณฑ์ที่มีการปรับเปลี่ยนทุกปีงบประมาณ ดังนั้น ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจึงอาจไม่ทราบถึงเกณฑ์การประเมินล่วงหน้าตั้งแต่การวางแผนการทำงานในส่วนของข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การทราบถึงผลกระทบของงานที่ปฏิบัติ อาจเป็นเพราะนโยบายการบริหารงานของกรมราชทัณฑ์ที่จะกำหนดในหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติราชการในแต่ละครั้งจะปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ปัจจุบัน จึงทำให้ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางไม่อาจทราบถึงผลกระทบของงานที่ปฏิบัติ

3. การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3.1 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีเพศแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะภารกิจหลักของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีการควบคุมผู้ต้องขังชายเป็นหลัก ไม่สามารถให้ข้าราชการหญิงเป็นผู้ควบคุมผู้ต้องขังได้ จึงไม่ได้มีหน้าที่ในการควบคุมและเข้าเวรรักษาการณ์ โดยเน้นปฏิบัติงานในภารกิจเชิงวิชาการและไม่ได้มีความตรากตรำเท่ากับข้าราชการชาย จึงส่งผลให้ข้าราชการหญิงมีความผูกพันต่อองค์การมากกว่าข้าราชการชาย

3.2 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีอายุแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปัจจัยช่วงอายุมีค่าเฉลี่ยรายคู่ของระดับความผูกพันต่อองค์การที่แตกต่างกัน ดังนี้

3.2.1 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีอายุ 31 - 40 ปี มีระดับความผูกพันต่อองค์การน้อยกว่าข้าราชการฯ ที่มีอายุ 41 - 50 ปี อาจเป็นเพราะข้าราชการฯ ที่มีอายุ 31 - 40 ปี ยังอยู่

ในช่วงกลางของวัยการทำงานที่มีความคุ้นเคยกับองค์การในระดับหนึ่งแล้ว แต่ไม่เทียบเท่ากับข้าราชการฯ ที่มีอายุ 41 - 50 ปี

3.2.2 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป มีระดับความผูกพันต่อองค์การมากกว่าข้าราชการฯ ที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี 31 - 40 ปี และ 41 - 50 ปี อาจเป็นเพราะข้าราชการที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป มีความคิด ความรอบคอบในการตัดสินใจ และความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมขององค์การมากกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย อีกทั้งยังหางานใหม่ได้ยาก จึงมีแนวโน้มจะอยู่กับองค์การต่อไป สอดคล้องกับทฤษฎีปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การ ด้านอายุของ Steers (อนุดิษฐ์ ฐานไชยกร 2562)

3.3 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะสถานภาพนั้นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสถานะครอบครัวเพื่อให้สังคมรับรู้เท่านั้น แต่ไม่ได้ส่งผลต่อความรู้สึกที่ข้าราชการมีต่อความผูกพันต่อองค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์ชนก เสนผดุง (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรกรมการข้าว พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน

3.4 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปัจจัยการศึกษามีค่าเฉลี่ยรายคู่ของระดับความผูกพันต่อองค์การที่แตกต่างกัน ดังนี้

3.4.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระดับความผูกพันต่อองค์การมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี แต่น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี อาจเป็นเพราะข้าราชการฯ ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นกลุ่มข้าราชการระดับสูงกว่าผู้ปฏิบัติงานไปจนถึงหัวหน้างาน ซึ่งได้รับมอบหมายงานที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

3.4.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความผูกพันต่อองค์การมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรี อาจเป็นเพราะข้าราชการฯ ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีเป็นกลุ่มข้าราชการระดับหัวหน้างานไปจนถึงระดับผู้บริหาร ซึ่งมักได้รับมอบหมายงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อองค์การ เช่น งานด้านนโยบาย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การ เป็นต้น ทั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การด้านการศึกษาของ Steers (จิตต์ชนก เอื้อชลิตนุกูล, 2560) ที่กล่าวว่า ระดับการศึกษา บุคลากรที่มีโอกาสศึกษาในระดับสูง หรือมีวุฒิการศึกษาที่สูง มีแนวโน้มที่จะมีโอกาสย้ายออกจากองค์การ เพราะมีข้อต่อรองมากกว่า เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่า ยิ่งข้าราชการฯ ที่มีการศึกษาสูงก็จะยิ่งได้รับมอบหมายงานที่สำคัญ ซึ่งส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในองค์การได้เร็วกว่า

3.5 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปัจจัยตำแหน่งงานมีค่าเฉลี่ยรายคู่ของระดับความผูกพันต่อองค์การที่แตกต่างกัน ดังนี้

3.5.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งงานระดับหัวหน้างาน มีระดับความผูกพันต่อองค์การมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งงานระดับผู้ปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะข้าราชการฯ ระดับหัวหน้างานมีหน้าที่รับผิดชอบในงานที่มีความสำคัญ และควบคุมดูแลข้าราชการฯ ระดับผู้ปฏิบัติงานด้วย

3.5.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งงานระดับผู้บริหาร มีระดับความผูกพันต่อองค์การมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งงานระดับผู้ปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะข้าราชการฯ ระดับผู้บริหาร มีการปฏิบัติงานในด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ นโยบาย และการบริหารงานองค์การ ซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทางขององค์การ จึงเป็นกลุ่มข้าราชการที่สำคัญเป็นอย่างมาก ส่งผลต่อระดับความผูกพันที่มากที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การด้านตำแหน่งงานของ Steers (พิรญาณ์ น้ำแก้ว, 2563) ที่กล่าวว่า ยิ่งบุคลากรได้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ระดับสูงในองค์การ ก็ยิ่งผูกพันต่อองค์การมากขึ้น

3.6 ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปัจจัยระยะเวลาการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยรายคู่ของระดับความผูกพันต่อองค์การที่แตกต่างกัน คือ ข้าราชการฯ ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 10 ปี ขึ้นไป มีระดับความผูกพันต่อองค์การมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อยกว่า 3 ปี 3 - 5 ปี และ 6 - 10 ปี อาจเป็นเพราะข้าราชการที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 10 ปี ขึ้นไป มีความคุ้นเคยกับระบบงานและสภาพแวดล้อมขององค์การในระดับมาก สอดคล้องกับทฤษฎีปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานของ Steers (จิตต์ชนก เอื้อชลิตนุกูล, 2560) ที่กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรจะมีมากขึ้นตามระยะเวลาการปฏิบัติงานในองค์การ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยลักษณะงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การในระดับสูงมาก โดยเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

4.1 ปัจจัยลักษณะงานด้านความหลากหลายของทักษะ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานโดยการใช้ทักษะที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายรูปแบบ วิธีการปฏิบัติงานที่หลากหลาย การส่งเสริมให้เกิดการใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาและฝึกอบรมทักษะในการทำงาน ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง สอดคล้องกับแนวคิดลักษณะงานด้านความหลากหลายของทักษะ (Skill Variety) ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของ Hackman and Oldham (ชูชัย สมิทธิไกร และพงษ์จันทร์ ภูษาพานิชย์, 2560)

4.2 ปัจจัยลักษณะงานด้านเอกลักษณ์ของงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่า การที่ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางได้ทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้าย จนสามารถปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ตลอดจนการที่องค์การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน และมีส่วนร่วมในการ

แสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในองค์การได้ ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง สอดคล้องกับแนวคิดลักษณะงานด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน (Task Identity) ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การ Hackman and Oldham (ดาวิณี แสงลี, 2559)

4.3 ปัจจัยลักษณะงานด้านความสำคัญของงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า การที่ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางรับรู้ว่างานที่ตนรับผิดชอบมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์การสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ อีกทั้งงานยังมีผลต่องานส่วนอื่นภายในองค์การและบุคคลภายนอกองค์การ ตลอดจนการได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะผลดีผลเสียจากการบริหารงานภายในองค์กร ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง สอดคล้องกับแนวคิดลักษณะงานด้านความสำคัญของงาน (Task Significance) ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การ Hackman and Oldham (ชูชัย สมิทธิไกร และ พงษ์จันทร์ ภูษาพานิชย์, 2560)

4.4 ปัจจัยลักษณะงานด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การที่ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางสามารถวางแผนการปฏิบัติงาน มีอิสระในการกำหนดและปรับเปลี่ยนขั้นตอนการปฏิบัติงาน และสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง ตลอดจนการได้รับโอกาสการมอบอำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง สอดคล้องกับแนวคิดลักษณะงานด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน (Autonomy) ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การ Hackman and Oldham (ดาวิณี แสงลี, 2559)

4.5 ปัจจัยลักษณะงานด้านผลป้อนกลับของงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า การที่ข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางทราบถึงผลลัพธ์หรือผลกระทบของงานที่ปฏิบัติอยู่ และการทราบเกณฑ์การประเมินล่วงหน้าตั้งแต่การวางแผนการทำงานทำให้สามารถประเมินผลลัพธ์ของงานที่ได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ตลอดจนการที่ผู้บังคับบัญชาแจ้งผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ท่านทราบอย่างสม่ำเสมอ ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง สอดคล้องกับแนวคิดลักษณะงานด้านผลป้อนกลับของงาน (Feedback) ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การ Hackman and Oldham (ชูชัย สมิทธิไกร และ พงษ์จันทร์ ภูษาพานิชย์, 2560)

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ผลการศึกษาเรื่อง “ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง” เป็นแนวทางหนึ่งในพัฒนาและสร้างความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการ ของกรม

ราชทัณฑ์ รวมทั้งวิสัยทัศน์ที่จะเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล เพื่อปกป้องและคุ้มครองสังคม ประกอบกับพันธกิจของกรมราชทัณฑ์ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักสิทธิมนุษยชนสอดคล้องกับมาตรสากล พร้อมทั้งแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพโดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์การซึ่งองค์การควรนำมาพิจารณาร่วมกับการบริหารงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงาน และ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ซึ่งข้าราชการที่มีปัจจัยส่วนบุคลลแตกต่างกันจะส่งผลให้มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกันด้วย และปัจจัยด้านลักษณะงาน ประกอบด้วย 1) ด้านความหลากหลายทางทักษะ ที่ควรมีการพัฒนาและฝึกอบรมทักษะในการทำงานของข้าราชการให้มีความหลากหลายและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านเอกลักษณ์ของงาน ที่ควรมีการทำความเข้าใจต่อผู้ปฏิบัติงานให้มีความชำนาญในการปฏิบัติงานที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย มาตรการ และข้อบังคับต่าง ๆ อย่างชัดเจน 3) ด้านความสำคัญของงาน ที่ควรสะท้อนให้เห็นว่าผลการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังนั้นสามารถส่งผลดีต่อสังคมส่วนรวมได้ 4) ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ที่ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานวางแผนและแก้ไขกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกับองค์การด้วย และ 5) ด้านผลป้อนกลับของงาน ที่ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงผลประเมินการปฏิบัติงานของตนได้ เพื่อส่งเสริมความผูกพันธ์ต่อองค์การ ซึ่งสามารถเขียนความเชื่อมโยงได้ดังนี้

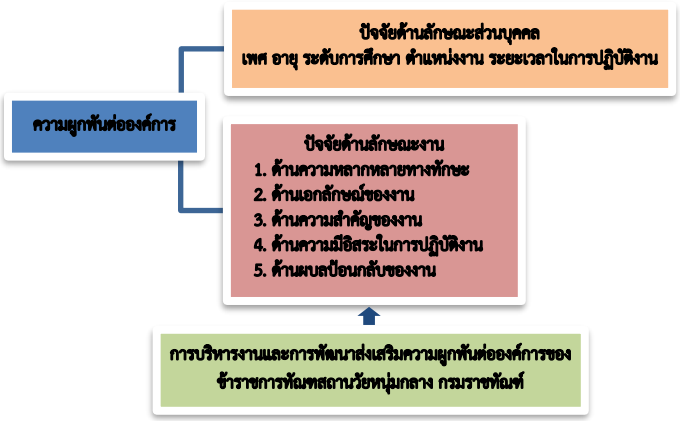

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง กรมราชทัณฑ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการศึกษา เรื่อง “ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง” ผู้ศึกษาได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เปิดโอกาสให้ข้าราชการฯ ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อช่วยเพิ่มทักษะ ความรู้ ตลอดจนส่งเสริมให้ข้าราชการฯ ได้นำทักษะใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและนำไปสู่เป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้ได้

2. เปิดโอกาสให้ข้าราชการฯ ทุกระดับ มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการในการปฏิบัติงาน กระบวนการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อให้กระบวนงานขององค์การสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. องค์การควรมีการกำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ให้ข้าราชการฯ ทราบถึงผลการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบ เพื่อให้ข้าราชการฯ ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้ตามหลักเกณฑ์ของตัวชี้วัด ซึ่งส่งผลดีกับทางองค์การ เนื่องจากได้รับผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามเป้าหมายขององค์การมากยิ่งขึ้น

4. องค์การควรมีการกำหนดนโยบายด้านการพิจารณาเงินเดือนของข้าราชการฯ หรือค่าตอบแทนอื่น ๆ ให้มีความเหมาะสมกับปริมาณงานที่ข้าราชการฯ ได้รับมอบหมาย เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ในภาวะเศรษฐกิจที่มีค่าครองชีพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจะส่งผลให้ข้าราชการฯ มองว่าองค์การสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้ไม่ด้อยไปกว่าองค์การอื่น

5. องค์การควรมีการมอบหมายงานหรือหน้าที่ที่มีความสำคัญโดยที่ข้าราชการสามารถนำไปใช้เป็นผลงานในการเลื่อนระดับหรือพัฒนาตนเองและองค์การ รวมถึงมีการเชิดชูเกียรติหรือมอบรางวัลให้แก่ข้าราชการฯ ที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าองค์การให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการเรือนจำและทัณฑสถานอื่นเพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาในบริบทพื้นที่และลักษณะงานในเรือนจำและทัณฑสถานเฉพาะทางอื่น ๆ

2. ควรมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกของข้าราชการเรือนจำและทัณฑสถานอื่น ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

จิตต์ชนก เอื้อชลิตนุกูล. (2560). **การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มพนักงาน Generation Y ในองค์กรต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชูชัย สมิทธิไกร และพงษ์จันทร์ ภูษาพานิชย์. (2560). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่องานและความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.” **Kasetsart Journal of Social Sciences**. 38 : 655 – 667.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดาวิณี แสงลี. (2559). **ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงพยาบาลศิริราชปิยมหาราชการุณย์.** การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

ทิพย์ชนก เสนผดุง. (2563). **ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรกรมการข้าว**. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทียนศรี บางม่วงงาม. (2562). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรที่ผ่านโครงการอบรมวิศวกรใหม่ กรณีศึกษา : บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ มหาวิทยาลัยเกริก.

พิรญาณ์ น้ำแก้ว. (2563). **ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน**. สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มัทวัน เลิศวุฒิวงศา. (2564). **ความผูกพันต่อองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของพนักงานเอกชน กรณีศึกษาบริษัทจัดจำหน่ายเคมีภัณฑ์แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อนุดิษฐ์ ฐานไชยกร. (2562, มกราคม-มิถุนายน). “ความผูกพันในองค์การ.” **Journal of Roi Kaensarn Academi.** 4(1) : 32-46.

Buchanan, B. (1974). “Building organizational commitment : The socialization of managers in work organizations.” **Administrative Science Quarterly**. 19 : 533-546.

Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1976). “Motivation through the design of work : Test of a theory.” **Organizational behavior and human performance**. 16(2) : 250-279.

Luthans, F. (1992). **Organizational behavior**. New York : McGraw-Hill.

Steers, R, M. (1977). “Antocedents and Outcome of Organizational Commitment.” **Administrative Science Quarterly**. . 22.

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

A Study of Academic Leadership of School Administrators in the 21st Century under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen

เกษสุดา งิ้วลาย[1] วิไลวรรณ พรมสีใหม่[2] และ ชวนคิด มะเสนะ[3]

Ketsuda Nguliay[1] Wilaiwan Promseemai[2] and Chuankid Masena[3]

Received : June 19, 2024; **Revised** : August 21, 2024; **Accepted** : November 21, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประชากรคือ ผู้บริหารและข้าราชการครู สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 3,605 คน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำนวน 351 คน กำหนดขนาดตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหา

[1,2,3] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; Faculty of Education, Ubon Ratchathani RajabhatUniversity; e-mail : Ketsuda9567@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.40 และรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามประสบการณ์ ขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง ให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน แก้ไขปัญหา และพัฒนา ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งผลให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่ประสิทธิภาพ
คำสำคัญ (Keywords) : ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the academic leadership of school administrators in the 21st century under the Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen 2) compare the academic leadership of school administrators in the 21st century categorized by position, educational qualifications, work experience, and school size, and 3) explore strategies for developing academic leadership of school administrators in the 21st century. The population consists of 3,605 administrators and civil servant teachers under the Ubon Ratchathani and Amnat Charoen Secondary Educational Service Area Office. The sample used in the research includes 351 administrators and civil servant teachers, determined by the Krejcie & Morgan sample size table and obtained through stratified random sampling. The target interview group comprised 8 individuals selected through purposive sampling. The research data collected by using structured questionnaires with a reliability coefficient of .96 and structured interviews. The statistics used in data analysis were percentages, means, standard deviations, t-test, F-test, and content analysis.

The research results showed as follow : 1) The study on the academic leadership of school administrators in the 21st century, under the Secondary Educational Service Area Office of Ubon Ratchathani and Amnat Charoen, revealed that, overall, the leadership level is high, with an average score of 4.40. 2) the comparison of the academic leadership of school administrators in the 21st on work position and education level were significant different at the statistical level of .01 whereas the work experience and shool size were sifficant different at statistical level of .05. 3) strategical guidelines for developing the academic leadership of school administrators in the 21st suggested that the role of admistrators should perform as the leader of development and change, provide opportunities for expressing opinion collaboratively, promote the readiness for change, create comfortable work environment, give productive advice, recognize personal strengths and weaknesses, help solve problems, develop schools to meet the change in the 21st century, and encourage personnel morality for the effectiveness of schools.

Keywords : Academic Leadership, School Administrators, 21st Century

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูงมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม โลก มีความเจริญก้าวหน้าด้านความรู้วิทยาศาสตร์ และข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี รวมถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเพื่อพัฒนาคุณภาพประชากรไปสู่ความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้เพื่อสอดรับต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิมได้สิ้นสุดลง กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ขึ้น เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาทให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความพร้อมในการทำงานที่เหมาะกับความต้องการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาองค์กรให้มีความสามัคคี และประสานความร่วมมือจากทุกองค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การแข่งขันและการ

พัฒนาในศตวรรษที่ผ่านมามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในด้านสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และองค์กรโครงสร้าง ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านภาวะผู้นำ จากแนวคิดเดิมมาเป็นแบบใหม่ที่มุ่งเน้นภาวะผู้นำที่มีมุมมองกว้างไกลระดับสากล สามารถยืดหยุ่นเพื่อรองรับความท้าทายในการเปลี่ยนแปลง และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือได้ดี นอกจากนี้ยังสร้างความเป็นผู้นำแก่บุคลากรภายในหน่วยงานและร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อผลิตผลงานและบริการที่มีคุณภาพและมีความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้รับบริการ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อคุณภาพของสถานศึกษาอย่างมากที่สุด ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ดังนั้นการบริหารจัดการจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาสมัยใหม่ จะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสั่งสมประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ทันกับยุคสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเสมอ (สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2560 : 52)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้วยนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาต่อเนื่องของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด กระตุ้นให้พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิผล มีโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดทั้งหมด 81 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก กระจายอยู่ทั่วจังหวัดอุบลราชธานีและอำนาจเจริ ญ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2566 : 18-21) จากความแตกต่างของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่าคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่ได้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐาน ในการจัดการศึกษาพบปัญหาหลายประการ คือ ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยรวมต่ำ ซึ่งปัญหามาจากหลายปัจจัยที่สำคัญ คือ การขาดแคลนครูทั้งปริมาณและคุณภาพ กระบวนการบริหารทั้งทางด้านวิชาการ หลักสูตรขาดการบูรณาการ การเรียนการสอนยังเป็นระบบบรรยายให้ท่องจำที่ล้าหลัง สภาพความแตกต่างของโรงเรียนแต่ละแห่งทั้งในเชิงขนาดและคุณภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการศึกษาของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่เร่งดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนอย่างมีส่วนร่วมกับบุคลากร เพื่อวางแผนการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและดำเนินการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างเหมาะสมในกระบวนการบริหารจัดการไปสู่ความสำเร็จของการศึกษาของนักเรียนด้วยความรับผิดชอบโดยตรง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2565 : 52-53)

จากปัญหาที่กล่าวถึงข้างต้น สามารถเห็นได้ว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการเป็นผู้นำทางวิชาการในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของการศึกษาของนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อนำผลวิจัยมาเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา และนำไปใช้ในการตัดสินใจเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดนี้พร้อมที่จะเดินหน้าสู่ระดับที่ยอดเยี่ยมในระดับประเทศต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่งวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 81 โรงเรียน แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 209 คน ครู จำนวน 3,396 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,605 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2566 : 18-21)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 81 โรงเรียน โดยแยกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 21 คน ครู จำนวน 330 รวมทั้งสิ้น จำนวน 351 คน ซึ่งได้มาโดย

การกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970 : 607-610) โดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้กรอบแนวคิดการวิจัยจากการสังเคราะห์องค์ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้มี 2 ประเภท ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะ เป็นแบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 50 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .96

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open -Ended Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 ฉบับ และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง สามารถเก็บแบบสอบถามคืนได้ 351 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด โดยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé's Multiple Comparison Method)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวม

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S	แปลผล	อันดับที่
1.ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	4.40	.55	มาก	3
2.ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ	4.38	.58	มาก	4
3.ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.42	.59	มาก	2
4.ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	4.33	.58	มาก	5
5.ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.43	.57	มาก	1
รวม	**4.40**	**.52**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ระดับมากสามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\overline{X}$ = 4.43) 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.42) 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ($\overline{X}$ = 4.40) 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ ($\overline{X}$ = 4.38) และ 5) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.33)

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่งวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ตำแหน่ง				t	P
	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=21)		ครู (n=330)			
	$\overline{X}$	S	$\overline{X}$	S		
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	4.68	.42	4.39	.56	2.32*	.02
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ	4.71	.36	4.37	.59	2.63**	.01
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.77	.43	4.40	.60	2.81**	.01
4. ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	4.45	.60	4.33	.58	.92	.35
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.76	.40	4.41	.58	2.77**	.01
รวม	**4.67**	**.38**	**4.38**	**.52**	**2.52****	**.01**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ตำแหน่ง				t	P
	ปริญญาตรี (n=167)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=184)			
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	4.50	.46	4.32	.62	3.15**	.00
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ	4.51	.46	4.28	.66	3.78**	.00
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.53	.51	4.32	.64	3.34**	.00
4. ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	4.45	.53	4.22	.60	3.75**	.00
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.52	.48	4.35	.64	2.79**	.01
รวม	**4.50**	**.44**	**4.30**	**.58**	**3.72****	**.00**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21	ประสบการณ์การทำงาน						F	P
	ต่ำกว่า 5ปี (n=77)		ตั้งแต่ 5-10 ปี (n=143)		มากกว่า10 ปีขึ้นไป (n=131)			
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	4.43	.47	4.45	.44	4.33	.69	1.54	.22
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ	4.43	.50	4.47	.38	4.27	.76	3.91*	.02
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.49	.47	4.49	.47	4.31	.74	3.80*	.02
4. ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	4.42	.51	4.37	.46	4.25	.70	2.59	.07
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.55	.45	4.44	.41	4.35	.75	2.86*	.05
รวม	**4.46**	**.44**	**4.44**	**.37**	**4.30**	**.52**	**3.25***	**.04**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ขนาดสถานศึกษา								F	P
	เล็ก (n=4)		กลาง (n=96)		ใหญ่ (n=84)		ใหญ่พิเศษ (n=167)			
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S		
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	4.40	.38	4.42	.49	4.51	.62	4.33	.55	1.96	.11
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ	4.35	.54	4.43	.47	4.52	.57	4.29	.62	3.39**	.01
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.52	.51	4.47	.54	4.55	.66	4.32	.57	3.02*	.03
4. ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	4.47	.23	4.30	.58	4.46	.64	4.31	.53	4.70**	.00
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.50	.31	4.50	.53	4.56	.55	4.31	.59	4.45**	.00
รวม	**4.44**	**.41**	**4.43**	**.47**	**4.52**	**.57**	**4.31**	**.51**	**3.27***	**.02**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ผลการศึกษาจากข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยการสัมภาษณ์ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้สรุปดังนี้

1) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ทันการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์องค์กร (SWOT Analysis) โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ นำนโยบายมาปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน มีการประชุมกรรมการสถานศึกษาและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายของสถานศึกษา

2) ผู้บริหารควรสำรวจความต้องการของผู้เรียน ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและตอบสนองศตวรรษที่ 21 จัดตั้งกรรมการร่วมในการทำหลักสูตรและติดตามผลเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนา

3) ผู้บริหารควรเน้น Active Learning โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ฝึกทักษะศตวรรษที่ 21 เน้นการเรียนรู้และปฏิบัติจริง วัดและประเมินผลหลากหลายเพื่อรองรับความสามารถที่แตกต่างกัน

4) บริหารควรสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เสริมความสัมพันธ์กับชุมชน ประสานความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและเอกชน ระดมทรัพยากรเพื่อให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

5) ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารและการเรียนการสอน จัดหาอุปกรณ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทันสมัย ส่งเสริมการพัฒนาทักษะเทคโนโลยีของบุคลากร และติดตามการใช้งานเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคุณลักษณะและทักษะสำคัญที่ต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเพิ่มประสิทธิภาพของ

กระบวนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ วรรณกร โชมขุนทด (2562 : 18) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถ มีเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการบริหารงานวิชาการโดยพัฒนาส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความเข้าใจ ในงานวิชาการและร่วมมือกับครูเพื่อบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศวะ ผลกอง (2562 : 65-66) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 มีการใช้ภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้าน การนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดการบูรณาการ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการนำเทคโนโลยีไปใช้เพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตร

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในศตวรรษที่ 21 การบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ท้าทายในการนำพาองค์กรและนักเรียนไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำสถานศึกษาต้องมีเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน ครูมีภาระหน้าที่หลักในการสอนและมุมมองที่เน้นการจัดการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ณัฐพล ธิตา (2565 : 82-87) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้างานและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความแตกต่างและรายด้าน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูและด้านการพัฒนาหลักสูตร

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้ครูมีมุมมองต่อภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนมากเพิ่งจบการศึกษาใหม่ มีความรู้ทันสมัยและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้มีแนวคิดต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565 : 87-89) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประสบการณ์ที่แตกต่างของครูส่งผลให้ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูแตกต่างกันตามภารกิจ ตำแหน่ง และภาระงาน สอดคล้องกับ ณัฐพล ธิตา (2565 : 82-87) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ วรวุฒิ จิรสุจริตธรรม ฉลอง ทับศรี และสมโภชน์ อเนกสุข (2565) พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและบริบทที่แตกต่างกัน การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอและขาดแคลนครูและบุคลากรในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดความแตกต่างในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ พิทักษ์ พันธุวาปี (2562 : 91-92) ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ คือผู้บริหารควรเป็นผู้นำ

ในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง สนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน ผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสถานศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของสถานศึกษา สอดคล้องกับ อัษฎาวุธ บุญเกิด (2565 : 11) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารจะต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ดระบบให้มีการนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมและกระตุ้นครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สอดคล้องกับ Miriam (2020 : 576-585) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครู พบว่านักเรียนเชื้อสายละตินอเมริกาและสเปนและนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่าน ร้อยละ 30 มีความสามารถด้านการอ่านจับใจความอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา มีการดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และมีการสร้างวัฒนาการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้นำที่มีทักษะและปัญญา มีความรู้ความสามารถสูง รวมถึงมีความฉลาดทางอารมณ์ ความกล้าหาญทางจริยธรรม และทักษะในการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับ ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการเป็นผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสามารถใช้ทักษะภาวะผู้นำได้อย่างชำนาญและเชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีพฤติกรรมที่โดดเด่น เช่น กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ กล้าเสี่ยง และมีความเป็นผู้นำที่ชัดเจน ดังจะสรุปเป็นแผนภาพดังนี้

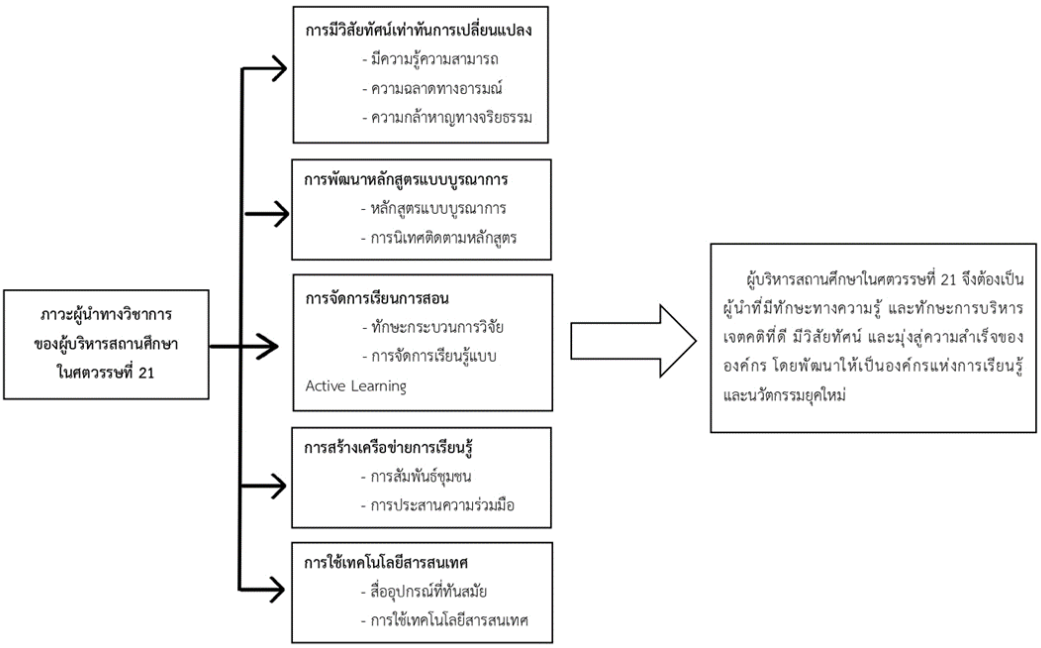

ภาพที่ 1 องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ด้าน มีแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1. ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน มีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สร้างสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เพื่อประสิทธิภาพของการศึกษา

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ ผู้บริหารควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักสูตรที่ตอบสนองศตวรรษที่ 21 หลักสูตรที่บูรณาการ ควรมีการจัดตั้งกรรมการในการจัดทำหลักสูตรที่มีส่วนร่วมของทุกคน และมีการนิเทศติดตามหลักสูตรอย่างจริงจัง และนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ควรศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อทักษะในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ณัฐพล ธิตา. (2565). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก.

พิทักษ์ พันธุวาปี. (2562) **ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20.** การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรรณกร โชมขุนทด. (2562). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

วรวุฒิ จิรสุจริตธรรม ฉลอง ทับศรี และสมโภชน์ อเนกสุข. (2565, กุมภาพันธ์). “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองปทุมธานีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.” **Journal of Roi Kaensarn Academi.** 7(2) : 204-219.

วิศวะ ผลกอง. (2562). **ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2565). **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** งานวัดผลและประเมินผลการจัดการศึกษา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2566). **รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประจำปีงบประมาณ 2565.** อุบลราชธานี : กลุ่มนโยบายและแผน.

สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2560). **การบริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่มีประสิทธิผล.** อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.

อัษฎาวุธ บุญเกิด. (2565). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร เขต 3**. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities.” **Educational and Psychological Measurement**. 30(3) : 607–610.

Miriam D. E. (2020). “Principal and teacher instructional leadership : a cultural shift.” **International Journal of Educational Management**. 34(3) : 576-585.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

Development of Blended Learning Activities with Visual Programming to Promote Basic Programming Skills for Grade 2 Primary School Students

อุทัยวรรณ กาญจนโกสุม[1]

Uthaiwan Kanchanakosum[1]

Received : June 5, 2024; **Revised** : September 22, 2024; **Accepted** : December 6, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2) เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในทดลองครั้งนี้เป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 จำนวน 28 คน โดยเลือกจากกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรม 2) สื่อการเขียนโปรแกรมออนไลน์ 3) แผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงจำนวน 12 แผน มีค่าความสอดคล้องของเนื้อหากับองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ที่ระดับ 0.60-1.00 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้อยู่ที่ระดับ 0.60-1.00 มีค่าความยากง่ายที่ระดับ 0.44-0.67

[1] โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1; Anubansikhoraphum School, Surin Primary Educational Service Area Office 1; e-mail : uthaiwan1707@gmail.com

ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.44 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 0.60 ถึง 1.00

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่งเพื่อส่งเสริม ทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1/E_2) เท่ากับ 86.88/85.36 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.7537 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 75.37 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่งที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน, วิชวลโปรแกรมมิ่ง, ทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น

Abstract

This study aimed to develop and evaluate the effectiveness of blended learning activities integrated with visual programming for promoting basic programming skills in Grade 2 elementary school students. The research objectives were: 1) To develop blended learning activities integrated with visual programming for Grade 2 students. 2) To evaluate the effectiveness of the developed activities. 3) To compare the learning achievement of students before and after using the activities. And 4) To assess student satisfaction with the activities. The research employed a one-group pretest-posttest design and consisted of 28 Grade 2 students from Anubansikhoraphum School, Surin Primary Educational Service Area Office 1, Thailand, during the 2023 academic year. To assess the effectiveness of the blended learning activities, researchers employed a multi-pronged approach. This included the activities themselves, online programming media for practice, and a set of well-designed lesson plans (CVI: 0.60-1.00). Student learning was measured through pre-tests and post-tests with strong psychometric properties (CVI: 0.60-1.00, DI: 0.44-0.67, DI: 0.44+, Cronbach's alpha: 0.94) and a 20-item Likert scale questionnaire (CVI: 0.60-1.00) gauging student satisfaction with the blended learning experience.

The results showed that the developed blended learning activities were found to be effective in promoting basic programming skills, exceeding the established criterion (E1/E2) of 86.88/85.36. The efficiency index (E.I.) of 0.7537 indicated that students achieved a learning progress of 75.37%. Pre-test and post-test scores showed a statistically significant increase in learning achievement at the .05 level ($p < .05$). Additionally, students reported high levels of satisfaction with the activities. The study confirms the effectiveness of blended learning activities with visual programming for enhancing basic programming skills in Grade 2 students. These activities promote learning progress, improve achievement, and are well-received by students.

Keywords : blended learning, visual programming, basic programming skills

บทนำ (Introduction)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ทั้งนี้ในปี 2560 ได้ร่วมกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยได้เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในส่วนของมาตรฐานการออกแบบและเทคโนโลยี และวิทยาการคำนวณ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ รู้เท่าทันเทคโนโลยี และเริ่มใช้บังคับในปีการศึกษา 2561 โดยทางสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้วางแผนวิชาออกแบบหนังสือเรียนแบบฝึกหัด คู่มือครู และมีการจัดอบรมครูในรายวิชาใหม่ และจะมีการเปิดการเรียนการสอนให้ครบในทุกระดับชั้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดได้ทุกที่ทุกเวลาที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่รวมเอาลักษณะเด่นที่น่าสนใจจากการเรียนการสอนด้วยสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายมาผสมผสานเป็นแนวทางการเรียนที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และสภาพแวดล้อมการเรียนแบบห้องเรียนออนไลน์ เพื่อให้เกิดความสะดวก ที่ผสานไว้กับการเรียนรู้ (เลอสันต์ ฤทธิขันธ์, 2561)

การเขียนโปรแกรมแบบวิชวลโปรแกรมมิ่ง (Visual Programming) เป็นทักษะที่สำคัญของผู้เรียนในการเรียน Coding ทำให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาด้วยวิทยาการความรู้ที่เกิดจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ในการส่งเสริมความเข้าใจในโครงสร้างของปัญหาที่

ซับซ้อนขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการวางแผนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีโครงสร้างชัดเจน โดยการใช้วิชวลโปรแกรมมิ่งในรูปแบบทำให้ผู้เรียนใช้ประกอบการเรียนรู้จากการลากวางวัตถุที่ปรากฏในเครื่องมือตามเงื่อนไข เพื่อแสดงผลลัพธ์ของโปรแกรมได้เทียบเท่ากับการเขียนโปรแกรม (บัญญพนต์ พูลสวัสดิ์ และพนมพร ดอกประโคน, 2559)

ทักษะการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือ Coding เป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิทยาการคำนวณ และเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีเป้าหมายเพื่อมุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผลคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเชิงสร้างสรรค์ เป็นไปตามเป้าหมายด้านผู้เรียนที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งเป็นทักษะและสมรรถนะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ทั้งนี้ Coding เน้นที่กระบวนการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างเป็นระบบ และการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในการเขียนโค๊ดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เป็นทักษะของผู้เรียนในโลกยุค Digital Transformation ผู้สอนพัฒนากระบวนการคิด และทักษะ Coding ของผู้เรียนผ่านการโค้ชที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ (วิชัย วงใหญ่ และมารุต พัฒผล, 2562)

การจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาการคำนวณของโรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ ตำบลระแงง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เริ่มในปีการศึกษา 2561 จนถึงปัจจุบัน จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การเขียนโปรแกรมอย่างง่าย ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด สาเหตุเกิดจากในปีการศึกษาที่ผ่านมาอยู่ในสถานการณ์โรคระบาด โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ที่บ้าน ประกอบกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้นี้ เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ต้องลงมือฝึกปฏิบัติ ดังนั้นเมื่อต้องศึกษาเนื้อหาจากสื่อการเรียนรู้ที่เป็นใบความรู้ ใบงานที่เป็นกระดาษ และคลิปการสอน จึงเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย และเห็นว่าเป็นวิชาที่ยาก ประกอบกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยสื่อการสอนไม่กระตุ้นความสนใจต่อการเรียน ไม่มีผลตอบกลับในทันที ไม่มีความท้าทาย ขาดกิจกรรมเสริมความรู้ และขาดการเสริมแรงในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เข้าใจถึงทักษะกระบวนการในการเขียนโปรแกรมอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

รายวิชาวิทยาการคำนวณ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ การเขียนโปรแกรมเบื้องต้นที่เกิดจากการผสมผสานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายประกอบกับกิจกรรมการเรียนแบบเผชิญหน้ากันในชั้นเรียน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมการฝึกเขียนโปรแกรมออนไลน์ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ตลอดจนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง อยู่ในระดับมากที่สุด และมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน อีกทั้งยังเป็นการช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียน สามารถสร้างองค์ความรู้ ชิ้นงานได้ด้วยตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลหลักสูตรรายวิชาวิทยาการคำนวณ โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิเคราะห์สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การเขียนโปรแกรมอย่างง่าย ในปีการศึกษาที่ผ่านมา ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน รูปแบบการเขียนโปรแกรมแบบวิชวลโปรแกรมมิ่งจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. กำหนดประชากรและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 130 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในทดลองครั้งนี้ เป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 28 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสิ้น 12 กิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมในชั้นเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เริ่มต้นจากการเรียนนำเสนอเนื้อหาผ่านกิจกรรม Unplugged Coding ในรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย และกิจกรรมห้องเรียนออนไลน์ การฝึกปฏิบัติเขียนโปรแกรมในรูปแบบวิชวลโปรแกรมมิ่งออนไลน์ โดยใช้สื่อการเขียนโปรแกรมออนไลน์จากเว็บไซต์ https://studio.code.org/courses นำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งจากการประเมินคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่งครั้งนี้ พบว่าคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.78, S.D=0.34) และนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินคุณภาพมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองกับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) การทดลองใช้รายบุคคล (Individual Tryout) (E_1/E_2 = 70.83/70.00) 2) การทดลองใช้กลุ่มย่อย (Small Group Tryout) (E_1/E_2 = 80.75/81.5 2) และ 3) หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมแบบภาคสนาม (Field Tryout) ทั้งนี้เพื่อให้ได้กิจกรรมที่มีคุณภาพ

3.2 สื่อการเขียนโปรแกรมออนไลน์ โดยขั้นตอนของการพัฒนาสื่อการเขียนโปรแกรมในรูปแบบวิชวลโปรแกรมมิ่งออนไลน์ ผู้วิจัยใช้เว็บไซต์ https://studio.code.org/courses ในการสร้างห้องเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และสร้างหลักสูตรเพื่อทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น รวมถึงการสร้างบัญชีผู้ใช้งานของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อใช้เป็นระบบการบริหารจัดการห้องเรียนออนไลน์ แสดงดังภาพที่ 1

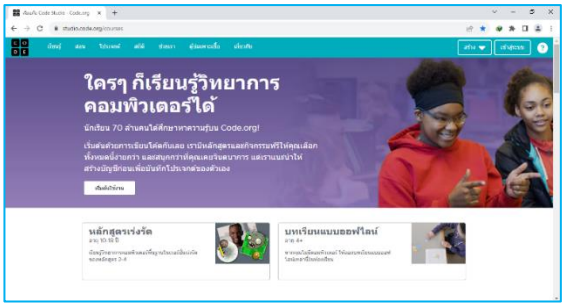

ภาพที่ 1 หน้าจอหลัก https://studio.code.org/courses

โดยห้องเรียนสื่อการเขียนโปรแกรมออนไลน์ มีส่วนประกอบดังนี้

1) การสร้างและการจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย การสร้างหมวดและเพิ่มหมวดห้องเรียนใหม่ โดยในส่วนของชั้นเรียนจะประกอบด้วยส่วนหรือชื่อห้องเรียน เกรด หลักสูตร จำนวนนักเรียน และข้อมูลเข้าสู่ระบบ แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 2 ถึงภาพที่ 4

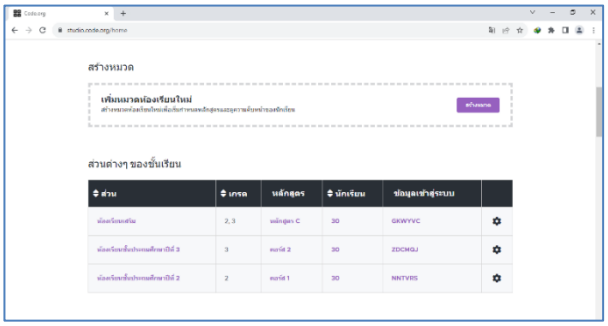

ภาพที่ 2 หน้าจอหลักการจัดการห้องเรียน

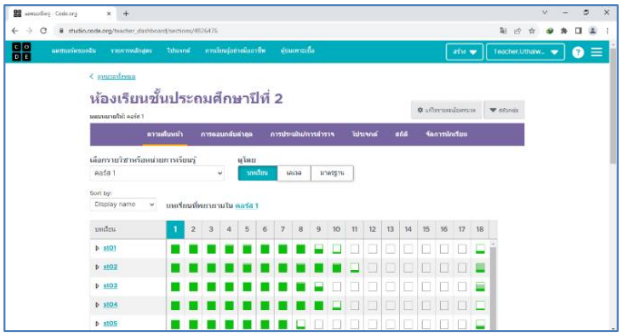

ภาพที่ 3 รายละเอียดการจัดการห้องเรียน

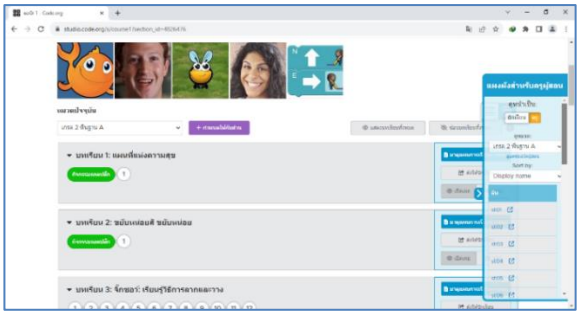

ภาพที่ 4 รายละเอียดการตรวจสอบหน้าจอผู้เรียนแต่ละคนขณะทำการสอน

2) การจัดการผู้เรียน ในส่วนนี้จะเป็นการเพิ่ม การกำหนดคุณสมบัติต่าง ๆ การย้าย และการพิมพ์บัตรเข้าสู่ระบบของผู้เรียน แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 5

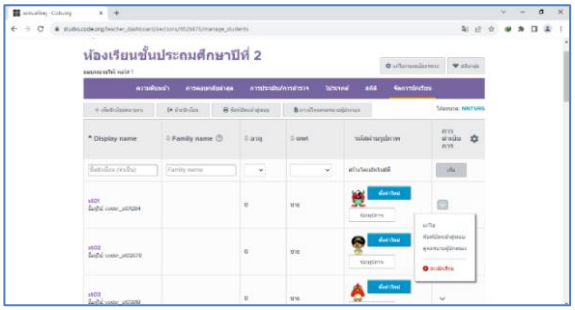

ภาพที่ 5 รายละเอียดการจัดการผู้เรียน

3) การจัดการหลักสูตร ในส่วนของห้องเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตร C เป็นระดับเกรด 2 พื้นฐาน C 2) คอร์ส 2 เป็นหลักสูตร เกรด 2 พื้นฐาน B และ 3) คอร์ส 1 เป็นหลักสูตร เกรด 2 พื้นฐาน A ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 6

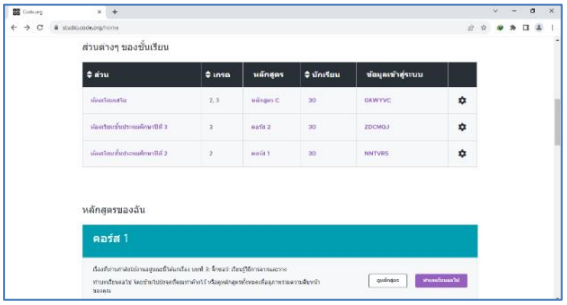

ภาพที่ 6 หลักสูตรทั้งหมดในห้องเรียนออนไลน์

4) รายละเอียดเนื้อหาในคอร์ส 1 เป็นหลักสูตรความรู้ในระดับ เกรด 2 พื้นฐาน A ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยบทเรียนทั้งหมด 18 บท ดังภาพที่ 7 ถึง ภาพที่ 11

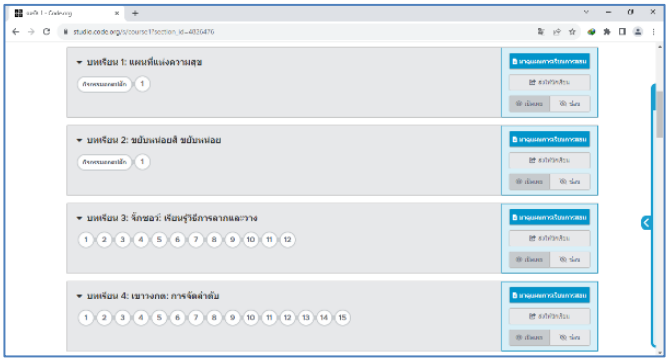

ภาพที่ 7 บทเรียนที่ 1-4

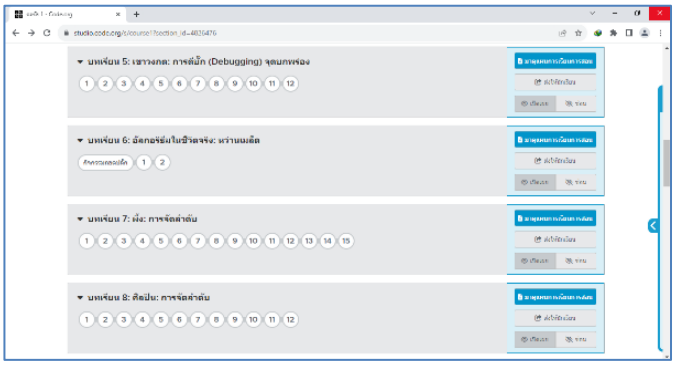

ภาพที่ 8 บทเรียนที่ 5-8

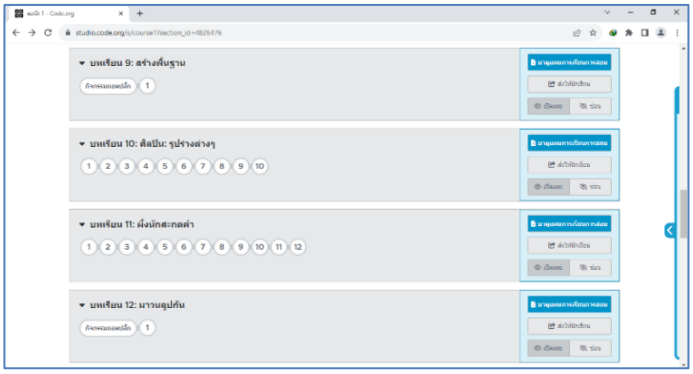

ภาพที่ 9 บทเรียนที่ 9-12

ภาพที่ 10 บทเรียนที่ 13-16

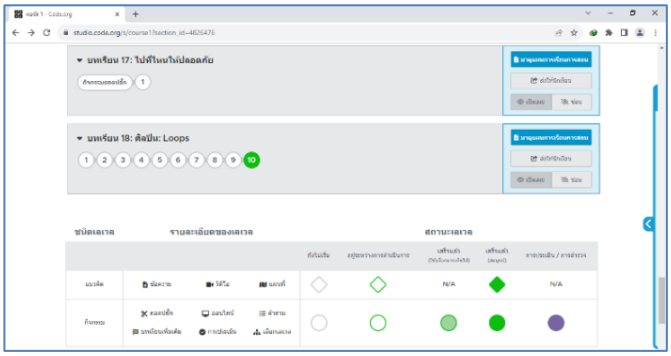

ภาพที่ 11 บทเรียนที่ 17-18

รายละเอียดในแต่ละบทเรียน จะประกอบด้วยวีดีโอกิจกรรมถอดปลั๊กเพื่อนำเสนอเนื้อหารูปแบบ วิธีการเรียน กิจกรรมการฝึกปฏิบัติเขียนโปรแกรม และการทดสอบท้ายบทเรียน แสดงดังภาพที่ 12

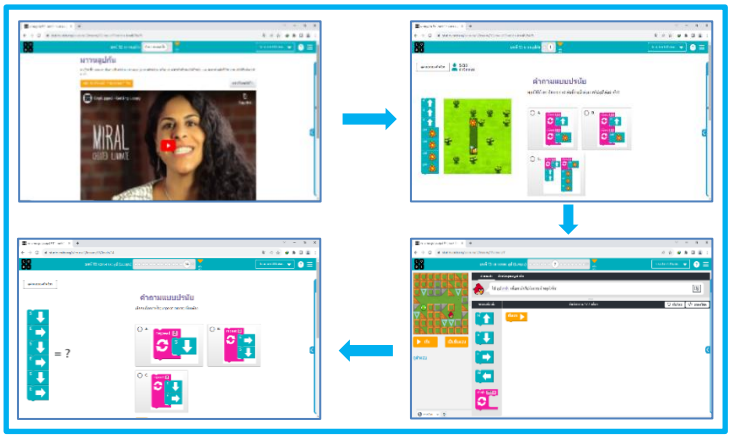

ภาพที่ 12 ตัวอย่างรูปแบบกิจกรรมในห้องเรียนออนไลน์แต่ละบท

5) การเข้าใช้งานห้องเรียนออนไลน์ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือการเข้าใช้งานโดยครูผู้สอน โดยชื่อผู้ใช้ และรหัสผ่านของครูผู้สอน และการเข้าใช้งานโดยผู้เรียนจะใช้ข้อมูลจากบัตรภาพของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อเข้าไปยังห้องเรียนของตนเอง ซึ่งสามารถดูความก้าวหน้าทางการเรียนของตนเองได้

3.3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน รายหน่วยการเรียนรู้หน่วยที่ 2 เรื่อง การเขียนโปรแกรมอย่างง่าย จำนวน 12 คาบเรียน ที่ครอบคลุมการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่มีทั้งการเรียน เขียนโปรแกรมแบบ Unplugged Coding กิจกรรมการสอนที่ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ และการเขียนโปรแกรมในห้องเรียนออนไลน์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษา สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาวิทยาการคำนวณ และแนวคิดทฤษฎีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานจากเอกสารทางวิชาการ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีองค์ประกอบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

การเรียนการสอนในชั้นเรียน	การเรียนการสอนในห้องเรียนออนไลน์
- ปฐมนิเทศและการทดสอบก่อนเรียน - การทดสอบก่อนเรียน - ชี้แนะและให้คำปรึกษา - กิจกรรมนำเสนอเนื้อหา - กิจกรรมฝึกปฏิบัติ - นำเสนอผลงาน - แลกเปลี่ยนเรียนรู้/แสดงความคิดเห็น - การทดสอบหลังเรียน	- การนำเสนอเนื้อหาการเขียนโปรแกรมออนไลน์ - การสาธิตการใช้งานห้องเรียนออนไลน์และการเขียนโปรแกรมออนไลน์ - การฝึกทักษะการเขียนโปรแกรมด้วยตนเอง - การส่งผลงาน - การติดตามและตรวจผลงาน

2) วิเคราะห์ขั้นตอน องค์ประกอบ และรายละเอียดของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อนำมาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการการจัดกิจกรรม รวมถึงวิธีการประเมิน จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ 12 คาบเรียน จัดคาบเรียนละ 60 นาที แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดเนื้อหาของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

คาบที่	เนื้อหา	ชิ้นงาน
1	ปฐมนิเทศและทดสอบก่อนเรียน	-
2	เขียนโปรแกรมโดยใช้บัตรคำสั่ง	ใบงาน เรื่อง เขียนโปรแกรมด้วยบัตรคำสั่ง
3	ความรู้เบื้องต้นการเขียนโปรแกรม โดยใช้วิชวลโปรแกรมมิ่ง	- แบบฝึกบทเรียนที่ 3 เรียนรู้วิธีการลาก และวาง
4	เริ่มต้นการเขียนโปรแกรมอย่างง่าย	- แบบฝึกบทเรียนที่ 4 เขาวงกต : การจัดลำดับ - แบบฝึกบทเรียนที่ 7 ผึ้ง : การจัดลำดับ
5	ตรวจหาข้อผิดพลาดจากการเขียนโปรแกรม	- แบบฝึกบทเรียนที่ 5 เขาวงกต : Debugging
6	เขียนโปรแกรมการจัดลำดับ การทำงาน 1	- แบบฝึกบทเรียนที่ 8 ศิลปิน : การจัดลำดับ
7	เขียนโปรแกรมการจัดลำดับ การทำงาน 2	- แบบฝึกบทเรียนที่ 10 ศิลปิน : รูปร่าง - แบบฝึกบทเรียนที่ 11 ผึ้งนักสะกดคำ
8	เขียนโปรแกรมที่มีการทำงาน แบบวนซ้ำ 1	- แบบฝึกบทเรียนที่ 13 เขาวงกต : ลูป (Loops)
9	เขียนโปรแกรมที่มีการทำงาน แบบวนซ้ำ 2	- แบบฝึกบทเรียนที่ 14 ผึ้ง : ลูป (Loops)
10	สร้างเรื่องราว	- แบบฝึกบทเรียนที่ 16 เพลย์แลป : สร้างเรื่อง
11	เส้นสีมีจินตนาการ	ใบงาน เรื่อง เส้นมีจินตนาการ - แบบฝึกบทเรียนที่ 18 ศิลปิน : รูปร่าง (Loops)
12	ประเมินผลและสอบถามความพึงพอใจ	-

3) จากข้อมูลที่ได้จากวิเคราะห์รายละเอียดเนื้อหา กำหนดโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ นำมาและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คาบเรียน

4) นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าอยู่ที่ระดับ 0.60-1.00 จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5) จัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้แก้ไขข้อบกพร่องจนสมบูรณ์ จัดทำเป็นฉบับจริง เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่งต่อไป

3.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมอย่างง่าย วิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยมีผลการประเมิน

ดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 มีค่าความยากง่าย (p) ที่ระดับ 0.44-0.67 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.44 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.94

3.5 แบบสอบถามเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale มี 5 ระดับ คือ พอใจมากที่สุด พอใจมาก พอใจปานกลาง พอใจน้อย และพอใจน้อยที่สุด โดยมีผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับรายละเอียดของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00

4. รูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 รูปแบบของการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ เป็นการทดลองกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อหาประสิทธิภาพในการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ห้องคอมพิวเตอร์โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ จัดเตรียมความพร้อมของเครื่องคอมพิวเตอร์ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน บัตรเข้าสู่ระบบห้องเรียนออนไลน์ และแบบทดสอบ จากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ชี้แจงและทำความตกลงกับผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นให้ผู้เรียนทราบ

5.2 ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมอย่างง่าย ที่ได้ผ่านการหาประสิทธิภาพแล้ว จำนวน 20 ข้อ

5.3 ระหว่างเรียน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

โดยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเนื้อหาตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ในแต่ละกิจกรรม

5.4 ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมอย่างง่าย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 ข้อ

5.5 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ทางสถิติ

5.6 วัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วเก็บข้อมูลไว้เพื่อวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80/80 โดยการวิเคราะห์คะแนน ใช้สูตรคำนวณหาค่า E_1/E_2 (เผชิญ กิจระการ, 2544)

6.2 วิเคราะห์ความก้าวหน้าของการเรียนรู้ โดยใช้ดัชนีประสิทธิผลของกูดแมน (Goodman) เฟสเซอร์ (Fletchers) และชไนเดอร์ (Schneider) (บุญชม ศรีสะอาด, 2552)

6.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร t-test (Dependent Sample) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

6.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แสดงดัง ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง

ประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	ร้อยละ
E_1	28	40	34.75	3.42	86.88
E_2	28	20	17.05	1.84	85.36

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง (E_1) เท่ากับ 86.88 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง (E_2) เท่ากับ 85.36 ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1/E_2) เท่ากับ 86.88/85.36

2. ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียน

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนน		ดัชนีประสิทธิผล
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
28	20	227	478	0.7537

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนมีค่าเท่ากับ 0.7537 ซึ่งก็แสดงว่าผู้เรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้น หลังจากใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง คิดเป็นร้อยละ 75.37

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนของผู้เรียนหลังจากเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบผู้เรียนก่อนการเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 20 ข้อ และเมื่อเสร็จสิ้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทุกเรื่องแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบผู้เรียนอีกครั้งโดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน ผลการวิเคราะห์แสดงดัง ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	n	$\bar{X}$	S.D	$\sum D$	$\sum D^2$	t	p-value
ก่อนเรียน	28	8.11	1.89				
				251	2307	32.66	.00
หลังเรียน	28	17.07	1.84				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนเรียนมีผลคะแนนเฉลี่ย 8.11 ส่วนหลังเรียนมีผลคะแนนเฉลี่ย 17.07 โดยมีผลต่าง 8.96

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน การหาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 28 คน จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ด้าน 1) สาระการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สื่อประกอบการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผลการเรียนรู้แสดงดัง ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนในทุกด้าน

รายการประเมิน	$\overline{X}$	**S.D**	**ระดับความพึงพอใจ**
ด้านที่ 1 สาระการเรียนรู้	4.56	0.10	มากที่สุด
ด้านที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.82	0.15	มากที่สุด
ด้านที่ 3 สื่อประกอบการเรียนรู้	4.33	0.19	มาก
ด้านที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้	4.68	0.08	มากที่สุด
สรุป	4.60	**0.46**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 6 ผลการสอบถามความพึงพอใจในทุกด้าน สรุปได้ว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องของข้อมูลสูง ($\overline{X}$ = 4.60 , S.D = 0.46)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ โดยเทียบกับเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 86.88/85.36 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ชนก ทางนที (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เทคนิคการเรียนแบบสืบสอบหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation : GI) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบสืบสอบหาความรู้เป็นกลุ่มเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณที่มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.53/87.20 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.7537 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้ หรือความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้น 0.7537 คิดเป็นร้อยละ 75.37 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่งนั้นเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นสื่อที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน ช่วยส่งเสริมความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น และกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่งที่จัดทำขึ้นได้ผ่านกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอน รูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมที่ชัดเจน และได้ปฏิบัติกิจกรรมจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุราพร ผดุงกรรณ์ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษารูปภาพสำหรับระบบควบคุมอัตโนมัติพื้นฐาน พบว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ แบบผสมผสานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 62.70

3. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนหลังใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นแสดงว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เนื่องจากการเรียนการสอนแบบผสมผสานมีการใช้รูปแบบกิจกรรม กระบวนการ และสื่อที่หลากหลาย ตลอดจนมีการพัฒนาทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ด้วยการเขียนโปรแกรมแบบวิชวลโปรแกรมมิ่งทำให้กระบวนการในการเขียนโปรแกรมสำหรับผู้เรียนนั้นทำได้ง่าย ผู้เรียนเห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ในรูปแบบของการผสมผสานกันระหว่างกิจกรรมการเขียนโปรแกรมโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และการเขียนโปรแกรมโดยไม่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการใช้สื่อต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียนและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎากร ผาสุข (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานบูรณาการสะเต็ม ศึกษาวิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\overline{X}$ = 13.37, S.D. = 1.78) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 5.07, S.D. = 1.33) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียน ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.46) การที่

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากในขั้นตอนของการพัฒนา ผู้วิจัยได้มีการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายในการนำเสนอเนื้อหา และฝึกปฏิบัติการเขียนโปรแกรมรูปแบบวิชวลโปรแกรมมิ่งในห้องเรียนออนไลน์ https://studio.code.org/courses ที่นำเสนอขั้นตอนการเขียนโปรแกรมด้วยเกม ผู้เรียนสามารถเขียนโปรแกรมได้ง่าย มีการตรวจสอบข้อผิดพลาด และให้ผลตอบกลับได้ทันที บทเรียนมีความท้าทาย ทำให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิติวัฒน์ ทองคำ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณแบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงคำนวณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาการคำนวณแบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง อยู่ในระดับมาก (mean = 4.41,S.D. = 0.60)

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ผลการวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในส่วนของการพัฒนาองค์ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) กิจกรรมในชั้นเรียน ประกอบด้วยการปฐมนิเทศและทดสอบก่อนเรียน นำเสนอเนื้อหาผ่านกิจกรรม Unplugged Coding ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าในเนื้อหาเบื้องต้นของพื้นฐานการเขียนโปรแกรม 2) กิจกรรมห้องเรียนออนไลน์ คือ การฝึกปฏิบัติเขียนโปรแกรมในรูปแบบวิชวลโปรแกรมมิ่งโดยใช้สื่อการเขียนโปรแกรมออนไลน์ 3) กิจกรรมการวัดและประเมินผลจากจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และห้องเรียนออนไลน์ 4) บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน โดยผู้สอนจะเตรียมกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ คอยให้คำชี้แนะ คำปรึกษาแก่ผู้เรียน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแสดงความคิดเห็นที่ได้จากกิจกรรม จากนั้นประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่าคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่ากิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและหลักการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นได้ง่ายขึ้น เนื่องจากได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนสูงขึ้น และมีพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงดังภาพที่ 13

ภาพที่ 13 แสดงกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรเพิ่มเติมช่วงเวลาที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัตินอกตารางเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเขียนโปรแกรมเพิ่มมากขึ้น

2. ผู้เรียนสามารถเลือกฝึกทักษะในส่วนของกิจกรรมการเขียนโปรแกรมออนไลน์จากห้องเรียนเว็บไซต์ https://studio.code.org/courses ได้ตามความสามารถ และความสนใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของบทเรียนการเขียนโปรแกรมออนไลน์ โดยให้มีบทเรียนที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีความหลากหลาย

2. ศึกษาผลกระทบการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความรู้และทักษะผู้เรียนยั่งยืนหรือไม่

เอกสารอ้างอิง (References)

กฤษฎากร ผาสุก. (2564). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานบูรณาการสะเต็ม ศึกษาวิชาวิทยาการคำนวณเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กานต์ชนก ทางนที. (2565). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบสืบสอบหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation: GI) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธิติวัฒน์ ทองคำ. (2563). **การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณแบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงคำนวณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บัญญพนต์ พูลสวัสดิ์ และพนมพร ดอกประโคน. (2559). “เกมบนโปรแกรมเชิงจินตภาพ และแนวคิดเชิงคำนวณอย่างเป็นระบบ.” **Journal of Information Science and Technology**. 6(6) : 9-16.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

_____. (2552). **พื้นฐานการวิจัยการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กาฬสินธุ์ : ประสารการพิมพ์.

ยุราพร ผดุงกรรณ์. (2560). **การประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเรื่องการเขียนโปรแกรมภาษา รูปภาพสำหรับระบบควบคุมอัตโนมัติพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

เผชิญ กิจระการ. (2544). **การวิจัยและทฤษฎีเทคโนโลยีการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เลอสันต์ ฤทธิขันธ์. (2561). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับทฤษฎีการขยายความคิดเพื่อส่งเสริมการถ่ายโยงการเรียนรู้ และทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิชัย วงใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). “Coaching Coding.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/Coding_1566960312.pdf.** สืบค้น 20 มกราคม 2566.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). “แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิทยาการคำนวณ Coding เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://opendata.nesdc.go.th/dataset/research-2564-5** สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

Transformational Leadership in the BANI World Era Among School Administrators under Surin Primary Educational Service Office Area 1

อาคม ชัยศรี[1] ประภาพร บุญปลอด[2] และ ธัญเทพ สิทธิเสือ[3]

Akhom Chaisri[1] Prapaporn Boonplord[2] and Thanyatep Sitthisua[3]

Received : July 18, 2024; **Revised** : August 21, 2024; **Accepted** : December 6, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 3) เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 181 คน จากประชากร จำนวน 336 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสนทนากลุ่ม ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับ

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Surindra Rajabhat University; e-mail : akhom1638@gmail.com

[2,3] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Education, Surindra Rajabhat University; e-mail : airthecorr@hotmail.com, e-mail : thanyatep.s@srru.ac.th

ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\overline{X}$= 4.43) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$= 4.42) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\overline{X}$= 4.41) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\overline{X}$= 4.40) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\overline{X}$= 4.38) และด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ($\overline{X}$= 4.37) 2) เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แนวทางการพัฒนาใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ประกอบด้วย 30 แนวทาง

คำสำคัญ (Keywords) : ภาวะผู้นำ, การเปลี่ยนแปลง, โลกยุคบานี่, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to : 1) examine the level of transformational leadership in the BANI World era among school; 2) compare the level of transformational leadership in the BANI World era among these school administrators based on their work experience; and 3) propose guidelines for developing transformational leadership in the BANI World era among school administrators. It is a mixed methods research using qualitative and quantitative research methods. The sample group consisted of 181 school administrators out of a population of 336 school administrators received through multistage sampling. The research instruments included a questionnaire, and a focused-group discussion form. Data from qualitative research analyzed the content data, and quantitative research analyzed the data with computer programs. The statistics used for data analysis were frequency, mean, and standard deviation.

The findings were as follows : 1) The overall level of transformational leadership in the BANI Word era among school administrators was rated at a high level. When considering in each item, the consecutive levels were : (1) Ideologically influential aspect ($\overline{X}$ = 4.43), (2) Visionary aspect ($\overline{X}$= 4.42), (3) Inspirational aspect ($\overline{X}$ = 4.41), (4) Intellectual stimulation aspect ($\overline{X}$= 4.40), (5) Individualized consideration aspect ($\overline{X}$ = 4.38), and (6) Digital technology skills aspect ($\overline{X}$ = 4.37). 2) Generally, the level of transformational leadership in the BANI World era among school administrators, when categorized by work experience, showed statistically significant differences at the .05 level. 3) The development guidelines of developing

transformational leadership in the BANI World era among school administrators, obtained development guidelines in 6 aspects included: digital technology skills aspect, individualized consideration aspect, intellectual stimulation aspect, inspirational aspect, visionary aspect and ideologically influential aspect, which consisted of 30 guidelines.

Keywords : leadership, transformational, the BANI world, school administrators

บทนำ (Introduction)

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถอยู่โดยลำพังได้จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงได้ให้ความสำคัญในการทุ่มเทและการพัฒนาระบบการศึกษา เพื่อจะได้พัฒนาประชากรในประเทศของตนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ในส่วนของประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกคนให้มีทักษะความรู้ ความสามสามารถ และเกิดสมรรถนะที่สอดคล้องต่อความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรรมจริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามปัญหาที่จะเกิดขึ้นในประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นคุณภาพการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่งสำหรับศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ซึ่งตัวแปรที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่นักการศึกษาทั้งหลายต่างมีทัศนะตรงกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะภาวะผู้นำ เป็นผู้นำทีมแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้นำทางวิชาการมีความเป็นมืออาชีพ สามารถบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลทั่วทั้งองค์กร สามารถสร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยสามารถเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันและภาพอนาคตมุ่งพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ระบุว่า ระบบการศึกษายังมีปัญหาหลายประการนับตั้งแต่คุณภาพของคนไทยในทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาทุกระดับจุดอ่อนของระบบการศึกษา การพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการ

บริหารการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่หมาะสม ขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม การขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัยความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่จะนำพาผู้ใต้บังคับบัญชาและสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลอันดี ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านประสบการณ์ทางตรง ประสบการณ์ทางอ้อม ในด้านการบริหารงานต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารเหล่านี้ต้องมีภาวะความเป็นผู้นำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ภาวะผู้นำเป็นการนำศิลปะของการมีอิทธิพลของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลเหนือบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลเหล่านั้นจะเกิดความเคารพนับถือ ให้ความร่วมมือด้วยความจริงใจ มีความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารอย่างแท้จริง ผู้นำที่มีภาะผู้นำมีหลายด้าน ได้แก่ ผู้นำทำหน้าที่และมีความรับผิดชอบในการทำงาน ใช้การติดต่อสารแบบสองทางหรือมากกว่าพิจารณาความเหมาะสมจากความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชาด้านความสามารถในความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และด้านความเต็มใจที่จะทำให้งานสำเร็จ ดูจากความเชื่อมั่นแรงจูงใจ ความมีพันธะผูกพัน มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีรูปร่างน่าเกรงขาม มีการศึกษาดี สถานภาพทางสังคมดี และสถานภาพเศรษฐกิจดี คือ เป็นที่นิยมชมชอบมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีเสน่ห์ดึงดูด มีความร่วมมือ ชอบสังคม และนักการทูตเป็นผู้มีความรู้ มีดุลยพินิจ มีทักษะการพูดได้อย่างคล่องแคล่ว ปฏิภาณไหวพริบดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความซื่อสัตย์ อดทนต่อความเครียด ควบคุมอารมณ์ได้ดีมีความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการปรับตัว เป็นคนเปิดเผยไม่เก็บตัว ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความมุ่งงานสูง ริเริ่มการใช้อำนาจ การให้คำปรึกษา การมีส่วนร่วม ซึ่งภาวะผู้นำที่เกิดขึ้นจะช่วยในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถพิจารณาได้ตามตรงแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ยังมีนักวิชาการเสนอไว้ว่าภาวะผู้นำด้านหนึ่งที่มีความสำคัญจะต้องมีความสามารถในด้านการเปลี่ยนแปลงและมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง (ทศพร สิทธิโชติ, 2560)

Bass and Avolio (1994) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงของผู้นำ ผู้ร่วมงาน และผู้ตาม ทำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตาม มองผู้นำ และมองเรื่องของงานในแง่มุมหรือกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องของวิสัยทัศน์ (Vision) และภารกิจ (Mission) ของทีมและองค์กร ทำให้พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับความสามารถที่สูงขึ้น มีศักยภาพที่มากขึ้น ซึ่งผู้นำจะชักนำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองไกลเกินกว่าความสนใจของเฉพาะตนไปสู่อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ (Achievement) การทำให้เป็นจริงในตัวเอง (Self-actualization) และ

ความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) ทั้งของตนเองและของผู้อื่น รวมทั้งขององค์กรและสังคม จะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำหรับสังคมไทยที่ต้องได้รับการพัฒนาให้พ้นจากภาวะวิกฤตให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและช่วยพัฒนาสังคมได้ อีกทั้งมีความเป็นสากลเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน นอกจากนี้โลกยุคใหม่หลังวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโลกมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่รวดเร็วมากขึ้น เกิดจากปัจจัยหลายด้านซ้อนทับกัน ทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Digital Disruption) สถานการณ์โลกผันผวน (VUCA World) การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมคน สังคมสูงวัย และโรคอุบัติภัยใหม่ๆ (ไทยโพสต์, 2565) สถานการณ์โลกผันผวน(VUCA Word) ที่ใช้มานานกว่า 30 ปี อาจอธิบายสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ยังไม่ครอบคลุม จึงนำแนวคิดสถานการณ์โลกยุคบานี่ (BANI World) มาใช้อธิบายโลกยุคใหม่แทนเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการรับมือกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเฉพาะเจาะจงยิ่งยิ่งกว่าเดิมทั้งในมิติด้านกายภาพองค์กรและความรู้สึกอารมณ์ของบุคลากรในองค์กรด้วย (จิราเจต วิเศษดอนหวาย, 2565)

สถานการณ์โลกยุคบานี่ (BANI World) เป็นแนวคิดของ Jamais Cascio นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในสถานการณ์โลกยุคบานี่ (BANI World) เป็นมากกว่า “สถานการณ์” ที่พลิกผัน, ไม่แน่นอน, ซับซ้อน, และคลุมเครือ แต่เป็นการมองไปถึงผลกระทบ “ด้านอารมณ์ของคน” ด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้นำองค์กรมองเห็นภาพรวมในการบริหารจัดการอย่างรอบด้านในสถานการณ์โลกยุคบานี่ (BANI World) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) โลกที่เปราะบาง (B - Brittle) 2) โลกที่เต็มไปด้วยความกังวล (A - Anxious) 3) โลกที่สับสนคาดเดายาก(N - Nonlinear) และ 4) โลกที่เข้าใจยาก(I-Incomprehensible) (จิราเจต วิเศษดอนหวาย, 2565) สถานการณ์ในโลกยุคบานี่ (BANI World) เช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบไปทุกวงการรวมถึงวงการการศึกษาด้วย ได้แก่ ช่วงหลังวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เกิดสภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย นักศึกษาและบุคลาการทางการศึกษายุคหลังโควิดที่เปราะบางและเต็มไปด้วยความหดหู่ เครียด วิตกกังวล เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนา และยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเยาวชน (ไทยโพสต์, 2565) ดังนั้น การจัดการกับปัญหาและความท้าทายเหล่านี้ ย่อมเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีพันธกิจในการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษา ที่ตอบสนองต่อความต้องการตามบริบทพื้นที่ ส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital technology) มาใช้เพื่อการบริหารจัดการ ทั้งนี้ผลการดำเนินงานในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านมา พบว่าโดยภาพรวมควรส่งเสริมและ

สนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้การศึกษาและคุณภาพของสถานศึกษาดีขึ้นต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการศึกษาไทยนั้นผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทราบข้อมูลการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำองค์ความรู้จากการศึกษานี้ไปใช้ในการพัฒนาเตรียมความพร้อมให้สอดรับกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบันรวมถึงในอนาคต เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 336 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง 181 คน ซึ่งดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยเริ่มจากการสุ่ม

แบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้อำเภอเป็นชั้น (Strata) แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	ผู้อำนวยการโรงเรียน	รองผู้อำนวยการโรงเรียน	รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน	รวม	ผู้อำนวยการโรงเรียน	รองผู้อำนวยการโรงเรียน	รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน	รวม
เมืองสุรินทร์	87	21	18	126	47	11	10	68
จอมพระ	27	4	12	43	14	2	7	23
เขวาสินรินทร์	19	1	3	23	10	1	1	12
ลำดวน	17	2	2	21	9	1	1	11
ศีขรภูมิ	58	13	16	87	31	7	9	47
สำโรงทาบ	23	4	9	36	13	2	5	20
รวม	231	45	60	336	124	24	33	181

ที่มา : ข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษามาจากข้อมูลตามบัญชีถือจ่าย (จ.18) กลุ่มบริหารงานบุคคล สพป.สุรินทร์ เขต 1 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 ด้าน โดยแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 4) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 5) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 6) ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 42 ข้อ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา คำถามปลายเปิด (Open Ended Question) โดยนำเครื่องมือการวิจัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ปรับแก้ตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา Index of item objective congruence (IOC) ได้ค่าเท่ากับ .97 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าเท่ากับ .96 แล้วนำเครื่องมือวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) .96 มีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับที่สูงมาก แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันระหว่างข้อคำถามมาก มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms รวมทั้งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ปฏิบัติจริงเพื่อไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการหาค่าจำนวนและร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 ด้าน โดยการแจงแจงหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยการทดสอบ เอฟ (F – test) เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) วิเคราะห์และแปลผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา	ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.43	0.47	มาก
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.41	0.50	มาก
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.42	0.50	มาก
4. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.40	0.50	มาก
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.38	0.49	มาก
6. ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล	4.37	0.52	มาก
รวม	4.40	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.40, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\overline{X}$= 4.43, S.D. = 0.47) 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$= 4.42, S.D. = 0.50) 3) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\overline{X}$= 4.41, S.D. = 0.50) 4) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\overline{X}$= 4.40, S.D. = 0.50) 5) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\overline{X}$= 4.38, S.D. = 0.49) และ 6) ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ($\overline{X}$= 4.37, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานดังกล่าว โดยใช้สถิติทดสอบ เอฟ (F – test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way ANOVA) และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะดำเนินการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีการของ Scheffce' โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน						รวม		
	น้อยกว่า 10 ปี		10 - 20 ปี		20 ปีขึ้นไป				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.54	0.43	4.36	0.49	4.44	0.42	4.43	0.47	มาก
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.56	0.47	4.31	0.49	4.53	0.47	4.41	0.50	มาก
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.56	0.47	4.33	0.51	4.49	0.46	4.42	0.50	มาก
4. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.56	0.47	4.32	0.51	4.30	0.35	4.40	0.50	มาก
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.54	0.46	4.31	0.51	4.17	0.32	4.38	0.49	มาก
6. ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล	4.56	0.48	4.32	0.51	3.37	0.21	4.37	0.52	มาก
รวมทั้งหมด	4.55	0.46	4.33	0.50	4.28	0.30	4.40	0.49	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยรวมทั้งหมด ค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42) เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี ($\bar{X}$ = 4.55) สูงที่สุด รองลงมาคือ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 - 20 ปี ($\bar{X}$ = 4.33) และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 20 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 4.28) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่	**แหล่งความแปรปรวน**	SS	DF	MS	F	sig
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	ระหว่างกลุ่ม	1.317	2	.658	3.061*	.049
	ภายในกลุ่ม	38.275	178	.215		
	รวม	39.591	180			
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	ระหว่างกลุ่ม	2.608	2	1.304	5.552*	.005
	ภายในกลุ่ม	41.811	178	.235		
	รวม	44.420	180			

ตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน (ต่อ)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	sig
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	2.111	2	1.056	4.296*	.015
	ภายในกลุ่ม	43.738	178	.246		
	รวม	45.849	180			
4. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	ระหว่างกลุ่ม	2.268	2	1.134	4.783*	.009
	ภายในกลุ่ม	42.201	178	.237		
	รวม	44.469	180			
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2.448	2	1.224	5.243*	.006
	ภายในกลุ่ม	41.548	178	.233		
	รวม	43.995	180			
6. ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	6.753	2	3.377	14.051*	.000
	ภายในกลุ่ม	42.776	178	.240		
	รวม	49.529	180			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.219	2	1.110	4.922*	.008
	ภายในกลุ่ม	40.133	178	.225		
	รวม	42.352	180			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 เมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ เอฟ (F – test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพบความแตกต่างในภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน จึงทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของ Scheffce' ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ทดสอบความแตกต่างโดยรวมและระหว่างรายคู่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		20 ปีขึ้นไป	10 -20 ปี	น้อยกว่า 10 ปี
		$\bar{X}$	4.44	4.36	4.54
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	20 ปีขึ้นไป	4.44			
	10 -20 ปี	4.36	.08		
	น้อยกว่า 10 ปี	4.54	-.10	.18*	
		$\bar{X}$	4.53	4.31	4.56
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	20 ปีขึ้นไป	4.53			
	10 -20 ปี	4.31	.22*		
	น้อยกว่า 10 ปี	4.56	-.03	.25*	
		$\bar{X}$	4.49	4.33	4.56
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	20 ปีขึ้นไป	4.49			
	10 -20 ปี	4.33	.16		
	น้อยกว่า 10 ปี	4.56	-.07	.23*	
		$\bar{X}$	4.30	4.32	4.56
4. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	20 ปีขึ้นไป	4.30			
	10 -20 ปี	4.32	-.02		
	น้อยกว่า 10 ปี	4.56	-.26	.23*	
		$\bar{X}$	4.17	4.31	4.54
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	20 ปีขึ้นไป	4.17			
	10 -20 ปี	4.31	-.14		
	น้อยกว่า 10 ปี	4.54	-.36	.22*	
		$\bar{X}$	3.73	4.32	4.56
6. ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล	20 ปีขึ้นไป	3.73			
	10 -20 ปี	4.32	-.59*		
	น้อยกว่า 10 ปี	4.56	-.84*	.24*	
		$\bar{X}$	4.28	4.33	4.55
โดยรวม	20 ปีขึ้นไป	4.28			
	10 -20 ปี	4.33	-.05		
	น้อยกว่า 10 ปี	4.55	-.28	.23*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบความแตกต่างโดยรวม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามวิธีของ Scheffe' พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ แตกต่างจากผู้บริหาร

สถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 - 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี กับ 20 ปีขึ้นไป และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 - 20 ปี กับ 20 ปีขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการวิเคราะห์และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ประกอบด้วย 30 แนวทาง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่ามีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารโรงเรียนโดยเน้นใช้

กระบวนการบริหารเพื่อนำองค์การไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จ สร้างความเปลี่ยนแปลงพัฒนา เพิ่มศักยภาพการทำงานของครูผู้สอน และยังเป็นแบบอย่างนำทางให้ครูผู้สอนเกิดความต้องการเปลี่ยนแปลง อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสูงที่สุด ทำให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงคุณลักษณะหรือพฤติกรรมออกมาให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ และตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน การดำรงชีวิตเพื่อทันต่อโลกที่เปลี่ยนไปและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดทั้งการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ทุกคนในองค์กรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแนวคิดในการดำเนินงานเนื่องด้วยกระแสการปฏิรูปด้านการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น งานวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น (2563 : 110) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วงศกร เพียรชนะ (2566 : 208) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี 10 - 20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป โดยรวมทั้ง 6 ด้าน ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ เอฟ (F – test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สืบเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ดำเนินนโยบายแผนงานหรือโครงการมาเพื่อพัฒนาผู้บริหารในเขตพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้เท่าทันต่อโลกในปัจจุบัน และเมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบของ Scheffce' จึงพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ในโลกยุคบานี่ แตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 - 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี กับ 20 ปีขึ้นไป และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 - 20 ปี กับ 20 ปีขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน มีสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วงศกร เพียรชนะ (2566 : 208) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีแนวทางการพัฒนาแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลด้วยวิธีการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การอบรมเชิงปฏิบัติการ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษา ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัยในการพัฒนางาน ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำทักษะดิจิทัลที่ได้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา บุคลากร และผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้งาน Plat form ในระบบออนไลน์มาขับเคลื่อนการทำงานและแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) 2) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาบริบทของบุคลากรในองค์กร มีการบริหารจัดการตามสถานการณ์ ปรับตัวเข้ากับบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงานให้บุคลากร โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสมเป็นรายบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความรู้ความสามารถในการทำงานของตนอย่างเต็มที่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดูแลเอาใจใส่บุคลากรเป็นรายบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลัก ครองตน ครองคน ครองงาน มีการชื่นชมให้กำลังใจในการทำงาน และส่งเสริมสนับสนุนโอกาสในการพัฒนาตนเองของทุกคนอยู่เสมอ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมแรงจูงใจและสนับสนุนให้บุคลากรคิดริเริ่มแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรเห็นว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไข โดยจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการศึกษาและมีการตื่นตัวตลอดเวลา 4) ด้านการ

สร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจโดยการยกย่อง ชมเชยและให้รางวัลอยู่สม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเจตคติที่ดีต่อการงานโดยคำนึงถึงเป้าหมายและความสำเร็จของงานร่วมกัน 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแกนนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจนและถูกต้องเป็นรูปธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมรับผิดชอบความเสี่ยงร่วมกับผู้ร่วมงานโดยนำกระบวนการ PLC เข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยตระหนักถึงข้อดีข้อเสียของการเปลี่ยนแปลงและยอมรับในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม 6) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี น่าเคารพ ศรัทธา ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลสำหรับครูหรือบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารจัดการ โครงสร้างพื้นฐานรูปแบบการทำงานที่เป็นรูปธรรมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม พัฒนาขีดความสามารถเพิ่มพูน ทักษะความรู้ ใหม่ ๆ ในการนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติตนเป็นที่ยอมรับแก่บุคลากร โดยวางตนเป็นกลาง เป็นแบบอย่างที่ดี ทำงานแบบกัลยาณมิตร ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำงาน ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง พัฒนาผลลัพธ์ของงานให้ดียิ่งขึ้น พร้อมช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ทุกคนอย่างเต็มที่และเท่าเทียม ย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานและเกิดความสามัคคีในองค์กร ซึ่งมีบางส่วนคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ พิตรพิบูล มนทาน้อย (2566 : 131) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารโรงเรียนควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลสำหรับครู หรือบุคลากร เป็นผู้นำด้านนวัตกรรมมีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาศักยภาพของครูให้สูงขึ้น มีการทำงานเป็นทีม ทำงานแบบพี่แบบน้อง ทำงานเป็นระบบตามสายงานรับผิดชอบ โดยเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และ 3) การมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของทุกภาคส่วนอย่างชัดเจน

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and body of Knowledge)

จากสังเคราะห์ผลการวิจัยโดยภาพรวมทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งองค์ความรู้เดิมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 2) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 3) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยจากการสังเคราะห์ผลการวิจัยโดยภาพรวมทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ เพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ 6) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการยกระดับและขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรดำเนินการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม เช่น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการโครงสร้างและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัลและด้านการสื่อสารดิจิทัล ที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการในการพัฒนานำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากรและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรอยากที่จะพัฒนาตัวเองเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษา และนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละขนาดให้สอดคล้องกับนโยบายการปรับเปลี่ยนของรัฐบาลต่อไป

3. ควรมีการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพื่อให้ทราบข้อมูลระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษาและกำหนดให้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกเขตพื้นที่การศึกษา อันจะเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคบานี่ของผู้บริหารสถานศึกษาในวงกว้าง นำไปสู่การปรับเปลี่ยนเป็นสถานศึกษาในโลกยุคบานี่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

จิราเจต วิเศษดอนหวาย. (2565). “ลาก่อน VUCA มาแล้ว BANI : ชวน ผอ. ปรับตัวและโรงเรียนให้ทันการเปลี่ยนแปลง.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.educathai. com/knowledge/articles/652** สืบค้น 4 มกราคม 2567.

ไทยโพสต์. (2565). “ปลัดศธ.ชี้โลกเข้าสู่ยุค BANI World รวมความปั่นป่วนไว้ทั้งหมด กระทบการศึกษา โดยตรง มอบนโยบายรับมือ อุดเรียนรู้ถดถอย.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.thaipost.net/education- news/255668/** สืบค้น 4 มกราคม 2567.

ทศพร สิทธิโชติ. (2560). **อนาคตภาพการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างยั่งยืนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559-2568) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พิตรพิบูล มนทาน้อย. (2566). **ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วงศกร เพียรชนะ. (2566). **ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. (2566). **แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566 - 2570 เอกสารสารลำดับที่ 1/2566**. สุรินทร์ : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น. (2563). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

Bass, B.M. and Avolio, B.. (1994). “Transformational Leadership and Organizational Culture.” **Public Administration Quarterly**. 17 : 112-121.

Jamais Cascio. (2022). “A framework for understanding a turbulent world.” [Online]. Available : **https://ageofBANI.com/** Retrieved January 10, 2024.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities.” **Educational and Psychological Measurement**. 30(3) : 607-610.

การออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

Designing and developing of experiential learning package to promote Mathematics literacy for lower primary school students

กิตติพล สุวรรณไตรย์[1] วรรณธิดา ยลวิลาศ[2] ปวีณา ขันธ์ศิลา[3] และ สายหยุด ภูปุย[4]

Kittipol Suwannatrai[1] Wannatida Yonwilad[2] Paweena Khansila[3] and Saiyut Phupuy[4]

Received :July 11, 2024; **Revised** : September 14, 2024; **Accepted** : December 6, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น 2) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 5 คน นักออกแบบ จำนวน 3 คน และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 98 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Muti-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย แบบตั้งคำถามสู่โอกาส แบบระดมสมอง แบบใบแสดงความคิด แบบสังเคราะห์ข้อมูล แบบต้นแบบแสดงแนวคิด 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ 3) แบบทดสอบความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีค่าความยากง่ายของแบบทดสอบแต่ละข้อมีค่า ตั้งแต่ 0.27-0.77 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.22-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของ แบบทดสอบ

[1,2,3,4] คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์; Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University; e-mail : kittipol.su@ksu.ac.th, Wannathda.yo@ksu.ac.th, paweena.kh@ksu.ac.th, saiyut.ph@ksu.ac.th

เท่ากับ 0.88 และ 4) แบบประเมินสะท้อนคิด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหลักการออกแบบซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญสำหรับใช้การออกแบบต้นแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยกำหนดองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ บทบาทของครูผู้สอน บทบาทของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลงานและภาระงานของผู้เรียน 2) ผลการทดสอบใช้ชุดกิจกรรมอยู่ในระดับคุณภาพระดับดีและดีเยี่ยม ผลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่าชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้นี้ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและสนุกสนานกับการเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการใช้กิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนง่ายขึ้นและสามารถรับรู้ความรู้ได้ดีขึ้นความพร้อมในการเรียนรู้ แสดงความพร้อมในการเรียนรู้มากขึ้น การประเมินและสะท้อนคิดจากการทดลองในบริบทจริงพบว่าการสะท้อนคิดและประเมินยืนยันถึงความสำเร็จของชุดกิจกรรมในการส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

คำสำคัญ (Keywords) : การออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้, ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, ความฉลาดรู้คณิตศาสตร์, การเรียนรู้จากประสบการณ์, ประถมศึกษาตอนต้น

Abstract

This research aimed to 1) design and develop experiential learning activity sets to enhance mathematical literacy among early elementary students, and 2) examine the effectiveness of these experiential learning activity sets in promoting mathematical literacy among early elementary students. The sample group included 5 mathematics teachers under the Office of the Basic Education Commission in Mukdahan Province, 3 designers, and 98 lower primary school students, selected through multi-stage random sampling. Research tools include interview methods consisting of opportunity-based question sets, brainstorming methods, thought display forms, data synthesis forms, and concept model displays, experiential learning

activity sets, and mathematics literacy tests for primary school students. The difficulty values of each test item range from 0.27 to 0.77, discrimination values range from 0.22 to 1.00, and the overall reliability of the test is 0.88. Reflective assessment forms were also used. Qualitative data analysis was conducted through content analysis and interpretation, while quantitative data analysis was performed using statistical software, employing mean, standard deviation, and percentage as the research statistics.

The research findings revealed that the development of design principles with essential characteristics for prototyping experiential learning activity sets aimed at promoting mathematical literacy among primary school students was successful. The components of these experiential learning activity sets included experiential learning plans, the roles of teachers, the roles of students, the organization of teaching and learning activities, and student assignments and projects. The test results showed that the activity sets were of good to excellent quality. Interviews with teachers indicated that the activity sets increased students' interest and enjoyment in learning, particularly when activities that were engaging and age-appropriate were used. Students found the lesson content easier to understand and could absorb knowledge more effectively, demonstrating greater readiness for learning. Evaluation and reflection from real-world trials confirmed the success of the activity sets in promoting mathematical literacy among primary school students.

Keywords : Designing and developing of experiential learning package, Mathematical literacy, Experiential learning, Elementary education, Learning activity package

บทนำ (Introduction)

ในศตวรรษที่ 21 ข้อมูลจริงในโลกมีอยู่มากมายและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ส่งผลให้การแยกแยะข้อมูลและการนำมาใช้ในการตัดสินใจในบริบทต่าง ๆ กลายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งขึ้น ทักษะทางคณิตศาสตร์และกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์เพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะสามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์หรือบริบทที่ซับซ้อน จำเป็นต้องมีการคิดอย่างมีตรรกะ ความสามารถในการอธิบาย

ต้นทางและปลายทางของข้อมูล และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ร่วมด้วย (ชรินรัตน์ ด้วงธรรม และ วนินทร พูนไพบูลย์พิพัฒน์, 2565 : 373)

ความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ถือเป็นทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการวิเคราะห์สถานการณ์และการแก้ไขปัญหาในบริบทของชีวิตจริงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น (Genc & Erbas, 2019; Rahmawati, Usodo, & Fitriana, 2021) องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ (OECD) ได้กำหนดให้ความฉลาดรู้คณิตศาสตร์เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) โดยความฉลาดรู้คณิตศาสตร์นั้นหมายถึงความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และการแปลงปัญหาเพื่อใช้คณิตศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาในบริบทของโลกและชีวิตจริง (OECD, 2018 : 7)

การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์คือการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ลงมือทำจริง ผ่านการจำลองสถานการณ์ การเล่นบทบาทสมมติ และการเรียนรู้แบบโครงการ (project-based learning) ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น (Chan, 2023) จากการศึกษาก่อนหน้าการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับประสบการณ์จริงจากการทำงานหรือปฏิบัติการต่าง ๆ สามารถช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ Kolb (2014) พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ประสบการณ์จริง (Experiential Learning Theory) ซึ่งกล่าวถึงวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการทำงานหรือปฏิบัติการต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการคิดและการสังเกต เพื่อสร้างความเข้าใจและความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ งานวิจัยของ Hardianti & Zulkardi (2019) และ Utari et al. (2019) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์สามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่างานวิจัยก่อนหน้านี้จะแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจ PISA ปี 2022 ที่เผยแพร่โดย OECD พบว่าความฉลาดรู้คณิตศาสตร์โดยเฉลี่ยของนักเรียนไทยอยู่ที่ 419 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของ OECD ที่ 489 คะแนน นอกจากนี้ ผลการทดสอบความสามารถของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ในด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2565 พบว่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 49.44 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหารอยู่ที่ร้อยละ 44.96 และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเครือข่ายคำชะอีศึกษาพัฒน์อยู่ที่ร้อยละ 43.82 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร, 2565) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความท้าทายในการพัฒนาความ

ฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนไทย และยังคงเป็นช่องว่างในการศึกษาต่อ โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จึงจำเป็นต้องพัฒนาชุดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนไทย

จากปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์มีผลต่อการพัฒนาความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นอย่างไร ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนได้รับประสบการณ์จริงจากการทำงานหรือปฏิบัติการต่าง ๆ สามารถส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ การเรียนรู้จากประสบการณ์จะช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงและเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมิน PISA ในอนาคต (Kolb, 2014)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา (Empathy) ขั้นที่ 2 นิยามปัญหา (Define) ขั้นที่ 3 สร้างความคิด (Ideate) ขั้นที่ 4 สร้างต้นแบบ (Prototype) และขั้นที่ 5 ทดสอบ (Test) โดยวิธีดำเนินการวิจัย ในครั้งนี้ดำเนินการวิจัย ขั้นที่ 3 สร้างความคิด (Ideate) ขั้นที่ 4 สร้างต้นแบบ (Prototype) และ ขั้นที่ 5 ทดสอบ (Test) โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 3 สร้างความคิด (Ideate)

1. กลุ่มสร้างความคิด จำนวน 8 คน ประกอบด้วย

1.1 นักวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รวม จำนวน 3 คน

1.2 ครูผู้สอนในวิชาคณิตศาสตร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง มีประสบการณ์สอนด้านคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษามากกว่า 10 ปี และมีประสบการณ์ในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย

2. เครื่องมือในการวิจัยการออกแบบ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ขั้นที่ 3 สร้างความคิด Ideate ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ 5 ชนิดคือ

2.1 เครื่องมือออกแบบที่ 12 แบบตั้งคำถามสู่โอกาส (What if)

2.2 เครื่องมือออกแบบที่ 13 แบบระดมสมอง (Brainstorming)

2.3 เครื่องมือออกแบบที่ 14 แบบใบแสดงความคิด (IDEA CARD)

2.4 เครื่องมือออกแบบที่ 15 แบบสังเคราะห์ข้อมูล

2.5 เครื่องมือออกแบบที่ 16 แบบต้นแบบแสดงแนวคิด (Conceptual Prototype) โดยการออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยดัดแปลงจากคู่มือการออกแบบบริการ (อภิสิทธิ์ ไล่สัตรูไกล, 2557 : 48) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยการออกแบบโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยการหาค่าความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence Index) ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00

3. ระยะเวลาการทำวิจัย 1 เดือน เดือนพฤศจิกายน 2566

4. พื้นที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านตูมหวาน โรงเรียนบ้านหนองสระพังทอง โรงเรียนบ้านหนองเอี่ยน โรงเรียนบ้านวังไฮ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย และมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ขั้นที่ 4 สร้างต้นแบบ (Prototype) มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มสร้างต้นแบบ ประกอบด้วย

1.1 ครูผู้สอนในวิชาคณิตศาสตร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร จำนวน 5 คน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านตูมหวาน โรงเรียนบ้านหนองสระพังทอง โรงเรียนบ้านวังไฮ และโรงเรียนบ้านหนองเอี่ยนโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงที่มีประสบการณ์สอนด้านคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษามากกว่า 10 ปี และมีประสบการณ์ในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย

1.2 นักออกแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้จากมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี นักออกแบบอิสระ จำนวน 3 คน

1.3 ผู้วิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รวมจำนวน 3 คน

1.4 กลุ่มทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try Out) ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่เรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ห้องเรียน 19 คน ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 เครื่องมือออกแบบที่ 17 การสร้างต้นแบบด้วยโปรแกรม Canva

2.2 เครื่องมือออกแบบที่ 18 แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการประเมินเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

2.3 เครื่องมือออกแบบที่ 19 แบบประเมินสะท้อนคิดต่อการเรียนตามคู่มือชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยดัดแปลงจากคู่มือการออกแบบบริการ (อภิสิทธิ์ ไล่สัตรูไกล, 2557 : 48) ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

3.1 ต้นแบบแสดงแนวคิดที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาสร้างต้นแบบด้วยโปรแกรม Canva

3.2 นำต้นแบบที่สร้างด้วยโปรแกรม Canva เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมในเบื้องต้น และปรับปรุงต้นแบบตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยนำต้นแบบที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 คน พิจารณาความถูกต้องชัดเจนของภาษาและความสอดคล้องระหว่างกรอบความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ ตามแนว PISA กับกิจกรรมแล้วนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปใช้ ค่าความสอดคล้องรายข้อตั้งแต่ 0.67 – 1.00 สามารถนำไปใช้ได้

3.4 นำต้นแบบที่สร้างด้วยโปรแกรม Canva ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้ได้ต้นแบบที่สมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้แบบอาร์เคด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

4.1 กำหนดเป้าหมายในการรวบรวมข้อมูล จากวัตถุประสงค์

4.2 ออกแบบเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ

4.3 ระบุกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสำรวจข้อมูล

4.4 จัดทำแผนรวบรวมข้อมูล

4.5 จัดหาทีมสำรวจ

4.6 ดำเนินการรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

5.2 จัดเตรียมข้อมูลให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะวิเคราะห์

5.3 ลงมือวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติที่กำหนดไว้

5.4 แปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5.5 ลงข้อสรุปตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย

6. ระยะเวลาการทำวิจัย 2 เดือน ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2566 ถึงเดือน มกราคม 2567

7. พื้นที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านแฝก โรงเรียนบ้านตูมหวาน โรงเรียนบ้านหนองสระพังทอง โรงเรียนบ้านหนองเอี่ยน โรงเรียนบ้านวังไฮ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย และมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ขั้นที่ 5 ทดสอบ (Test) รายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านโพนงาม จำนวน 3 ห้องเรียน 43 คน โรงเรียนบ้านโคกสว่าง 2 จำนวน 3 ห้องเรียน 16 คน โรงเรียนบ้านเป้าป่าแสด จำนวน 3 ห้องเรียน 20 คน และ โรงเรียนบ้านแฝก จำนวน 3 ห้องเรียน 19 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Muti-stage Random Sampling)

1.2 ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 4 คน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านโพนงาม โรงเรียนบ้านโคกสว่าง 2 โรงเรียนบ้านเป้าป่าแสด โรงเรียนบ้านแฝก

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

2.2 เครื่องมือออกแบบที่ 20 คู่มือชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

2.3 เครื่องมือออกแบบที่ 21 แบบทดสอบความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

2.4 เครื่องมือออกแบบที่ 22 แบบประเมินสะท้อนคิดต่อการเรียนตามคู่มือชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษkตอนต้น

โดยการออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยดัดแปลงจากคู่มือการออกแบบบริการ (อภิสิทธิ์ ไล่สัตรูไกล, 2557 : 48) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยการออกแบบโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยการหาค่าความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence Index) ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และเครื่องมือออกแบบที่ 21 จำนวน 30 ข้อ นำไปทดลองนำร่องกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มทดลองนำร่องจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยค่าความยากง่ายของแบบทดสอบแต่ละข้อมีค่า ตั้งแต่ 0.27-0.77 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.22-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบเท่ากับ 0.88

3. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ติดต่อขอหนังสือจากคณะเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ติดต่อกับทางโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นัดวัน เวลา เพื่อดำเนินการทดสอบ

3.3 เตรียมคู่มือการใช้กิจกรรมและแบบวัดความฉลาดรู้ และแบบประเมินสะท้อนคิดให้พร้อมที่จะทำการทดสอบแต่ละครั้ง

3.4 อธิบายให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าใจในวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำแบบวัดความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ และคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์

3.5 ดำเนินการเก็บรวบรวบรวมข้อมูล 2 เดือน ตั้งแต่เดือน มกราคม 2567 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2567

3.6. นำผลที่ได้จากแบบวัดความฉลาดรู้คณิตศาสตร์และแบบประเมินสะท้อนคิดตรวจเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

4.2 จัดเตรียมข้อมูลให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะวิเคราะห์

4.3 ลงมือวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติที่กำหนดไว้

4.4 แปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ ดังนี้

4.4.1 ร้อยละ 80 ขึ้นไป หมายถึง ดีเยี่ยม

4.4.2 ร้อยละ 70 - 79 หมายถึง ดี (มีความฉลาดรู้คณิตศาสตร์)

4.4.3 ร้อยละ 60 - 69 หมายถึง พอใช้

4.4.4 ร้อยละ 50 – 59 หมายถึง ผ่าน

4.4.5 ต่ำกว่าร้อยละ 50 หมายถึง ไม่ผ่าน

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ

6. พื้นที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านโพนงาม โรงเรียนบ้านโคกสว่าง 2 โรงเรียนบ้านเป้าป่าแสดและ โรงเรียนบ้านแฝก

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น การสร้างต้นแบบ (Prototype) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ โดยกำหนดหลักการออกแบบต้นแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์คณิตศาสตร์ จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยการกำหนดเป้าหมายของการ “สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์” ซึ่งได้นิยามตัวแปร ที่เกี่ยวข้องได้แก่ บทบาทของครูผู้สอน/ผู้เรียน ที่จะส่งเสริมในคณิตศาสตร์มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่อง อะไรบ้าง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลงาน/ภาระงานของผู้เรียน และการวัดประเมินผลควรเป็นอย่างไร โดยการสร้าง “ต้นแบบ (Prototype) จำลองชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น” เมื่อได้ต้นแบบชุด กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้นแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ คณิตศาสตร์ผู้วิจัยได้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยมีองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) แนวคิดหลักของกิจกรรม 2) ผลลัพธ์การเรียนรู้ 3) การวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาด รู้คณิตศาสตร์ที่ปรากฏในกิจกรรม 4) ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย มาตรฐาน/ตัวชี้วัด ผลลัพธ์การเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศชั้นเรียน

5) ส่วนที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นประสบการณ์ (Experiencing) ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) ขั้นอภิปรายผล (Discussing) ขั้นสรุปพาดพิง (Generalizing) และ ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying) 6) เครื่องมือ/สื่อการสอน 7) ส่วนที่ 3 การวัดประเมินผล

1.2 สื่อที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 1 ภาพบัตรรูปสัตว์ กิจกรรมที่ 2 ภาพบัตรรูปสัตว์ในสวนสัตว์ กิจกรรมที่ 3 บัตรกิจกรรมจำนวน กิจกรรมที่ 4 ใบปลิวภาพสินค้า และราคาสินค้า กิจกรรมที่ 5 ชานมไข่มุก กิจกรรมที่ 6 ตลาดขายสินค้าใกล้ชุมชนของเรา กิจกรรมที่ 7 ใบปลิวภาพสินค้า กิจกรรมที่ 8 แก้วน้ำ

1.3 ใบกิจกรรม ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละกิจกรรมจะมีใบกิจกรรมแบบการเขียนแสดง ความคิดเห็น การตอบคำถาม การวาดภาพ สรุปผลการวิจัย การออกแบบและพัฒนา ซึ่งดำเนินการตามแนวคิดการวิจัยเชิงออกแบบ ใน ขั้นที่ 4 สร้างต้นแบบ (Prototype)

ผลการวิจัยพบว่าได้ “สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น” จากนั้นได้ “สร้างต้นแบบ (Prototype) จำลองชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริม ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น” ซึ่งมี “คู่มือชุดกิจกรรมการ จัดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาตอนต้น” อยู่ภายใต้ชุดกิจกรรการเรียนรู้ และได้กำหนดกลุ่มผู้ใช้ชุดกิจกรรมคือผู้ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

2.1 ผลการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น มาวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนสอบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ระดับคุณภาพ ของผู้เรียน

โรงเรียน	คะแนนเต็ม (รวม)	คะแนนสอบ (รวม)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
โรงเรียนบ้านโพนงาม	440	356	10	8.9	1.03	80.9	ดีเยี่ยม
โรงเรียนบ้านโคกสว่าง2	180	133	10	7.3	1.19	73.88	ดี
โรงเรียนบ้านเป้าป่าแสด	210	164	10	7.8	0.95	78.1	ดี
โรงเรียนบ้านแฝก	200	162	10	8.1	1.17	81.1	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนโรงเรียนบ้านโพนงาม คะแนนที่ได้ 356 คะแนน จากคะแนนเต็ม 440 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.90 อยู่ในระดับดีเยี่ยม โรงเรียนบ้านโคก สว่าง2 คะแนนที่ได้ 133 คะแนน จากคะแนนเต็ม 180 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.88 อยู่ในระดับดี โรงเรียนบ้านเป้าป่าแสด คะแนนที่ได้ 164 คะแนน จากคะแนนเต็ม 210 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.10 อยู่ในระดับดีและโรงเรียนบ้านแฝก คะแนนที่ได้ 162 คะแนน จากคะแนนเต็ม 200 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 81.00 อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม

2.2 ผลการสะท้อนคิด การประเมินและสะท้อนคิด จากการทดลองในบริบทจริง ดังนี้

1) บทบาทของครูผู้สอน ครูผู้สอนต้องรับบทบาทหลายประการเพื่อให้การนำเสนอและการนำชุดกิจกรรมสู่ห้องเรียนมีประสิทธิภาพและสร้างผลการเรียนที่ดีในทุกรายวิชา

2) ความรู้สึกของนักเรียน นักเรียนมีความกังวลในตอนต้นแต่การใช้ชุดกิจกรรมทำให้การเรียนรู้มีความสนุกและน่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะทำกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อเสริมความรู้

3) การรับรู้ของนักเรียน นักเรียนเน้นการเข้าใจและความน่าสนใจในชุดกิจกรรมลดความยากง่ายในการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเรียน

4) เจตคติของนักเรียน เจตคติของนักเรียนเปลี่ยนจากความกังวลเป็นความชอบและความสนุก ทำให้พวกเขาสนใจและต้องการพัฒนาต่อไปในการเรียนรู้

5) พฤติกรรมของนักเรียนพฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนไปจากการไม่สนใจในตอนต้นเป็นการมุ่งมั่นและสนใจในการเรียนรู้ การทำแบบฝึกหัดที่ถูกต้องและสนุกสนานมีผลให้เกิดความสนใจและความมุ่งมั่นในการเรียนรู้

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนทั้ง 4 ท่าน ได้แก่ ครูปฏิบัติการ ครูธนายุทธ ครูกนก และครูอัศวิน ได้รับความคิดเห็นและความรู้สึกดังต่อไปนี้

ผลการสัมภาษณ์ครูปฏิบัติการ

ก่อนใช้ : รู้สึกว่าชุดกิจกรรมมีความซับซ้อนเกินกว่าผู้เรียนจะเข้าใจได้

ระหว่างใช้ : ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและสนใจเรียนมากขึ้น

หลังใช้ : ผู้เรียนได้รับความรู้เข้าใจง่าย

ผลการสัมภาษณ์ครูธนายุทธ

ก่อนใช้ : ชุดกิจกรรมน่าสนใจ

ระหว่างใช้: ผู้เรียนเข้าใจง่ายและเหมาะสมกับวัย

หลังใช้ : ผู้เรียนมีความเข้าใจบทเรียนง่ายขึ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้

ผลการสัมภาษณ์ครูกนกวรรณ

ก่อนใช้: กังวลความยากง่ายของเนื้อหา

ระหว่างใช้: ผู้เรียนสนุกเมื่อได้เรียนรู้

หลังใช้: ผู้เรียนบอกว่าอยากทำอีก

ผลการสัมภาษณ์ครูอัศวิน

ก่อนใช้: รู้สึกสนใจและอยากใช้

ระหว่างใช้: ผู้เรียนตื่นเต้นและสนุก

หลังใช้: ผู้เรียนสนใจและความเข้าใจบทเรียนง่ายขึ้น

ภาพที่ 1 การสะท้อนคิดและประเมิน

สรุปจากการสัมภาษณ์ พบว่าชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ความสนใจและความสนุกของผู้เรียนมีความสนใจและสนุกสนานกับการเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการใช้กิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนง่ายขึ้นและสามารถรับรู้ความรู้ได้ดีขึ้น มีความพร้อมในการเรียนรู้ แสดงความพร้อมในการเรียนรู้มากขึ้น

จากการสัมภาษณ์นักเรียนทั้ง 3 คน ได้แก่ น้องต่าย น้องเอ็ม และน้องบอส พบว่า

นักเรียนคนที่ 1: น้องต่าย

“หนูสนุกมากค่ะ ได้เล่นกับภาพสัตว์ในสวนสัตว์ หนูชอบมากเลยค่ะ”

นักเรียนคนที่ 2: น้องเอ็ม

“หนูรู้สึกสนุกมากค่ะ หนูชอบเล่นเกมแก้วน้ำและชานมไข่มุกค่ะ”

นักเรียนคนที่ 3: น้องบอส

“สนุกมากครับ ชอบรูปสัตว์ในสวนสัตว์และไปซื้อของที่ตลาด”

ภาพที่ 2 นักเรียนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

สรุปจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้มีผลดีต่อความรู้สึกและการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนทุกคนรู้สึกสนุกสนานและมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพสัตว์ การเล่นเกม และการจำลองสถานการณ์ในชีวิตจริง เช่น การซื้อของที่ตลาด ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขกับการเรียนรู้

ดังนั้นการสะท้อนคิดและประเมิน ยืนยันถึงความสำเร็จของชุดกิจกรรมในการส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ในนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การออกแบบและพัฒนา ผลการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น แสดงให้เห็นว่า การใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบและการสร้างทีมทำงานนักออกแบบเพื่อร่วมกันออกแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ได้ต้นแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง ผลการพัฒนาแสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมนี้สอดคล้องกับกรอบการประเมิน PISA ซึ่งเป็นการยืนยันว่า การออกแบบที่เน้นการพัฒนาทักษะและความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียน สามารถสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธารัตน์ บุญเลิศ และธัญญา กาศรุณ (2566) ที่ได้พัฒนางานทางคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับกรอบการประเมิน PISA เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบว่าผลการออกแบบและพัฒนางานทางคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับแนวทางการประเมินของ PISA ส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับครู แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดความฉลาดรู้คณิตศาสตร์

2. การประเมินและสะท้อนคิด จากการศึกษาการใช้ต้นแบบชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น พบว่าผลการประเมินมีคุณภาพในระดับดีมาก การวิเคราะห์คะแนนสอบและความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียนแสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมนี้สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ดี มีผลให้คะแนนสอบและความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนของนักเรียนดีขึ้นอย่างชัดเจน

จากตารางคะแนนสอบ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมนี้มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นและมีระดับคุณภาพที่ดีเยี่ยม เช่น โรงเรียนบ้านโพนงามมีคะแนนเฉลี่ย 8.9 จาก 10 คะแนน เต็ม คิดเป็นร้อยละ 80.9 อยู่ในระดับดีเยี่ยม และโรงเรียนบ้านแฝกมีคะแนนเฉลี่ย 8.1 คิดเป็นร้อยละ 81.1 อยู่ในระดับดีเยี่ยม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย โพธิจาทุม (2564) ที่ระบุว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ สามารถส่งเสริมความเข้าใจและการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในบริบทที่แตกต่างกันได้ดี

ผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียนสะท้อนให้เห็นว่าชุดกิจกรรมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น แต่ยังทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกและน่าสนใจ นักเรียนมีความมุ่งมั่นและพร้อมที่จะเรียนรู้มากขึ้น เจตคติและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้น การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ได้ผลดีทั้งในด้านคะแนนสอบและเจตคติของนักเรียน ชุดกิจกรรมนี้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ผลการวิจัย ออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น องค์ความรู้ใหม่สำหรับการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ในนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นเกิดจากการบูรณาการความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ตามแนว PISA แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ กระบวนการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Design Thinking) และหลักการออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมจากประสบการณ์ โดยเน้นการพัฒนาทักษะการให้เหตุผล การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ผ่านการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนชัดเจน ได้แก่ การประสบการณ์จริง การนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การอภิปรายผล การสรุปบทเรียน และการประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ ยังนำกระบวนการ Design

Thinking มาช่วยในด้านการทำความเข้าใจปัญหาการนิยามปัญหา การสร้างความคิด การสร้างต้นแบบ และการทดสอบ และนำหลักการออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมจากประสบการณ์มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน การรวมองค์ประกอบทั้งสี่ส่วนนี้เข้าด้วยกันจะช่วยสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ได้อย่างรอบด้าน ได้ดังนี้

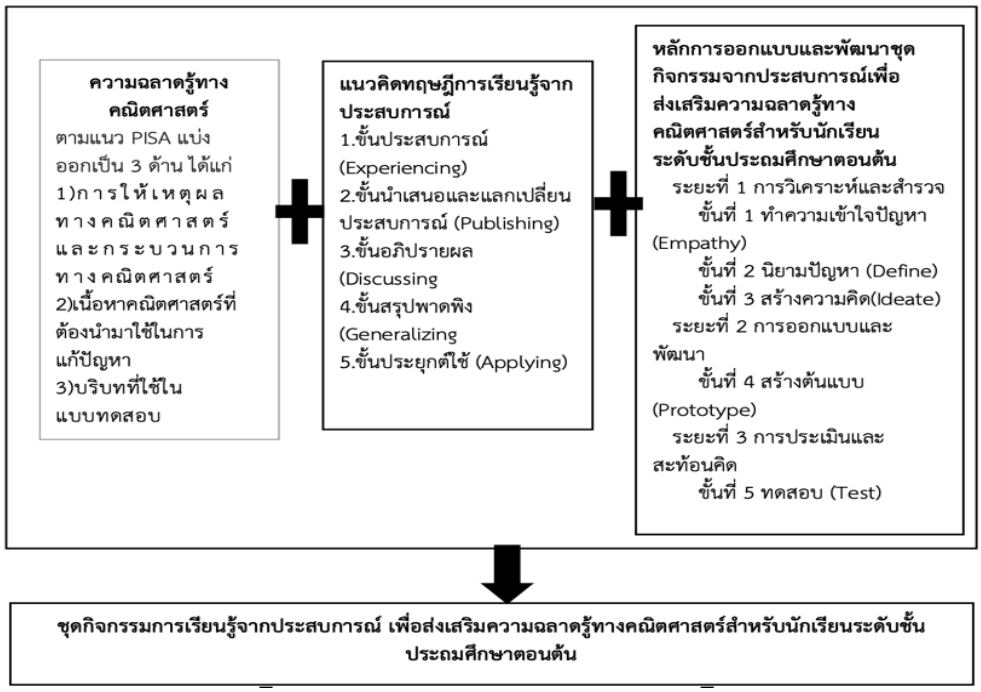

ภาพที่ 3 การออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรขยายการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ไปยังโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนในวงกว้าง

2. ควรมีการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาคณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลกระทบของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ในระยะยาว เพื่อประเมินว่าการใช้ชุดกิจกรรมนี้สามารถเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้อย่างยั่งยืนหรือไม่ และตรวจสอบว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเมื่อเวลาผ่านไป

2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์กับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม เพื่อดูว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์มีความเหนือกว่าหรือไม่ในด้านการพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์และการมีส่วนร่วมของนักเรียน และหากมีข้อดีข้อเสียแต่ละแบบ อะไรที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง (References)

ชรินรัตน์ ด้วงธรรม และวนินทร พูนไพบูลย์พิพัฒน์. (2565). “การพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ตามกระบวนการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.” **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 7(11) : 372–89.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. (2565). **ผลการประเมิน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก **:** https://mdh.go.th/ สืบค้น 25 พฤษภาคม 2566

สุธารัตน์ บุญเลิศ และธัญญา กาศรุณ. (2566). “การพัฒนางานทางคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับกรอบการประเมินของ PISA เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียน.” **Journal of Roi Kaensarn Academi.** 8(6) : 381–92.

สมชาย โพธิจาทุม. (2564). **การศึกษาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์เรื่องปริมาณปริภูมิและรูปทรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อภิสิทธิ์ ไล่ศัตรูไกล. (2557). **คู่มือการออกแบบบริการ = SERVICE DESIGN WORKBOOK.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC).

Chan, C. K. Y. (2023). **Assessment for experiential learning**. Taylor & Francis.

Genc, M., & Erbas, A. K. (2019). “Secondary Mathematics Teachers' Conceptions of Mathematical Literacy.” **International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology.** 7(3) : 222-237.

Hardianti, S., & Zulkardi, Z. (2019, October). “Students mathematical literacy abilities in solving PISA type math problem with LRT context.” **Journal of Physic s : Conference Series**.” 1315(1) : 012016.

Kolb, D. A. (2014). **Experiential learning : Experience as the source of learning and development.** United Kingdom : Pearson Education.

Rahmawati, W. A., Usodo, B., & Fitriana, D. L. (2021). “Mathematical Literacy Skills Students of the Junior High School in Solving PISA-Like Mathematical Problems**.** IOP Conference Series : Earth and Environmental Science. ” **Journal of Physics: Conference Series (JPCS).** 1808(1): 1-10.

OECD. (2018). “PISA 2022 Mathematics Framework (draft).” [Online}. Available : **https://pisa2022-maths.oecd.org** Retrieved August 4, 2021.

Utari, T. S. G., Kartasasmita, B. G., & Julika, C. (2019). “The application of situation-based learning strategy to improve literacy skills, mathematical problem-solving ability and mathematical self-efficacy at senior high school students.” **International Journal of Innovation, Creativity and Change.** 6(1) : 89-102.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

The Development of Learning Achievement of Chemistry and Group Working Behavior of Grade 11 Students Using Inquiry Method (5E) Together with Problem Based Learning

กาญจนา สีสวาท [1] พรรนิพา พวันนา[2] วัญเพ็ญ คงเพ็ชร[3] วิไลลักษณ์ โคมพันธุ์[4] และ มณีรัตน์ น้ำจันทร์[5]

Kanjana Srisawat[1] Pannipa Pawanan[2] Wanpen Khongpet[3] Wilailuck Khompun[4] and Maneerat Namjan[5]

Received : June 7, 2024; **Revised** : December 12, 2024; **Accepted** : December 13, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมี เรื่อง พอลิเมอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติการทดสอบทีและเกณฑ์คะแนนร้อยละ 70 และ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 24 คน ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2566 โรงพระบางวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้

---

[1] หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Bachelor of Education (Chemistry), Faculty of Science And Technology, Nakhon Sawan Rajabhat University; email : agoon.namjan@gmail.com

[2,3,4,5] คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Faculty of Science and Technology, Nakhon Sawan Rajabhat University; email : agoon.namjan@gmail.com

โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การหาค่าอำนาจจำแนก / ค่า IOC / ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย ได้ค่า 0.4-0.8 / 1.00 / 0.79 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยนี้สามารถนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้ ผลการวิจัย พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ($\overline{x}$=32.54) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ($\overline{x}$=13.79) และเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับดี จากผลการวิจัยทั้งหมดสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาได้โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

Abstract

The aims of this research were 1) to compare learning achievement of chemistry in the topic of polymer of grade 11 students before and after learning by using the inquiry method (5E) with problem-based learning. The research tested differences between pretest and posttest with t-test and 70 percent criterion, and 2) to study group working behavior of grade 11 students using the inquiry method (5E) with problem-based learning. The target group were 24 grade 11 students in the second semester of the 2023 academic year of Phrabangwittaya School in Nakhon Sawan Province, which were selected by using purposive sampling. The research instruments were Learning Management lesson plans of the inquiry method (5E) together with problem-based learning, learning achievement test, and group working behavior questionnaire. The discrimination index / IOC value/ research instrument reliability were 0.40-0.80 / 1.00 /0.79, respectively, indicating that the research instrument can be applied to the target group. The results showed that the post-test scores after learning with the inquiry method (5E) together with problem-based learning ($\overline{x}$=32.54) were higher than the pre-test scores ($\overline{x}$=13.79) and the specified criteria of 70 percent at the .05 level of significance and overall group working behavior was at a good level. It could be concluded that learning

achievement and effective teamwork skill can be developed using the inquiry method (5E) together with problem-based learning.

Keywords : Inquiry Method (5E), Learning Achievement, Problem-Based Learning, Group Working Behavior

บทนำ (Introduction)

วิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ผลของการความรู้ทักษะทางวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ช่วยให้มนุษย์ได้มีพัฒนาการทางความคิด มีวิธีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น ความคิดที่เป็นเหตุและผล ความคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น ฉะนั้นมนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องมีพัฒนาการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำความรู้เหล่านั้นไปพัฒนาตนเอง ตลอดจนพัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ทักษะสำคัญ และคุณลักษณะ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันควรมุ่งเน้นในเรื่องของการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ครูผู้สอนจึงต้องกำหนดวิธีการสอนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการคิดของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (Problem solving method) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดปัญหาแล้วให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาอย่างมีขั้นตอนและเหตุผลด้วยตนเอง เริ่มจากการวางแผน ตั้งสมมุติฐาน รวบรวมข้อมูล พิสูจน์ข้อมูล วิเคราะห์และ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงหรือปัญหาที่พบได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ อยากรู้ ภายใต้พื้นฐานความต้องการ โดยผู้เรียนจะต้องใช้องค์ความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ มาแก้ไขปัญหาที่พบ เป็นหนึ่งในวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีการวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้และนำความรู้ใหม่ๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อให้เหมาะสมต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง การจัดการเรียนรู้นี้จึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด เข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง โดยมีครูผู้สอนคอยช่วยสนับสนุน และให้คำแนะนำ (พันธวัฒน์ ธมฺมวฑฺฒโน (ภูมิรัง) และวิทยา ทองดี, 2565) ซึ่งในบางกรณีตัวผู้เรียนอาจไม่จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานในปัญหาหรือรายวิชานั้น ๆ มีหลากหลายงานวิจัยได้รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นหลังการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยการแก้ปัญหา (กนกวรรณ เขียวน้ำชุม และคณะ, 2563; กิตติศักดิ์ ใจอ่อน และกตัญญุตา บางโท, 2565; มัญชสุ เลานอก, 2565) การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้จึงน่าสนใจ แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น โดยเน้น

พัฒนาให้นักเรียนเกิดการแก้ปัญหาได้ในรูปแบบ และบริบทของการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (The 5Es of Inquiry-Based Learning, 5E) จึงเป็นเทคนิคการเรียนการสอนที่น่าสนใจเนื่องจาก เป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน โดยประกอบด้วย ขั้นที่ 1) การสร้างความสนใจ 2) การสำรวจและค้นหา 3) การอธิบายและลงข้อมูล 4) การขยายความรู้ และ 5) การประเมินผล กระบวนการดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาและศึกษาค้นคว้าลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ของตนเองโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนให้สามารถค้นพบความรู้ใหม่หรือเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิม โดยครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงบทของตนเองอย่างเต็มที่ผ่านการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด และพยายามหาคำตอบและสรุปได้ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ นอกจากให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงแล้ว ยังเป็นการฝึกฝนทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานกลุ่ม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอันเป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางอารมณ์ที่เด็กจำเป็นต้องมีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีสำหรับพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี (ณัฐวุฒิ ศรีระษา และคณะ, 2564; พงศกร ลอยล่อง, 2564) โดยการจัดการเรียนการสอนรูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) นี้ถูกนำมาปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้เรื่อง เซลล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับรูปแบบการสอนอื่น ๆ เช่น การทำงานร่วมกับการใช้บอร์ดเกม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การใช้ปัญหาเป็นฐาน (อทิยา ลิขิตจรรยารักษ์, 2565; ปรียานุช ใจหาย และภาสกร ภักดิ์ศรีแพง, 2567) จากผลการศึกษาของงานวิจัยที่ผ่านมานี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และการนำมาบูณาการร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ สามารถพัฒนาผลการจัดการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ ด้วยตนเองผ่านการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในเรื่องพอลิเมอร์ ซึ่งเป็นหัวข้อที่นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและไม่ครอบคลุมทั้งในแง่ของประเภทพอลิเมอร์และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้วัสดุพอลิเมอร์ โดยงานวิจัยนี้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พอลิเมอร์ และศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผลการศึกษานี้อาจเป็นแนวทางหนึ่งในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ในหัวข้ออื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง พอลิเมอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2. เพื่อศึกษาคะแนนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พอลิเมอร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวและทดสอบก่อนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มเดียวกัน คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนพระบางวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 24 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ มีจำนวนทั้งหมด 24 คน จึงกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เรื่อง พอลิเมอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยวิเคราะห์เนื้อหาสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

2) ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

3) ออกแบบและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของแผนการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และการวัดประเมินผล ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลาจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 12 ชั่วโมง จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้

4) ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนวิชาเคมี จำนวน 3 ท่าน โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ เหมาะสมมากที่สุดให้ 5 คะแนน เหมาะสมมากให้ 4 คะแนน เหมาะสมปานกลางให้ 3 คะแนน เหมาะสมน้อยให้ 2 คะแนน และเหมาะสมน้อยที่สุดให้ 1 คะแนน (บัวรัตน์ ศรีนิล, 2560)

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง พอลิเมอร์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล และการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้

2) สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชาที่ศึกษา รวมทั้งวิเคราะห์คุณลักษณะที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร

3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงโดยผู้วิจัยและที่ปรึกษางาน วิจัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ใช้ โดยประเมินดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จากนั้นวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ

4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงจนสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเพื่อทดสอบหาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ ซึ่งความยากง่าย (p) ต้องมีค่าระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543) โดยแบบทดสอบที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วพบว่ามีค่าความยากง่ายของแต่ละข้อระหว่าง 0.35-0.75 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.40-0.80 จากนั้นนำแบบทดสอบไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน

ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.79 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ (มากกว่า 0.70) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) ดังนั้นจึงสามารถนำแบบทดสอบไปใช้สำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

5) นำแบบทดสอบที่สมบูรณ์มาจัดพิมพ์เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย

2.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

1) ศึกษาแนวคิด หลักการ รูปแบบ วิธีการสร้างแบบการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมเชิงเนื้อหา

3) นำแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ผ่านการประเมินและแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยดังนี้

3.1 ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดของการจัดการเรียนการสอน โดยอธิบายวัตถุประสงค์และสื่อการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง

3.2 ดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pretest) โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ เป็นเวลา 50 นาที และสรุปผลการประเมิน

3.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พอลิเมอร์ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยในระหว่างการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะดำเนินการสังเกตคุณลักษณะการเรียนรู้ ประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มผ่านกระบวนการทำกิจกรรมในชั้นเรียน และสรุปผลการประเมิน

3.4 เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นทุกหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังการเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน และสรุปผลการประเมิน

3.5. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เช่น วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานและแปลผลข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมี เรื่อง พอลิเมอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ คะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะถูกนำมาวิเคราะห์ โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเนื่องจากจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาน้อยกว่า 50 ตัวอย่าง ดังนั้นข้อมูลของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน จึงถูกนำมาวิเคราะห์การแจกแจงแบบปกติด้วยสถิติ Shapiro-Wilk Test ก่อน ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อมูลดังกล่าวมีการแจกแจงแบบปกติ จึงใช้การทดสอบด้วยค่าที (t-test) แบบ dependent samples ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

4.2 การศึกษาคะแนนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พอลิเมอร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบด้วยค่าที (One sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4.3 การศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม จะถูกนำมาวิเคราะห์หาค่าระดับการทำงาน โดยคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยจะบ่งชี้ถึงระดับพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยเทียบกับเกณฑ์ประเมินดังนี้ (บุญใจ ศรีสถิตนรากูร, 2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง ระดับน้อย

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง พอลิเมอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการศึกษาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พอลิเมอร์

กลุ่มทดลอง	N	$\overline{x}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	24	13.79	6.74	24.607*	.00001
หลังเรียน	24	32.54	3.19		

*p < .05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นอย่างชัดเจน จากคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียน (32.54) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (13.79) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 (t = 24.607) โดยนักเรียนมีคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนอยู่ในช่วง 9 ถึง 17 คะแนน และ 28 ถึง 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ตามลำดับ

2. การศึกษาคะแนนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พอลิเมอร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องพอลิเมอร์

กลุ่มทดลอง	N	คะแนนเต็ม	เกณฑ์คะแนนร้อยละ 70	$\overline{x}$	S.D.	t	p-value
หลังเรียน	24	40	28	32.54	3.19	17.778*	.000

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนของของนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อยู่ในช่วงร้อยละ 70-90

3. การศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พอลิเมอร์

รายการประเมิน	$\overline{x}$	S.D.	แปลผล
1. การวางแผนการทำงาน	2.67	0.14	มาก
2. ความร่วมมือในการทำงาน	2.42	0.24	มาก
3. ความรับผิดชอบต่องาน	2.18	0.32	ปานกลาง
4. การแสดงความคิดเห็น	2.22	0.28	ปานกลาง
5. ทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด	2.22	0.32	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.34	0.26	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยรวมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 กลุ่ม อยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 2.34, S.D. = 0.26) โดยนักเรียนมีพฤติกรรมด้านการวางแผนการทำงาน ($\overline{x}$ = 2.67, S.D. = 0.14) และความร่วมมือในการทำงาน ($\overline{x}$ = 2.42, S.D. = 0.24) อยู่ในระดับมาก สำหรับพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่เกิดขึ้นในระดับปานกลาง คือ การทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด ($\overline{x}$ = 2.22, S.D. = 0.32) การแสดงความคิดเห็น ($\overline{x}$ = 2.22, S.D. = 0.28) และความรับผิดชอบต่องาน ($\overline{x}$ = 2.18, S.D. = 0.32) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนพระบางวิทยาคม จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พอลิเมอร์ พบว่า มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการสอนนี้สามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ เนื่องจากการบูรณาการเทคนิคการจัดการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้ สามารถเสริมความเข้าใจในเนื้อหา โดยกระตุ้นความน่าสนใจผ่านกระบวนการคิด การลงมือ

ปฏิบัติจริง การสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความรู้ที่คงทน โดยผลการศึกษาของงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับหลายงานวิจัยที่บูรณาการวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังงานวิจัยของสุธิดา ทองคำ (2565) พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นผสมผสานของนักศึกษาสามารถถูกพัฒนาได้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยปิยะวัตร ผิวศิริ และปาริชาติ ภูภักดี (2567) รายงานว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการใช้เทคนิคการสอนร่วมกันเช่นนี้ เน้นให้นักเรียนเข้าใจถึงสถานการณ์ หรือปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน ช่วยเสริมความเข้าใจถึงปัญหาจนสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาต่อไปได้โดยง่าย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของปิยะพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ และคณะ (2562) กล่าวว่า การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเน้นการพัฒนาที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหา โดยครูผู้สอนควรเลือกปัญหาที่เกี่ยวข้องหรือพบได้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน และเป็นผู้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจก่อนการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญา ศรีติ้ง (2556) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนของนักเรียนได้ในระดับดีมาก ซึ่งในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนควรเลือกเทคนิคการสอนที่หลากหลาย โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน รวมทั้งสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการสอนด้วยวิธีการบรรยายเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ต้องบูรณาการเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อตอบโจทย์กับความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย (ทิศนา แขมมณี, 2543)

2. การศึกษาคะแนนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พอลิเมอร์ พบว่ามีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นเท่านั้น แต่ยังทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี-ดีมาก เมื่อนำคะแนนร้อยละเทียบกับเกณฑ์การวัดผลที่กำหนดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงสามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้เนื่องจากนักเรียนได้ลงมือศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดที่มีลำดับขั้นตอนจึงเป็นความรู้ที่คงทนตามที่ได้กล่าวข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีวิภา พูลเพิ่ม (2561) ที่ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) แล้วพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแผน โดยมีคะแนนการ

ทดสอบสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังงานวิจัยของจิตติ์โศภิณ บุญเชิด และวาสนา กีรติจำเริญ (2563) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีดังกล่าวสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของกมลชนก จันทรและคณะ (2563) ที่ศึกษาผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้และนำมาสู่การศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ ร่วมกันอภิปรายและสรุปเป็นความรู้ใหม่ ซึ่งนับเป็นการสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดีในชั้นเรียน จึงมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ดังนั้นการบูรณาการเทคนิคการจัดการเรียนการสอนทั้งสองรูปแบบร่วมกันในงานวิจัยนี้จึงส่งผลให้นักเรียนทุกคนมีสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงถึงร้อยละ 70-90

3. การศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยรวมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 กลุ่ม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสนักเรียนมีส่วนร่วมและเรียนรู้ถึงกระบวนการทำงานกลุ่ม ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่ดีแก่นักเรียน และที่สำคัญสามารถช่วยเพิ่มขอบเขตการเรียนรู้ให้กว้างมากขึ้น โดยกลุ่มที่มีพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 5 กลุ่ม โดยหัวข้อการวางแผนการทำงานและความร่วมมือในการทำงานเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัชทร โพธิน้อย (2561) และกนิษฐา เทาสี และคณะ (2563) และ พบว่าพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับดี มีกระบวนการกลุ่มที่ชัดเจน มีความร่วมมือกันทำกิจกรรม วางแผนแบ่งหน้าที่และเป้าหมายของงานอย่างชัดเจน และตามแนวคิดหลักการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5E) ยังเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการทำงานเป็นทีมภายในกลุ่มการทำงานด้วย (อนุชาติ ศรีศิริวัฒน์ และคณะ, 2559) สำหรับการเกิดพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมระดับบางครั้งของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างนั้น คิดเป็นร้อยละ 40 จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 5 กลุ่ม โดยเกิดในหัวข้อความรับผิดชอบต่องาน การแสดงความคิดเห็น และการทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด อาจเนื่องจากการรวมกลุ่มของนักเรียนใช้เกณฑ์คละความสามารถจากคะแนนวัดความรู้ก่อนเรียน ทำให้สมาชิกในกลุ่มต้องมีการปรับตัวเข้าหากันและช่วยกันทำงานโดยอาศัยความสามารถของแต่ละบุคคลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้มีการเชื่อมโยงความรู้และการใช้

เหตุผล ซึ่งประเด็นของทักษะการสื่อสารนี้สามารถเกิดขึ้นได้ ดังผลการศึกษาของกนิษฐา เทาสี และคณะ (2563) พบว่า นักเรียนมีทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับพอใช้เช่นกัน ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องเน้นในทุกขั้นตอน อาทิ ขั้นกำหนดปัญหา ทำความเข้าใจกับปัญหา และกิจกรรมควรเน้นเสริมบทบาทความมีส่วนร่วมที่มากขึ้น ทั้งการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่ม เพื่อช่วยเสริมทักษะการสื่อสารให้เรียนเกิดความมั่นใจและพัฒนาในระดับสูงขึ้น

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

จากผลการวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สามารถพัฒนานักเรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์โจทย์ปัญหา และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มไปพร้อมกัน การนำหลักการพื้นฐานของทั้งสองวิธีการสอนมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้รายวิชาลักษณะเนื้อหา สิ่งที่สำคัญคือ ลักษณะกิจกรรม โดยต้องเหมาะสมกับลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน และสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียน จึงจะสามารถดึงดูดความสนใจให้นักเรียนร่วมกิจกรรมจนเสร็จสิ้นกระบวนการสุดท้าย และนำไปสู่การแก้ปัญหาโดยผ่านกระบวนการคิดและการสะท้อนกลับ ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับการแก้ปัญหาในสถานการณ์รูปแบบต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรม

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง พอลิเมอร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีข้อเสนอแนะดังนี้ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรให้ความรู้พื้นฐานและพูดถึงเนื้อหาที่สามารถเชื่อมโยงต่อการใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้า หาความรู้ และสื่อการเรียนการสอนที่จับต้องได้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวนักเรียน

2. สร้างแรงบันดาลใจและตัวกระตุ้นจุดสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยกระตุ้น พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนให้ดีขึ้น ในด้านความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับ การแสดงความ คิดเห็น และการทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด

3. นอกจากนำเสนอในห้องแล้ว อาจใช้การนำเสนอโดยใช้แอพพลิเคชัน เช่น canva หรือแผ่นพับสรุปความรู้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระยะเวลาต่อเนื่อง และช่วยให้นักเรียนสามารถกลับมาเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

4. นักเรียนควรฝึกฝนการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในด้านการสรุปและประเมินผล ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ อันเป็น ทักษะที่อยู่ในคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ด้านการรู้จักตั้งคำถามและหาคำตอบรวมถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ เพื่อใช้ในการนำเสนออย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ มาบูรณาการทางการศึกษา ในเนื้อหาเดียวกัน

2. ควรศึกษากระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อขยายองค์ความรู้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กัญญา ศรีติ้ง. (2556). **การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในวิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล**. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

กนกวรรณ เขียวน้ำชุม, อภิสิทธิ์ สมศรีสุข และวาโร เพ็งสวัสดิ์. (2563). “การพัฒนาทักษะการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนบ้านดงน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2”. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.** 12(33) : 19-26.

กนิษฐา เทาสี, สิรินภา กิจเกื้อกูล และมลิวรรณ นาคขุนทด. (2563). “การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง เคมีที่เป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต.” **Journal of Education Naresuan University**. 22(2) : 31-48.

กมลชนก จันทร, เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์ และปริญญา ทองสอน. (2565). “ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบร่วมมือ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.** 20(1) : 143-158.

กิตติศักดิ์ ใจอ่อน และกตัญญุตา บางโท. (2565). “การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 24(1) : 99-109.

จิตติ์โศภิณ บุญเชิด และวาสนา กีรติจำเริญ. (2563). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน.” **วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. 14 (4) : 251-263.

ณัฐวุฒิ ศรีระษา, ภัทรภร ชัยประเสริฐ, และเชษฐ ศิริสวัสดิ์. (2564). “การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.” **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** 49(4) : 1-13.

ทิศนา แขมมณี. (2543). **14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัชทร โพธิน้อย. (2561). **การใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสองพี่น้อง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

บัวรัตน์ ศรีนิล. (2560). **เอกสารประกอบการเรียน การออกแบบวิจัยธุรกิจ การเก็บรวบรวมข้อมูลการออกแบบสอบถามและการเลือกตัวอย่าง.** เชียงใหม่ : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญใจ ศรีสถิตนรากูร. (2545). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยะพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ, อัจฉรีย์ พิมพิมูล และมาลีรัตน์ ขจิตเนติธรรม. (2562). “องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แนวคิดเดอะบิกซิกและกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสืบสอบ เพื่อพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.” **วารสารศึกษาศาสตร์.** 30(3) : 174-184.

ปิยะวัตร ผิวศิริ และปาริชาติ ภูภักดี. (2567). “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน บูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง การคูณและการหารทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/5.” ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏเลยวิชาการ ครั้งที่ 10 ประจำปี พ.ศ. 2567 “วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา Soft Power ท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ระดับ”**. หน้า 9-13. เลย : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ปรียานุช ใจหาย และภาสกร ภักดิ์ศรีแพง. (2567). “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่อง ระบบนิเวศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5E) ร่วมกับบอร์ดเกม.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. 35(1) : 56-70.

พงศกร ลอยล่อง, เยาวเรศ ใจเย็น และปวริศา จรดล. (2564). “การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเคลื่อนที่และแรง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL).” **วารสารวิจัยรำไพพรรณี**. 15(2) : 109-117.

พันธวัฒน์ ธมฺมวฑฺโฒ (ภูมิรัง) และ วิทยา ทองดี. (2565). “การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.” **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 7(1) : 967-976.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มัญชสุ เลานอก. (2565). **การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก

ศรีวิภา พูลเพิ่ม. (2561). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ่อกรุวิทยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุธิดา ทองคำ. (2565). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นผสมผสานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี.” **วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์.** 39(1) : 36-50.

อทิยา ลิขิตจรรยารักษ์, ดวงเดือน สุวรรจินดา, และจุฬารัตน์ ธรรมประทีป. (2565). “ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง เซลล์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจะนะชนูปถัมภ์ จังหวัดสงขลา.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 23(1) : 89-101.

อนุชาติ ศรีศิริวัฒน์, พูลศักดิ์ โกษียาภรณ์, ภาณี น้อยยิ่ง และสมศักดิ์ แก้วพันธ์. (2559). “การพัฒนาวิธีการสอนแบบสืบเสาะเพื่อฝึกทักษะผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ต้องการของสถานประกอบการและสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา.” **Journal of Education Studies Journal of Education Studies**. 44(4) : 218-230.

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

Components of Learning Leadership for School Administrators

จิราภรณ์ จำเริญดี[1] อภิสิทธิ์ สมศรีสุข[2] และ นวพร วรรณทอง[3]

Jiraporn Jumrurndee[1] Apisit Somsrisuk[2] and Nawaphorn Wannathong[3]

Received : July 24, 2024; **Revised** : December 12, 2024; **Accepted** : December 13, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนทางการบริหารและพัฒนาการศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การเรียนรู้เป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การบูรณาการ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยภาพรวมองค์ประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : ภาวะผู้นำการเรียนรู้, ผู้บริหารสถานศึกษา, การเรียนรู้เป็นทีม, การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

[1,2,3] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University; E-mail : jiraporn.ju66@snru.ac.th, apisit_edu@snru.ac.th, nawaphorn.w@snru.ac.th

Abstract

This research aimed to synthesize and evaluate the suitability of learning leadership components of school administrators. It was conducted as a qualitative study through two steps. Step 1 was the Synthesis of the learning leadership components of school administrators using intensive review from related studies, totaling 10 sources. Step 2 was the evaluation of the appropriateness of the learning leadership components through the experts include university professors faculty members specializing in educational management and development, school administrators, and teachers from schools under the secondary educational service area office sakon nakhon five experts by stratified sampling The research tools included a synthesis form, used to Document synthesized and research and an evaluation form used to evaluated the components appropriateness. Qualitative data from the data synthesis were analyzed using content analysis, while quantitative data were analyzed using computer software. The collected data were analyzed for frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings revealed that learning leadership of school administrators consisted of six components, namely team learning, creativity, learning environment, information technology implementation, integration, and self-directed learning. Overall components showed the highest level of appropriateness.

Keywords : Learning Leadership, School Administrators, Team learning, Self-directed learning

บทนำ (Introduction)

เป้าหมายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการสร้างระบบการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการศึกษา(สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561 : 30) ซึ่งความเชี่ยวชาญและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพต่อองค์กรในอนาคต เป็นทักษะที่มีความโดดเด่นในการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของโลก (สมชาย เทพแสง, 2566 : 17) ผู้บริหารสถานศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครูและใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน กำหนดทิศทางและ

สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในโรงเรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Schrum, 2016 : 25-30)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องในการพัฒนาตนเองและพัฒนาบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้ สนับสนุนให้มีการเรียนรู้เป็นทีม เน้นการสื่อสาร สร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสบการณ์และความสามารถเพื่อนำโรงเรียนไปสู่คุณภาพ (ลักษวงษ์ จิระสุวรรณภักดี, 2566 : 225) เชื่อในศักยภาพของผู้อื่น และส่งเสริมให้ผู้อื่นได้พัฒนาความสามารถของตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถด้านการเป็นผู้นำในการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (Kouzes & Posner, 2016 : 37)

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้มีความสำคัญในการเข้าใจถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดทิศทางและวิธีการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในเชิงระบบ การวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ จะช่วยให้สามารถระบุจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและคุณภาพของครู (Robinson, 2008 : 663) ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะและความสามารถของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่ดีจะสามารถกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการใช้วิธีการสอนที่ทันสมัยและการวิจัยในห้องเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน (Fullan, 2014 : 89) อีกทั้งช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับตัวและเตรียมความพร้อมให้สถานศึกษาเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารที่มีความเข้าใจในบทบาทของตนในการเป็นผู้นำการเรียนรู้จะสามารถวางแผนและนำทรัพยากรมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน (Leithwood et al, 2006 : 202)

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ถือเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ โดยผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ระหว่างปีการศึกษา 2564 และ 2565 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกวิชามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ยังมีโรงเรียนบางแห่งที่คะแนนเฉลี่ยลดลงในบางวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร, 2566 : 45) แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสังเคราะห์นิยามศัพท์เฉพาะและพฤติกรรมบ่งชี้เป็นองค์ความรู้ใหม่ต่อยอดไปสู่ศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร สร้างเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้และเข้าใจบทบาทของตนเองในการบริหารโรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางการศึกษาพัฒนาทักษะและศักยภาพของครู จัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การดำเนินการวิจัยนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาได้ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 แหล่ง ได้แก่ 1) กนกอร สมปราชญ์ (2560 : 51) 2) จิตกมล โคตรทองหลาง (2564 : 25) 3) ธีร์ ภวังคนันท์ (2565 : 40) 4) ลักษวงษ์ จิระสุวรรณภักดี (2566 : 227) 5) อนุนิดา ยนต์ศิริ (2566 : 169) 6) รมิดา เศรษฐบดี (2566 : 60) 7) ต่วนฮัสนะห์ ลาดอ (2567 : 113) 8) Rayner (2009 : 438) 9) Tubin (2013 : 170 - 176) และ 10) Kouzes & Posner (2016 : 1-202)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด เอกสารงานวิจัย จากแหล่งข้อมูล จำนวน 10 แหล่ง ด้วยวิธีการแจกแจงความถี่และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเคราะห์เอกสาร มาสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป หรือตั้งแต่ร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด และนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ และ ร้อยละ

2. การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนทางการบริหารและพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) อาจารย์ผู้สอนทางการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์การสอนทางการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

3) ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขององค์ประกอบกับนิยามศัพท์เฉพาะ และข้อเสนอแนะ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.2.2 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามลักษณะของเครื่องมือและหาคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2) ปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบแบบสอบถามตามคำแนะนำให้สมบูรณ์

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1) นำแบบสอบถามและหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 คน

2) รวบรวมแบบสอบถามกลับมา และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมจากการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และให้ความหมายของค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ตัดสินความเหมาะสมขององค์ประกอบไว้ตั้งแต่ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป (Likert, 1967 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 70-71, 121) โดยมีเกณฑ์แปลผลคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยใช้สถิติพื้นฐานในการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งข้อมูล										ความถี่	ร้อยละ	ผ่านเกณฑ์
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1. การเรียนรู้เป็นทีม	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	8	80	✓
2. ความคิดสร้างสรรค์	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		7	70	✓
3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	✓	✓	✓		✓	✓			✓		6	60	✓
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	✓	✓			✓	✓	✓		✓		6	60	✓
5. การบูรณาการ	✓	✓	✓			✓		✓			5	50	✓
6. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	✓	✓	✓			✓	✓				5	50	✓
7. การเปลี่ยนแปลง	✓		✓	✓							3	30	
8. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน							✓		✓		2	20	
9. การวิจัยและพัฒนา	✓								✓		2	20	
10. ความยืดหยุ่น	✓										1	10	
11. ความพอเพียง	✓										1	10	
12. บุคคลแห่งการเรียนรู้				✓							1	10	
13. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้				✓							1	10	
14. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์				✓							1	10	
15. การทำงานเป็นทีม					✓						1	10	
16. การรวบรวมข้อมูล								✓			1	10	
17. การค้นหาทิศทาง								✓			1	10	
18. การรับรู้ทางอารมณ์								✓			1	10	
19. การจัดการความรู้								✓			1	10	
20. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้									✓		1	10	

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา (ต่อ)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งข้อมูล										ความถี่	ร้อยละ	ผ่านเกณฑ์
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
21. การประเมินผล									✓		1	10	
22. การร่วมมือ									✓		1	10	
23. เชื่อมั่นในตนเอง										✓	1	10	
24. มุ่งสู่ความเป็นเลิศ										✓	1	10	
25. ท้าทายตนเอง										✓	1	10	
26. ตั้งใจฝึกฝน										✓	1	10	
รวม	10	6	6	5	4	6	5	5	9	5			

ที่มา : (จิราภรณ์ จำเริญดี และคณะ, 2567)

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา จากแหล่งข้อมูล 10 แหล่ง พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 องค์ประกอบ คือ การเรียนรู้เป็นทีม มีความถี่สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือ ความคิดสร้างสรรค์ มีความถี่คิดเป็นร้อยละ 70 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความถี่คิดเป็นร้อยละ 60 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความถี่คิดเป็นร้อยละ 60 การบูรณาการ มีความถี่คิดเป็นร้อยละ 50 และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความถี่คิดเป็นร้อยละ 50 ตามลำดับ

ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบมาจะทำเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการและพฤติกรรมบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 องค์ประกอบ 46 พฤติกรรมบ่งชี้ แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. การเรียนรู้เป็นทีม	พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันโดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ สร้างการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสื่อสารที่เป็นระบบ มีการวางแผนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้สมาชิกมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน ปรับแนวคิด แนวปฏิบัติและจุดมุ่งหมายของสมาชิกให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ยอมรับในความแตกต่างของศักยภาพแต่ละบุคคล ยอมรับต่อแนวคิดใหม่ ๆ มุมมองอื่น ๆ มีการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม ช่วยเหลือให้กำลังใจกันในการเรียนรู้ เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคลในสมาชิกให้ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน	1.1 กระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันโดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์
		1.2 สร้างการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสื่อสารที่เป็นระบบ
		1.3 วางแผนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคลากรในโรงเรียน
		1.4 ส่งเสริมให้สมาชิกมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน โดยการจัดประชุมหรือฝึกอบรมให้กับสมาชิก
		1.5 ปรับแนวคิด แนวปฏิบัติและจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ของครูให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน
		1.6ยอมรับในความแตกต่างของศักยภาพแต่ละบุคคล
		1.7 ยอมรับต่อแนวคิดใหม่ ๆ มุมมองอื่น ๆ ของผู้อื่นในการเรียนรู้
		1.8 แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม
		1.9 ช่วยเหลือครูและให้กำลังใจในการเรียนรู้
		1.10 มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูให้ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน จากการประเมินความรู้ความสามารถของครู
2. ความคิดสร้างสรรค์	พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการคิดสิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ และนำนวัตกรรม เพื่อมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีความยืดหยุ่นทางความคิด มีทักษะการตัดสินใจที่รอบคอบ มีไหวพริบดี คิดอย่างเป็นระบบเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้	2.1 คิดสิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์
		2.2 นำนวัตกรรม เพื่อมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน
		2.3 มีความยืดหยุ่นทางความคิดเหมาะสมกับสถานการณ์
		2.4 มีทักษะการตัดสินใจที่รอบคอบ มีไหวพริบดี
		2.5 คิดอย่างเป็นระบบและเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในโรงเรียน

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
	เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย การกระตุ้นบุคลากรในโรงเรียนให้เกิดการคิดนอกกรอบ ส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนให้กล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ ๆ	2.6 สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย
		2.7 กระตุ้นบุคลากรในโรงเรียนให้เกิดการคิดนอกกรอบ
		2.8 ส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนให้กล้าคิดและกล้าทำในสิ่งใหม่ ๆ
3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสร้างสภาวะที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ภายในโรงเรียน และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้อำนวยความสะดวกทั้งด้านอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการ และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เกิดการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากร	3.1 สร้างสภาวะที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ภายในโรงเรียน
		3.2 พัฒนาสภาพแวดล้อมให้อำนวยความสะดวกทั้งด้านอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการ และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
		3.3 ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
		3.4 ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากร
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายด้านดิจิทัล โดยการนำสื่อและวิทยาการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้รวดเร็วและทันเหตุการณ์ ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานจนเป็นกิจวัตรประจำวัน รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่ม	4.1 กำหนดนโยบายด้านดิจิทัล
		4.2 นำสื่อและวิทยาการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร
		4.3 ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
		4.4 สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานจนเป็นกิจวัตรประจำวัน
		4.5 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
		4.6 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการข้อมูลทางการศึกษาของโรงเรียน

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และการให้บริการข้อมูลทางการศึกษาของสถานศึกษา	
5. การบูรณาการ	พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่นำเอาเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ มาสังเคราะห์ทบทวน ผสมผสานเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นวิธีการใหม่ที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติจริง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ สามารถเชื่อมโยงความรู้หลากหลายศาสตร์มาใช้ในงานเดียวกันได้ รวมทั้งสนับสนุนให้ครูบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดการมีศักยภาพและสติปัญญาที่เป็นพหุปัญญาและสามารถปฏิบัติได้และสามารถปรับตัวเข้าได้ทุกสถานการณ์	5.1 นำเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ มาสังเคราะห์ทบทวน ผสมผสานเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นวิธีการใหม่ที่เหมาะสม
		5.2 นำวิธีการใหม่ที่ได้จากการบูรณาการไปปฏิบัติจริง
		5.3 สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลายศาสตร์มาใช้ในการปฏิบัติงาน
		5.4 สนับสนุนให้ครูบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย
		5.5 ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม
		5.6 ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถปฏิบัติและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์
6. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากความคิดประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริง พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเอง มีการสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ของตนเองการวางแผนในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึงการประเมินผลและสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง พัฒนากระบวนการทำงาน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	6.1 สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากความคิดประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริง
		6.2 พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเอง
		6.3 สร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ของตนเอง
		6.4 วางแผนในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง
		6.5 ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง
		6.6 สะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อนสารสนเทศไปใช้ในการพัฒนาตนเอง
		6.7 พัฒนากระบวนการทำงานในโรงเรียนด้วยความรู้ความสามารถและประสบการณ์
		6.8 แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สนับสนุน สร้างแรงบันดาลใจและมีแรงจูงใจในการพัฒนาความสามารถของตนเองและบุคลากรในโรงเรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา มีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ขยายศักยภาพการเรียนรู้ของครูในการจัดการเรียนการสอนสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บูรณาการความรู้จากวิทยาการต่าง ๆ อีกทั้งนำเทคโนโลยีมาใช้การปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องหรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ตารางที่ 3 ความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับนิยามศัพท์เฉพาะขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม (N=5)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเรียนรู้เป็นทีม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ความคิดสร้างสรรค์	4.60	0.49	มากที่สุด
3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.20	0.40	มาก
5. การบูรณาการ	4.00	0.63	มาก
6. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	4.60	0.49	มากที่สุด
รวม	4.53	0.57	มากที่สุด

ที่มา : (จิราภรณ์ จำเริญดี และคณะ, 2567)

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมองค์ประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) สูงสุด คือ การเรียนรู้เป็นทีม ($\bar{X}$ = 5.00) รองลงมาคือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.80) ความคิดสร้างสรรค์ และ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($\bar{X}$ = 4.60) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.20) และการบูรณาการ ($\bar{X}$ = 4.00) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) ความคิดสร้างสรรค์ 3) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) การบูรณาการ และ 6) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เนื่องจากแต่ละองค์ประกอบนั้นเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นต่อการสร้างสภาพการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษานำพาโรงเรียนไปในทิศทางที่ดี พัฒนาความเป็นมืออาชีพของครูและสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงสุดสำหรับผู้เรียน สอดคล้องกับ ธีร์ ภวังคนันท์ (2565 : 40) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 2) ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3) ด้านการบูรณาการความหลากหลาย 4) ด้านการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับบริบท 5) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมด้วยเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 6) ด้านการกล้าคิดสร้างสรรค์

2. ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด 6 องค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า องค์ประกอบโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ การเรียนรู้เป็นทีม รองลงมา คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการบูรณาการ ตามลำดับ เนื่องจากการเรียนรู้เป็นทีม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความสำเร็จทั้งด้านการศึกษาเรียนรู้และการทำงานร่วมกันในองค์กร ช่วยเสริมสร้างทั้งความรู้ ทักษะและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากบุคคลที่มีความรู้จากประสบการณ์ในชีวิตจริง สอดคล้องกับ รมิดา เศรษฐบดี (2566 : 352) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ในปัจจุบันเพื่อคงความมีทักษะความรู้ที่จำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 อยู่เสมอ และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ของผู้บริหารมีผลต่อการทำงานและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ อนุนิดา ยนต์ศิริ (2566 : 167) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามการรับรู้ของครู พบว่า สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรในสถานศึกษารู้สึกอยากแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนช่วยในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมาคือ องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์และองค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมภาวะการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สร้างแรงบันดาลใจการพัฒนาองค์ความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาภาวะผู้นำและเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในระยะยาว สอดคล้องกับ หทัยรัตน์ วิโย (2564 : 231) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัดหนองคาย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ปัญหาหลากหลายที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานและกระตุ้นให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับ กนกอร กวานสุพรรณ (2560 : 7-8) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะการเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะสร้างพลังความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์นวัตกรรม องค์ประกอบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ช่วยเสริมสร้างภาวะการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าถึงข้อมูลและความรู้ได้อย่างรวดเร็ว พัฒนาทักษะการเรียนรู้ สร้างเครือข่าย และปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ สริษา คำหนัก (2567 : 151-154) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร นำพาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมได้ ปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่นและมีอิสระช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายในสถานศึกษา และองค์ประกอบการบูรณาการนั้นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่มีความสำคัญอย่างมากต่อภาวะการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเช่นกัน เนื่องจากช่วยให้ผู้บริหารสามารถเชื่อมโยงและผสมผสานความรู้จากหลายสาขาและแหล่งข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะและกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นภาพร ศรีสุคันธพฤกษ์ (2566 : 117-131) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตกรุงเทพฯ พบว่าการบูรณาการนวัตกรรมเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การเรียนรู้เป็นทีม การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการบูรณาการ แต่ละองค์ประกอบนั้นเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นต่อการสร้างสภาพการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้เขียนสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

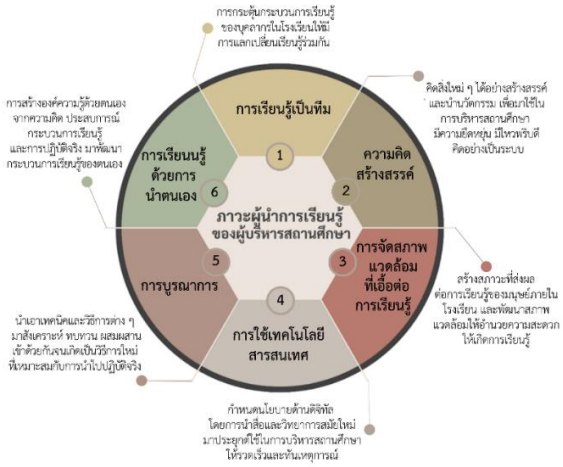

ภาพที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่มา : (จิราภรณ์ จำเริญดี และคณะ, 2567)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า 6 องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 องค์ประกอบ และระดับมาก 2 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบการเรียนรู้เป็นทีมที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งควรจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้เป็นทีม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่สามารถเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพและมีภูมิความรู้ที่แท้จริง เป็นที่เคารพต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนทั่วไป และผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 6 องค์ประกอบ มาเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาตนเองและบริหารจัดการภายในโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยควรวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น สร้างแบบสอบถาม เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ก่อนประเมินความเหมาะสม และทดลองใช้องค์ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กนกอร กวานสุพรรณ. (2560, พฤษภาคม - สิงหาคม). “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะการเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร.” **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.** 11(2) : 1-13.

กนกอร สมปราชญ์. (2560, มกราคม - เมษายน). “ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาทฤษฎีฐานราก.” **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.** 12(34) : 51 - 66.

จิราภรณ์ จำเริญดี และคณะ. (2567). **ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมการศึกษาสกลนคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จิตกมล โคตรทองหลาง. (2564, เมษายน -มิถุนายน). “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.” **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** 8(7) : 159-169.

ต่วนฮัสนะห์ ลาดอ. (2567, มกราคม - เมษายน). “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.** 35(1) : 107-121.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ธีร์ ภวังคนันท์. (2565, มกราคม - เมษายน). “การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา.” **วารสารครุศาสตร์ปัญญา.** 1(2) : 35-46.

นภาพร ศรีสุคันธพฤกษ์. (2566, มีนาคม). “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร.” **วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม.** 7(3) : 117-131.

รมิดา เศรษฐบดี. (2566). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ลักษวงษ์ จิระสุวรรณภักดี. (2566, พฤษภาคม - สิงหาคม). “ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล.” **วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก.** 41(2) : 220-238.

สมชาย เทพแสง. (2566, กรกฎาคม - ธันวาคม). “ทักษะอนาคตที่จำเป็นสำหรับผู้นำ.” **วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา.** 2(2) : 17-32.

สริษา คำหนัก. (2567, มีนาคม - เมษายน). “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1.” **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี**. 7(2) : 143-157.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. (2566). “แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.sesaosakon.go.th/web 2023/?page_id=12057** สืบค้น 15 เมษายน 2567.

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). “ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.senate.go.th** สืบค้น 15 เมษายน 2567.

หทัยรัตน์ วิโย. (2564, มกราคม - มีนาคม). “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัดหนองคาย.” **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์.** 6(1) : 223-238.

อนุนิดา ยนต์ศิริ. (2566, พฤษภาคม - สิงหาคม). “ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามการรับรู้ของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร.” **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.** 7(2) : 159-172.

Fullan, M. (2014). **Teacher development and educational change**. Routledge.

Kouzes, J.M., & Posner, B.Z. (2016). **Learning leadership: The five fundamentals of becoming an exemplary leader.** John Wiley & Sons.

Leithwood, K. (2006). “The 2005 Willower family lecture : Leadership according to the evidence.” **Leadership and Policy in schools.** 5(3) : 177-202.

Rayner, S. (2009, November). “Educational diversity and learning leadership : a proposition, some principles and a model of inclusive leadership?.” **Educational Review**. 61(4) : 433 - 447.

Robinson, V. M., Lloyd, C. A., & Rowe, K. J. (2008). “The impact of leadership on student outcomes : An analysis of the differential effects of leadership types.” **Educational administration quarterly**. 44(5) : 635 - 674.

Schrum, L., & Levin, B. B. (2016). “Educational technologies and twenty-first century leadership for learning.” **International Journal of Leadership in Education**. 19(1) : 17-39.

Tubin, D. (2013). “Learning leadership for innovation at the system level : Israel.” In **Leadership for 21st Century Learning**. OECD.

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน
A Study of Digital Leadership Components among School Administrators

กิตติภัฏ ฤทธิ์สุวรรณ[1] เอกลักษณ์ เพียสา[2] และ วาโร เพ็งสวัสดิ์[3]

Kittiphat Ritsuwan [1] Akkaluck Pheasa [2] and Waro Pengsawat[3]

Received : July 5, 2024; **Revised** : September 23, 2024; **Accepted** : December 19, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 21 แหล่ง เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน และ ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ อาจารย์ระดับอุดมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การรู้ดิจิทัล (2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (3) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และ (4) การสื่อสารดิจิทัล 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.65) เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การรู้ดิจิทัล ($\bar{X}$=5.0) รองลงมา

---

[1] นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University; e-mail : yoyo37386@gmail.com

[2,3] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University; e-mail : akkaluckpheasa@gmail.com, Khaitoy8@gmail.com

มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{x}$=4.80) และการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ($\bar{x}$=4.80) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสื่อสารดิจิทัล ($\bar{x}$=4.00)

คำสำคัญ (Keywords) : องค์ประกอบภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล, ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

This research aimed to study the components of digital leadership among school administrators. It was conducted as a qualitative study through two steps. The first step involved synthesizing the components of digital leadership for school administrators from 10 related documents and research sources to identify the key components of digital leadership. The second step involved assessing the appropriateness of these components by five experts, including university professors, school administrators, and teachers. The research instruments included a document synthesis form and a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using content analysis, frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that : 1) The components of digital leadership for school administrators consist of four main elements: (1) digital literacy, (2) digital vision, (3) creating a digital culture, and (4) digital communication. 2) The assessment of the appropriateness of the digital leadership components for school administrators showed that, overall, they were rated as highly appropriate ($\bar{x}$ =4.65). The components, ranked from highest to lowest mean, are as follows: digital literacy ($\bar{x}$= 5.0), digital vision ($\bar{x}$=4.80), creating a digital culture ($\bar{x}$= 4.80), and digital communication ($\bar{x}$= 4.00).

Keywords : Leadership Components, Digital Leadership, School Administrators

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริง และจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง

ประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559 : 1) ประเทศไทยจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์การขับเคลื่อนประเทศไทยสู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่มีพลวัต ตั้งอยู่บนฐานของสังคมที่รู้คิด รู้เท่าทัน และมีกำลังคนที่สามารถปรับตัว สร้างโอกาสจากการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมดิจิทัล โดยมียุทธศาสตร์ด้านการปรับทุนมนุษย์สู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2566 : ออนไลน์) โดยการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล (World Digital Competitiveness) ปี 2021 ได้ชี้จุดบกพร่องสำคัญของช่องว่างด้านทักษะของคนไทย ขณะที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีการขึ้นพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทักษะด้านดิจิทัลจึงมีความต้องการสูงในทุกภาคเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการมุ่งสร้างทักษะดิจิทัลให้กับคนรุ่นใหม่วัยเรียน เสริมทักษะดิจิทัลวัยแรงงาน ตลอดจนนำเข้ากำลังคนดิจิทัลจากต่างประเทศ เพื่อปิดช่องว่างความต้องการกำลังคนดิจิทัลในตลาดแรงงาน โดยดำเนินการร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันการศึกษา และสมาคมภาคเอกชน พร้อมการมีโครงการส่งเสริมเสริมหลักสูตรการเรียนรู้นอกห้องเรียนของโรงเรียนสู่การเรียนรู้ด้าน Coding, STEM, IoT และ AI ตลอดจนทักษะดิจิทัลที่จำเป็นในอนาคต เน้นการสร้างครูดิจิทัลเพื่อการสร้างนักเรียนดิจิทัลอย่างยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2566 : 29-36)

นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้กำหนดหลักสำคัญในการดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน และประชาชน โดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อร่วมกันพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็น ในโลกยุคใหม่ให้กับผู้เรียน จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565 : 1-2)

จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามาเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการทำงาน โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาที่จำเป็นต้องมีทักษะดิจิทัล อย่างยิ่ง ซึ่งถือเป็นเครื่องมือและวิธีการสำคัญต่อการทำงานในยุคดิจิทัล โดยต้องผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับครูผู้สอน และผู้เรียนในยุคดิจิทัล เพื่อกระตุ้นความต้องการเรียนรู้การสร้างนวัตกรรมดิจิทัล ตลอดจนเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนในการจัดการเรียนการ

สอนในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการสร้างนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อการศึกษา (ทินกร บัวชู และทิพภาพร บัวชู, 2562 : 20 อ้างถึงใน กนกกาญณ์ สุรันนา, 2566 : 2)

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลถือเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสูงก็ถือว่าได้เปรียบในการแข่งขัน โดยการนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาและสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (จันทนา แสนสุข, 2559) งานวิจัยของ พรมา จันทรโคตร, วัลนิกา ฉลากบาง และวันเพ็ญ นันทะศร (2567) พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้ดิจิทัล 3) ด้านความเป็นมืออาชีพดิจิทัล 4) ด้านทักษะเทคโนโลยีและการสื่อสารดิจิทัล และ 5) ด้านการบริหารจัดการดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัย ชาญยุทธิ์ วงคุย อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ และกุหลาบ ปุริสาร (2567) พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา–ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ด้านสมรรถนะทางดิจิทัล ด้านวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล และด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม สอดคคล้องกับ เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อารีรัตน์ (2564) พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเป็นพลเมืองดิจิทัล 2) ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และ 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัล

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำพาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และโรงเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งข้อค้นพบในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญให้แก่ผู้บริหารการศึกษา รวมไปถึงผู้บริหารโรงเรียนในการนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

1.1 สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 21 แหล่ง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน มาสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ความถี่คิดเป็นร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด และนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบต่อไป ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนมาสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์จัดระเบียบข้อมูลสังเคราะห์องค์ประกอบจากแหล่งที่ศึกษาลงในตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ สร้างข้อสรุปเบื้องต้นเพื่อกำหนดองค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบ (ธีระนันต์ โมธรรม, 2566) วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และสรุปผล โดยใช้ค่าความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล โดยการนำแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งได้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง จำนวน

5 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) อาจารย์ระดับอุดมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป และมีประสบการณ์ด้านการสอน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน 2) ผู้บริหารโรงเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา มีวิทยฐานะตั้งแต่ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน ในโรงเรียน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน 3) ครู ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการศึกษา มีวิทยฐานะตั้งแต่ครูชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการสอน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert) (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551 : 216) 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร มาร่างเป็นแบบสอบถามเพื่อนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อประธานกรรมการ และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในเรื่องความเหมาะสมของการใช้ภาษาและความถูกต้องครอบคลุมประเด็นเนื้อหาเพื่อนามาปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถาม

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์หนังสือจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

3) ผู้วิจัยนำผลการประเมินที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และสรุปผลและอภิปรายผลต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานมาตรฐานนำค่าเฉลี่ยไปแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์การประเมิน โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมมากหรือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปเพื่อให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 99-100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ความเชื่อมโยงแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการและได้ผลที่รับชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการตามภาพที่ 1 วิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

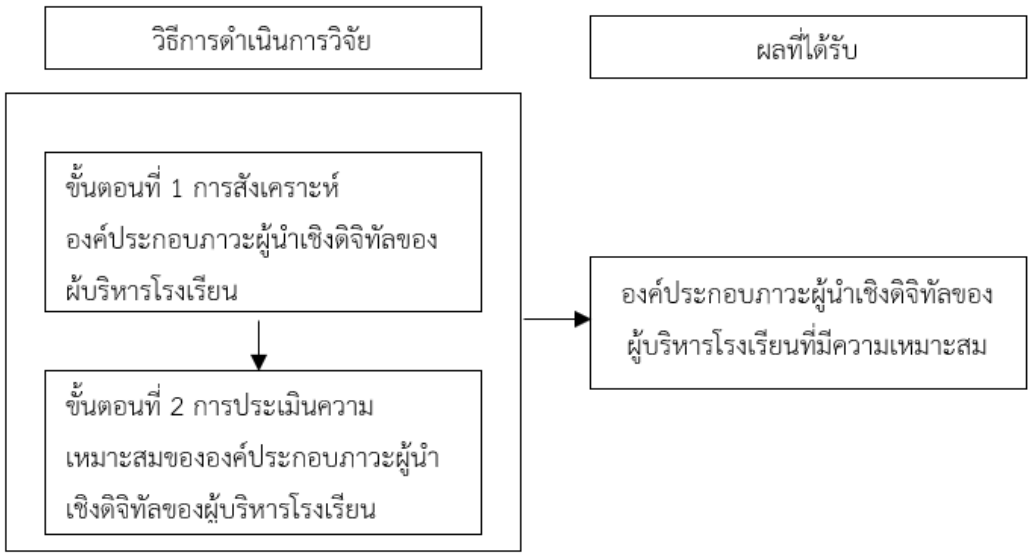

ภาพที่ 1 วิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสังเคราะห์ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

1. ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

นักการศึกษา / ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน	ชลนที พิ้วสี และคณะ (2564)	กัญญ์ภัค จุฑพลกุล และคณะ (2565)	จิรายุ เถาว์โท (2565)	ณัฏฐิตา สงคแก้ว (2565)	ฝนทิพย์ หาญชนะ และคณะ (2565)	พลกวิน วัชรทรัวงศ์ (2565)	ภารดี อนันต์นาวี (2565)	รัชต์วดี สัจธรรมเธนพิธ (2565)	วรวรรณ อินทร์ชู และคณะ (2565)	อนุสรณ์ นามประดิษฐ์ และคณะ (2565)	กนกกาญจน์ สุรินทา (2566)	คมสัณห์ จันสอน (2566)	พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ (2566)	กันต์กมล ลีย์วัฒนานุพงศ์ (2567)	กิตติพิชญ์ คำแผ่นจิโรจน์ (2567)	นราภัทร แซ่ห้าว (2567)	วีระพล สันโดษ (2567)	เมธาพร สาริการณ์ (2567)	ศศิรดา แพงไทย (2567)	Hamzah (2021)	Ghamrawi and Tamim (2023)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ศึกษา
1. การสื่อสารดิจิทัล	✓	✓		✓	✓	✓	✓				✓		✓	✓		✓	✓						11	52	✓
2. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		20	90	✓
3. การรู้ดิจิทัล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓					✓						11	52	✓
4. การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล				✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓				✓	11	52	✓
5. การทำงานเป็นทีม				✓			✓								✓						✓	3	14	
6. ความสามารถดิจิทัล						✓															✓	2	9	
7. ทักษะทางเทคโนโลยี									✓													1	4	
8. การพัฒนาทักษะแก่บุคลากร							✓															1	4	
9. การปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ									✓							✓						2	9	
10. การเป็นแบบอย่างที่ดี									✓													1	4	
11. การพัฒนาตนเอง											✓											1	4	
12. การเป็นพลเมืองดิจิทัล			✓									✓								✓		3	14	
13. การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล														✓						✓		2	4	
14. ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานวิชาชีพ																				✓		1	4	
15. การปรับปรุงระบบ																				✓		1	4	
16. การคิดแบบดิจิทัล																✓					✓	2	9	
17. ทักษะด้าน ICT																					✓	1	4	
18. อิทธิพลทางสังคม																					✓	1	4	
19. นวัตกรรม													✓								✓	2	9	
20. การจัดการการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัล																					✓	1	4	

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน / นักการศึกษา	ชลนที พัวสี และคณะ (2564)	กัญญ์ภาศ จุฑพลกุล และคณะ (2565)	จิรายุ เถาว์โท (2565)	ณัฏฐิตา สงคแก้ว (2565)	ฝนทิพย์ หาญชนะ และคณะ (2565)	พลธาวิน วัชรทรัพย์ (2565)	ภารดี อนันต์นาวี (2565)	รัชต์วดี สัจธรรมธนพิธ (2565)	วรวรรณ อินทร์ชู และคณะ (2565)	อนุสรณ์ นามประดิษฐ์ และคณะ (2565)	กนกกาญจน์ สุวันนา (2566)	คมสัณห์ จันสอน (2566)	พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ (2566)	กันต์กมล ลียวัฒนานุพงศ์ (2567)	กิตติพัชญ์ คำแผ่นจิรโรจน์ (2567)	นาราภัทร แซ่ห้าว (2567)	วีระพล สันโดษ (2567)	เมธาพร สาริการณ์ (2567)	ศศิรดา แพงไทย (2567)	Hamzah (2021)	Ghamrawi and Tamim (2023)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ศึกษา
21. การแปลงพฤติกรรมสู่ดิจิทัล																					✓	1	4	
22. การแปลงองค์กรสู่ดิจิทัล																					✓	1	4	
23. วิชาชีพยุคดิจิทัล														✓								1	4	
24. ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว										✓												1	4	
25. สามารถในการนำข้อมูลมาใช้										✓								✓				2	9	
26. การจัดการเรียนการสอน		✓					✓											✓				3	14	
27. การบริหารจัดการสถานศึกษา		✓					✓															2	9	
28. การสนับสนุนและการจัดการเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล		✓																				1	4	
29. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา		✓					✓															2	9	
30. จริยธรรมในการใช้งานดิจิทัล							✓											✓				2	9	
31. ภาวะผู้นำดิจิทัล																			✓			1	4	
32. สมรรถนะทางดิจิทัล																			✓			1	4	
33. การบูรณาการทางดิจิทัล																			✓			1	4	
รวม	3	3	7	5	4	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	10	98		

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สู่ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้ค่าความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมดมาเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน พบว่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสื่อสารดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) การรู้ดิจิทัล และ 4) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล

2. องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบมาจะทำเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการและพฤติกรรมบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ 13 พฤติกรรมบ่งชี้ แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. การสื่อสารดิจิทัล	พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างเครือข่ายโดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ในการประสานงาน ขอความร่วมมือ อีกทั้งถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ประชุม ชี้แจงนโยบายให้กับครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง ประเมินผลของการสื่อสาร โดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน	1) การสร้างเครือข่ายโดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ในการประสานงาน ขอความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมทั้งผู้ปกครองนักเรียน 2) ใช้ช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ประชุม ชี้แจงนโยบายให้กับครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง 3) เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง ประเมินผลของการสื่อสาร โดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย
2. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ในการวิเคราะห์สภาพการณ์ การประชุมวางแผน พร้อมกำหนดจุดอ่อน จุดแข็ง และแนวทางในการแก้ไข เพื่อนำสื่อโซเชียลมีเดีย มาใช้ในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน และสร้างกลยุทธ์การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของโรงเรียน	1) วิเคราะห์สภาพการณ์สื่อโซเชียลมีเดียภายในและภายนอกโรงเรียน 2) มีการประชุมวางแผนเพื่อนำสื่อโซเชียลมีเดีย มาใช้ในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน 3) กำหนดจุดอ่อน จุดแข็ง และแนวทางในการแก้ไขของการนำสื่อโซเชียลมีเดียมาใช้ภายในโรงเรียน 4) สร้างกลยุทธ์การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานโรงเรียน

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
3. การรู้ดิจิทัล	พฤติกรรมของผู้บริหารที่ใช้เครื่องมือในการสืบค้น จัดการ แบ่งปันสารสนเทศ รวมถึงการสร้างระบบสารสนเทศ ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย พร้อมการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อวิเคราะห์ ประเมินผล สร้างเนื้อหา เพื่อใช้ภายในโรงเรียน และสะท้อนผลการใช้ความรู้ผ่านสื่อโซเชียลเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของโรงเรียน	1) ใช้เครื่องมือในการสืบค้น จัดการ แบ่งปันสารสนเทศ รวมถึงการสร้างระบบสารสนเทศผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อใช้ภายในโรงเรียน 2) ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อวิเคราะห์ ประเมินผล สร้างเนื้อหา เพื่อใช้ภายในโรงเรียน 3) สะท้อนผลการใช้ความรู้ผ่านสื่อโซเชียล
4. การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีการนิเทศ กำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมดิจิทัลให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล และปลูกจิตสำนึกทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึง เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของโรงเรียน	1) สนับสนุนและส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล 2) นิเทศ กำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมดิจิทัลให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล 3) ปลูกจิตสำนึกทาง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึง

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แสดงดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลงผล
1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.80	.4	มากที่สุด
2. การรู้ดิจิทัล	5.00	.00	มากที่สุด
3. การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	4.80	.45	มากที่สุด
4. การสื่อสารดิจิทัล	4.00	1.41	มาก
รวม	4.65	.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรู้ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 5) รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.80) และการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.80) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสื่อสารดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.00)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในครั้งนี้ ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ 13 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ การรู้ดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และการสื่อสารดิจิทัล

การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า มีองค์ประกอบ 4 ตัว ที่มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การรู้ดิจิทัล อาจเนื่องมาจาก การสื่อสารดิจิทัลมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วม บริหารจัดการความสัมพันธ์ ติดตามความคืบหน้า ประเมินผล บริหารจัดการวิกฤต และพัฒนาทักษะ ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารดิจิทัล และใช้ช่องทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ดาวรุวรรณ ถวิลการ ได้กล่าวว่า การสื่อสารด้วยดิจิทัล ช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยสามารถนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเกิดการสื่อสารอย่างทั่วถึง โดยใช้เครือข่ายที่ทันสมัยทั้งเครือข่ายภายในและภายนอก การผสมผสานช่องทางการสื่อสารหลาย ๆ ทางส่งผลให้การสื่อสารเนื้อหาเกี่ยวกับองค์กรให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถานศึกษาไปในทิศทางและจุดมุ่งหมายเดียวกัน (ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564 : 179-183) และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่ดี เป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว มีความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้มีความเข้าใจในความรู้ และทักษะความสามารถของคนในองค์กร สามารถสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล และการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลจะสามารถนำพาองค์กรให้ก้าวหน้า พัฒนา และบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุพิชา คิดค้า ได้กล่าวว่า การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลจะช่วยในการกำหนดทิศทางการใช้ดิจิทัลเพื่อดำเนินงานของสถานศึกษาหรือองค์กรไปสู่เป้าหมายตามที่ต้องการ วิสัยทัศน์ดิจิทัลจึงเป็นการชี้แนวทางการพัฒนาและในทำนองเดียวกันก็จะสะท้อนถึงการบริหารงานที่มี

ความทันสมัยของผู้นำด้วย หากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่ดีก็จะสามารถจูงใจให้บุคลากรเข้าไปร่วมทำงานด้วยความเต็มใจ มีแรงจูงใจ เพื่อผลักดันให้สถานศึกษาหรือองค์กรประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นตัวเชื่อมระหว่างความเข้าใจและความต้องการในอดีตปัจจุบัน และในอนาคต (สุพิชา คิดค้า, 2566 : 61) และ การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล อาจเนื่องมาจากการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีการนิเทศ กำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมดิจิทัลให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล และปลูกจิตสำนึกทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึง เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของโรงเรียน สอดคล้องกับ ทินกร บัวชู ได้กล่าวว่า การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล จะทำให้เกิดพลวัตในการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมดิจิทัลในองค์กร ที่จะทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมดิจิทัลให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสื่อสารดิจิทัล อาจเนื่องมาจากการสื่อสารดิจิทัล เป็นทักษะพื้นฐานของการเป็นผู้บริหารโรงเรียน แต่ก็ยังมีความสำคัญสำหรับผู้บริหาร เพราะช่วยให้ผู้บริหารสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วม บริหารจัดการความสัมพันธ์ ติดตามความคืบหน้า ประเมินผล บริหารจัดการวิกฤต และพัฒนาทักษะ ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารดิจิทัล และใช้ช่องทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ (ทินกร บัวชู, 2562 : 285-594) สอดคล้องกับ ดาวรุวรรณ ถวิลการ ได้กล่าวว่า การสื่อสารด้วยดิจิทัล ช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยสามารถนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเกิดการสื่อสารอย่างทั่วถึงโดยใช้เครือข่ายที่ทันสมัยทั้งเครือข่ายภายในและภายนอก การผสมผสานช่องทางการสื่อสารหลาย ๆ ทางส่งผลให้การสื่อสารเนื้อหาเกี่ยวกับองค์กรให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถานศึกษาไปในทิศทางและจุดมุ่งหมายเดียวกัน (ดาวรุวรรณ ถวิลการ 2564 : 179-183) สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้กำหนดหลักสำคัญในการดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน และประชาชน โดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อร่วมกันพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565 : 1-2) และสอดคล้องกับ แผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ระยะที่ 2 พ.ศ. 2566-2567 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศไทย สู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่มีพลวัตร บนฐานของสังคมที่ รู้คิด รู้เท่าทัน และกำลังคนที่สามารถปรับตัวและสร้างโอกาสจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล โดยมียุทธศาสตร์ด้านการปรับทุนมนุษย์สู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2566 : 29-36)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรนำผลองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 4 องค์ประกอบ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบดังกล่าวมีความสำคัญและเหมาะสมในการบริหารโรงเรียนในยุคดิจิทัลในปัจจุบัน

2. ผู้บริหารหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรนำผลองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 4 องค์ประกอบ มากำหนดกลยุทธ์และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนสำหรับการนำเทคโนโลยีมาใช้ ส่งเสริมการทำงานแบบยืดหยุ่นและการใช้เทคโนโลยีในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง

3. จากผลการวิจัยพบว่า องค์กอบการสื่อสารด้วยดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการสื่อสารดิจิทัลในอนาคต เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่พนักงานเกี่ยวกับเครื่องมือและเทคนิคการสื่อสารดิจิทัลที่ทันสมัย การส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมในการสื่อสาร การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการสื่อสาร และควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลการสื่อสารดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การกำหนดวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยที่ชัดเจน ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หรือเพื่อสำรวจแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล

2. การเลือกกรอบทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ใช้กรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) หรือทฤษฎีการนำเทคโนโลยีมาใช้ (Technology Acceptance Model) มาใช้ในการวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

3. การเลือกกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บข้อมูล เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนทั้งในเขตเมืองและชนบท เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลาย และใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม สัมภาษณ์ หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

กนกกาญณ์ สุรันนา. (2566). **การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). **แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม**. กรุงเทพฯ : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565, 29 ธันวาคม). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**.

กัญญาภัค จูฑพลกุล และทัศนะ ศรีปัตตา. (2565). “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์.” **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 7(10) : 271-284.

กันต์กมล ลียวัฒนานุพังศ์. (2567). “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์.” **วารสารบัณฑิตมหาจุฬาขอนแก่น**. 11(2) : 347-362.

กิตติพิชญ์ คำแผ่นจิรโรจน์. (2567). “โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.” **วารสารวิชาการแสงอีสาน**. 21(1) : 46-60.

คมสัณห์ จันสอน. (2566). “ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.” **วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**. 6(2) : 219-231.

จันทนา แสนสุข. (2559). **ภาวะผู้นำ=Leadership**. กรุงเทพฯ : วันบริษัททริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.

จิรายุ เถาว์โท. (2565). “การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลขอ’ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร.” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**. 14(2) : 107-123.

ชลนที พั้วสี และสุภาวดี ลาภเจริญ. (2564). “ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2.” **สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์**. 8(2) : 56-64.

ชาญยุทธิ์ วงคุย อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ และกุหลาบ ปุริสาร. (2567, มกราคม–มีนาคม). “ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น.” **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.** 14(1) : 121-135.

ณัฏฐิตา สงค์แก้ว. (2565). “ภาวะผู่นำดิจิทัลของผู่บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1.” **วารสารสมาคมนักวิจัย**. 27(3) : 49-64.

ดาวรุวรรณ ถวิลการ. (2564). **ภาวะผู้นำดิจิทัล =Digital Leadership**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทินกร บัวชู และทิพภาพร บัวชู. (2562). “ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา.” **วารสารครุศาสตร์สารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**. 13(2) : 285-594.

ธีระนันต์ โมธรรม. (2566). “องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม.” **วารสารวิจยวิชาการ**. 6(3) : 77-92.

นาราภัทร แซ่หว้า. (2567). “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3.” **วารสารราชพฤกษ์**. 22(2) : 98-113.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ฝนทิพย์ หาญชนะ และคึกฤทธิ์ ศิลาลาย. (2565). “ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.” **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 7(6) : 117-133.

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ. (2566). “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.” **ครุรุสภาวิทยาจารย์**. 4(2) : 132-147.

พรมา จันทรโคตร, วัลนิกา ฉลากบาง และวันเพ็ญ นันทะศร. (256, มีนาคม-เมษายน). “องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” **วารสารวิจัยวิชาการ** 7(2) : 163-180.

พลธาวิน วัชรทรธำรงค์. (2565). “ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.” **วารสารครุศาสตร์สาร**. 16(2) : 219-231.

ภารดี อนันต์นาวี. (2565). “ผู้บริหารสถานศึกษา : ภาวะผู้นำ.” **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ**. 11(2) : 1-12.

เมธาพร สาริการณ์. (2567). “ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตเขาสมิง-บ่อไร่สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี-ตราด.” **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 9(1) : 849-860.

รัชต์วดี สัจธรรมธนพิธ. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์**. 17(2) : 177-186.

วรวรรณ อินทร์ชู และจิติมา วรรณศรี. (2565). “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2.” **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 7(6) : 300-311.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วีระพล สันโดษ. (2567). “ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6.” **วารสารวิชาการแสงอีสาน**. 21(1) : 93-109.

ศศิรดา แพงไทย. (2567). “รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.” **วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์**. 4(2) : 441-451.

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2566). “แผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ระยะที่ 2 2566-2567.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://www.depa.or.th/th/master-plan-digital-economy/master-plan-for-digital-economy-66-67.**

สุทธินันท์ ชื่นชม, กัลยา ใจรักษ์ และอำนาจ โกวรรณ. (2564). “รูปแบบการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้.” **วารสารสารสนเทศศาสตร์**. 39(2) : 17-33.

สุพิชา คิดค้า. (2566). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เสาวลักษณ์ วิลัยลักษณ์. (2565). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

อนุสรณ์ นามประดิษฐ์, วริศนันท์ เดชปานประสงค์ และธีรพนธ์ คงนาวัง. (2565). .รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ จังหวัดเชียงใหม่.” **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น**. 4(2) : 68-83.

เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อารีรัตน์. (2564). “องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4.”ใน **การประชุมผลงานวิชาการระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22 วันที่ 24 มีนาคม 2564**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

International Society for Technology in Education. (2018) . “International Society for Technology in Education. - ISTE 2018.” [Online]. Available : **https://www.tsnn.com/events/international-society-technology-education-iste-2018**.

N. Hafiza Hamzah, M. Khalid M. Nasir, Jamalullail Abdul Wahab. (2021). “The Effects of Principals’ Digital Leadershipon Teachers’ Digital Teaching during the Covid-19 Pandemic in Malaysia.” **Journal of Education and e-Learning Research**. 8(2) : 216-221.

Norma Ghamrawi, Rana M. Tamim. (2023). “A typology for digital leadership in higher education: the case of a large-scale mobile technology initiative (using tablets). **Education and Information Technologies**.” 28(3) : 7089-7110.

A Study on the Use of the Context Clues as Tools for Reading Comprehension

Asana Cherdchoo[1]

Received : August 23, 2024; **Revised** : October 3, 2024; **Accepted** : December 13, 2024

Abstract

English Language has too many words for individual learners to learn them all. Thus, it is imperative that they have to know how to utilize the techniques to learn new words and when to use them. The research aims to study the using of the contextual clues, and to enable readers of English to understand the clues and utilization. The target samples were thirty students who majored in Business English from the Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University. They were derived by a specific sampling. The research instruments were the subjective test of 20 items, and the interview forms. Data were collected by having the target samples do the text. After the test, the subjects were interviewed. Data which were obtained from the test were analyzed by One Sample t-Test and interviews were analyzed to gain the guidelines to enhance the ability of readers or learners of English. The results found that the test results of learning performance based on the context clues less than 80% with statistical significance (.00*). There are 8 components for enable readers of English to understand the clues and utilization including the understanding the definition or detailed in a sentence, contrast meaning, synonyms of word or phrase, logic of the passage clues, cause and effect of meaning, word analysis, punctuation marks, and signal words or transition words.

Keywords : Context Clues, Tools for Reading Comprehension, Components of Clues

---

[1] Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University; e-mail : cherdchoo72@yahoo.com

Introduction

In learning foreign languages like English, learners are expected to learn and develop four basic skills: listening, reading, speaking and writing. These skills can be divided into the active skills (speaking, writing), and passive skills (reading, listening). The former requires a learner to act or use a language, while in the latter, the learner is at the receiving end of the language use, hence passive. However, in the passive skills, ideal learners should know more words so that they are able to better understand the message in the original texts or the messages that are communicated. The more they understand the words, the better their comprehension will be."

Since there are a great number of words in English, it is impossible for individual learners to learn them all; even native speakers do not know all the words in their own language." The statement below gives us some details about the number of words in English. Researchers from Harvard University and Google in 2010 estimated a total of 1,022,000 words and that the number would grow by several thousand each year. This includes different forms of the same word. It also includes lots of words that we could call archaic (they are not used in modern English).

In the second edition of the Oxford English dictionary, there are approximately 600,000 word forms defined. Again, this includes many old-fashioned words that are not in common use any more. The dictionary also expands every year to keep up with new words that are invented to describe the world around us, or to include new meanings for words that already exist in English. A more practical figure from the Oxford English Dictionary is the 171,476 words currently in use. (Wattana Banpho, 2003)

Since it is impossible to learn all words, learners must be selective in acquiring new vocabulary." Even at an intermediate level, foreign learners may not know all words used in the reading text. Not knowing new words in the reading text may impede readers' skill development and put them at disadvantage, or it is possible that the readers find what they are reading uninteresting or annoying.

It is natural to keep in mind that learning new words in a new language takes time. Equally important is that learners have to be patient and they have to keep practicing regularly. They need time to gradually internalize the words, their meanings, structures and uses. Thus, it is essential that learners know the useful methods to help them in learning new words as much as they can. In this present paper, I would like to clarity that the techniques explained may not be applicable in all contexts." These techniques might be beneficial to learners in some aspects to some extent.

Learners who have learned and understood new words are obviously in a better position to read continuously, smoothly and more importantly, effectively. They need not rely on a dictionary so often. Hence, they would have plenty of time being imbibed with reading activities. Furthermore, learners who have acquired more words can save a lot of time, and their reading process is not frequently interrupted.

Contextual clues can be greatly beneficial to learners provided that they are utilized regularly in a reading process. Unfortunately, these techniques seem to be overlooked by learners.

Research Objectives

The research aims to study the use of the contextual clues and to help English readers understand and apply these clues effectively in reading."

Literature Reviews

Nuttal (Chalaysap, 2012 : 3) defines reading as "getting out of the text as nearly as possible the message the writer put into it". Reading involves an author, a text he writes about a subject, and a reader. It is therefore a communication between the reader and the author. It is thought of as a communication between them (Chalaysap, 2012 : 4).

Here, I would like to describe some aspects on the part of learners. There are several types of readers; some may be slow learners; others may be quick learners.

Some readers may read slowly, paying attention to individual points, but being unable to get a clear idea of the meaning. Many readers read quickly and do not give attention to details. They are able to understand the general meaning of the text, but may misunderstand some points. Other readers may be having an imagination while reading. No matter what type of readers they are, what is important is they have to grasp what the message is. To get the message from the original text, it is imperative for learners of all types to acquire new vocabulary.

As for comprehension problems, they can come from the source text. In other words, if the sentences in source language are long and complicated, the problems are likely to occur even when the vocabulary is easy. In addition to the text, the problems may also arise from the learners or readers who do not have sufficient words to deal with the reading text. With the contextual clues described in the succeeding sections, learners or readers of English are expected to make the reading of English less dictionary-binding, less time-consuming, and consequently more attractive.

Context clues are hints from the rest of the sentence or paragraph that help you understand the meaning of the unknown word (McWhorter, 2007 : 18).

Research Methods

The work was a qualitative study. It aimed to examine the contextual clues and analyze the guidelines so that learners of English can apply the clues when they read the English text. The target samples were thirty students who majored in Business English from the Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University. They were derived by a specific sampling. The research instruments were the subjective test of 20 items, and the interview forms. Data were collected by having the target samples do the text. After the test, the subjects were interviewed. Data which were obtained from the test were analyzed by One Sample t-Test and interviews were analyzed to gain the guidelines to enhance the ability of readers or learners of English.

Research Results

The result of studying the using the contextual clues, to enable readers of English to understand the clues and utilization.

The result shown as Table 1

Table 1 The comparing of test results of learning performance based on the context clues with criteria of 80%

Testing	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Df	Sig.
Scores	30	11.33	1.87	-14.250	29	.00*

$p < .05$

From Table 1, $p < .05$, the t-value equal (-14.250) with statistical significance (.00*). It's clear that the test results of learning performance based on the context clues were less than 80% with statistical significance (.00*).

The test results showed that the learning performance based on the context clues by the students under study was not satisfactory (less than 80%). The reason was that not many students know how to apply the context clues when they read the text. They mainly just focused on what they have got in front of them. Only on rare occasions when it was really apparent that the context clues were provided did they know that they based their reading on the context clues. The main trouble for them was that they did not have adequate vocabulary. As a result, they could not understand the meaning of new words they encountered. It was also found that some of them knew how to analyze the word formation when they read the text.

It was found that if the text used in the test was at a beginning or lower intermediate level, learners were likely to perform better. It could be explained that the text of this level did not have difficult words. Hence, students did not have many difficulties when they found the words. It somehow proved relatively easy for them to grasp what they were reading. In contrast, when a higher text with more new

words used was assigned to them, it was apparent that they were more likely to make more mistakes and could not understand the text in their hand.

Furthermore, to get the word meaning right, it is important that readers should know that the unit is the phrase or sentence, not the word in isolation. Importantly, they should not be discouraged when they have encountered a new word and do not know the meanings; rather, they should view the new unknown words as a challenge to their ability. Learners must be trained in the way how they can figure out clues in the context. Doing so will enable them to better understand more words without frequently consulting the dictionary to look for the meaning of new words they have encountered.

Results of the study how to enable readers of English to understand the clues and their utilization.

The results found the following techniques, if applied carefully and appropriately, could prove immeasurably useful to learners of English.

1) Learners must understand the definition or details in a sentence.

In this category, the difficult word is defined or detailed in a sentence. Generally, it is followed by these words: *refer to, is, punctuations (comma, dash), that is*, etc. (McWhorter, 2007 : 19).

2) Learners must understand the contrast meaning.

It is sometimes possible to determine the meaning of an unknown word from a word or phrase in the context that has an opposite meaning, as is shown in the examples below. The signal words used in this category are: *though, whereas, but, however, although, while*.

3) Learners must understand the synonyms of word or phrase.

A synonym is a word or phrase that has the same or nearly the same as another word or phrase in the same language. We can notice the synonym from the markers *(or, dash--, and parentheses (--)).*

4) Learners must understand the logic of the passage clues.

Many times we can figure out the meaning of the unknown word by using logic and reasoning skill (McWhorter, 2007 : 25).

We can call this type of clues as ‘ guessing a meaning from the context’ . As is earlier mentioned, there are too many words in English, and it is impossible for individuals to know all new words. Thus, one strategy to deal with the new words is ‘guessing’.

Guessing the meaning is usually the best strategy for dealing with new words in extensive reading. It can be useful in other kinds of reading too. This type of techniques may not always be appropriate. In some cases, it may not be possible to guess even a general meaning from the context. There are also times when we might need an exact meaning of a word, for example, in a textbook.

5) Learners must understand the cause and effect of meaning.

Writers may use cause and effect relationship to help their readers find the meaning of unknown words even though the meaning is not directly given. The signal words used in this category are: *because, so, therefore, consequently*.

6) Learners must understand word analysis.

When we are reading some texts, it is common that we are likely to encounter the words with prefix, or suffix. Learning new words by analyzing prefixes and suffixes can be of great help to learners.

Many words in English can be broken down into several parts. When learners know the meaning and function of some common words parts, they are able to guess the meaning of some new words; they can remember the meaning of a new word better; they can increase the number of words they have already known (Mikulecky and Jeffries, 2007 : 47).

Words in English can have three parts: a root, a prefix, and a suffix.

1) The root of a word contains the basic meaning. For example : *happy*

2) A prefix is a letter or group of letters that is added to the root to change its meaning: *un (not) +happy =unhappy (not happy)*.

3) A suffix is a letter or group of letters that is added after the root to change its grammatical function: *happy (adj) +ness= happiness (noun)*

7) Learners must understand the punctuation marks.

The punctuation marks can be of great help for learners to learn new words in English. The common punctuation marks are *parentheses (), dashes (--), comma (,), colon* (:) (Kirn & Hartmann, 1999 : 22).

It is to be noticed that punctuation marks play a very important role in English. If they are wrongly placed, the meaning of a message may be totally changed.

One of the common mistakes they made was that many of them take a comma as the end of an utterance when the comma is in fact a marker between two or more words of the same part of speech.

Many students misunderstand that the above sentence stops at the word *clear*, not knowing that 'clear' is only one of the modifiers of a head noun 'water'. The mistake like this will not occur if learners know how a punctuation mark, here *a comma*, functions in a sentence.

This research provides additional examples concerning the use of a punctuation mark.

The absence of commas in the restrictive relative clause in sentence no.2 implies that some students, that is, those who had not passed the test are required to take the course, while in sentence no.1 one can understand that all English major students have passed the test, and are not required to take the course (Warriner, 2009 : 272).

8) Learners must understand signal words or transition words.

In addition to the techniques which have been described so far, there are connectives which are crucial to improving reading skills as well. The connectives are words and phrases which can serve as logical connection and are highly useful to learning more words.

The following are signal words or transition words which are commonly found in reading texts as followed.

1) **Addition** : furthermore, moreover, besides, also, in addition

2) **Emphasis** : in fact, indeed, actually, of course, in particular, particularly **Explanation**: which means, that is, namely, in other words

3) **Purposes :** so that, in order to, in order that

4) **Repetition** : similarly, likewise, in like manner, in the same way **Sequence:** first, next, then, firstly, finally, lastly

5) **Space :** to the right, close at hand, above, below

6) **Summary** : so, thus, hence, therefore, consequently, as a result, for these reasons, in this way, accordingly, after all, on the whole, in short, in brief, to sum up, to conclude

7) **Time :** then, meanwhile, afterwards, eventually, in the meantime, in the long run, soon, subsequently, at present, ago.

These connectives are not explained because illustrating these will require ample space, which is beyond the objectives of the present work.

Conclusion

To conclude, the techniques which have been described will be useful only when learners have acquired some words in English in order that they can use their earned words to learn new ones. Things would be highly valuable if learners know only one or two words from the entire sentence. Learners of English should be aware that it is impossible for them to learn all new words they have found when they are reading. Then, they have to know how to be selective and resourceful as far as learning new words is concerned.

They should select some words to study based on the following rules. First, they should learn the words and phrases that are used more often in both general and academic English. Next, they are advised to learn the words and phrases that will be most useful to them. More common and useful words should be given more

attention, and long, uncommon and difficult words should be given less attention or overlooked altogether.

One must keep in mind that experience, common sense and competence play a key role in logical inference, and they can be of great help a learner who wants to acquire unknown words through the techniques above described. Regular practice makes learner more competent and more effective. A competent reader will need to depend less on a dictionary to understand the meaning of the word.

I hold a strong belief that if readers thoroughly studies and examines these strategies or clues to make progress in their reading skill, they can considerably reduce time required to look up the meaning in a dictionary. Furthermore, these methods will prove to be a great encouragement to increase self-confidence and greater independence in reading. They are the ways to guide the reader to better insight into the language learning process and better perspective to acquiring new words more successfully. However, it is to be kept in mind that the clues described above are only suggestive. For the readers to be more competent and efficient in reading, they have to be fully aware of the fact that constant practices and attention are greatly significant. Learning new words in a new language requires time for learners to internalize new things. In addition, the learners have to be more patient. Bear in mind that there is no short cut or no great leap forward in learning a new language. There is only a step-by-step process. Finally, the difficulty, or problems can be overcome by patience, consistent practice and prudent application of the techniques described.

Research Discussion

The present study found that there are several factors related to difficulty and mistakes made by the students under study. The contributing factors can be detailed as follows. When the students read the text and come across new words, and the meaning of new words is provided, they unknowingly consult a dictionary even though the meaning is already there. This is due to the fact that they are not

experienced readers. The root cause is that they do not have a regular practice. The common problem relating to their inability to know the meaning is that their vocabulary collection is insufficient. The problem is faced by all of them even many of them admitted that they know very few words. It is often found that if students encounter a word with multiple meanings, they often have difficulty choosing the accurate meaning. That is because they do not know that different part of speech at times have different meanings. Hence, it is not surprising to find that they make common mistakes time and again. In some types of reading texts, the meanings of words are given. In addition, synonyms of the words are also provided. Thus, if students are well equipped and used to the method, they will find it useful and easy to look for the synonyms of the word whose meaning they are checking. It is also useful if students or learners know how to analyze the words by using the prefixes and suffixes. To analyze some words, they have to know the root word, their suffixes, and prefixes. Using this type of analysis can greatly enhance the number of new words. Finally, the signal words like first, next, then, finally, moreover, however, can be greatly beneficial to learners if they know how to observe how these signals are used.

Learning methods based on the context clues will be highly useful provided that learners know how to utilize them more effectively. It is important to remember that some of these learning methods may not suit all learners. Some learners may prefer some methods, while others may prefer other methods. No methods suit all learners. Learners should be taught the learning methods most suitable for their disposition and inclination for them to obtain the optimal results. As far as the results and my teaching experiences are concerned, the best learning methods should be eclectic ones.

It can be said that context clues are highly useful to learning a new language. The finding is in accordance with the study by Innaci, D. L. & Sam, D. P. (2017). The work in question found that the context clues benefit students in learning new words. The research by Chalaysap (2012) also had a similar result.

Originality and Body of Knowledge

This research found knowledge that encourages students to enable readers of English to understand the clues and utilization, using context clues as tools in reading comprehension. There are 8 components of using context clues included 1) Learners must understand the definition or detailed in a sentence. 2) Learners must understand the contrast meaning. 3) Learners must understand the synonyms of word or phrase. 4) Learners must understand the logic of the passage clues. 5) Learners must understand the cause and effect of meaning. 6) Learners must understand word analysis. 7) Learners must understand the punctuation marks. 8) Learners must understand signal words or transition words. (See Figure 1)

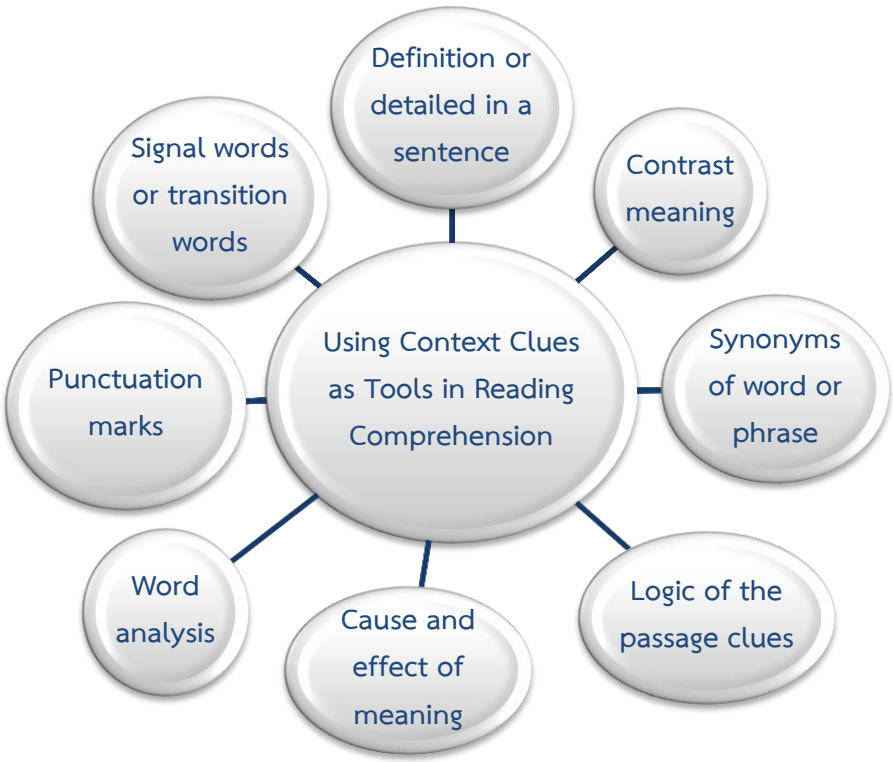

Figure 1 Using context clues as tools in reading comprehension

Research Suggestions

Recommendation for application of the results

It is important that learners should be taught and given a positive attitude in light of language skills. They should realize that all skills in any language would come only after regular and hard practice, particularly the skills in a second language. Moreover, learners, especially the adult learners, should be aware that in order for them to develop skills in a foreign language like English, they have to be patient. They have to regularly practice. In addition, if possible, they have to learn more new words whenever the time allows them to do it.

Recommendation for Further Research

The research was conducted on a specific group of the English major students who have developed some degree of language skills. The further research is to be conducted on other groups of students from other fields in order that their language skills can be assessed and the guidelines appropriate to their levels can be achieved.

References

Innaci, D. L. & Sam, D. P. (2017). "Using Context Clues As A Vocabulary Learning Strategy : An Experimental Study." **Veda's Journal of English Language and Literature- JOELL.** 4(3) : 39-43.

Kirn, E. and Hartmann, P. (1999). **Interaction II : A Reading Skill Book**. 2nd ed. Singapore : McGraw-Hill.

McWhorter, T. (2007). **Reading Across the Disciplines**. 3rd ed. New York : Pearson Education.

McWhorter, Katheleen T. (2007). **Reading Across the Disciplines: College Reading and Beyond**. New York : Longman.

Mikulecky, Beatrice S. and Jeffries, L. (2007). **Advanced Reading Power**. New York : Pearson Education.

Natchaya Chalaysap. (2012). **Reading Theories/ Models and Strategies for EFL Learners**. Bangkok : SE-education Public.

Warriner, John E. (2009). **Literature and Language Arts : Third Course**. Holt, Rinehart and Winston.

Wattana Banpho. (2003). “Paragraph Reading Strategies.” [Online]. Available : **https://englishlive.ef.com/en/blog/language-lab/many-words-english-language.**

The Role of Cultural Heritage in Design Education : A Case Study of Suzhou Lattice Windows

Wang Qiong[1] and Sakchai Sikkha[2]

Received : August 8, 2024; **Revised** : September 5, 2024; **Accepted** : December 13, 2024

Abstract

Suzhou, renowned for its architectural heritage, including the art of lattice windows in its gardens, is a focus of cultural and educational significance. This research investigates the incorporation of traditional lattice windows into modern design education in Suzhou. Utilizing literature reviews, field studies, and case analyses, the study explores effective methods to integrate traditional cultural elements into contemporary educational frameworks. Results indicate that incorporating Suzhou lattice windows enriches curriculum content, boosts students' creativity, and enhances their understanding of cultural heritage. This fosters a deeper cultural identity and improves design skills, offering valuable insights for advancing design education and preserving cultural heritage.

Keywords : Suzhou gardens, Traditional Culture, Latticed windows, Design Education, Cultural Heritage

Introduction

Suzhou, the ancient city carrying a long history and profound cultural heritage, its unique garden art in the history of Chinese classical gardens occupy a pivotal position. Among them, the design of lattice windows in Suzhou gardens is even more unique. With inheritance and development for hundreds of years, the decorative art for the delicate lattice windows has reached indispensable importance in ventilation, lighting, and aesthetic value. Such unique art forms have brought abundant inspirations to the designers at home and abroad.Especially worth mentioning is the Humble Administrator's Garden in Suzhou, in

[1,2] Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University; e-mail : 65012451001@msu.ac.th, Sakchaiubu@hotmail.com

which each lattice window is a unique art treasure, which condenses the wisdom and sweat of the ancients, and contains rich historical stories and cultural connotations, which provides valuable creative resources and inspirations for the modern design field. The latticed Windows of Suzhou gardens, especially those of the Humble Administrator's Garden, are cultural relics of great significance. They reflect the creativity of ancient artisans and at the same time provide a rich resource for modern design education, serving as a bridge between traditional cultural heritage and innovative design practices. These windows have evolved from simple functional elements into complex designs that embody the rich cultural heritage of Suzhou. The integration of these traditional elements into modern design has become increasingly important as designers seek to connect with cultural roots while innovating within contemporary contexts. The traditional geometric patterns, combined with natural motifs like flowers and landscapes, symbolize the deep cultural significance and auspicious meanings embedded in Chinese culture.In modern design, these lattice windows transcend their original functions, becoming symbols of cultural heritage that inspire contemporary works. The study focuses on the application of Suzhou's traditional lattice windows in modern design education, exploring how these elements can enhance students' cultural perception, design abilities, and innovative thinking.

On the background of the need to preserve and revitalize some elements of traditional culture in modern design education. The development of global culture inspires interest towards the integration of cultural heritage into educational practices so as to inculcate a deeper appreciation of the traditional culture within students. The lattice windows of the Suzhou gardens thus present a rare opportunity to investigate how cultural heritage could be implemented within the context of contemporary design practices for boosting students' cultural awareness and innovation. All these lead to a set of questions in relation to design education: How can cultural elements be integrated into a curriculum? What kind of specific effects does the integration of Suzhou lattice windows have on design skills and cultural awareness? How does this approach contribute to the broader goals of cultural preservation and innovation?

1. Current Research on Cultural Heritage in Education

Cultural heritage education plays a crucial role in enhancing students' sense of cultural belonging and social responsibility. Danila (2024 : 114-122) asserts that integrating cultural awareness and responsibility into daily curricula promotes cultural transmission, stimulates innovation, and deepens students' understanding and appreciation of cultural

heritage. This process not only strengthens their identification with traditional culture but also cultivates a stronger sense of social responsibility. Similarly, Orphanidou, Efthymiou, and Panayiotou (2024 : 1540) argue that incorporating cultural heritage into education enhances critical thinking, experiential learning, and cross-cultural collaboration, while also expanding students' cultural knowledge. However, in the modern era, young learners face increasing challenges in maintaining their cultural identity and integrating heritage into their education. Addressing this issue requires the effective adoption of digital transformation in cultural heritage education to enhance learners' adaptability and engagement in the digital age. Such an approach deepens students' understanding of and responsibility for cultural heritage. Lopez-Fernandez et al. (2021 : 18-22) highlight the importance of cultural heritage education for young children, emphasizing its role in fostering cultural pride and social responsibility. Meanwhile, Haydar et al. (2011 : 18) propose a hybrid educational model that combines virtual and augmented reality, significantly improving the effectiveness and sustainability of cultural heritage education. Overall, cultural heritage education not only shapes students' cultural identity but also promotes sustainability, instills a profound awareness of the value of cultural heritage, and encourages socially responsible behavior.

2. Traditional Cultural Elements' Integration into Design Education

The integration of traditional culture into design education is increasingly recognized for its ability to enrich curricula and stimulate creativity. Incorporating elements like Suzhou lattice windows into design courses inspires students' creativity. This approach blends traditional craftsmanship with modern design concepts, enhancing students' design skills and deepening their appreciation of traditional culture. It aims to cultivate designers with innovative spirits and strong cultural foundations, thereby offering a more comprehensive design education. Sun (2023:123–135) explores the innovative application of traditional cultural elements in modern clothing design. The fusion of traditional techniques with contemporary aesthetics meets diverse consumer demands, promotes cultural inheritance, and enhances students' skills and cultural understanding. This approach reinterprets traditional elements to create unique garments that cater to consumers' individuality and fashion preferences. Furthermore, Liu and Li (2020:45–60) emphasize the importance of integrating traditional Chinese culture into public design education. Their research demonstrates that this integration not only enhances students' design abilities and cultural understanding but also harmonizes tradition with innovation. By highlighting effective design methods and theoretical frameworks, their findings guide students in exploring

humanistic connotations within design, building confidence, and fostering a sense of national cultural identity. Consequently, modern design courses should prioritize innovative theories and ideas rooted in traditional culture. Both studies and practical cases illustrate that traditional cultural elements significantly impact design education by enhancing students' creative abilities, deepening cultural appreciation, and fostering innovative thinking.

3. The historical and artistic value of Suzhou lattice Windows

Suzhou lattice window has a profound historical accumulation and rich cultural connotation, its origin can be traced back to the Han Dynasty. Over the centuries, these Windows have evolved to incorporate complex designs and different aesthetic and cultural elements. By the Ming and Qing dynasties, the design and technology of Suzhou latticed Windows had reached an unprecedented level, with moire, bat, dragon, phoenix and other patterns symbolizing people's yearning for a better life.

This study emphasizes the importance of integrating traditional cultural elements such as Suzhou lattice window holes into modern design education. By doing so, it contributes to the preservation and dissemination of cultural heritage, while enhancing students' design skills and innovative thinking. The results of this study suggest that incorporating cultural heritage into the curriculum can produce more culturally aware, skilled and innovative designers.

Research Objectives

1. To study and discuss the cultural value of lattice windows in traditional Chinese architectural art.

2. To study how to improve students' design ability and cultural cognition through methods such as case studies, field surveys, and questionnaires.

3. To discuss how to integrate traditional cultural elements into design teaching effectively and provide practical suggestions for the innovative development of design education and the inheritance of traditional culture.

Research Methods

The current research has used the research methodology of qualitative research through a case study approach to uncover the status of Suzhou Lattice Window in design education. The quality approach provides a study on cultural phenomena, analyzing the meaning and value behind it through integrated research, data collection, and

analysis.Through the analysis of the lattice window of design teaching in Suzhou, the case study analyzes in detail how the traditional cultural elements can obtain the application effect in modern design education, which has practical value. The two research methods complement each other, which can understand and evaluate the application of Suzhou lattice window in design education.

1. Data Collection

This data collection includes a comprehensive process including literature, field research, interviews, questionnaires and data analysis, aiming to ensure the diversity and comprehensiveness of data. Literature, academic papers, monographs and reports of government and cultural institutions related to Suzhou lattice window were collected and consulted, and then the history, artistic value and theoretical and practical research on its application in design education were sorted out. These materials not only lay a solid theoretical foundation for the research, but also provide valuable case and data support, and more clearly define the focus and direction of the research.

The case of a garden lattice window art in Suzhou was investigated on the spot. Shoot data and record data according to the form, shape, structure and decorative details of the lattice window. At the same time, through interviews with senior landscape architects, cultural scholars, education experts and young design students, insights and suggestions were gained on how to integrate traditional lattice window elements into modern design education.The interview deeply discussed the historical evolution of lattice window, its artistic value, educational enlightenment, and specific application strategies in teaching practice, which provided valuable practical cases and profound insights for this research, and enriched the research database.

In order to understand the application of Suzhou lattice window in design education, we designed a questionnaire and distributed it to students and professional teachers in design education colleges. This is for detailed study. Therefore, a questionnaire survey was conducted specifically for students' understanding and acceptance of traditional cultural elements, the application of lattice window elements in design works, and teachers' evaluation and suggestions on the application of lattice window elements in teaching. SPSS and other data analysis tools were used for statistical analysis of the questionnaire data. The results of the study are quantified, which provides a strong support for the objective evaluation of the application effect of Suzhou lattice window in design education.

2. Data Analysis Methods

In this paper, qualitative and quantitative methods are used to deal with the process of data analysis, so that the results are comprehensive and accurate. In terms of qualitative data analysis, through the interview records and literature coding processing, and theme analysis, to find its key application points in Suzhou lattice window design education and its educational value.The detailed steps cover interview records and literature materials to extract relevant themes and models; Then, based on the results, the main themes and views are sorted out, and the internal relations and logical structures between these themes and views are analyzed in detail.

In the aspect of quantitative data analysis, statistical analysis method is used to process the questionnaire data in detail to verify the acceptance degree of students and teachers to the traditional cultural elements and the effect in practical application. Specific steps include descriptive statistics to get a big picture; At the same time, scientific methods such as correlation analysis and regression analysis are adopted, and the internal relationship between different variables and their potential effects are discussed. By integrating the results of qualitative and quantitative data analysis, we were able to comprehensively and deeply study the practical application of Suzhou Window in design education, and further clarify its core role and value in promoting the enhancement of students' design ability and cultural cognition.

Research Results

1. Enhancing Students' Cultural Awareness and Design Skills

It gives the discussion on the connotation of the traditional cultural elements in Suzhou, and the research results reveal that students have radically improved their cultural cognition and design ability. All such processes allow the students to increase the knowledge and identification of traditional culture.Through the study of Suzhou lattice Windows, students have a knowledge and understanding of the cultural symbols represented by lattice window patterns, such as the plum blossom, which symbolizes purity and tenacity, and the lotus, which represents holiness and nobility. When they master the meaning behind these pictorial elements, they know how to apply these elements in creative design. This process is consistent with the research objectives of developing cultural awareness and innovative design skills.By learning these symbolic meanings, students further deepen their perception and identification with traditional culture, and demonstrate their potential in cultural

inheritance and innovative design. Through the deep exploration of the deep historical background and its cultural and artistic value, this paper analyzes the development and evolution of the lattice window in different historical periods. As a unique art form in traditional Chinese architecture, the history of lattice window can be traced back to ancient times. Originally designed to meet practical needs such as privacy protection, ventilation and decoration, the lattice Windows gradually evolved into complex elements of stone and wood carving, highlighting the unique charm of ancient Chinese architectural aesthetics. In the Song Dynasty, the lattice window technology reached its peak, and its design not only gave consideration to practical functions, but also reflected the aesthetic concept of simple nature, balance and harmony, highlighting the artistic attainments of Song Dynasty architecture. In the Ming and Qing Dynasties, with the prosperity and development of social economy, the production technology and design concept of lattice Windows were further promoted, forming patterns rich in auspicious meanings such as auspicious clouds and bats, which had profound resonance with cultural symbolism. Although the influence of Western culture cannot be ignored, the lattice window, as an architectural feature carrying profound cultural heritage, still maintains its unique position. In Suzhou and other places, lattice Windows continue to carry rich cultural connotations and realize the clever integration of traditional and modern design elements, thus inspiring many designers and artists to create, making lattice Windows an eternal form of artistic expression. As shown in Table 1, this table details the historical evolution and cultural background of lattice design. Through learning, students not only enrich their cultural knowledge reserve, but also deepen their connection with traditional culture. In design practice, students combine the form, structure and decorative features of Suzhou lattice Windows with modern design concepts to create works with both traditional cultural charm and contemporary aesthetic value. This process greatly enhances the students' ability to design innovation and hone their design professional technical skills.

Table 1 Development and Cultural Significance of Lattice Window Elements Across Dynasties

Dynasty	Design Features	Craftsmanship	Cultural Significance
Han	Simple lines and stone carvings	Basic hand-carving techniques	Harmony with nature and ancestor worship
Tang	Complex Buddhist patterns	Advanced wood techniques	Religious integration in daily life
Song	Poetic imagery, natural landscapes	Intricate carving	Literati spirit, influenced by Confucianism
Ming Qing	Auspicious motifs, luxurious designs	Sophisticated patterns	Fusion of tradition and global expressions
Modern	Fusion of traditional and modern styles	Modern techniques	Enhances global appreciation through innovation

Source : (Compiled by the author based on historical and academic research)

The research shows that in the actual design activities, students' innovation ability and technical mastery are significantly improved. Through the analysis and innovative application of the traditional elements of lattice window, students have mastered a series of design ideas and methods, and combined with digital 3D modeling technology, to design beautiful traditional lattice window patterns. These designs are integrated into multiple creative fields such as product design, clothing design, environmental art design and visual communication design, showing their unique artistic charm (As shown in Figure 1). These practical cases demonstrate the students' conceptual grasp of the essence of traditional culture and their ability of creative transformation, and at the same time promote their dual improvement in design innovation and technical strength.

Figure 1 Application of Lattice Window Elements in Product Design,Fashion Design, Environmental Art Design, and Visual Communication Design
Image Source : (Xiaohongshu (Little Red Book) online)

This series of practice and application has improved students' comprehensive performance in cultural inheritance and design ability, and promoted them to have a deeper emotional resonance and value recognition of traditional Chinese culture. The integration of traditional cultural elements with modern design concepts: a kind of design work featuring both cultural heritage and a modern flavor. These no doubt highlight the irreplaceable value of traditional culture elements in the modern design education system and the broad application prospect and offer rich material and inspiration for innovating development in design education.

2. Promoting Design Innovation and Diversity

Through the research of the window elements and their application, the students' design innovation ability and diversified development level are improved. The students developed a strong interest in the elements of Suzhou lattice Windows, and they invested more time in exploring them, which sparked creativity in the design of outdoor furniture and partitions. They have demonstrated their exceptional ability to combine traditional cultural heritage with modern design concepts. These innovative design schemes not only highlight the creative use of cultural elements, but also coincide with the goal of this study to enhance the innovation and diversity of design by integrating traditional culture. In the Product Design course, students fully demonstrate their ability to think creatively. Explore the geometric beauty and decorative elements of the lattice window deeply, draw inspiration from them, and design a series of outdoor products with deep traditional charm and modern style (As shown in Table 2). Therefore, these designs harmonize traditional culture with modern design concepts, which reflect both respect and inheritance of traditional culture as

well as assurance of balance for the practical and functional application of outdoor furniture. In addition, the students also used the lighting transmission and decorative characteristics of the leaking window to design a partition with strong traditional cultural charm. This partition is not only beautiful, but also realizes the efficient space separation function, combining practicality and aesthetic enjoyment. These design works show the students' understanding and application skills in integrating traditional and modern elements, reflecting their solid foundation and unlimited potential in the field of product design.

Table 2 Examples of the Application of Lattice Window Elements in Product Design

Lattice Pattern	Pattern Name	Extraction	Transformation	Application	Effect Picture
	Direct Pattern	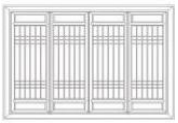	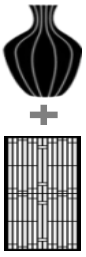	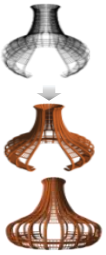	
	Coin Pattern	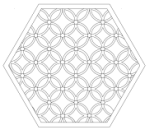		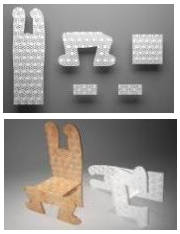	

This is a design course in which all students can show a rich and variedimagination. They integrate the essence of traditional culture into the context of modern design, and design a series of unique works with a novel and strange way of thinking. This design practice demonstrated the students' understanding and mastery of traditional culture. It also proves that students are able to effectively translate this understanding into modern design elements, designing excellent works with deep cultural heritage and a sense of modernity. In addition, the students' design attempts are diversified, opening up new horizons and paths for the innovative application of traditional culture in the field of modern design. This set of practices not only enables students to make a leap in design ability and innovative spirit, but

also injects new vitality into the inheritance and development of traditional culture. In this series of practices, this is their valuable contribution to cultural inheritance and innovation.

3. Application of Lattice Windows in Modern Design Education

Suzhou lattice window has an important influence on modern design education. It carries historical and cultural connotation, stimulates students' creative thinking in modern design teaching, and promotes the new direction of design trend. Its artistic style builds a bridge between tradition and modernity, East and West. The shape, carving techniques and cultural implications of Suzhou lattice window openings open the door to the world of inspiration for students. This enables the students to understand the form, pattern, and color of the lattice window and the traditional essence of Chinese culture and inject them into modern design works, combining traditional charm with a modern sense. This promotes the inheritance and promotion of traditional culture and injects new vigor and inspiration into modern design. (As shown in Figure 2)

Figure 2 Application of Lattice Window Elements in Children's Outdoor Toys, Petal Chair, and Carved Hollow Floating Table
Image Source : (Drawn by the author)

In their study and practice, students' professional skills are honed, coupled with deep realizations on the importance of traditional culture, enhancing their sense of identity and the inheritance of the culture.Through a series of teaching case designs, students have integrated the traditional elements of Suzhou lattice window into modern product design, environmental design and visual communication, demonstrating their unique creativity and solid skills. These design cases provide valuable reference for other design education institutions and encourage them to innovate in educational practice.

It can be seen that as a traditional element carrying profound cultural heritage, Suzhou lattice window has shown its inestimable value in the field of design education, and has become an important source of nourishing students' design inspiration. In the design practice, the students have honed their design skills and enhanced their cultural awareness by incorporating the elements of window leakage, injecting new creative vitality into modern design. This multi-innovation design exploration based on traditional cultural elements promotes the improvement of students' design level, and highlights the potential and influence of traditional culture in modern design education.

4. Cultivating Students' Cultural Identity and Social Responsibility

The results of questionnaire survey and interview show that the students have a deep understanding of the traditional cultural element of Suzhou garden lattice window, which is reflected in the design works. They believe that the inclusion of lattice window elements enriches the course content and inspires design creativity and inspiration. In the works, the students used the elements of lattice Windows to demonstrate their affection for traditional culture and their ability to innovate.The feedback revolves around the important role of traditional culture in modern design education and, more importantly, explores students' intellectual curiosity and learning attitudes towards traditional elements. This proves that education plays a key role in cultivating the young generation's love for traditional culture and design ability. (As shown in Figure 3)

Figure 3 Student Evaluations of Course Content and Feedback Keywords
Image Source : (Drawn by the author)

5. Student Feedback and Evaluation

This study selected 50 students as research objects, aiming to analyze the impact of design works incorporating lattice elements in the learning process on design education. As shown in Figure 3, the survey results show that 80% of the students said that their understanding of traditional Chinese culture has improved, and 85% of the students believe that their innovation and technological abilities have been significantly improved. In addition, 75% of students believe that lattice elements provide them with rich design inspiration and enhance their creativity in design projects. Meanwhile, 70 percent of respondents said latticed Windows play an important role in enhancing cultural appreciation and promoting the preservation of cultural relics. From the analysis of gender feedback differences, male and female students show consistency in most points of view, especially in cultural appreciation and inspiration acquisition, gender differences are not obvious. At the same time, it is found that integrating lattice design elements into design education can effectively integrate traditional culture and modern design, expand students' skill range, and deepen their understanding of culture. It also further confirms the unique value and continuous influence of traditional culture in design innovation, which plays an important role in promoting the future development of design education. 70% of the students showed a strong interest and enthusiasm for traditional culture and felt that they were ready to take on the responsibility of protecting and passing on cultural heritage. This change reflects the students' deep affection for traditional culture, and also reflects their sense of responsibility and mission for cultural inheritance as young people in the new era. And inject new vitality and hope for the inheritance and development of traditional culture. Moreover, these data show that learning Suzhou lattice art has a certain impact on students' cultural cognition, design skills and cultural identity. These successful cases prove the core value and broad application prospect of traditional cultural elements in modern design education system; They provide new ideas and valuable references for the development of design education. Through the exploration and application of Suzhou lattice Windows, students can not only get rich design inspiration, but also inspire the awe of traditional culture and the will to inherit. These results further confirm the central role of traditional cultural elements in stimulating students' innovative thinking, and they constitute an extremely valuable educational resource.

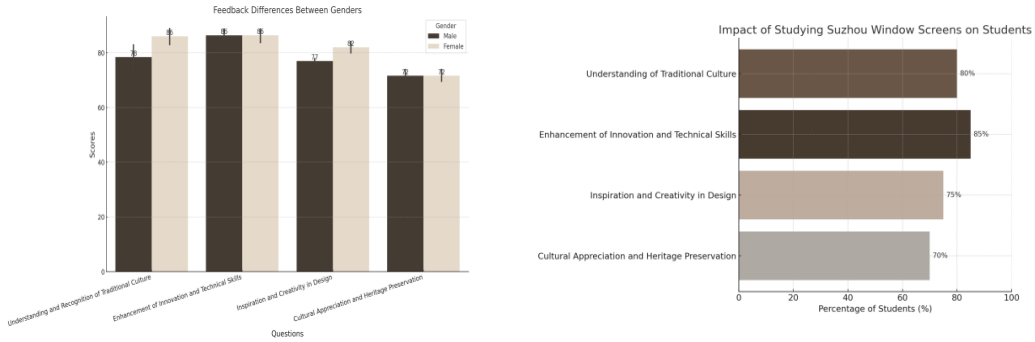

Figure 4 Differences in Feedback Between Genders and the Impact of Studying Suzhou Lattice Windows on Students

Image Source : (Drawn by the author)

Research Discussion

The research shows that Suzhou lattice windows, rich in cultural and traditional elements, play a significant role in improving students' cultural cognition and design skills in design education. By observing and analyzing the form, pattern, structure, and decorative characteristics of the lattice window, students' design thinking is expanded, and their sense of identity with traditional culture is enhanced. This approach not only cultivates students' awareness of cultural inheritance but also deepens their understanding of the history and artistic value of Suzhou lattice windows. According to Danila (2024 : 114-122), cultural heritage education is essential for enhancing students' design abilities and cultural identity. By introducing traditional elements such as latticed windows, students can effectively combine traditional culture with modern design innovations.

Through the application of lattice window elements, students developed innovative works that integrated traditional and modern aesthetics, fully showcasing their creative design concepts. This finding aligns with Liu and Li (2020 : 75-82), who emphasize the significance of incorporating traditional elements into contemporary design education. By examining the molding and decorative details of lattice windows, students were able to analyze and design furniture and outdoor projects that harmonize traditional and modern design principles. These projects significantly enhanced students' creativity while underscoring the importance of cultural heritage in design practice and its application. However, this study has some limitations. The sample was restricted to a specific geographical area, which may affect the generalizability of the findings. Moreover, the short duration of the study limited the

assessment of long-term educational impacts. Additionally, the reliance on self-reported data introduced potential subjective biases, which could influence the accuracy and comprehensiveness of the conclusions.

Future studies should confirm the generality of the findings by providing more students from different regions and backgrounds; Longer-term follow-up studies should also be conducted on the long-term educational impact of the introduction of cultural factors. Using more objective, multi-dimensional survey tools helps reduce subjective bias and provides a comprehensive data set for research.For example, students' self-reported data can be supplemented with actual work evaluations, third-party expert feedback, and long-term observation records, resulting in more comprehensive and objective research results.

Moreover, future research studies can explore and verify the application effects of traditional cultural elements on design education, adopting more comprehensive measures for improvement in order to enhance innovative development of Suzhou traditional lattice windows. It would thus make greater innovation and development with design education and also promote the inheritance and innovation of traditional culture.

This study shows that the traditional cultural elements of Suzhou gardens play a significant role in improving students' design ability and cultural cognition. Through the comprehensive study and application of these elements, students are able to deepen their understanding of traditional culture and flexibly incorporate its essence into modern design, creating works with a rich cultural heritage. Not only has it inspired many innovative designs, it has also facilitated the diverse development of design works, enriched students' design resources, and inspired them to draw inspiration from materials of profound cultural significance. In research and practice, students actively explore a variety of design paths and methods, effectively improving their design skills and innovative ability.

The application of Suzhou lattice windows in design education not only inspires innovative teaching methods but also demonstrates broader potential beyond the classroom. By integrating these elements into practical activities, students’ engagement and creativity are enhanced, offering valuable insights for design education.Beyond design, lattice windows bridge traditional culture and modern innovation, with applications in cultural tourism, public education, and heritage preservation. This integration fosters sustainable development and enriches cultural identity, showcasing the enduring value of traditional elements in education, art, and industry.In order to integrate lattice Windows into design education effectively, practical teaching strategies must be worked out. For example,

educators can combine hands-on workshops to guide students through the use of digital modeling techniques to redesign lattice window patterns, thereby deepening their understanding of the fusion of traditional craftsmanship and modern technology. These strategies directly support the objectives of innovative teaching methods and cultural heritage conservation that this study aims to promote.

The originality of this study is reflected in its interdisciplinary approach, which, by combining traditional culture with modern design techniques, not only brings new development opportunities to the field of jewelry design, but also provides a new path for the preservation and promotion of cultural heritage. These results not only enrich the literature in the field of design education and practice, but also provide practical solutions for the application of cultural heritage in modern design, demonstrating the application prospects of traditional cultural elements in the modern market.

Research Suggestions

To promote the innovative use of traditional cultural elements in modern design, we propose the following suggestions. Expanding the scope of research to include other elements of traditional Chinese architecture, such as Suzhou lattice windows, can inspire contemporary furniture and product design, offering a broader perspective on how cultural elements enhance functionality and aesthetics. This approach enables designers to draw from rich cultural resources to create works with deeper cultural resonance.Leveraging modern technologies, such as 3D printing and computer-aided design, is another key strategy for innovation. These technologies effectively integrate traditional elements into furniture and product design, bridging the gap between tradition and modernity and making innovative, practical designs a reality. Conducting market research to understand consumer preferences and commercial viability ensures that designs inspired by Suzhou lattices balance cultural value with market success. Collaboration with designers and artisans across fields can further refine design and production processes, leading to solutions that respect cultural heritage while adhering to modern design principles. Additionally, studying the environmental impact of traditional materials and techniques fosters sustainable practices aligned with contemporary environmental standards, ensuring cultural aesthetics support global sustainability goals.

Educational initiatives and workshops for designers, students, and consumers are crucial to fostering an understanding of cultural significance. These programs enhance

awareness and appreciation of the application of Suzhou garden elements in modern design. Another important research direction involves analyzing the cross-cultural adaptability of these elements in international contexts. By examining global design trends and cultural exchanges, researchers can uncover how lattices resonate across cultures, inspiring new opportunities in the design field.

These proposals emphasize the innovative potential of traditional cultural elements in furniture, product, and interdisciplinary design. Combining modern technology with sustainable development principles, this study promotes the preservation and creative transformation of cultural heritage. It provides fresh perspectives for education, industry, and cultural exchange, ensuring traditional elements remain relevant and inspiring in a contemporary context.

References

Danila, V. (2024). "The influence of cultural heritage in the formation of sociocultural values." **Journal of Social Sciences**. 7(1) : 114–122.

Del Baldo, M. (2021). "Cultural capital and cultural heritage education in UNESCO sites 'The right way' : Insights in challenging times." **Almatourism- Journal of Tourism, Culture and Territorial Development**. 12(23) : 221- 242.

Liu, Y., & Li, L. (2020). "Inheritance of Chinese traditional cultural elements in modern public design course teaching." **International Journal of Frontiers in Sociology**. 2(2) : 75–82.

Orphanidou, Y., Efthymiou, L., & Panayiotou, G. (2024). "Cultural heritage for sustainable education amidst digitalisation." **Sustainability**. 16(4) : 1540.

Sun, B. (2023). "The innovative application and value of traditional cultural elements in modern clothing design." **Frontiers in Art Research**. 5(6) : 106–109.

Wang, W. (2019). "A brief discussion on the construction of traditional cultural memory fields in children's art education: An example of the application of intangible cultural heritage in art education." **Mingri Fashion**. 5(17) : 45–50.

Chinese Archery Cultural Heritage : Illustrated Guide to Mongolian Archery Techniques

Xia Zhiyou[1] **and Sakchai Sikka**[2]

Received : August 7, 2024; **Revised** : December 23, 2024; **Accepted** : December 24, 2024

Abstract

This article uses qualitative research methods to interpret and explore Chinese archery culture, inheriting and passing on traditional ethnic culture. Three research objectives have been formulated : 1) Research and collect the historical development of Mongolian-style archery in Chinese traditional archery culture 2) Study and analyze the advantages and disadvantages of Mongolian-style archery compared to Mediterranean-style archery 3) Describe the learning movements of Mongolian-style archery to promote archery culture and make it easier for people to learn and master archery.

This article uses qualitative research methods to interpret and explore Chinese archery culture, inheriting and passing on traditional ethnic culture. It provides detailed explanations of teaching illustrations for Mongolian archery techniques, covering topics from the history and culture of archery to its practical applications, and then to the study of archery techniques. Mao Haiyan, Cai Zhong. A Comparative Study of Traditional Archery in China and the Development of Kyudo in Japan. [Abstract Compilation of the 11th National Sports Science Conference.]. Based on the selected text direction for cultural exposition, introduce archery culture,

[1] Master of Arts student, Fine and Applied Arts Research and Creation, Faculty of Fine and Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University; e-mail : xzy235363@163.com

[2] Associate Professor, Faculty of Fine and Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University; e-mail : sakchaiubu@hotmail.com

expound the advantages and disadvantages of Mongolian shooting method, and analyze the functional usage of Mongolian shooting method. Delve into the role and usage of Mongolian shooting method in the history of archery development. Elaborate on the Mongolian shooting method, set teaching methods, and describe them in words so that learners can easily grasp the Mongolian shooting method from textual descriptions. At the same time, Finally, summarize and describe the problems discovered during the literature collection and teaching process, and describe each step of the Mongolian shooting method in written form, and promote and explain it in the form of drawings and written text.

Keywords : Graphic Text Interpretation of Mongolian Archery Cultural Heritage Teaching

Introduction

China is one of the four ancient civilizations in the world, with a long history and rich culture. It is also one of the few countries in the world that has not lost its ancient civilization culture, which has helped preserve and inherit many of China's famous historical and cultural heritage. With the continuous development of society and the progress of the times, the country supports the development of sports culture, and the comprehensive revival and promotion of traditional culture provide great opportunities for the development of art within the traditional cultural background Li Xiandeng (1993) On the important position of Zhou and Qin culture in the history of ancient Chinese civilization. Journal of the Chinese History Museum, 000(002), 35-38.

In ancient China, bows and arrows were used in warfare and were also one of the tools for leisure and entertainment. During the Shang and Zhou dynasties, archery was a festive celebration and ritual for sacrifices, while the "autumn archery" during the Qin and Han dynasties was an annual archery competition held in the autumn. "Beating the willows" was a custom in the Tang dynasty. In short, archery plays a key role in traditional Chinese sports. The traceability of the history of traditional archery

in China is significant, and it is also a direction for research on national traditional sports.

Since the 18th National Congress of the Communist Party of China, General Secretary Xi Jinping has repeatedly mentioned cultural confidence, expressing his cultural thoughts and viewpoints. He has emphasized "cultural confidence" and pointed out that "we should strengthen our confidence in the path, theory, and system of socialism with Chinese characteristics." Ultimately, we should uphold cultural confidence. Traditional national sports are entertainment activities passed down from ancient times, and can also be considered as a form of exercise, embodying the customs and cultural background of the country (Lv Jian. Research on the Confidence Path of Firmly Following the Road of Socialism with Chinese Characteristics). Traditional ethnic sports is just a large category, which includes traditional ethnic sports events, theories, and tools. Every country has its own unique sports events, and studying a country's sports events involves paying attention to its culture, history, life, and customs. Traditional ethnic sports are entertainment activities that have been passed down from ancient times, and can also be considered as a sport, incorporating the customs and cultural background of the country. Traditional ethnic sports is just a large category, which includes traditional ethnic sports events, theories, and tools. Every country has its own unique sports events, and studying a country's sports events involves paying attention to its culture, history, life, and customs. Archery is a traditional activity for many Chinese ethnic groups, each with its own characteristics, including different evaluation methods for the game, bow and arrow manufacturing techniques, and studying the history of ethnic archery can lead to a deeper understanding of ethnic history, providing insights into the social and historical landscape of various ethnic groups. Xu, Y. (2016) A case study analysis of the teaching of traditional Korean archery techniques. (Doctoral dissertation, Yanbian University.

Research Objectives

1. Research and collect the historical development of Mongolian archery techniques in Chinese traditional archery culture.

2. Study and analyze the advantages and disadvantages of Mongolian archery and Mediterranean archery styles.

3. Describe the learning movements of Mongolian archery to promote archery culture and make it easier for people to learn and master archery.

Research Methods

Research Method: The research method used in this study is qualitative research, structured as follows :

This study employed qualitative and quantitative research methods, structured as follows. 1) Population and Sample: The population in this study refers to the college students at Luoyang Normal University. The study utilized purposive sampling, including : 1) college students at Luoyang Normal University 2) teachers at Luoyang Normal University involved in archery research. Instruments: Surveys, interviews, observations, questionnaires. Data Collection: Information was collected through literature review. The literature data were sourced from research publications, journals, and museums, among others. From 2023 to 2024, researchers conducted investigations during the archery teaching process at Luoyang Normal University.

Data analysis : 1) Analyze students' learning behaviors of Mongolian archery in the classroom. 2) Understand and explore college students' knowledge and insights on Chinese archery and Mongolian archery. 3) Analyze college students' awareness of Mongolian archery and other archery methods.

Literature Reviews

Sun Shubin. Relationship between the release rhythm and high score in archery competition. Sports World, 2018(9). Archery is a competitive sport that requires high precision, skill, and synchronization of technical movements. The release technique is the most important part and essence of archery. A fast release rhythm can help reduce external interference and psychological burden. Consistent release timing has a certain impact on the score; the more consistent the timing, the higher the hit rate and the better the performance at a certain score. This study uses literature review, data analysis, and on-site observation as the main research methods, and concludes that the fast release rhythm and consistency of release timing are crucial factors affecting the hit rate, and only by combining these two factors can high scores be achieved in archery competitions.

Cao Qinghua, Feng Hui (2008) Development and Changes of Traditional Archery Sports of Mongolian Ethnic Group. Journal of Chengdu Sport University, 34(6). Archery culture is an important part of the traditional sports culture of the Mongolian ethnic group and a characteristic cultural project, which constitutes the spiritual pillar of the Mongolian people to overcome difficulties and strive tenaciously, exerting a significant influence on the development of the national history. The excavation and promotion of this culture to date have a positive impact on the development of the Mongolian ethnic group and the construction of socialist spiritual civilization.

Yi Hua. Conquering the Central Plains - Mongolian Hunting Tradition in East Asian Culture 2010 Archery has a long history and has formed two major traditions: the Mediterranean release technique and the Mongolian release technique. The Mediterranean release technique involves pulling the string with three fingers in the middle, mainly popular in the central and western Eurasian continent; the Mongolian release technique involves hooking the string with the thumb, mainly popular in East Asia. The West mainly uses single-piece longbows, while the East mostly uses composite bows. The bowstring, arrow shaft, arrowhead, and arrow feathers all have their own characteristics. While there are similarities and differences between the

two, there has been mutual exchange and influence. The Mongolian release technique is not limited to the Mongolian grasslands but is a shared archery tradition in China and even East Asia; correspondingly, there is a Mongolian hunting tradition in East Asia.

Chang Xianling, Yu Yan, Chen Yushi. The Control String Revolution of the Yin-Shang Legion : The Invention of the Thumb Ring and the Birth of Chariot Archers. In 2022, 45(3), using a paradigm that combines sports history, archaeology, and semiotics, as well as multiple methods such as interactive cognitive archaeology, ethnographic archaeology, processual archaeology, and text analysis, this study interprets the original symbolic meaning of the "thumb ring." It is argued that: 1) As an important prerequisite, the pre-thumb ring era roughly experienced two periods of "arrow pinching method" and "compound arrow pinching method," each corresponding to its own cultural ecology, with the former corresponding to survival strategies under the norm of mobile foragers and the latter corresponding to the continuous strengthening of militarization due to class differentiation. 2) Previous academic histories each have their own merits, but have failed to reveal the cultural essence of the thumb ring. 3) The invention of the thumb ring in the Yin ruins era is of milestone significance. The "thumb shooting method" enabled the Yin people to ascend to a mobile platform during the rise of chariots, initiating the origin of Chinese chariot archers. This "control string revolution" originating from Chinese civilization holds important cultural historical significance. It is hoped that the academic configuration ability that matches the complexity of the research object will be presented, and provide a reference interpretive strategy for the study of sports history.

Li Chuntao 2021 (2017-1) said that the character "guai" in the inscription of the cauldron of Cao Ding, which has long been misinterpreted as tiger by the academic community, is actually the character "guai". The character "guai" resembles a finger wearing a fingerstall, serving as a pictophonetic character. In the inscription, "guai" is used in its original meaning, referring to the fingerstall rewarded by guai,

King Zhou, which is listed alongside a bow and arrows. Similar usage can also be found in classical literature, making it very appropriate. Currently, the fingerstall is commonly referred to as "she", which is not accurate. A more reasonable term for the fingerstall should be "guai". By examining unearthed materials and classical literature, it can be seen that "guai" and "she" are different. "guai" is the fingerstall worn during archery, while "she" is the lining inside the "guai", and the two are not the same. The inscription on the Baoshan bamboo slips (No. 260) was previously interpreted as "wen", but it is actually a misinterpretation of the character "" and can be read as "she" in the bamboo slips. The fingerstalls unearthed from the Baoshan Chu tomb have leather linings - "she", which is consistent with the bamboo slip inscription and also explains the difference between "guai" and "she".

Kong Yaping. On the Structure and Ideal Release of Archery Stance 2010(8) Archery technique actions are divided into 8 parts, with the core being stance and release. This article analyzes the stance and release techniques, combines the requirements of stance technique, proposes some new perspectives and suggestions based on my long-term coaching experience and understanding of stance technique actions, and according to the requirements of ideal release force on actual release force, conducts a detailed analysis of various key points, and proposes new key points, presenting some new perspectives on release technique actions.

Li Zongfu. Analysis of the release technique in archery events [J]. Qinghai Sports Science and Technology (2013 : 2) The release action is a very important part of the archery technique, as the correctness of the release action directly affects the hit rate. This article analyzes the release technique of excellent archers at home and abroad and identifies the reasons affecting the release technique: first, stiff force and long time rhythm; second, loose release and outward spread. Through a detailed analysis of these issues, training methods to solve the problems have been identified in order to guide future training and competitions.

Research Results

1. Diagram representation and introduction of Mongolian archery method

Mongolian archery refers to the archery method practiced in ancient Eastern countries, including China, Mongolia, Korea, Japan, and other countries. Its characteristic is that the hand pulling the bowstring uses the thumb to hook the string, and the arrow tail is held in the notch between the thumb and index finger. Mongolian archery generally adopts the method of drawing the bowstring to a full extent, which helps to increase the power of the bow and arrow. In contrast to the Mongolian style is the Mediterranean style of archery, which is currently the mainstream archery method used in international archery competitions such as the Olympics. However, many traditional archery enthusiasts in Japan, Korea, and China still preserve the skills of Mongolian archery, persisting in passing down and inheriting this ancient archery art.

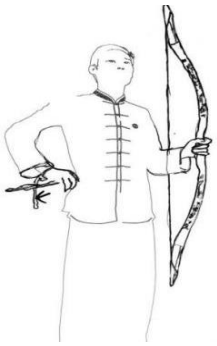

The Mongolian archery takes the arrows

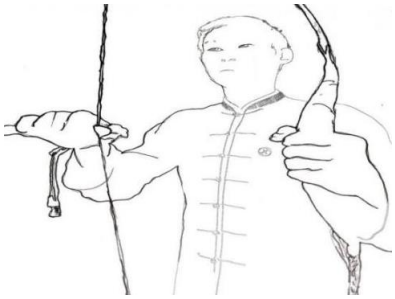

Mongolian shot sinine

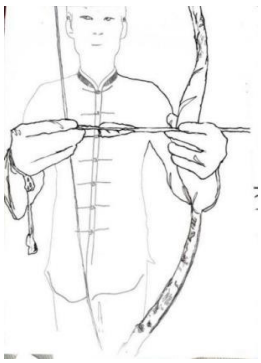

Mongolian type positive disease

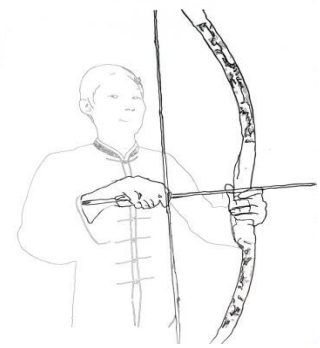

The Mongolian archery method is solid

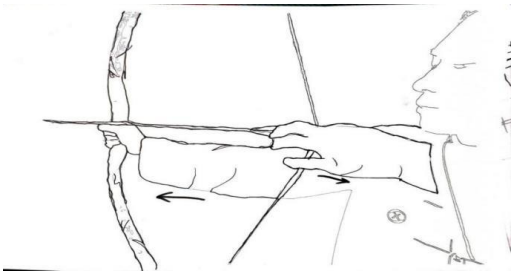

Mongolian archery for bow lifting

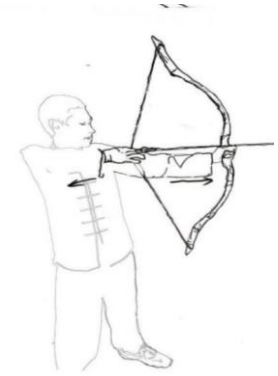

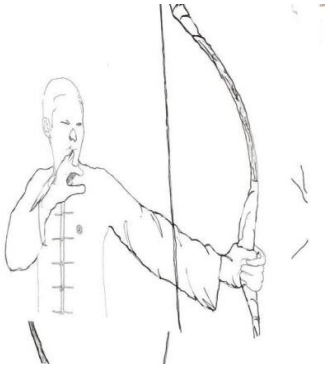

Mongolian firing method The Mongolian archery method is scattered

Figure 1 The Mongolian archery takes the arrows
Image Source : (Xia Zhi you in March 2024)

2. Comparison of the advantages and disadvantages of conventional archery and Mongolian archery

The advantages of traditional archery include :

Suitable for horseback archery : While the thumb is hooking the string, the index finger can press the arrow against the bow handle, ensuring that the arrow does not fall off on a bumpy platform. In addition, using a bow with a small string angle, a short bow is more flexible on horseback, and placing the arrow nock on the outer side is also conducive to quickly nocking the arrow.

Helps to increase the draw weight and power : By using a method of large draw distance, the bow can be opened to its full extent, thereby increasing the power of the arrow.

There are certain advantages to shooting off the center: the hand that pulls the string uses the thumb to hook the string, and the arrow tail is wedged in the notch between the thumb and index finger, which results in relatively less disturbance to the string and arrow. Wei Dahong & Xiong Yan (2001 : 104-106). A Brief Discussion on the Origin of Bows and Arrows and Their Development in Ancient China. Journal of Jingzhou Teachers College.

Mongolian archery also has some disadvantages :

Difficulty level is high: all its advantages are basically beneficial for horseback archery, but the downside is that the margin of error is very low. A slight mistake in movement can seriously affect accuracy.

Vulnerable Fingers: The rapid retraction of the bowstring can easily scrape the fingers, so it is necessary to wear a finger tab on the thumb to protect the fingers and facilitate string control.

It is important to note that the advantages and disadvantages of archery methods are not absolute, and their effectiveness can be influenced by various factors such as individual skill level, practice level, and usage scenarios. For traditional archery enthusiasts, the Mongolian archery method has unique charm and value, and they have preserved this ancient skill through continuous practice and inheritance. Meanwhile, in modern archery sports, the Mediterranean archery method has become mainstream due to its relatively easy learning curve and suitability for standardized competitive requirements Bao Xiaoyan & Ge Zhiyi (2007 : 212-214) Revisiting the educational value of inheriting traditional Mongolian culture. Journal of Inner Mongolia Normal University (Education Science Edition). But no matter which archery method is used, archers need to undergo systematic learning and training to improve their skills and safety.

3. Mongolian shooting method

Here are some tips for practicing Mongolian archery to improve accuracy :

1. Master the correct posture : When pulling the bowstring, use the thumb to hook the string, and the arrow tail is wedged between the thumb and index finger.

Pay attention to the coordination and stability of the entire movement, and maintain balance in the body.

2. Use the right finger picks : Finger picks can protect your fingers and make it easier to control the strings. Make sure the finger picks are the right size, comfortable to wear, and adapt to the use of the finger picks to find the best way to control the strings for yourself. Different types of finger picks (such as tube finger picks, ramp finger picks, etc.) may require some time to adapt to.

3. Exercise back and arm strength : Mongolian archery requires a certain amount of strength to draw the bow and maintain stability. You can enhance the strength of the latissimus dorsi and arms through targeted training, such as single-arm bent-over dumbbell rows.

4. Basic training : Fixed action: Practice basic actions such as drawing the bow and releasing repeatedly to form stable muscle memory. Empty-hand practice : Practicing the movements of Mongolian archery without a bow helps improve coordination and proficiency in the movements.

5. Aiming methods : Currently, there are two reliable ways to aim. One is to use the extension line of the arrow, that is, after the archer opens the bow, extends the index finger to "know the cluster" to determine the direction pointed by the arrow, and use the consistency of direction sense and force to aim; the other is to find a reference object. When it is difficult to aim at a distant target using the extension line of the arrow with the naked eye, find a reference object to correspond to the position of your arrow release point. If you are not sure to hit the target in one shot, you can shoot an arrow first to observe the dispersion and landing point, and then adjust the aiming position based on the dispersion position or landing point of this arrow.

6. Pay attention to the release technique : Avoid common mistakes such as dropping the hand (instability of the front hand frame leading to the front shoulder dropping with the front hand swinging downward at the moment of release), deliberately flipping the wrist (extra force generating unnecessary movements

interfering with the arrow), and errors in the backhand action (such as inadvertently releasing the string outside or creating a large disturbance in the string). Maintain the stability and consistency of the backhand action, allowing the release action to flow naturally and smoothly, reducing interference with the bowstring and arrow.

7. Long-term practice : Improving archery accuracy takes time and patience, and continuous practice is key. You can develop a regular practice plan to gradually improve your skill level.

8. Pay attention to details : including fixing the position of the arrow rest, keeping the position of the arrow nock consistent, etc. These details have an impact on the accuracy and consistency of shooting.

9. Analysis and adjustment : After each shot, analyze the arrow's landing point and flight trajectory, identify any issues, and make corresponding adjustments. For example, if the arrow is off to the left or right, you may need to adjust the force of your fingers or make minor changes to your posture.

Figure 2 Teaching of archery technical knowledge the archery course of Luoyang Normal University

Image Source : (Photo taken by Zhang Yanzi, March 2024)

Research Discussion

This study focuses on data and experimental objectives related to the teaching activities of Mongolian archery.

Through in-depth understanding and practice, it is hoped that the Mongolian archery, which is an important part of Chinese archery culture, can be promoted. It is not just a technique, but also a spiritual pursuit of self-cultivation and willpower training. In ancient times, archery was considered one of the six arts of a gentleman, an essential cultivation for scholars. Through archery, people can learn qualities such as concentration, patience, and perseverance, and continuously improve themselves through practice Liang Weiqing (2004 : 106-108) Cultural characteristics of "archery," one of the "six arts." Sports Research and Education.The Mongolian shooting style is not unique to the Mongolian people. According to research, evidence from the unearthed bracers in the Fu Hao's tomb in Yin Xu shows that as early as three to four thousand years ago, ancient Chinese people began to use the Mongolian shooting style. It's just that the Mongolian people made this shooting style more memorable to others.

In modern society, with the progress of society and the acceleration of life pace, many people know little about traditional archery culture, and even have misunderstandings about it. They may think that archery is outdated, useless, or just a form of entertainment. Some people may not even know what Mongolian style archery is. The formation of such ideas not only hinders the inheritance and development of archery culture, but also deprives more people of a valuable opportunity to understand and learn traditional culture.

In order to change this situation, we conducted this research. We hope to understand students' awareness and attitudes towards the Mongolian shooting technique in archery culture through systematic investigation and analysis, as well as the difficulties and challenges they encounter in learning the Mongolian shooting technique. At the same time, we will also explore how to better inherit and promote

the culture of archery, allowing this ancient and charming culture to rejuvenate among young people.

We have adopted various methods. We conducted surveys :

1. Collected a large amount of data on the cognitive level and attitude of teenagers towards learning Mongolian archery. This data provides us with valuable reference points, allowing us to gain a deeper understanding of teenagers' views and attitudes towards Mongolian archery.

2. We have invited professional archery coaches and scholars to provide systematic archery training and cultural lectures for teenagers. Through these activities, teenagers can not only learn the basic skills and theoretical knowledge of archery, but also gain a deep understanding of the historical origins and cultural connotations of Mongolian archery. They experience the unique charm of Mongolian archery in practice and develop a strong interest in this culture.

3. We have also organized multiple archery competitions and exchange activities, providing young people with the opportunity to showcase their achievements and progress. These activities not only inspire their interest and passion for learning, but also allow them to continuously improve their skills and cultivation through practice. Through these activities, we have also seen the significant achievements and progress made by young people in learning Mongolian archery techniques.

Through this study, we have gained a deeper understanding of the awareness and attitudes of teenagers towards archery culture, and explored how to better inherit and promote archery culture in modern society. We believe that in the future, archery culture will rejuvenate among teenagers and become a valuable asset in their growth journey.

Research Conclusion

Research Conclusions on Mongolian Archery Teaching Method

In the process of data access in the process of research, no researchers use graphics to explain the teaching method of Mongolian archery. The archery method in China only exists in the interpretation of the action and action demonstration, and has not yet formed the graphical interpretation of the teaching mode. This paper is the first to open this teaching mode. Therefore, only according to the current situation of the research results, it is more conducive to students' learning in the actual teaching process. It allows students to gain a detailed understanding of the essence of Mongolian archery during the learning process. The following conclusions are drawn :

1. Technical Features and Advantages

The unique thumb hooking method of Mongolian archery provides greater draw weight and more stable release, resulting in increased initial velocity and range of the arrow.

The archery posture emphasizes the balance and coordination of the body, which helps the archer to maintain stability during the shooting process and improve shooting accuracy.

2. Effectiveness of teaching methods

Decomposition teaching method: The Mongolian shooting technique is broken down into multiple steps for teaching, allowing students to gradually master the essentials of each movement, effectively reducing the learning difficulty.

Personalized guidance: Provide personalized guidance and correction based on the student's physical condition and learning progress, helping students to form correct movement habits more quickly.

Practice training: A large amount of practical shooting practice is the key to mastering the Mongolian shooting technique. Through continuous practice, students can gradually adapt to the tension of the bowstring, improve the sensitivity of their fingers, and master the timing of release.

3. Problems in Teaching

Some students may have difficulty adapting to the way of using the thumb to hook the strings in the early stage, which can easily lead to finger pain and injury. It is necessary to strengthen finger strength training and protective measures.

For students with poor physical coordination, mastering the correct archery posture may require more time and patience, and the teaching progress may be affected to some extent.

4. Improvement Suggestions

In the early stages of teaching, increase finger strength and flexibility training, such as using grip strengtheners and other auxiliary tools.

Develop a specialized physical training program for students with poor physical coordination to improve their balance and coordination abilities.

Further optimize teaching content and methods, combine modern educational technologies such as multimedia teaching, simulation training, etc., to improve teaching effectiveness.

5. Promote the application

Mongolian archery, as a unique and culturally significant archery technique, plays an important role in the promotion and inheritance of archery sports. Through the teaching practices of this study, Mongolian archery can be introduced into more archery training institutions and school sports programs, enriching the content and forms of archery teaching, and promoting the development of archery sports.

Mongolian archery has unique technical characteristics and advantages, and through scientific and reasonable teaching methods, students can better master this archery technique. During the teaching process, it is necessary to pay attention to individual differences among students, address problems in a timely manner, and continuously improve teaching methods to enhance teaching quality and promote the inheritance and development of Mongolian archery.

Research Suggestions

1. Suggestions for applying research results

In the process of learning Mongolian archery and the current situation of students' learning, it is important to communicate with relevant experts and professors to provide suggestions and improvements for this course. Professor Qiao Fengjie, a Ph.D. supervisor at Tsinghua University and the inheritor of Cailian hand, focuses on guiding students in learning artistic movements while also telling them stories of Chinese historical and cultural processes, combining Mongolian archery with historical and cultural teaching to enrich students with profound life philosophy stories, immersing them in the experience. Dr. Wu, a Ph.D. from Luoyang Normal University and the inheritor of Zhoukou Xinyi Liuhe Quan, emphasizes the need to pay attention to students' emotional and psychological changes during the learning process of Mongolian archery, as the repetitive nature of the practice can lead to student fatigue and lethargy. It is important to communicate with students and actively identify any issues they may encounter. Founder of Track Fist, Mr. Li Zijian, points out the importance of focusing on students' practice movements during the learning process of Mongolian archery. If there are discrepancies between teaching content and practical application, adjustments should be made to achieve better teaching results. Asian Games archery champion Gao Yu emphasizes the importance of ensuring students' movements are correct, their breathing is adjusted to optimal levels, and that they achieve precision in archery. According to the data above, the teaching method of archery mapping explanation has shown significant advantages and effects in archery teaching. We will continue to research and improve teaching methods to provide a better learning experience for more archery enthusiasts. Additionally, we hope to strengthen communication and collaboration with peers to promote the development of archery teaching. Since the introduction and application of archery and graphic teaching methods in practical teaching, we have conducted comprehensive and detailed evaluations and research, achieving satisfactory results. This method presents complex archery techniques in an intuitive

and understandable manner, greatly enhancing learners' learning effectiveness and interest. Various evaluation methods, including learner feedback, skill test scores, and classroom performance observations, were used in the teaching evaluation process. The results show that learners generally find the teaching method of archery techniques and graphic explanations easy to understand, enabling them to quickly grasp the basics of Mongolian archery. At the same time, skill test scores have shown a steady upward trend, indicating a significant improvement in learners' Mongolian archery skills.

2. Suggestions for future research

In the process of archery teaching next will be more deep step to improve the teaching methods and teaching methods, make students more comprehensive to learn the theoretical knowledge of archery and Mongolian technique, in the learning process of learning will pay more attention to the students' learning process and learning psychological activities, improve the teaching way. we will continue to follow up in the following teaching work, from theoretical knowledge to daily life to archery teaching in the process of parallel theory and practice; in this process, actively communicate with students to understand the problems encountered in the process of learning archery, so that students understand their own shortcomings to strengthen practice. As a teacher, I should go out more and learn the knowledge of archery with more experts and professors to enrich myself.

References

Bao Xiaoyan, & Gai Zhiyi. (2007). “Revisiting the Educational Value of Inheriting Traditional Mongolian Culture.” **Journal of Inner Mongolia Normal University (Education Science Edition.** 20(004) : 212-214.

Li Xiandeng. (1993). “On the important position of Zhou and Qin culture in the history of ancient Chinese civilization.” **Journal of the Chinese History Museum**. 000(002) : 35-38.

Li Zongfu. (2013). “Analysis of the release technique in archery events [J].” **Qinghai Sports Science and Technology.** 51(2) : 2.

Liang, W. Q. (2004). “Cultural characteristics of "archery" as one of the Six Arts.” **Sports Research and Education**. 019(003) : 106-108.

Mao Haiyan, Cai Zhong. “A Comparative Study of Traditional Chinese Archery and the Development of Japanese Kyudo.” in **Compilation of the 11th National Sports Science Conference**.

Wang Ge, Ma Jianhua, Yang Yaorong, & Liu Yanyan. (2007). **“**Campus culture construction. The strategic mission of university development.” **Journal of Northwest A & F University. Social Science Edition.** 046(012) : 101-116.

Wei Dahong & Xiong Yan. (2001). “A brief discussion on the origin of bows and arrows and their development in ancient China.” **Journal of Jingzhou Teachers College**. 024(002) : 104-106.

Xu Yinyu. (2016). **Case analysis report of Korean traditional bow and arrow shooting technique teaching**. Doctoral dissertation, Yanbian University.

บทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ในเขตอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

The Role of the Buddhist Sangha on Development in Educational Welfare in Sangkha District, Surin Province

พระประเสริฐ ปภาโส[1] พระครูใบฎีกาเวียง กิตติวณฺโณ[2] และ ภัฏชวัชร์ สุขเสน[3]

PhraPhraserst Papaso[1] Phrakrubaidika Weang Kitiwanno[2] and Phatchavat Suksen[3]

Received : September 6, 2024; **Revised** : December 17, 2024; **Accepted** : December 24, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจำนวน 35 รูป/คน คือ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการ 2) กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น 3) กลุ่มราชการ 4) กลุ่มประชาชนทั่วไป 5) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน 6) กลุ่มนักวิชาการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา แล้วนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไม่มีการดำเนินการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด องค์กรปกครอง

---

[1] นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์; Master of Buddhism, Surin Buddhist College; e-mail : prasoet020725@gmail.com

[2,3] วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, มจร วิทยาเขตสุรินทร์; Surin Buddhist College, MCU Surin Campus; e-mail : kittiwanno2507@gmail.com, patchavat.suk@mcu.ac.th

ส่วนท้องถิ่นรับเอาไปดำเนินการทั้งหมด และด้านการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี

บทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ มี 2 ด้าน คือ 1) ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับเอาไปดำเนินการทั้งหมด คณะสงฆ์จึงมีบทบาทน้อย 2) ด้านการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ คณะสงฆ์อำเภอสังขะมีบทบาทด้านนี้อย่างต่อเนื่อง

แนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสุรินทร์ มี 2 ด้าน คือ 1) ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด มีแนวทางส่งเสริม ได้แก่ (1) ส่งเสริมด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ (2) ส่งเสริมด้านอาคารสถานที่ (3) ส่งเสริมด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (4) ส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ ควรดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) ควรจัดสรรรายได้ประจำปีของวัดมาช่วยเหลืออย่างชัดเจน (2) ควรหางบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน (3) ควรจัดหาอุปกรณ์ใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการศึกษาให้มีความทันสมัย และ (4) ควรจัดบริการแนะแนวทางการศึกษาแก่นักเรียนผ่านทางกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งและดี

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาท, พระสังฆาธิการ, การพัฒนา, การศึกษาสงเคราะห์

Abstract

The objectives of this research : 1) To study the current condition of the welfare education of the Sangkha District. Surin Province 2) To study the role of the Sangha Administrator in educational welfare in Sangkha District. Surin Province 3) To present guidelines for promoting the role of the Sangha in the area of welfare education in Sangkha District. Surin Province. This research is qualitative research, which is analyzed data from the Tripitaka, Buddhist academic documents, and the relation researches. It is a field-based study and interviews with 35 target groups/ people, namely 1) a group of monks, 2) a group of local politicians, 3) a group of government officials, 4) a group of the general public, 5) a group of local philosophers, 6) a group of academics. Those data are used by descriptive analysis method.

The research's result found that; Current condition of the welfare education of the Sangkha District Sangha Surin Province Buddhist Temple Charity School and the Sunday Buddhist Study Center is not in operation. Child development centers in temples, local administrative organizations take over all operations and provide funding support. Educational materials or equipment for students in various educational institutions It is continuously operated every year.

The role of the Sangha Administrator in the area of welfare education in Surin Province has 2 aspects : 1) Regarding child development centers in temples, the local government organization takes them all into operation. The Sangha therefore has a small role. 2) In terms of funding support. Educational materials or equipment for students in various educational institutions The Sangkha District Sangha has a continuous role in this area.

Guidelines for promoting the role of the Sangha Administrator in welfare education in Surin Province have 2 aspects : 1) Child development centers in temples. There are guidelines for promotion : (1) personnel and management, (2) buildings and facilities, (3) academics and activities according to the curriculum, (4) participation and support from the community. 2) Educational assistance in supporting scholarships Educational materials or equipment for students in various educational institutions The steps should be performed in the following order : (1) The temple's annual income should be clearly allocated for assistance. (2) A budget should be found for improving the school environment. (3) New equipment should be provided for use in education to make it up-to-date. (4) Educational guidance services should be provided to students through religious activities, etc., in order to develop students into good and capable people.

Keywords : The role, Sangha, Development, Educational welfare

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชีวิตเพราะเป็นการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านกาย สังคม จิตใจ และปัญญา พระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญกับคำว่า “ศึกษา” ซึ่งตรงกับคำในคัมภีร์พระพุทธศาสนาว่า “สิกขา” หมายถึง การศึกษา พระพุทธศาสนาถือว่าหลักของสิกขานี้เป็นหลักธรรมที่มีความหมายครอบคลุมการปฏิบัติธรรมทั้งหมดในพระพุทธศาสนา จนกล่าวได้ว่าเรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2532 : 70-71) มีพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับภิกษุ 500 รูป ความตอนหนึ่งว่า “เรารู้วิธีถอนลูกศรคือกิเลสแล้ว จึงชี้บอกทางนี้แก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายควรทำความเพียรเองเถิด ตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้บอกเท่านั้น ผู้บำเพ็ญภาวนา ดำเนินตามทางนี้แล้ว เพ่งพินิจอยู่ จักพ้นจากเครื่องผูกแห่งมารได้” (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2539) จากพุทธพจน์นี้ทำให้ได้ทราบว่าแนวทางทั้งหลายพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้แล้วส่วนการนำเอาแนวทางทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในหลักคำสอนเหล่านั้นมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย ดังเช่นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ที่จะนำมาศึกษาต่อไปนี้ จึงเป็นเรื่องของพุทธบริษัททั้งหลายจะต้องนำมาศึกษาและลงมือปฏิบัติการด้วยตัวเองเท่านั้น

การพัฒนาเฉพาะมิติทางด้านปริมาณและคุณภาพโดยไม่คำนึงถึงมิติความเหลื่อมล้ำ แม้ว่าจะช่วยให้เด็กได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและช่วยสร้างทักษะที่ตอบสนองต่อตลาดแรงงาน แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของผลลัพธ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกัน จะทำให้โอกาสในอนาคตของเด็กไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในที่สุด ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นปัญหาที่สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขได้ (เช่น การขยายขนาดโรงเรียน การเพิ่มจำนวนครู การให้ความรู้แก่บิดามารดา) มากกว่าที่จะมาจากปัญหาที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (เช่น ความฉลาดทางสติปัญญา) ดังนั้น หากภาครัฐมีการกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสม ย่อมสามารถที่จะบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยให้ลดลงได้ (นณริฏ พิศลยบุตร, 2559)

หน้าที่หลักในการจัดการศึกษาของประเทศไทยของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งนโยบายด้านการศึกษาจากพรรคการเมืองในประเทศไทยทำให้สรุปได้ว่าภาพอนาคตการศึกษาไทย การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยเป็นการเพิ่มต้นทุนทางสังคมให้แก่ประเทศการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการจัดการศึกษาโดยเน้นให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีคุณธรรม อาศัยการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน เกิดการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นสหวิทยาการ เพื่อให้การศึกษาสอดคล้องกับวิถีชีวิต

ความต้องการของผู้เรียน และชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด และเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการ จึงต้องมีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังท้องถิ่นอย่างเต็ม รูปแบบในอนาคต นอกจากนั้น ในอนาคตจะมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต และเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีบทบาทอย่างยิ่งในระบบการศึกษาในอนาคต (เสน่ห์ แตงทอง, 2542 : 27)

ปัจจุบันคณะสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการได้มีส่วนสำคัญในการจัดให้มีศาสนศึกษา คือ การเรียนนักธรรม บาลี และยังได้จัดการศึกษาสงเคราะห์ให้แก่ชุมชน เช่น โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ โรงเรียนการกุศลของวัด ในพระพุทธศาสนา ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นต้น ถือได้ว่าพระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา เนื่องด้วยในพื้นที่บางชุมชน เยาวชน ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้น ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเป็นทรัพยากรณ์มนุษย์ที่เป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ

พระสังฆาธิการจึงมีบทบาทและหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบต่อไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการทุกระดับอันเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชน และมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยแล้ว จึงจะต้องปรับบทบาทในด้านต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมให้ได้ พระสังฆาธิการต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการศึกษาด้วยการขวนขวายในหน้าที่ของตน และไม่ลืมที่จะพัฒนาคนอื่นหรือคนในชุมชนในสังคมนั้นด้วย (กองศาสนศึกษา กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 63) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาบุญมี วรรณวิเศษ (2544 : ก) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นนี้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาของพระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน) มีอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ได้แก่ การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีศีลธรรม คุณธรรมความดีงาม ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเน้นการนำไปปฏิบัติมากกว่าสอนให้รู้เท่านั้น ด้านวัตถุ ได้แก่ การพัฒนาการศึกษาสาธารณสุขและสาธารณะประโยชน์อื่น ๆ ตลอดจนการเป็นผู้นำในการตั้งกองทุนผ้าป่าช่วยชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพรประสงค์ พุทธจันทร์ (2552 : ก) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ทุกวัดได้ร่วมกันพัฒนาวัดทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การพัฒนาวัดด้านการปกครอง ได้มีการวางมาตรการและออกกฎระเบียบของวัดเป็นไปตามแบบแผนแห่งพระธรรมวินัย และกฎระเบียบของคณะสงฆ์ให้พระภิกษุและสามเณรได้ยึดถือ และประพฤติปฏิบัติตาม และให้ประชาชนได้มีส่วน

ร่วมพัฒนาวัดในรูปของคณะกรรมการวัด 2) การพัฒนาวัดด้านการศาสนศึกษาได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนพระภิกษุและสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนในระบบการศึกษาต่าง ๆ ของคณะสงฆ์และการศึกษาตามอัธยาศัย ทางด้านพระสงฆ์วัดเชตุพน ได้จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมแผนกบาลีและแผนกสามัญศึกษาให้แก่พระภิกษุและสามเณรด้วย 3) การพัฒนาวัดด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้ให้ความอุปถัมภ์และสนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักเรียน และทุนอาหารกลางวัน วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนแก่สถานศึกษา 4) บรรยายอบรมและเป็นครู พระช่วยสอนตามสถานศึกษาต่าง ๆ ทางด้านพระสงฆ์ วัดกู่คำ วัดเกตการาม และวัดท่าสะต่อยได้เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในวัด เพื่อให้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของเด็กเยาวชนในชุมชนและวัดเชตุพนได้ให้บริการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ด้านแพทย์แผนไทยแก่ประชาชน และ 6) การพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม ได้ดำเนินการเผยแผ่ศาสนธรรมด้วยการเทศน์ การอบรมบรรยายให้แก่ประชาชนตามโอกาส และสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัดและนอกวัด และได้ร่วมกับประชาชนจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและกิจกรรมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นเป็นประจำทางด้านพระสงฆ์วัดสันป่าข่อยได้จัดกิจกรรมปาฐกถาธรรม ให้แก่ประชาชนทุกวันอาทิตย์ในช่วงเข้าพรรษาและสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556 : ก) ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลางผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุพรรษา ระยะเวลาที่จำพรรษา ระดับการศึกษาและตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสุรินทร์ โดยการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของพระสังฆาธิการในการส่งเสริมการศึกษาของคนในชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น ซึ่งจะศึกษาถึงสภาพปัจจุบันด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์เป็นอย่างไร บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ และคณะสงฆ์มีแนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์อย่างไร ซึ่งการศึกษาถือได้ว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติ เนื่องด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันการศึกษามีความเหลื่อมล้ำ ถ้าได้พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาแล้ว ก็จะทำให้ทรัพยากรมนุษย์เหล่านั้น มีคุณภาพ มีคุณธรรม เป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

2. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

3. เพื่อนำเสนอแนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยวิธีพรรณนาตามลำดับขั้นตอน

1. กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีอยู่ 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 5 รูป 2) กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 5 คน 3) กลุ่มราชการ จำนวน 5 คน 4) กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน 5) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน 6) กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน รวม 35 รูป/คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง

2. ขอบเขตการศึกษา การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ในเขตอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎี ซึ่งแบ่งออกได้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอสังขะจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

3. เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย 1) ศึกษาเอกสารและเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างเครื่องมือการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน 3) นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน 4) แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 5) ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลการวิจัย ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ ได้นำผลค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มาใช้เก็บข้อมูล

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร ชุดความรู้ และความเป็นมาเกี่ยวกับงานวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามกรอบวันและเวลาที่กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นกระบวนศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Field Study) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สภาพปัจจุบันด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการศึกษาสงเคราะห์ ด้านโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และ สภาพปัจจุบันของการศึกษาสงเคราะห์ ด้านศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ไม่มีการดำเนินการด้านนี้ จึงไม่พบปัญหาในการดำเนินการ ส่วนสภาพปัจจุบันของการศึกษาสงเคราะห์ ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด เดิมชื่อว่า ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และปัญหาด้านงบประมาณที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้จัดสรรให้วัดอย่างเต็มที่ โดยพระสงฆ์ไม่ได้รับหน้าที่ในการดูแลฝึกอบรม และข้อเสนอแนะจัดหาครูพี่เลี้ยงที่มีความรักเด็กและเข้าใจเด็ก สถานที่สะอาด และให้เด็กกล้าแสดงออกพร้อมทั้งครูและครูพี่เลี้ยงเข้าฝึกอบรมให้เข้าใจในหลักการสอนเด็ก โดยให้เจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารพร้อมทั้งกำหนดให้พระภิกษุได้สอนเด็กด้วย เพื่อทำให้เด็กได้รู้จักพระจะทำให้เด็กเข้าวัด รวมถึงพระภิกษุสงฆ์ช่วยฝึกอบรมปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และประเพณีให้แก่เด็ก และสภาพปัจจุบันของการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคของการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ มีปรากฏให้เห็นทุกๆปีในโอกาสต่าง ๆ เช่น การมอบทุนแก่พระภิกษุสามเณรหรือนักเรียนนักศึกษาที่เรียนดี หรือสอบนักธรรมหรือธรรมศึกษาหรือบาลีได้ ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ มีการจัดกิจกรรมมอบทุนการศึกษา สนับสนุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี ตามโอกาส โดยผ่านหน่วยงานต่างๆ” (คนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

“สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์ ร่วมงานฉลองเปรียญธรรม โดยจัดกิจกรรมสนับสนุนต่าง ๆ” (คนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

“มอบโล่ แก่สำนักศาสนาศึกษาดีเด่นที่มีจำนวนนักเรียนทั้งบาลี นักธรรม และธรรมศึกษาสอบได้เยอะนั่นเอง” (คนที่ 3, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

“มอบเกียรติบัตรแก่สำนักศาสนศึกษาดีเด่น ได้แก่ สำนักเรียนที่มีนักเรียนสอบบาลี นักธรรม และธรรมศึกษาได้” (คนที่ 4, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

2. บทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

จากการศึกษา พบว่า บทบาทด้านโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และบทบาทด้านศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปัจจุบันไม่มีการดำเนินการ จึงไม่พบบทบาทของพระสังฆาธิการอำเภอสังขะในด้านนี้ ส่วนบทบาทด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด พระสงฆ์มีบทบาทในด้านนี้ คือ 1) กำหนดกฎเกณฑ์ในการว่าจ้างครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงตลอดทั้งเจ้าหน้าที่ของศูนย์เป็นลูกจ้างของวัด และกำหนดให้พระภิกษุเข้าสอนด้วย และระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของประธานศูนย์และคณะกรรมการ 2) ครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงตลอดทั้งเจ้าหน้าที่ของศูนย์ เข้าฝึกอบรมให้เข้าใจในหลักการสอนเด็ก เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาตามวัยของเด็ก และ บทบาทด้านการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ พระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ทุกอำเภอจึงมีกิจกรรมมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและนักเรียนนักศึกษาเป็นประจำทุกปีตามโอกาสที่เหมาะสม เพราะนักเรียนนักศึกษามีฐานะยากจนเปนสวนใหญ ผู่ปกครองนักเรียนสวนมากประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำไร ทำนา นักเรียนจำนวนมากพลาดโอกาสในการศึกษาเลาเรียน และเรียนตอในระดับสูง ขาดอุปกรณในการศึกษาเลาเรียน ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันมีการดำเนินการสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือเยาวชนและประชาชนทั่วไปให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อจะได้ดำรงตนเป็นพลเมืองดีและมีคุณภาพ” (คนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

“มีการแจกทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนได้ และเป็นการทำให้พระภิกษุสามเณร ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับหน่วยงานเอกชน” (คนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

“พระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ทุกอำเภอจึงมีกิจกรรมมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและ นักเรียนนักศึกษาเป็นประจำทุกปีตามโอกาสที่เหมาะสม” (คนที่ 3, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

3. แนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสุรินทร์ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้แนวทาง ดังนี้ 1) แนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และ 2) แนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ไม่มีการดำเนินการด้านนี้ จึงไม่พบแนวทางในการดำเนินการในด้านนี้ ส่วนแนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด พบว่า คณะสงฆ์ควรส่งเสริมด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เช่นคุณสมบัติและหน้าที่ของบุคลากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหัวหน้าศูนย์ ผู้ดูแลเด็กผู้ประกอบอาหารตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์ ควรมีการให้พระภิกษุได้เข้าฝึกอบรมด้วย 2) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 3) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 4) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดเช่น การประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงานการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตลอดจนการติดตามและ ประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน และ แนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ พบว่า แนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ ควรดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) จัดสรรรายได้ประจำปีของวัดมาช่วยเหลืองานด้านการศึกษาสงเคราะห์อย่างชัดเจนในแต่ละปี (2) หางบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณ โรงเรียนและบริเวณรอบนอกโรงเรียน (3) จัดหาอุปกรณ์ใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการศึกษาให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพ (4) จัดบริการแนะแนวทางการศึกษาแก่นักเรียน โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งและดี ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“แนวทางการส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการในด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด จึงควรให้การสนับสนุนในทุกด้าน เช่น สถานที่ งบประมาณ บุคลากร เพราะเชื่อว่า ถ้าการจัดตั้งศูนย์อบรม

เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีรูปแบบการบริหารที่ดี จะเป็นสถานที่ ที่ผู้ปกครองเลือกที่นำบุตรหลานเข้ามารับบริการที่ดีอย่างแน่นอน” (คนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

“พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการจัดหาครูพี่เลี้ยงที่มีความรักเด็กและเข้าใจเด็ก” (คนที่ 3, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

“แนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในในการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ ควรดำเนินการตามลำดับขั้นตอน เช่น เสนอโครงการ และแตงตั้งคณะกรรมการทุนการศึกษา เป็นต้น” (คนที่ 3, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การอภิปรายผลครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่มีความสำคัญแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายได้ คือ 1) ด้านศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเด็นสภาพปัจจุบันของการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์

ผลจาการศึกษาพบว่า 1) ด้านโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ไม่มีการดำเนินการจัดการศึกษาด้านโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เนื่องจากไม่ได้ดำเนินการเสนอขอจัดตั้งโรงเรียนและทางคณะสงฆ์อำเภอสังขะจึงไม่มีการดำเนินการในด้านนี้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเนื่องจากรัฐบาลมีงบประมาณที่จำกัดในด้านนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพศาล สุทฺธจิตฺโต (โนทายะ) (2555 : ก) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี ได้แก่ (1) บุคลากรส่วนมากขอไปสอบบรรจุเข้ารับราชการครู เนื่องจากบุคลากรไม่พึงพอใจในหน้าที่และสวัสดิการที่ได้รับซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนของรัฐบาล (2) เน้นกิจกรรมที่หลากหลายจึงมีผลกระทบด้านคุณภาพของกิจกรรม (3) ขาดงบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน 2) ด้านศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไม่มีการดำเนินการจัดการศึกษาด้านศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อีกแล้ว ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเนื่องจากขาดทุนทรัพย์ในด้านการจัดการศึกษา บุคลากร หลักสูตรการเรียนการสอน และงบประมาณ เนื่องจากปัจจุบันมีโรงเรียนของรัฐเกิดขึ้นมากมายและโลกเปลี่ยนแปลงไปมากจึงทำให้

เด็กที่สนใจจะเข้ามาศึกษาในวัดลดน้อยลง 3) ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและปัญหาด้านงบประมาณที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้จัดสรรให้วัดอย่างเต็มที่พร้อมทั้งครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงตลอดทั้งเจ้าหน้าที่ของศูนย์ขาดทักษะในการดูแลเด็ก โดยพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเข้าไปดูแลน้อยลง และข้อเสนอแนะจัดหาครูพี่เลี้ยงที่มีความรักเด็กและเข้าใจเด็ก สถานที่สะอาด และให้เด็กกล้าแสดงออกพร้อมทั้งครูและครูพี่เลี้ยงเข้าฝึกอบรมให้เข้าใจในหลักการสอนเด็ก โดยให้เจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารพร้อมทั้งกำหนดให้พระภิกษุได้รวมสอนเด็กด้วย เพื่อทำให้เด็กได้รู้จักพระจะทำให้เด็กเข้าวัด รวมถึงพระภิกษุสงฆ์ช่วยฝึกอบรมปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และประเพณีให้แก่เด็ก ที่เช่นนี้เป็นเพราะว่าปัจจุบันโลกเปลี่ยนไปมาก อีกทั้งนโยบายของภาครัฐก็เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็รับเอาไปดูแล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสิริธรรมวิสิฐ (พรสวัสดิ์ ฐิตธมฺโม) และคณะ (2565 : 78) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง พบพระสงฆ์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่สั่งโดยชอบ ด้านการศาสนศึกษา ขาดแคลนผู้เรียน อุปกรณ์การเรียน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับเอาไปดำเนินการทั้งหมด ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ขาดแคลนพระสงฆ์นักเผยแผ่ที่มีคุณภาพและอุทิศตน ด้านการสาธารณูปการ งบประมาณหายาก รัฐให้การสนับสนุนน้อย 4) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า ไม่ค่อยมีปรากฏเพราะเป็นความสมัครใจของผู้จะมอบทุนการศึกษาเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูธรรมศาสน์อุโฆษ (ธงไชยวัฒน์ อิสฺสรธมฺโม) (2556 : ก) ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์” ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอนครชัยศรีจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมไม่แตกต่างกันตาม อายุ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาด้านบาลี จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ยังขาดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และบุคลากร

ที่จะมาดำเนินการในด้านนี้ 2) ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน การมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานยังน้อยอยู่ 3) ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข ความพร้อมของวัดในการทำเป็นศูนย์กลาง ลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข และกลัวอิทธิพล รวมทั้งยังขาดบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินการ 4) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส และยังขาดทุนในการสนับสนุน ในด้านการศึกษายังขาดการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส

2. ประเด็นบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ในประเด็นนี้พระสังฆาธิการมีบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ดังต่อไปนี้ ผลจากการศึกษาพบว่า พระสังฆาธิการไม่มีบทบาทในด้านโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และด้านศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพราะทางคณะสงฆ์อำเภอสังขะไม่มีการดำเนินการในด้านนี้ แต่ยังมีบทบาทในอีก 2 ด้านคือ 1) บทบาทด้านศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พระสงฆ์มีบทบาทในด้านนี้ คือ (1) กำหนดกฎเกณฑ์ในการว่าจ้างครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงตลอดทั้งเจ้าหน้าที่ของศูนย์เป็นลูกจ้างของวัด และกำหนดให้พระภิกษุเข้าสอนด้วย และระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของประธานศูนย์และคณะกรรมการ (2) ครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงตลอดทั้งเจ้าหน้าที่ของศูนย์ เข้าฝึกอบรมให้เข้าใจในหลักการสอนเด็กเพื่อให้เด็กมีการพัฒนาตามวัยของเด็ก 2) บทบาทด้านการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ พระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ทุกอำเภอจึงมีกิจกรรมมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและ นักเรียนนักศึกษาเป็นประจำทุกปีตามโอกาสที่เหมาะสม เพราะนักเรียนนักศึกษามีฐานะยากจนเปนสวนใหญ ผูปกครองนักเรียนสวนมากประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำไร ทำนา นักเรียนจำนวนมากพลาดโอกาสในการศึกษาเลาเรียน และเรียนตอในระดับสูง ขาดอุปกรณในการศึกษาเลาเรียน ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่าเปลี่ยนแปลงไปตามยุคโลกาภิวัฒน์ ซึ่งนโยบายภาครัฐมีส่วนสำคัญต่อการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทวี ขจรกุล** (2547 : ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัด โดยรวมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาบทบาทแต่ละด้านพบว่า บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำปรากฏ ดังนี้ บทบาทด้านการปกครอง บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ บทบาทด้านการ

สาธารณูปโภค บทบาทด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ และบทบาทด้านการศาสนศึกษา

3. ประเด็นแนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสุรินทร์

ผลจากการศึกษาพบว่า 1) แนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด คณะสงฆ์ควรส่งเสริมด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด เช่น คุณสมบัติและหน้าที่ของบุคลากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหัวหน้าศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหารตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์ ควรมีการให้พระภิกษุได้เข้าฝึกอบรมด้วย (2) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด (3) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด (4) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดเช่น การประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงานการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตลอดจนการติดตามและ ประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน 2) แนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ แนวทางส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในการสนับสนุนทุน วัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาแก่นักเรียนตามสถานศึกษาต่าง ๆ ควรดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) ควรจัดสรรรายได้ประจำปีของวัดมาช่วยเหลืองานด้านการศึกษาสงเคราะห์อย่าง ชัดเจน โดยจัดสรรเป็นงบประมาณประจำในแต่ละปี (2) ควรหางบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณ โรงเรียน และ บริเวณรอบนอกโรงเรียน โดยดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่น มีบรรยากาศที่สะอาด สงบ และสว่างเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษา ตลอดจนจัดรักษาความปลอดภัยในแก่นักเรียน (3) ควรจัดหาอุปกรณ์ใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการศึกษาให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพ (4) ควรจัดบริการแนะแนวทางการศึกษาแก่นักเรียน โดยผ่านทางกิจกรรมปฐมนิเทศ นักเรียน กิจกรรมทางวิชาการ กีฬา กิจกรรมทางศาสนา และการพบปะอาจารย์ที่ปรึกษาประจำวัน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งและดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอนุชา สิริวณฺโณ (พละกุล) (2556 : ก) ศึกษาเรื่องการศึกษาพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาวัดเทพปูรณาราม ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมแล้วพระสงฆ์ยังคงมีบทบาท ด้านการพัฒนาในท้องถิ่นเสมอมาด้วยการปรับใช้ภาระหน้าที่ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) การปกครองพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสยังคงทำหน้าที่ดูแลกิจการในวัดเป็นสำคัญ 2) การศาสนศึกษาให้การส่งเสริมการศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด 3) การเผยแผ่ตอบรับนโยบายของมหาเถรสมาคมทั้งของรัฐและของท้องถิ่น 4) การสาธารณูปการดำเนินการก่อสร้างศาสนสถานให้เพียงพอต่อพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั่วไป 5) การศึกษาสงเคราะห์พระสงฆ์ที่มีศักยภาพด้านสอนหลักธรรมมีบทบาทในการสอนจริยธรรมในสถานศึกษาและ 6) การสาธารณสงเคราะห์ มีส่วนในการร่วมก่อสร้างสาธารณประโยชน์ที่สำคัญในชุมชน อย่างไรก็ตาม หากเป็นพระสงฆ์ ที่ไม่ใช่พระนักพัฒนาก็ดำเนินการพัฒนาไปตามบทบาทหน้าที่ที่ตนดำรงอยู่บางรูปอยู่ในฐานะ ผู้ส่งเสริมบทบาทบางรูปอยู่ในฐานะผู้ปฏิบัติการ แต่หากเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาท่านจะดำเนินการเองโดยจัดทำในรูปโครงการส่งเสริมชุมชน มีทั้งมุ่งพัฒนารายได้พัฒนาจริยธรรมและพัฒนาการศึกษา ส่วนบทบาทพระสงฆ์วัดเทพปูรณาราม ยังคงเป็นบทบาทตามลักษณะงานที่คณะสงฆ์กำหนดให้โดยความโดดเด่น คือการส่งเสริมค่านิยมทางจริยธรรมด้วยกลวิธีเผยแผ่ต่าง ๆ แต่ที่น่าสนใจคือการยกระดับคุณธรรม ด้วยวรรณกรรมพื้นบ้านการนี้จึงส่งผลเชิงกระตุ้น เตือนวิธีใหม่ต่อทัศนคติของพุทธศาสนิกชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เมื่อประมวลผลปัญหาและอุปสรรคต่อการอบรมศีลธรรม จริยธรรมด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่าการปฏิบัติตนหรือบุคลากรที่ทำหน้าที่ ควรทำแบบอย่างให้เยาวชนดูเป็นตัวอย่างและอบรมให้เยาวชนมีการพัฒนาคุณภาพ

2. สร้างความมั่นใจในด้านศึกษาสงเคราะห์ให้เป็นพื้นฐานนำไปสู่การอยู่ในสังคมพร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันให้อยู่ร่วมกันและควรจัดตั้งกองทุนและจัดแจกให้แก่ผู้ที่มีปัญหาด้านทุนทรัพย์

3. เพิ่มแรงจูงใจ ในการสร้างบุคลากรที่ดี โดยให้การยกย่องให้สังคมได้เห็นสิ่งที่ได้กระทำความดีต่อสังคม

4. การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนที่สนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาโดยการจัดหาผู้ให้ความสนับสนุนจะควรจัดตั้งกรรมการสถานศึกษามาดูแล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

1. ควรศึกษาเทคนิคและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในยุคโลกาภิวัตน์ และได้นำไปใช้ในด้านศึกษาสงเคราะห์

2. ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการจัดการด้านศึกษาสงเคราะห์ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาจิตใจและเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และเพื่อได้รู้ประสิทธิภาพในการทำงาน

3. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาศึกษาสงเคราะห์ ให้เข้ากับ บ้าน วัด โรงเรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

กองศาสนศึกษา กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

ทวี ขจรกุล. (2547). **บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นณริฏ พิศลยบุตร. (2559). “ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **https://thaipublica.org/2016/05/pier-4/** สืบค้น 29 พฤศจิกายน 2565.

พระครูธรรมศาสน์อุโฆษ (ธงไชยวัฒน์ อิสฺสรธมฺโม). (2556). **บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์. (2556). **บทบาทพระสังฆาธิการต่อการพัฒนา สังคมในจังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสิริธรรมวิสิฐ (พรสวัสดิ์ ฐิตธมฺโม) และคณะ. (2565, ธันวาคม 30). “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์.” **วารสารมหาจุฬาคชสาร**. 13 (2) : 78-92.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2532). **การศึกษาที่สากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระไพศาล สุทฺธจิตฺโต (โนทายะ). (2555). **การบริหารงานโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาบุญมี อธิปุญโญ. (2544). **บทบาทของพระสังฆาธิการพัฒนาสังคม : ศึกษากรณีพระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน).** วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหาพรประสงค์ พุทธจันทร์. (2552). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอนุชา สิริวณฺโณ (พละกุล). (2556). **การศึกษาพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาวัดเทพปูรณาราม ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสน่ห์ แตงทอง. (2542). **ภาพอนาคตทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคลองตัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์ อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

Guidelines for the Development of Temples according to the Principles of Sappaya VII of the Sangha in Bua Chet District,Surin Province

พระอุดมศักดิ์ อธิจิตฺโต[1] พระราชวิมลโมลี[2] และ ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม[3]

Phrapald Udomsak Adhicitto[1] PhraRatchawimonmoli[2] and Thanarat Sa-ard-iam[3]

Received : September 13, 2024; **Revised** : December 19, 2024; **Accepted** : December 24, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักสัปปายะ 7 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาวัดของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 37 รูป/คน จำนว 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 6 รูป 2) กลุ่มนักปกครอง และผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 5 คน 3) กลุ่มราชการ จำนวน 6 คน 4) กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน 5) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน 6) กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน มีวิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วนำเสนอเชิงพรรณาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

---

[1] นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์; Master of Buddhism, Surin Buddhist College; e-mail : saychonakachat@gmail.com

[2,3] วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, มจร. วิทยาเขตสุรินทร์; Surin Buddhist College, MCU Surin Campus e-mail : thanarat,ebook@gmail.com

1. หลักสัปปายะ 7 หมายถึง สบาย สภาพเอื้อ สภาวะที่เกื้อหนุน สิ่ง สถาน หรือบุคคล ซึ่งเป็นที่สบาย เหมาะกัน เกื้อกูล หรือเอื้ออำนวย มี 7 ประการ ได้แก่ 1) อาวาสสัปปายะ 2) โคจรสัปปายะ 3) ภัสสะสัปปายะ 4) ปุคคลสัปปายะ 5) โภชนสัปปายะ 6) อุตุสัปปายะ และ 7) อิริยาบถสัปปายะ โดยหลักสัปปายะ 7 สามารถนำไปใช้กับคณะสงฆ์ในการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่รื่นรมย์ เป็นรัมณียสถาน เหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม

2. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาวัดของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด มีการแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) เขตพุทธาวาส 2) เขตสังฆาวาส 3) เขตธรณีสงฆ์ โดยแบ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เพื่อประโยชน์ต่อการใช้สอยพื้นที่ในบริเวณวัดและเกิดความเป็นสัปปายะ มีลักษณะเด่น คือ คณะสงฆ์อำเภอบัวเชด อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก ทำให้ภูมิอากาศไม่ร้อนเกินไป ไม่หนาวเกินไป คณะสงฆ์มีความสามัคคี

3. แนวทางการพัฒนาวัด คณะสงฆ์อำเภอบัวเชดมีแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่เหมาะสมตามหลักสัปปายะทั้ง 7 ประการ คือ 1) อาวาสสัปปายะ การพัฒนาวัดหรือปรับปรุงวัดให้มีความสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย 2) โคจรสัปปายะ มีสภาพแวดล้อมที่ดี ถูกสุขลักษณะ 3) ภัสสสัปปายะ สนทนาและการสื่อสารที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส 4) ปุคคลสัปปายะ ส่งเสริมให้มีกัลยาณมิตร 5) โภชนสัปปายะ จัดการด้านโภชนาการ ที่จะเป็นโยชน์ต่อสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ 6) อุตุสัปปายะ จัดระบบสภาพแวดล้อมภายในวัดและชุมชนให้มีสภาพที่เอื้อต่อธรรมชาติและการเรียนรู้ ให้มีส่วนพุทธธรรมเพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติภาวนา 7) อิริยาปถสัปปายะ ส่งเสริมการออกกำลังกาย การจัดพื้นที่ภายในวัดและชุมชนเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางสังคม

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทาง, การพัฒนาวัด, หลักสัปปายะ 7

Abstract

This thesis entitled ‘Guidelines for the Development of Temple according to the Principle of Sappaya VII of the Sangha in Bua Chet District, Surin Province’ has three objectives : 1) to study the Principle of Sappaya VII in Buddhism, 2) to study the current conditions of temple development of the Sangha in Bua Chet District, Surin Province, and 3) to present the guidelines for the Development of temple according to the Principle of Sappaya VII of the Sangha in Bua Chet District, Surin Province. This thesis deployed the qualitative research methodology by studying

documents from the Tripitaka and the Buddhist academic works as well as field studies where the data were collected from in-depth interviews. Finally, to present the analytic descriptive.

The results of this research were found :

The Principle of Sappaya VII in Buddhism found that the Principle of Sappaya is a comfortable condition, a favorable condition. These conditions are supported by a place or person that is beneficial or advantageous conditions, comfortable, suitable, supportive, or favorable. It divided into seven factors, namely; 1) Avasa-sappaya (suitable abode), 2) Gocara-sappaya (suitable resort), 3) Bhassa-sappaya (suitable speech), 4) Pugggala-sappaya (suitable person), 5) Bhojana-sappaya (suitable food), 6) Utu-sappaya (suitable climate) and 7) Iriyapatha-sappaya (suitable poster). The principles of Sappaya 7 can be applied to the Sangha in developing the temple into a pleasant place. It's a place of worship. Suitable for Dhamma practice.

The current conditions of temple development of the Sangha in Bua Chet District, Surin Province found that the temple is divided into three sections, namely: 1) the section containing the chapel the sanctuary of public precincts of a monastery, 2) the section containing the monks' living quarters,3) the section of monastics property. Divided according to the Sangha Act. For the benefit of using the space in the temple area and creating a sense of community. The highlight is the Sangha in Bua Chet district located in an area with great natural richness.

The guidelines for the development of the temple, Surin Province found that the guidelines for the development of the temple according to the principle of Sapppa VII. The details are as follows: 1) Avasa-sappaya (suitable abode), such as the development or improvement of temples to be clean, 2) Gocara-sappaya (suitable resort), such as the promoting the traffic discipline and being a learning pathway, 3) Bhassa-sappaya (suitable speech), such as promote the constructive dialogue and communication that contributes to learning between monks and layman, 4) Pugggala-sappaya (suitable person), such as the encouraging the good friends or the person who help and take care of each other within the temple and public communities,

and promoting the morality to guide monks, 5) Bhojana-sappaya (suitable food), such as the nutrition management is to promote the offering of restaurants that will be a good source for the health of monks, 6) Utu-sappaya (suitable climate), such as the organizing the environment withing the temples and public communities to have a suitable condition conductive to nature and learning, and 7) Iriyapatha-sappaya (suitable poster), such as promoting the monastic exercise for monks by deed a various religious routine.

Keywords : Guidelines, Development of Temples, Sappaya VII

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันนี้มักจะได้ยินคำพูดว่าคนสมัยนี้ไม่ค่อยเข้าวัด ห่างเหินจากวัด ถ้ามาพิจารณาดูดีๆ แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นเพราะวัดเองที่ทำให้คนไม่อยากเข้า วัดบางวัดมีหลวงตาแก่ ๆ อยู่รูปเดียว บางวัดก็มีสองสามรูปพระเองก็ไม่มีคุณภาพ พระที่มีคุณภาพท่านก็ไม่อยู่เพราะอยู่แล้วไม่มีความก้าวหน้า พระที่อยู่ก็ไม่สามารถที่จะอบรมสั่งสอนชาวบ้านได้ วัดเองก็ไม่มีสิ่งดึงดูดให้คนเข้าวัด บางวัดเกิดความสกปรกจากหมาแมวที่ถูกนำมาปล่อยไว้ที่วัด พุทธศาสนิกชนเองเข้าวัดมาก็ไม่รู้จะทำอะไร เพราะไม่มีพระผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำพาปฏิบัติ บางวัดที่มีทิวทัศน์ร่มรื่นหน่อยก็กลายเป็นที่มั่วสุมของวัยรุ่น ในทางกลับถ้าวัดไหนที่มีการจัดระเบียบที่ดี พระปฏิบัติดี มีพระเป็นผู้นำปฏิบัติ วัดนั้นก็จะมีพุทธศาสนิกชนเข้าเยอะ สมัยก่อนที่ยังไม่มีความเจริญผู้คนมักจะเข้าวัดเพื่อทำบุญและฟังเทศน์ หรือไม่ก็ไปร่วมงานต่างๆที่ทางวัดจัดขึ้น ซึ่งการเข้าวัดของคนสมัยก่อนนั้นทำเพื่อความสุขทางจิตใจ คือทำบุญหรือฟังเทศน์แล้วสบายใจ หรือได้ช่วยงานวัดแล้วสุขใจ ใครได้เสียสละให้วัดแล้วจะมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก ที่เรียกว่า “อิ่มบุญ”

วัด คือสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ ผู้ประพฤติพรหมจรรย์เป็นสถานที่สงบร่มรื่น ร่มเย็นทั้งกายและใจเหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรม ตรงกับคำว่า “อาราม” คนไทยเรียกสถานที่ของผู้บำเพ็ญพรหมจรรย์ว่า “วัด” เพราะสถานที่ดังกล่าวเป็นเครื่องวัดภูมิธรรมและภูมิรู้ของศาสนิกผู้ประพฤติตามพระธรรมวินัยของพระศาสดา วัดจึงเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นแหล่งการศึกษาของประชาชนและทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักในการฝึกอบรมพระสงฆ์ ที่จะสืบต่อพระศาสนาและพลเมืองที่จะรับผิดชอบสังคมที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 7)

ปัจจุบัน วัดไทยในชนบทยังคงเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ซึ่งวัดในอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ โดยมากยังขาดการพัฒนาวัดให้มีความสัปปายะไปในทิศทางเดียวกันคือต่างวัดต่างทำ จึงทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการบริหารการจัดการ อำเภอบัวเชดมีเนื้อที่ประมาณ 479 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ประมาณ 70 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับกับภูเขาด้านทิศใต้ไปทิศเหนือ เป็นแหล่งต้นน้ำไหลผ่านเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่มีป่าไม้และภูเขาบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา มักมีฝนตกชุกระหว่างเดือนสิงหาคม – กันยายน ฤดูหนาวค่อนข้างหนาวและระหว่างเดือนมีนาคม - พฤษภาคม จะร้อนจัด จะเห็นได้ว่าพื้นที่อำเภอบัวเชดเป็นแหล่งธรรมชาติเหมาะสำหรับพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในปัจจุบันวัด นอกจากเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแล้วยังถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย ฉะนั้นเราควรพัฒนาวัดให้มีความสัปปายะ เหมาะสม

สัปปายะ หมายถึง สิ่งที่เหมาะกัน สิ่งที่เกื้อกูล ช่วยสนับสนุนในการเรียนรู้ การบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย สัปปายะมี 7 อย่างได้แก 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่ซึ่งเหมาะกัน เชน สงบไม่แออัด 2) โคจรสัปปายะ ที่บิณฑบาตที่เหมาะดี คือมีอาหารสมบูรณ์พร้อม เชน มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอาหารบริบูรณอยู่ไม่ใกลไม่ไกลเกินไป 3) ภัสสสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะกัน เชน สนทนาพูดคุยแต่เรื่องที่เป็นกุศลเป็นมงคล 4) ปุคคลสัปปายะ บุคคลที่มีความเหมาะสมกัน เชน มีสมิตรสหายที่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นที่ปรึกษา 5) โภชนสัปปายะ มีอาหารที่เหมาะสมถูกต้องตามสุขลักษณะ เชน ถูกกับร่างกาย เกื้อกูลตอสุขภาพ ฉันไม่ยาก 6) อุตุสัปปายะ ดินฟาอากาศธรรมชาติแวดลอมที่เหมาะกัน เชน ไม่หนาวเกินไป ไม่รอนเกินไป เป็นตน 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบถที่เหมาะกัน เชน บางคนเหมาะแก่การยืน บางคนเหมาะแก่การเดิน บางคนเหมาะแก่การนั่ง ตามอิริยาบถที่พอดีแก่ตน

วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้วัดยังเป็นทรัพยากรการทองเที่ยวที่สวยงาม สงบ ร่มเย็น วัดยังมีบทบาทที่สำคัญ คือเรื่องของความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาความมั่นคงทางอาชีพ หรือการสังคมสงเคราะห์ ซึ่งยังคงอยู่คู่กับสังคมไทยมาจนถึงทุกวันนี้ (พระมหาธัชธร สิริมงฺคโล (มาตรา), 2556 : 1-2)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ เพื่อจะได้ทราบถึงหลักสัปปายะ 7 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท สภาพปัจจุบันในการพัฒนาวัดของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด และการพัฒนาวัดตามหลัก

สัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ มีแนวทางอย่างไร ซึ่งเป็นองคกรในพระพุทธศาสนา และวัดยังเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของคนในชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน และเป็นทรัพยากรการทองเที่ยวที่ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม สงบ สันโดษตามหลักพระพุทธศาสนา หากสามารถพัฒนาบริหารจัดการวัดให้มีความสัปปายะ มีความพร้อมทั้งด้านสถานที่บุคคลเพื่อเป็นศูนย์กลางชุมชนทั้งด้านจิตใจและการพัฒนา อนึ่งการศึกษานี้เป็นไปเพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาวัดของคณะสงฆ์ อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ ใหมีประสิทธิภาพดียิ่ง ๆ ขึ้นไป และเพื่อเสนอเป็นแนวทางในการบริหารจัดการองคกรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการวัดที่ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน ได้นำเอาไปประยุกตใช้ให้เกิดประโยชนตามความเหมาะสมตอไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อเพื่อศึกษาหลักสัปปายะ 7 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาวัดของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยวิธีพรรณนาตามลำดับขั้นตอน

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีอยู่ 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 6 รูป 2) กลุ่มนักปกครอง และผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 5 คน 3) กลุ่มราชการ จำนวน 6 คน 4) กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน 5) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน 6) กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 37 รูป/คน มีวิธีการคัดเลือกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง

2. ขอบเขตการศึกษา การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาเอาไว้ 3 ประเด็น คือ 1) หลักสัปปายะ 7 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 2) สภาพปัจจุบันในการพัฒนาวัดของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ และ 3) แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

3. เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย 1) ศึกษาเอกสารและเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างเครื่องมือการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน 3) นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบ 4) แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 5) ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเกี่ยวกับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ได้ค่า 0.50 แล้วนำไปเก็บข้อมูลการวิจัย

4.การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร ชุดความรู้ และความเป็นมาเกี่ยวกับงานวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามกรอบวันและเวลาที่กำหนดไว้

5.การวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นกระบวนศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Field Study) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาหลักสัปปายะ 7 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า สัปปายะ หมายถึง “สัปปายะ” หมายถึง มีประโยชน์ก่อให้เกิดความเจริญ เป็นธรรมที่มีอุปการะต่อการศึกษาและปฏิบัติ(พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2539 : 179) มี 7 ประการ ได้แก 1) อาวาสสัปปายะ หมายถึง ที่อยู่ซึ่งเหมาะกัน เช่น ไม่พลุกพล่านจอแจ เช่น กุฏิ วิหาร ศาลา เป็นต้น เหมาะสมแก่การปฏิบัติ 2) โคจรสัปปายะ หมายถึง ที่หาอาหาร ที่เที่ยวบิณฑบาตที่เหมาะดี เช่น มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอาหารบริบูรณ์อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลเกินไป 3) ภัสสะสัปปายะ หมายถึง การพูดคุยที่เหมาะกัน เช่น พูดคุยเล่าขานกันแต่พอประมาณ การพูดคุย หรือถ้อยคำที่เหมาะสมในระหว่างการปฏิบัติ 4) ปุคคลสัปปายะ หมายถึง บุคคลที่ถูกกันเหมาะกัน เช่น มีท่านผู้ทรงคุณธรรม ทรงภูมิปัญญาเป็นที่ปรึกษาเหมาะใจบุคคลที่สมควรเข่าไปพูดคุยปรึกษาหารือ และเป็นผู้มีความรูความสามารถตั้งอยู่ในศีลธรรม มีความประพฤติปฏิบัติงดงามตามหลักพระธรรมวินัย 5) โภชนสัปปายะ หมายถึง อาหารที่เหมาะกัน เช่น ถูกกับร่างกาย เกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉันไม่ยาก 6) อุตุสัปปายะ หมายถึง ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะกัน เช่น ไม่หนาวเกินไป ไม่ร้อนเกินไป เป็นต้น 7) อิริยาบถ หมายถึง

อิริยาบถที่เหมาะกัน เช่น บางคนถูกกับจงกรม บางคนถูกกับนั่ง ตลอดจนมีการเคลื่อนไหวที่พอดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553 : 243-244)

2. สภาพปัญหาในการพัฒนาวัดของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาวัดของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ โดยทั่วไปวัดในอำเภอบัวเชด เจ้าอาวาสจะแบ่งเขตพื้นที่ภายในวัดออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) เขตพุทธาวาส 2) เขตสังฆาวาส 3) เขตธรณีสงฆ์ แบ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เพื่อประโยชน์ต่อการใช้สอยพื้นที่ในบริเวณวัด และเกิดความเป็นสัปปายะ มีความสงบ ร่มรื่น ร่มเย็น สบาย และเหมาะสมกับการประพฤติปฏิบัติธรรม วัดหลายแห่งในเขตปกครองของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชดมีความเป็นสัปปายะตามหลักพุทธธรรมหลายวัด เช่น วัดศิลาอาสนาราม วัดแสงสว่างราษฎร์บำรุง วัดสำเภาลูน และวัดกลางบัวเชด เป็นต้น จุดเด่น คือ คณะสงฆ์อำเภอบัวเชด อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก ทำให้ภูมิอากาศไม่ร้อนเกินไป ไม่หนาวเกินไป คณะสงฆ์มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จุดที่ต้องพัฒนาของวัดในเขตอำเภอบัวเชดบางแห่ง ประกอบด้วย 1) ป้ายหน้าวัดชำรุดทรุดโทรม 2) โรงครัวเก่าชำรุดผุผัง 3) โรงเก็บของเก่าชำรุดผุพัง 4) ขาดเส้นจราจร และ 5) ชั้นวางของไม่เพียงพอ ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“...เขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก ทำให้อากาศไม่ร้อนไม่หนาวจนเกินไป...” (คนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2567)

“...คณะสงฆ์ประพฤติปฏิบัติธรรมอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย และมีคณะศรัทธาญาติโยมที่เลื่อมใสในบวรพระพุทธศาสนาอาศัยอยู่จำนวนมาก และคณะสงฆ์มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน...” (คนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2567)

“...วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบัวเชดมีการเข้าร่วมโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข (สร้างสัปปายะสู่วัดด้วยวิถี 5 ส) อย่างต่อเนื่องมาหลายปี เช่น วัดกลางบัวเชด เป็นต้น...” (คนที่ 3, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2567)

3. แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ พบว่า แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ ทางคณะสงฆ์อำเภอบัวเชดมีแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่เหมาะสมตามหลักสัปปายะทั้ง 7 ประการ คือ 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อันเหมาะสมปลอดภัย เช่นการพัฒนาวัดหรือปรับปรุงวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมแก่การประพฤติปฏิบัติธรรม 2) โคจรสัปปายะมีที่เดินบิณฑบาตที่เหมาะดี เช่น มีแหล่งที่อำนวยความสะดวกต่อการบริโภค

การเดินทางสัญจรไปมาได้อย่างสะดวกสบาย 3) ภัสสสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะกัน เช่น การพูดคุยกับผู้ที่มีความรู้ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 4) ปุคลสัปปายะ บุคคลที่ถูกกัน เหมาะกัน การส่งเสริมให้มีกัลยาณมิตรหรือบุคคล 5) โภชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะกันเกื้อกูลต่อสุขภาพ 6) อุตุสัปปายะ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เหมาะกัน เช่น มีสภาพอากาศเหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติธรรม 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบถที่เหมาะกัน เช่น ส่งเสริมให้บริหารร่างกายด้วยการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับอิริยาบถ ตามนโยบายและข้อสังการของคณะสงฆ์อำเภอในการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 กล่าวคือ วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบัวเชดต้องมีการเข้าร่วมโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข (สร้างสัปปายะสู่วัดด้วยวิถี 5ส) อย่างต่อเนื่องมาหลายปี โดยมีวัดกลางบัวเชดนำร่องเป็นวัดที่เข้าร่วมโครงการนี้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ ๗ ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์” มีข้อค้นพบจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. **หลักสัปปายะ 7 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท** พบว่า สัปปายะ มี 7 อย่าง ได้แก 1) อาวาสสัปปายะ คือ สถานที่ ที่อยู่อาศัย เช่น กุฏิ วิหาร ศาลา เป็นต้น เหมาะสมแกการปฏิบัติ 2) โคจรสัปปายะ คือ หมูบ้านหรือท่องถิ่นเหมาะสมเพื่อเข้าไปบิณฑบาต สัญจรได้สะดวกสบาย 3) ภัสสะสัปปายะ คือ การสนทนาพูดคุยที่เหมาะสม ไม่กลาววาจาไม่เป็นประโยชนกล่าวแต่วาจาที่เป็นประโยชน 4) ปุคคลสัปปายะ คือ บุคคลที่สมควรเข่าไปพูดคุยปรึกษาหารือ และเป็นผู้มีความรู่ความสามารถตั้งอยู่ในศีลธรรม มีความประพฤติปฏิบัติงดงามตามหลักพระธรรมวินัย 5) โภชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะกันเกื้อกูลต่อสุขภาพ 6) อุตุสัปปายะ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เหมาะกัน เช่น มีสภาพอากาศเหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติธรรม 7) อิริยาบถ หมายถึง อาการหรือการเคลื่อนไหวอยู่ในกิริยาทาทางอย่างใดอย่างหนึ่งมี 2 อย่าง ได้แก อิริยาปถอสัปปายะ คือ อาการหรือการเคลื่อนไหวในกิริยาทาทางที่ปฏิบัติแล่วไม่ถูกใจมีการเคลื่อนไหวที่ไม่พอดี และอิริยาปถสัปปายะ คือ อาการหรือการเคลื่อนไหวในกิริยาทาทางที่ปฏิบัติแล่วถูกใจจนมีการเคลื่อนไหวที่พอดี โยคาวจรพึงเลือกอยู่ในอิริยาบถที่เกิดความสบายกายสบายใจ นิวรณจะได้ไม่เกิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโสภณพุทธารักษ (ธมฺมรโส) และคณะ (2560 : ก) ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกตหลักสัปปายะเพื่อพัฒนาครูสมาธิรุน 7 สถาบันพลังจิตตานุภาพ สาขา 73 วัดพระงาม จังหวัดตรัง” ผลการวิจัยพบวา 1) หลักสัปปายะ 7 หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อตอการศึกษาปฏิบัติ เอื้อตอการเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาครูสมาธิให้ได้ผลดี

มี 7 อย่าง คือ อารามหรืออาวาส สถานที่อยู่ ที่เที่ยวบิณฑบาตหรือแหล่งอาหาร ภัสสะเรื่องพูดคุย ที่สงเสริมการปฏิบัติ บุคคลผู้ที่อยู่ใกล้แล้วจิตผองใสสงบมั่นคง โภชนะอาหาร อุตุอุณหภูมิ สภาพแวดล้อม และอิริยาบถ เพื่อให้สะดวกและเหมาะสมแกการปฏิบัติการเรียนครูสมาธิให้ได้ผล 2) สภาพแวดล้อมที่สงผลตอการปฏิบัติสมาธิของครูสมาธิ ในอดีตสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ อาคาร สถานที่ ไม่เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม มีสัตวเลี้ยงภายในวัดรบกวนทำให้การศึกษาปฏิบัติของผู้เข้าเรียนไม่สงผลให้เกิดสัปปายะแกผู้เรียน 3) การประยุกตหลักสัปปายะ 7 มาใช้ในหลักสูตรครูสมาธิ สงผลตอการพัฒนาผู้เรียนได้ดีขึ้นเจริญก้าวหน้าต่อการเรียนหลักสูตรครูสมาธิ สามารถสร้างเป็นโมเดลเพื่อพัฒนาตามหลักสัปปายะ 7 โดยใช้ชื่อวา Model’s 3 P ประกอบด้วย 1) Place for Peace คือ สันติสถานที่เอื้อทั้งในแงของอาคาร อากาศ การเดินทาง 2) Person for Peace คือ บุคคลแวดลอม การสนทนาที่ทำให้จิตใจสบาย 3) Power for Peace

2. **สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาวัดของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์** พบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาวัดของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ โดยทั่วไปวัดในอำเภอบัวเชด เจ้าอาวาสจะแบ่งเขตพื้นที่ภายในวัดออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) เขตพุทธาวาส 2) เขตสังฆาวาส 3) เขตธรณีสงฆ์ วัดหลายแห่งในเขตปกครองของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชดมีความเป็นสัปปายะตามหลักพุทธธรรมหลายวัด เช่น วัดศิลาอาสนาราม วัดแสงสว่างราษฎร์บำรุง วัดสำเภารูน และวัดกลางบัวเชด เป็นต้น จุดเด่น คือ เขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก ทำให้ภูมิอากาศไม่ร้อนเกินไป ไม่หนาวเกินไป คณะสงฆ์ประพฤติปฏิบัติธรรมอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย และมีคณะศรัทธาญาติโยมที่เลื่อมใสในบวรพระพุทธศาสนาอาศัยอยู่จำนวนมาก และคณะสงฆ์มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จุดที่ต้องพัฒนาของวัดในเขตอำเภอบัวเชดบางแห่ง ประกอบด้วย 1) ป้ายหน้าวัดชำรุดทรุดโทรม 2) โรงครัวเก่าชำรุดผุพัง 3) โรงเก็บของเก่าชำรุดผุพัง 4) ขาดเส้นจราจร 5) ชั้นวางของไม่เพียงพอ หากแก้ไขตามจุดที่ควรพัฒนาดังกล่าวแล้ววัดจะกลายเป็นแหล่งสัปปายะเป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรีวัลคุ ธรรมนิมิตโชค (2550 : ก) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษารูปแบบของวัดที่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” พบวา แนวคิดทฤษฎีในการจัดวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรูสมัยพุทธกาล และวัดดีเดนในปัจจุบัน คือ การสร้างบุคคลที่มีความพร้อมสามารถเป็นกัลยาณมิตรเป็นปัจจัยแรกที่มีความสำคัญอันจะนำไปสู่การจัดเตรียมปรโตโฆสะ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดโยนิโสมนสิการ จนเขาสู่กระบวนการเรียนรูตลอดชีวิตที่สามารถพัฒนาตนไปสู่การเป็นกัลยาณมิตรตอตนเองและผู้อื่นได้ในที่สุด โดยในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงใช้หลักธรรมวินัยและพุทธวิธีการบริหารดูแลสังคมสงฆในอารามให้มีความสัปปายะทั้ง 4 ด้าน

คือ เสนาสนสัปปายะ บุคคลสัปปายะ อาหารสัปปายะ และธัมมสัปปายะ สวนวัดดีเดนในปจจุบันยังคงใช่หลักธรรมวินัยเป็นเครื่องกำกับดูแลการพัฒนาตนของพระภิกษุสามเณรร่วมกับพระราชบัญญัติคณะสงฆและกฎมหาเถรสมาคม โดยมีเจ่าอาวาสวัดเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายสร้างจิตสำนึกใหเกิดความร่วมมือในการจัดสถานที่และกิจกรรม

3. **แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์** พบว่า ทางคณะสงฆ์อำเภอบัวเชดมีแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่เหมาะสมตามหลักสัปปายะทั้ง 7 ประการ คือ 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อันเหมาะสมปลอดภัย เช่น การพัฒนาวัดหรือปรับปรุงวัดให้มีความสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่ดี ถูกสุขลักษณะ มีระเบียบการปฏิบัติที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) โคจรสัปปายะ สถานที่เดินทางสะดวกมีที่เดินบิณฑบาตที่เหมาะดี เช่น การจัดการเพื่อให้เกิดการเดินทางที่ปลอดภัย สะดวก เป็นเส้นทางแห่งการเรียนรู้ มีแหล่งที่อำนวยความสะดวกต่อการบริโภค รวมถึงการจัดสถานที่ภายในวัดให้มีความสะดวกต่อการเดินทางและการเรียนรู้ 3) ภัสสสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะกัน เช่น การสนทนาและการสื่อสารที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส การให้ธรรมะเป็นธรรมทาน การส่งเสริมการสนทนาธรรมตามกาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม 4) ปุคลสัปปายะ บุคคลที่ถูกกันเหมาะกัน การส่งเสริมให้มีกัลยาณมิตรหรือบุคคล คอยช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและภายในวัดและชุมชน มีการส่งเสริมคุณธรรม แนะนำพระภิกษุสงฆ์ สามเณร รวมทั้งฆราวาสให้มีศีลธรรมอันดีงาม 5) โภชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะกันเกื้อกูลต่อสุขภาพ การจัดการด้านโภชนาการ ภัตตาหารที่จะเป็นโยชน์ต่อสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ สามเณรและประชาชน รวมทั้งให้มีการแบ่งปันแก่ผู้ที่ลำบากยากจนให้ได้รับประโยชน์จากอาหารที่ได้รับมา เป็นต้น 6) อุตุสัปปายะ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เหมาะกัน เช่น การจัดระบบสภาพแวดล้อมภายในวัดและชุมชนให้มีสภาพที่เอื้อต่อธรรมชาติและการเรียนรู้ ให้มีสวนพุทธธรรมเพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติภาวนา เป็นต้น 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบถที่เหมาะกัน เช่น การส่งเสริมการออกกำลังกาย การจัดพื้นที่ภายในวัดและชุมชนเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางสังคม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านอิริยาบถที่สมดุลของพระภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวีระศักดิ์ ชยธมฺโม (สุวรรณวงศ) (2558 : 98-114) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ : กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหลจังหวัดสุราษฎรธานี ผลการศึกษาพบวา แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการวัดด้วยหลักสัปปายะ 7 หมายถึงการสร้างสภาพแวดล้อมบริบทวัดให้เอื้ออำนวยตอการศึกษาปฏิบัติ ปัจจัยที่เอื้อตอการเป็นอยู่ดีและการที่จะพัฒนาตน ช่วยให้เกิดการพัฒนาเจริญงอกงามอย่างมั่นคง มีประโยชน์แก่สิ่งต่าง ๆ สถานที่ หรือบุคคล ที่มีความเหมาะสมแก่

กันและกัน เกื้อกูลกันโดยเฉพาะที่ช่วยในการประพฤติปฏิบัติธรรม และประคับประคองรักษาสติปัญญามี 7 อย่าง คือ ที่อยู่อาศัย ที่เที่ยวบิณฑบาตหรือแหล่งอาหาร การสนทนาพูดคุยที่สงเสริมการปฏิบัติบุคคลผู้ที่อยู่ใกล้แล้วจิตผองใสสงบมั่นคง โภชนะอาหาร อุตุอุณหภูมิและสภาพแวดล้อม อิริยาบถเพื่อให้องคกรเกิดความสงบและสันติสุข วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) ได้มีแนวทางการการวัดตามหลักสัปปายะ 7 ทั้งนี้ทางวัดได้ดำเนินการทั้ง 7 แนวทาง กลาวคือ

ด้านอาวาส วัดได้เน้นสร้างเสนาสนะที่แฝงไปด้วยปริศนาธรรม มีรูปภาพ เป็นตน

ด้านโคจร วัดอยู่ติดกับถนนสายหลักของภาคใต้คือถนนสายเอเชีย การสัญจรไปมาจึงสะดวกสบาย มีหลายชองทางในการเดินทางมาถึงวัด

ด้านบุคคล วัดมีต้นแบบได้แกมีหลวงพอพุทธทาสเป็นผู้นำในการพัฒนาตนเองให้เข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ด้านการพูดคุย วัดยึดหลักการพูดน้อย ๆ ปฏิบัติเยอะ ๆ และมีการเผยแผ่ธรรมะอย่างกว้างขวางหลายรูปแบบ มีเสียงและหนังสือ เป็นตน

ด้านอาหาร วัดมีโรงครัวที่จัดการเรื่องอาหารไม่มีการจัดทำอาหารพิเศษเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อเป็นการไม่ยึดติดในอาหาร

ด้านสภาพอากาศ วัดมีลักษณะอากาศที่เหมาะสมไม่ร้อนเกินไป ไม่หนาวเกินไป สมควรแก่การปฏิบัติธรรม

ด้านอิริยาบถ วัดมีที่สำหรับปฏิบัติธรรมเฉพาะและยึดผู้ปฏิบัติเป็นสำคัญเน้นเรื่องการเป็นอยูแบบธรรมชาติ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

ดังนั้นจึงยืนยันได้วา วัดที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ศรัทธาของญาติโยม จะตองดำเนินการบริหารจัดการใหครบ ทั้ง 7 แนวทาง แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ 7 สำหรับวัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) และวัดหรือองคกรอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างการจัดการวัดให้เกิดสันติสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

วัดต้องสำรวจวิเคราะห์บริบทขององค์กรให้ รอบด้านในเรื่องของสัปปายะทั้ง 7 นำมาแยกกลุ่มของบริบทที่ได้ เช่น จุดแข็งของวัดคืออะไร จุดอ่อนของวัดคืออะไร อะไรคือโอกาสของวัด อะไรคือปัญหาและอุปสรรคของวัด เพื่อจะได้รู้แนวทางในการแก้ไขและการพัฒนาวัดของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

1. ควรศึกษาวิจัยถึงภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสัปปายะ 4 เพื่อจะได้ทราบถึงรูปแบบพฤติกรรมของผู้นำแบบใดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ประสบผลสำเร็จ

2. ควรศึกษาโดยการนำหลักธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานมาทำการศึกษาเพิ่มเติม เช่น ฆราวาส 4 สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยครั้งนี้

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ผลการศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์” เป็นแนวทางหนึ่งในพัฒนาและสร้างวัด ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับนโยบายคณะสงฆ์แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในความร่วมมือของทุกภาคส่วน มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่ซึ่งเหมาะกัน 2) โคจรสัปปายะ ที่เที่ยวบิณฑบาตที่เหมาะดี 3) ภัสสสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะกัน 4) ปุคคลสัปปายะ บุคคลที่ถูกกันเหมาะกัน 5) โภชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะกัน 6) อุตุสัปปายะ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะกัน 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบถที่เหมาะกัน ดังภาพ

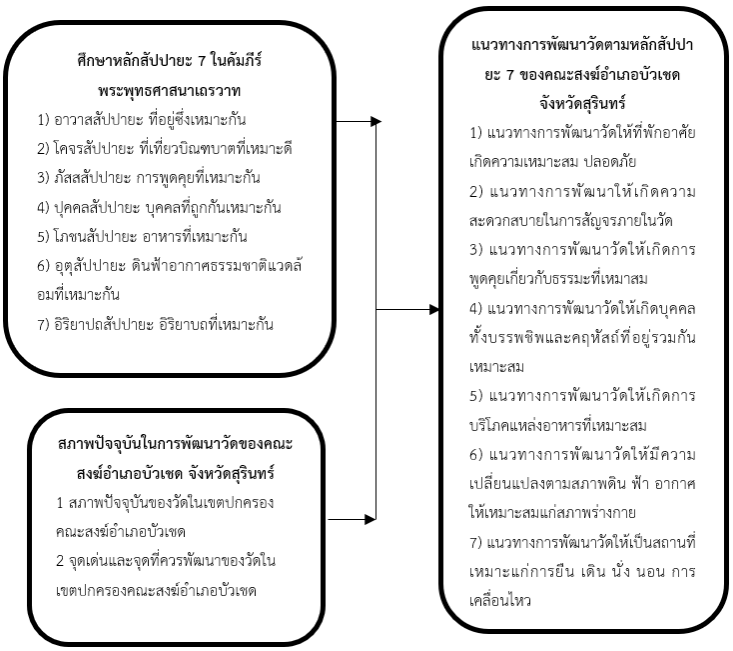

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของคณะสงฆ์

เอกสารอ้างอิง (References)

นรีวัลคุ์ ธรรมนิมิตโชค. (2550). **“การศึกษารูปแบบของวัดที่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต.”** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูโสภณพุทธารักษ์ (ธมฺมรโส) และคณะ. (2560). **“การประยุกต์หลักสัปปายะ 7 เพื่อพัฒนาครูสมาธิ รุ่น 39 สถาบันพลังจิตตานุภาพ สาขา 73 วัดพระงาม จังหวัดตรัง.”** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย. (2539). กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (Dictionary of Buddhism).** กรุงเทพฯ **:** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาธัชธร สิริมงฺคโล (มาตรา). (2556). **“การจัดการการทองเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแวง (พระอาราม หลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแกน.”** วิทยานิพนธพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวีระศักดิ์ ชยธมฺโม (สุวรรณวงศ์). (2558, ธันวาคม 30). “แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ 7: กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหล จังหวัดสุราษฎร์ธานี.” **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 3(2) : 98-114.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

Local Curriculum Management for Mango Cultivation for the Public, Pak Chong District Learning Encouragement Center, Nakhon Ratchasima Province

มาโนชญ์ ลาภจิตร[1] ชณัฐตา แซ่เลี้ยง[2] รุ่งเรือง แซ่เลี้ยง[3] และ สิริพัฒถ์ ลาภจิตร[4]

Manod Lapjit[1] Chanatta Saeliaeng[2] Rungrang Saeliaeng[3] and Siriphat Lapjit[4]

Received : October 5, 2024; **Revised** : December 24, 2024; **Accepted** : December 26, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงสำหรับผู้เรียนศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง (ศสกร.) จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง สำหรับประชาชนผู้เรียน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เรียนหรือประชาชน ศสกร.ระดับอำเภอปากช่องที่ลงทะเบียนเรียนหลักสูตรท้องถิ่นจำนวน 18 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบสังเกต แบบประเมินชิ้นงาน ใบวัดความรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถาม ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า

1. การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นร่วมกันระหว่างผู้เรียน ชุมชน ภูมิปัญญา ครูและผู้สอน เป็นหลักสูตรบูรณาการที่จัดการเรียนรู้

[1,2,3] ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ (ศสกร.ระดับอำเภอปากช่อง) จังหวัดนครราชสีมา; Pak Chong District Learning Encouragement Center; e-mail : macoh@hotmail.com

[4] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University; e-mail : siriphat.lapjit@gmail.com

ด้วยการศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน แล้วนำวิเคราะห์จัดทำหลักสูตรและเนื้อหา วิธีการสอนแบบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จำนวน 40 ชั่วโมง โดยเนื้อหาของหลักสูตร มีดังนี้ 1) ช่องทางการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 2) ทักษะการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 3) การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ 2) ขั้นวิธีการสอน 3) ขั้นประเมินผล และ 4) ขั้นสรุปผล

2. ผลจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติลงมือทำในแปลงมะม่วง เกิดทักษะในการปลูก การทาบและตอนกิ่งมะม่วงการบำรุงดูแลรักษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอถ่ายทอดเทคนิควิธีการปลูกมะม่วงการจำหน่ายมะม่วงโดยผ่านช่องทางออนไลน์ การทำบัญชีรายรับรายจ่าย ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เรียนที่มีความพึงพอใจมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านครูและผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการเรียนรู้, หลักสูตรท้องถิ่น, การปลูกมะม่วง, ศสกร.ระดับอำเภอปากช่อง

Abstract

The objectives of this research are 1) to study local curriculum management for mango cultivation for the public, Pak Chong District Learning Encouragement Center, Nakhon Ratchasima Province 2) To study the results of local curriculum management for mango cultivation for the public. 3) To study satisfaction with the local learning curriculum on mango cultivation for the learning public. This research is mixed methods research by use qualitative and quantitative research methods. The sample group consisted of 18 students in the first semester by purposively selected from classroom in the academic year 2023 at NFE Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province. The research tools used were document analysis forms, learning management plan, learning activities, observational form, work piece evaluation form, measurement sheet, academic achievement test (Pretest- Posttest) , satisfaction questionnaire. Data from qualitative research were analyzed for content. Quantitative research

analyzes data using computer programs, statistics used in the research include percentages, mean, standard deviations. The results of the research found that :

1. Local curriculum management for mango cultivation for the public, the curriculum has been developed jointly between learners, communities, wisdom, teachers and instructors. It is an integrated curriculum that organizes learning through education. Problems and needs of the community, then analyze and prepare the curriculum and content. teaching methods: theoretical and practical, totaling 40 hours. The content of the course is as follows; 1) Channels for making a career in mango growing 2) Skills for making a career in mango growing and 3) Management in making a career in mango growing. There are 4 learning management steps : 1) setting specific objectives, 2) teaching methods, 3) evaluation and 4) summarizing results.

2. The pre- tests and post- tests was found that students had higher learning achievement after studying. The study was statistically significant at the .05 level. Students have practiced Hands-on in the mango field Gain skills in planting grafting and grafting mango branches maintenance There is an exchange of knowledge. Presentation of techniques on how to grow mangoes Selling mangoes through online channels Accounting for income and expenses. As a result, students are more interested in learning.

3. The satisfaction assessment results was found that the highest level of satisfaction was with learning management. The students were most satisfied with the learning process, followed by the content, teachers and instructors, media and learning equipment, measurement and evaluation aspect, respectively.

Keywords : Learning management, Local curriculum courses, Mango cultivation, Pak Chong District Learning Encouragement Center

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด จากที่รัฐบาลได้กำหนดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ที่มุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณภาพ มีความสามารถตามศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม ตามที่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไข พ.ศ.2545 ได้กำหนดการจัดการศึกษาโดยให้จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยยังได้กำหนดการจัดการศึกษาให้จัดได้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

การส่งเสริมการเรียนรู้ ในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละคน ซึ่งนโยบายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566 “กรมส่งเสริมการเรียนรู้” มีหน้าที่จัดส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพและทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก และมีโอกาสพัฒนาเพิ่มพูนทักษะของตนให้สูงขึ้นตามความถนัดหรือความจำเป็น (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2566) การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาคนให้สามารถเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง สามารถอยู่ในสังคมได้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2559 : 19)

จังหวัดนครราชสีมา มีข้อมูลจากรายงานคุณภาพชีวิตของประชาชน ปี 2565 พบปัญหาสำคัญอันดับแรกคือ เด็กจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ที่ไม่ได้เรียนต่อและยังไม่มีงานทำ ยังไม่ได้รับการอบรมอาชีพ และยังพบว่ารายจ่ายของประชาชนมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, 2565) ซึ่งพบว่าเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับการนิเทศติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมในพื้นที่ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา คือ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาขาดการเรียนรู้ ขาดการสืบทอดอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดการพัฒนาอาชีพและต่อยอด มีรายได้ที่ไม่พอเพียงกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ขาดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรแบบเชิงเดี่ยวและการปลูกพืชเชิงเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ จากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รายงานสรุปผลการดำเนินงานศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปากช่อง, 2565) แต่ขณะเดียวกันก็มีแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่สามารถนำมาส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้ตามความต้องการของประชาชนหรือผู้เรียนได้ เช่น แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง แหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญา ทั้งนี้การศึกษาจึงต้องปรับเพื่อพัฒนาบุคคล

การจัดการเรียนรู้ “หลักสูตรท้องถิ่น” เป็นหลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชน ภูมิปัญญาครูและผู้สอนร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากชีวิตจริง เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้สามารถนำ

ความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข โดยหลักหลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาในท้องถิ่น ผู้เรียนแสวงหาองค์ความรู้ที่ตอบสนองกับวิถีชีวิตของตนเอง จากงานวิจัยของดารุณี เดชยศดี (2562 : 221) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและบริบทของท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพได้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับงานวิจัย ณัฐธิดา ดวงแก้ว (2565) พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีทักษะชีวิตและอาชีพที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ด้วยความสำคัญและปัญหาที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง สำหรับผู้เรียน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านการเรียนรู้ การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ผ่านการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาด้านทักษะชีวิตและอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง สำหรับ**ผู้เรียน** ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง สำหรับผู้เรียน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ด้วยเป้าหมายของหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อบูรณาการหลักสูตรให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการประกอบอาชีพ ได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยกำหนดขั้นตอนกระบวนการวิจัย คือ 1) การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น 2) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เรียน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 18 คน ที่ได้ลงเรียนหลักสูตรท้องถิ่น ในภาคการศึกษาที่ 1/ 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน

1.1 หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์หลักสูตร เนื้อหาสาระ โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ มีจำนวน 3 แผน คือ 1) ช่องทางการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 2) ทักษะการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง และ 3) การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง ใช้ระยะเวลา 15 วัน ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ รวม 40 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดผลการจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ กำหนด 20 คะแนน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และแบบประเมินชิ้นงานจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง สำหรับผู้เรียน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย นำแผนจัดการเรียนรู้ แบบสังเกต และแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอผ่านการตรวจสอบจากที่ปรึกษางานวิจัย และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน แล้วนำผลที่ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่า (IOC) ตั้งแต่ .67 ขึ้นไป ถึง 1.00 จึงนำมาใช้ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำผลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.845 สรุปว่าเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. แบบแผนการทดลองในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งจะใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว (One Group Pretest – Posttest Design)

2. การดำเนินการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น ได้กำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยร่วมกับครูและผู้เรียนได้จัดทำแผนจัดการเรียนรู้ร่วมกัน จำนวน 3 แผน เพื่อใช้เรียนรู้

2.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน 20 ข้อ 20 คะแนน ข้อสอบแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2.3 จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มี 3 แผน กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เรียนศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน เมื่อได้จัดการเรียนรู้ครบทั้ง 3 แผนแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียนต่อไป

2.4 ดำเนินการทดสอบหลังเรียนมี 20 ข้อ 20 คะแนน ข้อสอบแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2.5 เมื่อได้ทดสอบหลังเรียนแล้ว ต่อจากนั้นจะทำการแจกแบบสอบถามแก่ผู้เรียนเพื่อสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมจัดการเรียนรู้ดังกล่าวที่ได้ดำเนินการกับผู้เรียน

2.6 เมื่อผู้เรียนตอบแบบสอบถามครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิจัยนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ การสังเกตพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสนทนา นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ส่วนข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้จากการทดสอบผลการเรียนรู้ และแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรมแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา นำเสนอผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพประชาชน ได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นร่วมกันระหว่างผู้เรียน ชุมชน ภูมิปัญญาและครู/ผู้สอน เป็นหลักสูตรบูรณาการที่จัดการเรียนรู้ด้วยการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนหรือผู้เรียน แล้วนำวิเคราะห์จัดทำหลักสูตรและเนื้อหา วิธีการสอนแบบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และวัดผลประเมินผล โดยเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพประชาชนมีดังนี้ 1) ช่องทางการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 2) ทักษะการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 3) การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ 2) ขั้นวิธีการสอน 3) ขั้นประเมินผล และ 4) ขั้นการสรุป มีกระบวนการดำเนินการ รายละเอียดดังนี้

1.1 ขั้นสำรวจสภาพและปัญหาของชุมชน โดยครูทำการศึกษาข้อมูลความเป็นอยู่ของชุมชนเพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การลงพื้นที่ศึกษา สำรวจสอบถามปัญหา

ชุมชน จัดเวทีสนทนา ได้สอบถามความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้ของกลุ่มมีความเห็นว่า มีความต้องการที่จะปลูกมะม่วงเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว และใช้ประกอบอาชีพ การใช้เทคนิควิธีการปลูกให้ได้ผลผลิตดี ผลผลิตออกสู่ตลาดเร็ว ช่องทางการขายตลาดออนไลน์ และการนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มก่อเกิดเป็นรายได้เสริมแก่ครัวเรือน ดังความคิดเห็นของผู้เรียน ดังนี้

“พื้นที่แถวบ้านมีการปลูกมะม่วงไว้ทาน และเป็นมะม่วงพันธุ์พื้นบ้าน แต่อยากมีพันธุ์ดี ๆ เพื่อปลูกเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว มีวิธีการอย่างไรที่ให้ได้ผลผลิตที่ดี ได้ผลผลิตเร็ว”“บ้านผมมีที่ดิน 10 กว่าไร่ ได้แบ่งพื้นที่ไว้ปลูกมะม่วงส่วนหนึ่ง เคยปลูกมะม่วงเอาไว้ขาย แต่ผลผลิตออกมาเยอะราคาก็ต่ำขายไม่ได้ราคา ไม่คุ้มค่าแรง ค่าลงทุน เคยนึกว่าจะตัดต้นมะม่วงออกและปลูกไม้ผลอื่นที่ได้ราคา ซึ่งก็ต้องลงทุนเพิ่มอีก แต่จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกับเพื่อนบ้านและเพื่อนเรียน จึงสนใจจะเอากิ่งมะม่วงพันธ์ดี ๆ มาทาบหรือตอนกิ่ง เพื่อให้มีผลผลิตดี มีระบบการจัดการน้ำ และวิธีการดูแลบำรุงรักษาอย่างไร ขายได้ราคาดีและหาวิธีการขายตลาดออนไลน์”

“มีสวนปลูกมะม่วง 5 ไร่ ช่วงแรก ๆ ผลผลิตพอขายได้ พอต้นมะม่วงแก่ก็ออกลูกไม่สวย นำไปขายตลาดในเทศบาลและตลาดชุมชน ต้องขนไปขายเอง บางวันก็ขายหมดเร็ว บางวันก็นั่งขายกว่าจะหมดใช้เวลานาน จึงอยากเรียนรู้เทคนิคการปลูกมะม่วงให้ได้ผลผลิตดี ผลผลิตออกสู่ตลาดเร็วและช่องทางการขายตลาดออนไลน์ เพื่อลดความเสี่ยงในช่วงมะม่วงออกสู่ตลาด”

“ดิฉันมีพื้นที่ 10 กว่าไร่ เป็นพื้นที่เนินเขา มีปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด ขนุน และมะม่วงไว้ทานและขายบ้าง ทางครอบครัวก็มีแนวคิดจะปรับพื้นที่บางส่วนปลูกมะม่วงเพิ่ม เอาพันธุ์ที่ขายได้ราคามาปลูก เช่น มะม่วงน้ำดอกไม้ มะม่วงพันธุ์มหาชนก หรือพันธุ์หายาก จึงอยากเรียนรู้เทคนิคการปลูกมะม่วงให้ได้ผลผลิตดี ขายได้ราคา ผลผลิตออกสู่ตลาดเร็ว และการขายผ่านออนไลน์”

1.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เมื่อทำการสำรวจชุมชนเสร็จแล้ว ข้อมูลที่ได้จะมีสภาพปัญหาของชุมชนที่หลากหลาย มีทั้งปัญหาที่เป็นระดับความต้องการ (What) และปัญหาความจำเป็น (Need) โดยนำปัญหานั้นมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ของปัญหา และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และนำทรัพยากรใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยวิเคราะห์พบว่า พื้นที่ในชุมชนมีการปลูกมะม่วงทั้งไว้ทานและขาย ซึ่งข้อมูลแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ปลูกมะม่วงไว้ทาน แต่ต้องการปลูกมะม่วงพันธุ์ดี ๆ เอาไว้ขายเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว 2) กลุ่มที่ปลูกมะม่วงอยู่แล้วและต้องการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่ม ซึ่งต้องการเทคนิควิธีเพิ่มเติม และ 3) กลุ่มที่ปลูกมะม่วงอยู่แล้ว ผลผลิตไม่ดีขายไม่ได้ราคา จึงต้องการพันธุ์ดี ๆ เทคนิควิธีการปลูกและการขายจึงวิเคราะห์ได้ว่าเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพประชาชน ควรมีเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ช่องทางการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง เช่น ความรู้และการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ 2) ทักษะการประกอบอาชีพ

การปลูกมะม่วง เช่น ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการปลูกมะม่วงให้ได้ผลผลิตดี ผลผลิตออกสู่ตลาดเร็ว การจัดการระบบน้ำ การบำรุงดูแลรักษา และช่องทางการขายตลาดออนไลน์ การทำบัญชี เป็นต้น สอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ 3) การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เช่น การปลูกมะม่วง การจัดการคน/แรงงาน งบประมาณ/เงินที่ต้องลงทุน การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมและทันสมัย และช่องทางการตลาด

1.3 จัดทำหลักสูตรและเนื้อหาหลักสูตร เมื่อทำการสำรวจชุมชนเสร็จแล้ว ข้อมูลที่ได้จะมีสภาพปัญหาของชุมชนที่หลากหลาย มาจัดทำหลักสูตรตามความต้องการและความจำเป็น โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหา แหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร การวัดผลและประเมินผล และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ โดยกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพประชาชน ดังนี้ 1) ช่องทางการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 2) ทักษะการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 3) การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ 2) ขั้นวิธีการสอน 3) ขั้นประเมินผล และ 4) ขั้นตอนการสรุป โดยครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะศึกษาหรือกำหนดขึ้นมาตามแผนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวล่วงหน้าและดำเนินการตามรับมอบหมายเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานและใช้ประกอบอาชีพต่อไป เป็นหลักสูตรบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จำนวน 40 ชั่วโมง โดยครูผู้สอนร่วมกับวิทยากรและผู้เรียนจัดทำหลักสูตรการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ วางกรอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำ/จัดหาสื่อ การวัดและประเมินผล สำหรับสื่อการเรียนรู้และการวัดผลประมินผล ได้แก่ ใบความรู้ วิดีทัศน์ แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบสังเกต แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.4 การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพประชาชน

1) ช่องทางการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง โดยครูผู้สอนและวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เรียน เกี่ยวกับเทคนิควิธีการปลูกมะม่วง มีเนื้อหา ได้แก่ การปลูก ระบบการจัดการน้ำ การทาบกิ่ง การตอนกิ่ง การดูแลบำรุงรักษา การขายออนไลน์ การทำบัญชี การประกอบอาชีพ ซึ่งมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ วิทยากร/ภูมิปัญญาทำการสาธิตให้ดู ซึ่งเป็นการสอนแบบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ได้รับประสบการณ์ตรง มีช่องทางในการประกอบอาชีพ

2) ทักษะการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง โดยวิทยากร/ภูมิปัญญาให้ความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภูมิปัญญาในแหล่งเรียนรู้ ให้ผู้เรียนทดลองทำ เน้นการฝึกปฏิบัติได้จริงตามหลักสูตรและแผนเรียนรู้ ทั้งนี้วิทยากร/ภูมิปัญญาร่วมกันประเมินผลงาน สะท้อนผล ปรับปรุงแก้ไขผลงาน นำเสนอ

กับกลุ่ม ในกลุ่มร่วม กันวิพากษ์ ถอดบทเรียนทั้งปัญหา อุปสรรค ความสำเร็จและโดดเด่น เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ข้อมูลต่อไป

3) การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ โดยครูผู้สอนและวิทยากรร่วมกันให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการคน/แรงงาน งบประมาณ/เงินที่ต้องลงทุน การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมและทันสมัย การทำบัญชีรายรับรายจ่าย และในการบริหารจัดการใช้วิธีการสอนขายของออนไลน์เพื่อขายผลผลิตมะม่วง เป็นการเพิ่มช่องทางการตลาด

ภาพที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนทนากลุ่มและระดมความเห็นวางแผนการปลูกมะม่วง

ภาพที่ 2 เทคนิคการเลือกกิ่งมะม่วงเพื่อตอนและทาบกิ่ง และผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ

ภาพที่ 3 เทคนิควิธีการปลูกมะม่วง การจัดการระบบน้ำ เพื่อให้ได้ผลผลิตดีและออกสู่ตลาดเร็ว

ภาพที่ 4 การลงพื้นที่ตรวจสอบผลงานของผู้เรียน

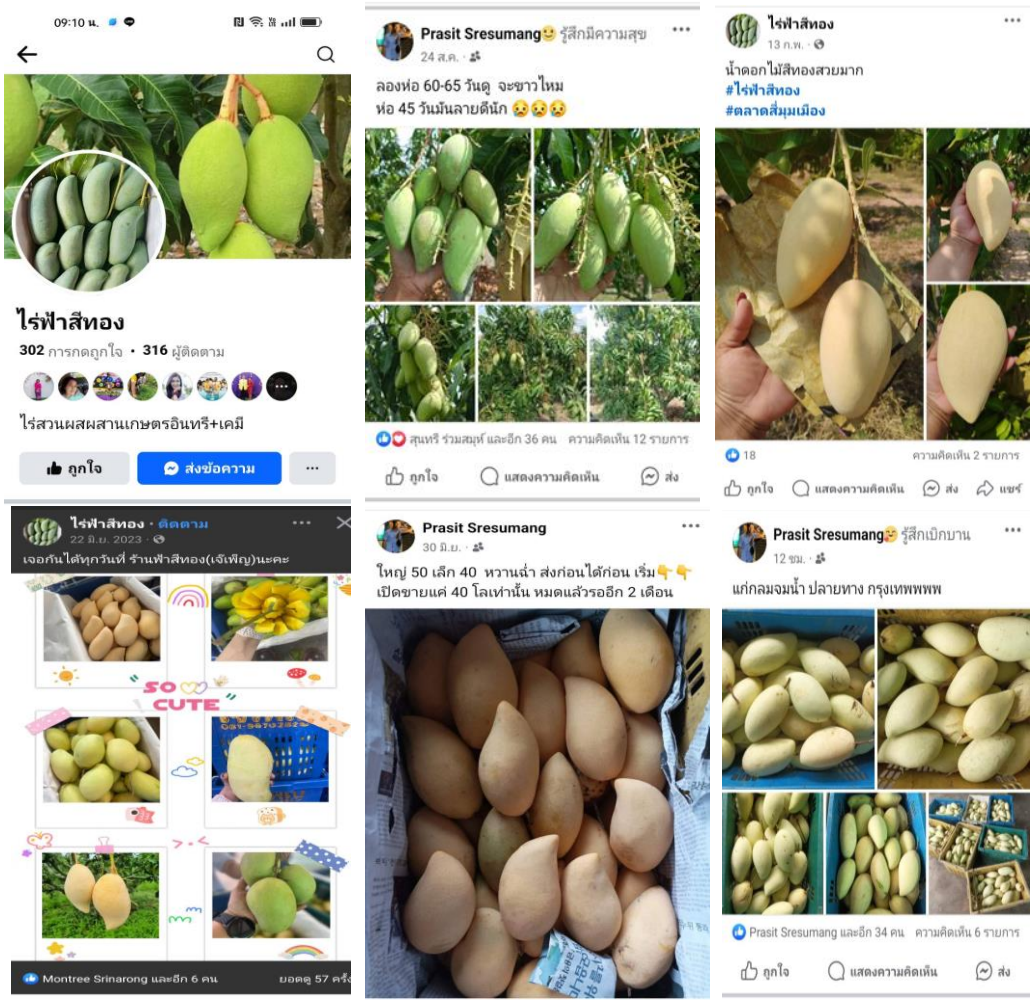

ภาพที่ 5 การขายมะม่วง ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชนมี 4 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ : โดยครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดความมุ่งหมายการเรียนรู้การปลูกมะม่วง เนื้อหา (การปลูก การทาบการตอนกิ่ง การดูแลบำรุงรักษา การขายตลาดออนไลน์) แหล่งเรียนรู้และสื่อ การวัดผลประเมินผล และประโยชน์ที่จะได้รับ มีความมั่นและทักษะเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นวิธีการสอน : 1) ครูผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) ทำแบบทดสอบก่อนเรียน 3) ชมคลิปวิดีโอ/ศึกษาเอกสาร 4) วิทยากรให้ความรู้ ตอบคำถาม สาธิต 4) ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ตามชิ้นงานที่มอบ

ขั้นที่ 3 ขั้นวัดและประเมินผล : 1) ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานและตอบคำถามโดยมีครูผู้สอนอธิบายเพิ่มเติม 2) ครูผู้สอน ตรวจใบความรู้ ใบกิจกรรม ชิ้นงาน ประเมินพฤติกรรม 3) ทดสอบหลังเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนและสรุป : 1) แต่ละกลุ่มออกมาสรุปความรู้ที่ได้รับและร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ผู้เรียนและครูร่วมกันสรุปประโยชน์และคุณค่าจากการเรียนรู้

2. ผลจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ทำการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย ศสกร. ระดับอำเภอปากช่อง จำนวน 18 คน โดยผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบก่อนเรียน จากนั้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ ตามวิธีการและแผนการเรียนรู้ ต่อจากนั้นทำการทดสอบหลังเรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียน มีผลปรากฏดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการจัดการเรียนรู้	N	คะแนน	ร้อยละ	$\bar{x}$	S.D.	t	sig.
ก่อนเรียน	18	20	50.8	10.36	1.47	18.64	.000**
หลังเรียน	18	20	82.4	16.42	1.28		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $t_{.01,33} = 1.6924$

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้เรียนมีคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 10.36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 50.8 และหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีการขั้นตอนและแผนการเรียนรู้ พบว่า คะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.42 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 82.4 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 32.4 คะแนนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 14.52 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้ ผลจัดการเรียนรู้

หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีผลทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการลงพื้นที่ประเมินการเรียนรู้และผลงานของผู้เรียน สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ได้ร่วมทำการนิเทศน์ ติดตามประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ลงมือทำในแปลงมะม่วง เกิดมีทักษะในการทาบการตอนกิ่งมะม่วง การดูแลบำรุงรักษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการนำเสนอถ่ายทอดเทคนิควิธีการปลูกมะม่วง การจำหน่ายมะม่วงโดยผ่านช่องทางออนไลน์ การทำบัญชีรายรับรายจ่าย ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้จากเนื้อหาและการลงมือปฏิบัติจริง ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตและพัฒนาต่อยอดการประกอบอาชีพได้

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชนศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชนศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านเนื้อหา	4.57	0.65	พึงพอใจมากที่สุด
ด้านกระบวนการเรียนรู้	4.65	0.63	พึงพอใจมากที่สุด
ด้านครูผู้สอน และภูมิปัญญา	4.54	0.68	พึงพอใจมากที่สุด
ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้	4.52	0.72	พึงพอใจมากที่สุด
ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.51	0.74	พึงพอใจมากที่สุด
รวม	4.56	0.64	พึงพอใจมากทีสุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.56) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เรียนที่มีความพึงพอใจมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.65) ด้านเนื้อหา ($\bar{x}$ = 4.57) ด้านครูผู้สอนและภูมิปัญญา ($\bar{x}$ = 4.54) ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.52) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{x}$ = 4.51) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาที่ได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นวิธีสอนที่ผู้สอน/ภูมิปัญญาและผู้เรียน เป็นผู้กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะศึกษา เพื่อให้คล้ายกับสภาพแวดล้อมหรือวิถีชีวิตของผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยมีหลักสูตร แผนเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และดำเนินการลงมือทำปฏิบัติในสถานที่จริงตามที่ตนเองได้รับมอบหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปใช้ประกอบอาชีพ มีการวัดและประเมินผลจากชิ้นงาน ใบงาน ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง มีเนื้อหาสอน 3 เรื่อง ดังนี้ 1) ช่องทางการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 2) ทักษะการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง และ 3) การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ 2) ขั้นวิธีการสอน 3) ขั้นประเมินผล และ 4) ขั้นสรุป โดยนำหลักการทฤษฎีจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ซึ่งนำความต้องการของผู้เรียน มากำหนดจัดการเรียนรู้การปลูกมะม่วง เพื่อส่งเสริมอาชีพ โดยการให้ผู้เรียนเลือกเนื้อหาหรือเรื่องที่อยากเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับชีวิตจริง จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับทิศนา แขมมณี (2560) กล่าวว่า วิธีการสอน โดยใช้การแสดงหรือการปฏิบัติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ใกล้เคียงกับความเป็นจริงและตรงกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของดารุณี เดชยศดี (2562 : 221) พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับความถนัดความสนใจของผู้เรียนและบริบทท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพได้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับงานวิจัย ณัฐธิดา ดวงแก้ว (2565 : 129) ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีทักษะชีวิตและอาชีพที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นนี้จึงนับได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยต้องคำนึงถึงความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล ทรัพยากรชุมชน และมีวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

2. ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้

ลงมือทำจริงและการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมที่หลากหลายได้แก่ การให้ความรู้ การสาธิต กิจกรรมกลุ่ม การศึกษาดูงาน การลงมือปฏิบัติจริงและมีสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ จึงส่งผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู้ โดยหลักสูตรท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับต้องการและบริบทของผู้เรียนซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ใช้ในการประกอบอาชีพได้ ซึ่งวิธีการสอนมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ดังที่ พิเศษฐ ตัณฑวณิช (2558 : 13) ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมการศึกษาในเรื่องของพุทธิพิสัยตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) พฤติกรรมการใช้สมองเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 6 ลำดับขั้น ดังนี้ 1) การจำ 2) ความเข้าใจ 3) การปรับใช้ 4) การวิเคราะห์ 5) การประเมิน และ 6) การสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2561 : 262) ที่กล่าว การจัดการเรียนรู้ในทักษะการนำเสนอผลงานช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาวิธีการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมทักษะกระบวนการทำงานด้วยตนเองหรือร่วมทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการกล้าแสดงออกและกล้าคิดและพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะการวางแผนและสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองแลการบูรณาการความรู้ไปสู่การนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตรงตามการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

3. ผลความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เรียนที่มีความพึงพอใจมากที่สุดทุกด้าน ทั้งด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล เนื่องจากการจัดการเรียนรู้มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความเหมาะสม จึงไม่น่าเบื่อ และผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดเป็นผลงานหรือชิ้นงานที่ชัดเจน จึงเป็นจุดดึงดูดผู้เรียนให้เกิดความสนใจ จนส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยปรียานุช มีจาด (2564 : 289) ที่ทำการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มสตรีและเยาวชนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าการแปรรูปอาหารจากกล้วยน้ำว้า พบว่า มีความพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้รับการฝึกอบรมได้เห็นวัตถุดิบที่หาง่ายในชุมชนของตนเอง มาแปรรูปเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าที่มีอยู่ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จุรี ทัพวงษ์ ปวริศา จรดล และ นภาภรณ์ ธัญญา (2567 : 47) ที่ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นที่มีองค์ประกอบของรูปแบบและกิจกรรมสำหรับการทดลองใช้รูปแบบมีความเหมาะสม มีกระบวนการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับทิศนา แขมมณี (2560) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์และคุณภาพผู้เรียน คือ ครูผู้สอน หลักสูตร การเรียนการสอน

และการวัดผลประเมินผล งเป็นไปตามหลักการของ “หลักสูตรท้องถิ่น” ที่เป็นหลักสูตรบูรณาการระหว่างผู้เรียน ชุมชน ภูมิปัญญา ครูและผู้สอนร่วมกันพัฒนาขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริง เกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

จากผลการวิจัย การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมคิดในการจัดหลักสูตร ได้เพิ่มพูนความรู้ ฝึกปฏิบัติ เกิดทักษะ และได้ร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ ซึ่งผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการแนะนำและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้ สามารถสร้างความรู้และค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสได้รับข้อมูลและประสบการณ์ใหม่ ๆ แล้วสามารถนำไปใช้ในวิถีชีวิต การประกอบอาชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้มีวิธีการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วง มีเนื้อหาสอน 3 เรื่อง ดังนี้ 1) ช่องทางการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 2) ทักษะการประกอบอาชีพการปลูกมะม่วง 3) การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ โดยมีการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ 2) ขั้นวิธีการสอน 3) ขั้นประเมินผล และ 4) ขั้นสรุป โดยวิธีการสอนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางจัดการเรียรู้ ในการแก้ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน นำไปประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตและประกอบอาชีพได้ เขียนผังความเชื่อมโยง ได้ดังนี้

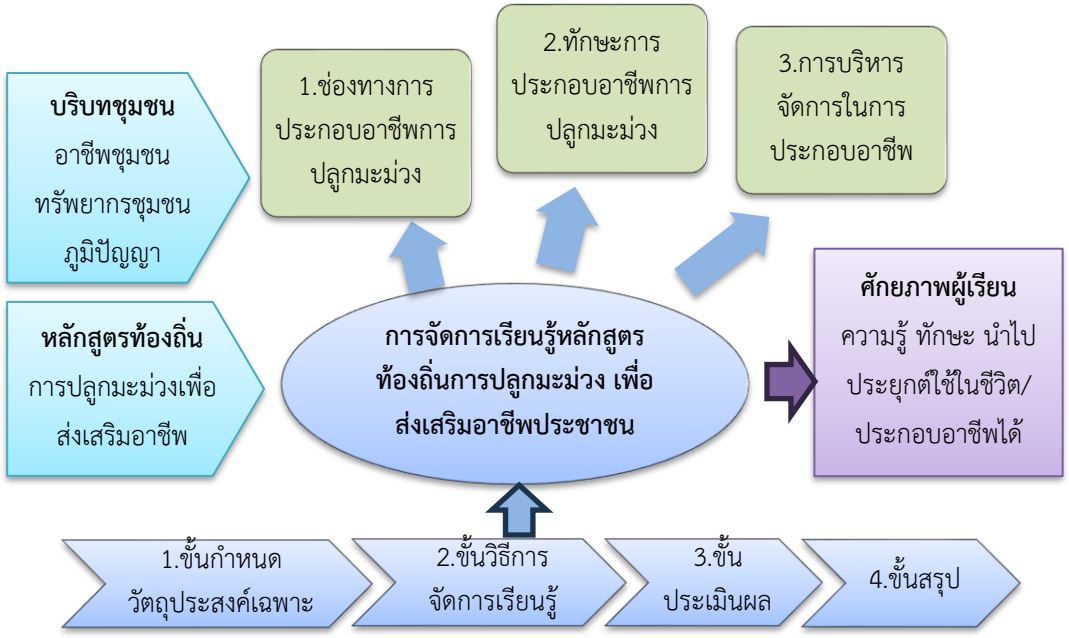

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีการสำรวจความต้องการชุมชนและผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ก่อนเสมอ เพื่อให้หลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและผู้เรียนอย่างแท้จริง

2. หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะม่วงเพื่อส่งเสริมอาชีพประชาชน ที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้ในจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและผู้สนใจทั่วไปได้ด้วยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี วิทยากร/ครูเอาใจใส่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเกิดผลตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกกิจกรรมที่จัดจนเกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพตนเองได้

3. การใช้เทคนิควิถีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย มีการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมให้น่าสนใจมีการทดลองปฏิบัติจริง ซึ่งจะสามารถทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการประกอบอาชีพได้

4. ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้สามารถปรับช่วงเวลาให้เหมาะสม และยืดหยุ่นระยะเวลาได้ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของผู้เรียน แต่ต้องทำให้ครบทุกกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นในการปลูกไม้ผลอื่น เช่น มะนาว พุทรา ไปใช้กับผู้เรียน เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาว่าจะมีผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างไร

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีพการพัฒนาศักยภาพตนเองที่มากขึ้น

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). **พระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566.** กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเรียนรู้.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

กศน.อำเภอปากช่อง. (2565). **รายงานสรุปผลการดำเนินงานศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปากช่อง.** นครราชสีมา : กศน.อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.

จุรี ทัพวงษ์, ปวริศา จรดล และนภาภรณ์ ธัญญา. (2567, มกราคม-มีนาคม). “รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการของวิทยาลัยเทคนิคบางแสน.” **วารสารพุทธจิตวิทยา.** 9(1) : 37-50.

ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). **องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย.

ณัฐธิดา ดวงแก้ว. (2565, กรกฎาคม-ธันวาคม). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21.” **วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.** 17(2) : 129-143.

ณัฐรุจา ท่าโทม. (2565). **ผลการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดารุณี เดชยศดี. (2562). **การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ทิศนา แขมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียานุช มีจาด. (2564, กรกฎาคม-ธันวาคม). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเรื่องการเพิ่มมูลค่าการแปรรูปอาหารจากกล้วยน้ำว้า สำหรับกลุ่มสตรีและเยาวชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทับผึ้ง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย.” **วารสารครุพิบูล.** 8(2) : 279-291.

พิศิษฐ ตัณฑวณิช. (2558). “แนวคิดการจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาด้านพุทธิพิสัย ตามแนวคิดของบลูม และคณะ ฉบับปรับปรุง.” **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.** 3(2) : 13 - 25.

สภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

A States of developing Teachers' Competency in Curriculum and Learning Management under The Secondary Educational Service Area office Ubon Ratchathani Amnat Charoen

นิกรณ์ นิลพงษ์[1] เศวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ[2] และ ชวนคิด มะเสนะ[3]

Nikorn Nilpong[1] Sawettaporn Tangwancharoen[2] and Chuankid masena[3]

Received : October 1, 2024; **Revised** : December 26, 2024; **Accepted** : December 27, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอนและขนาดโรงเรียน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณได้เก็บข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 21 คน ครูผู้สอน 330 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

---

[1] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; Faculty of Education, Ubon Ratchathani RajabhatUniversity; e-mail : nikorn.ng65@ubru.ac.th

[2,3] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University; e-mail : Sawettaporn.t@ubru.ac.th, Chuankid.m@ubru.ac.th

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอนและขนาดโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ พบว่า 3.1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ควรศึกษาหลักสูตรแกนกลาง โครงสร้างหลักสูตร วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ครูทุกคนมีส่วนร่วม มีความทันสมัยและเหมาะสม มีการประเมินหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา 3.2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ควรสอดคล้องกับตัวชี้วัด ส่งเสริมกระบวนการคิด มีความหลากหลาย เหมาะสมกับสาระ วัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับใช้ตามสถานการณ์ ผู้เรียนมีส่วนร่วม 3.3) ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนแสวงหาองค์ความรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติจริง มีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมศักยภาพตามความสนใจ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 3.4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ควรมีความรู้ด้านหลักการใช้และพัฒนาสื่อ สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เหมาะสมกับผู้เรียนและมีความหลากหลาย และ 3.5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีความรู้ด้านการวัดและประเมินผล ควรวางแผน กำหนดนโยบายการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด มีการประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทางการพัฒนา, สมรรถนะครู, การบริหารหลักสูตร, การจัดการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to : 1) study the current status of teacher competency development in curriculum management and learning management under the Secondary Educational Service Area Office of Ubon Ratchathani Amnat Charoen; 2) compare opinions on the status of teacher competency development in curriculum management and learning management, classified by educational qualifications, teaching experience, and school size; and 3) explore approaches for improving teacher competencies in curriculum management and learning management. This study employed a mixed-methods research design. For the quantitative research, data were collected using questionnaires from a sample of 351 participants, including 21 school administrators and 330 teachers, selected using stratified random sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with a

reliability coefficient of 0.97. Statistical methods used include percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The qualitative research the target group consisted of 8 participants, including school administrators and teachers, selected through purposive sampling. Data were collected using structured interviews and analyzed through content analysis.

The research findings were as follows : 1) The overall and specific aspects of the current status of teacher competency development in curriculum management and learning management under the Secondary Educational Service Area Office of Ubon Ratchathani and Amnat Charoen were rated at a high level of implementation. 2) The comparison of opinions on the status of teacher competency development in curriculum management and learning management, classified by educational qualifications, teaching experience, and school size, revealed no significant differences overall. 3) Approaches for improving teacher competencies in curriculum management and learning management were found as follows 3.1) In curriculum creation and development, it is recommended to study the core curriculum, analyze student and community needs, ensure participation from all teachers, and maintain relevance and appropriateness, with continuous curriculum evaluation for improvement. 3.2) In learning design, it should align with indicators, promote critical thinking processes, be diverse and suitable for content, age, and individual differences, and be adaptable to different situations, ensuring student participation. 3.3) In learning management, students should seek knowledge independently, engage in practical activities, interact with their environment, apply knowledge to daily life, and develop potential based on individual interests, with consideration of personal differences. 3.4) In the use and development of media, innovation, and technology, teachers should possess knowledge in media development and use, aligning with learning management plans, and effectively utilizing ICT to enhance communication, with media that is appropriate and varied for students. and 3.5) In learning assessment and evaluation, teachers should have knowledge of assessment and evaluation methods, develop policies for assessment in line with standards and indicators, use diverse assessment methods suitable for individual differences, and encourage student participation in the evaluation process.

Keywords : Competency Development Approach, Teacher Competency, Curriculum Management, Learning Management,

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาสมรรถนะครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นมากสำหรับประเทศไทยที่เป็นอีกประเทศที่กำลังพัฒนาที่จำเป็นต้องก้าวตามโลกให้มีความเท่าทันตามสถานการณ์ การจัดการศึกษาไทยต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทันตามการพัฒนาการของเทคโนโลยีที่ไปอย่างรวดเร็ว และต้องมุ่งพัฒนาให้คนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีทักษะและสมรรถนะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ด้วยประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการ ในทุกพื้นที่ และระบบการปฏิบัติงานที่นำดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและบริการการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563 : 2-7)

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยถ่ายทอดผ่านทางกระบวนการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตร ครูจึงมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับนักเรียน ดังนั้นคุณภาพของครูจึงมีความสำคัญครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะของการเป็นครูมืออาชีพอยู่เสมอ เพื่อที่จะปรับตัวให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก อันนำไปสู่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้แก่นักเรียน โดยสมรรถนะคือ ความสามารถของบุคคลในระดับที่สามารถปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่ตนมีอยู่ ทั้งนี้สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงานหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติหรือคุณลักษณะที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 9)

การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เป็นสมรรถนะครูที่สำคัญในการที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสูตรที่วางไว้ ซึ่งเป็นสมรรถนะประจำสายงาน กำหนดให้ครูมีความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้รูปแบบเทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝัง ส่งเสริมคุณลักษณะพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียนใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง และนำผลการ

ประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 17-18)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กำหนดนโยบายจุดเน้น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านโอกาส สนับสนุนให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีพัฒนาการที่ดี ทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาผู้เรียนให้คิดคำนวณได้ ผู้เรียนมีทักษะการ เรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักที่จำเป็นในแต่ละระดับตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ กำหนดผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาระบบการวัดและประเมินผู้เรียน และส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นครูยุคใหม่ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และมีจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2566 : 1-2) จะเห็นได้ว่าในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตามนโยบายและจุดเน้นนั้น ให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะ ครูจะต้องมีสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยสมรรถนะที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

จากความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครู ดังที่กล่าวมา หากครูมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเป็นไปตามสมรรถนะ จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ ของการศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อให้ทราบถึงสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในเป็นอย่างไร ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ อยู่ในระดับใด และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครู ในด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร ที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอนและขนาดของโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 3,605 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 209 คน ครูผู้สอน จำนวน 3,396 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 351 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน ครูผู้สอน จำนวน 330 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยวิธีการเทียบสัดส่วนตามขนาดสถานศึกษาแล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งสิ้น 8 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้สอน จำนวน 4 คน เลือกจากโรงเรียนต่างขนาดกัน ซึ่งมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่ได้รับรางวัล ด้านการบริหารหลักสูตรหรือการจัดการเรียนรู้ (Best Practice) และมีประสบการณ์การทำงานเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) วุฒิการศึกษา 2) ประสบการณ์สอน และ 3) ขนาดโรงเรียน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ มีคำถามทั้งหมด 44 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert มี 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง .60 ถึง 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของแบบสอบถามปลายเปิดโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และค่าดัชนีความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่าง .80 ถึง 1.00

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยทั้งสองฉบับมีคำถามครอบคลุม 5 ด้าน จำนวน 5 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินดัชนีความสอดคล้อง พบว่าแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC ระหว่าง .80 ถึง 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ในรูปแบบเอกสารและรูปแบบออนไลน์ (Google Form) ผ่านระบบ AMSS (Education Area Management Support System)

4.2 การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพลจากแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยทำการประสานงาน เพื่อนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล 3) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ้มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามขั้นตอนดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม 2) นำแบบสอบถามที่มี

ความสมบูรณ์ในการตอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) แยกแบบสอบถามตามตัวแปรอิสระ คือ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอนและขนาดโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 4) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5) เปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยใช้การทดสอบที (t-test) และ 6) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็น ตามประสบการณ์สอนและขนาดโรงเรียน โดยใช้การทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างนำมาเปรียบเทียบกรณีรายคู่ โดยใช้วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least significant difference: LSD)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ 1) นำแบบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จัดพิมพ์เนื้อหาปรับการใช้คำให้เหมาะสมโดยความหมายยังคงเดิม 2) การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นวิธีการสร้างข้อสรุป จากเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบการบรรยาย

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยขอนำเสนอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) = 4.27 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยการปฏิบัติจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ ผลแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม

ที่	สภาพการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล			
		$\bar{X}$	SD.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1	ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.25	.68	มาก	5
2	ด้านการออกแบบการเรียนรู้	4.33	.72	มาก	1
3	ด้านการจัดการเรียนรู้	4.26	.78	มาก	4
4	ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี	4.27	.70	มาก	3
5	ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.28	.73	มาก	2
	รวม	**4.27**	**.68**	**มาก**	

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มวุฒิปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ผลแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่

สภาพการพัฒนาสมรรถนะครู	ขนาดโรงเรียน		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร		$\bar{X}$	4.00	4.34	4.36	4.15
	ขนาดเล็ก	4.00	-	-.34*	-.36*	-.15
	ขนาดกลาง	4.34	-	-	-.02	.19*
	ขนาดใหญ่	4.36	-	-	-	.21*
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.15	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยสรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ควรศึกษาหลักสูตรแกนกลางศึกษาตัวชี้วัดองค์ประกอบและโครงสร้างหลักสูตร ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอน ควรวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ประชุมและวางแผนโดยครูทุกคนมีส่วนร่วม ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เนื้อหาแต่ละกลุ่มสาระ มีความทันสมัย น่าสนใจและเหมาะสม ควรสร้างและพัฒนาหลักสูตร นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้แล้วประเมินหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป และมีการนิเทศติดตามการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“...ควรมีการจัดอบรมพัฒนาหลักสูตรสถามศึกษาตามศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาตัวชี้วัด องค์ประกอบและโครงสร้างหลักสูตรวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและชุมชนโดยการประชุมกรรมการสถานศึกษาแล้วนำไปสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน...” (สุกิจ จันทบาล, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2567)

“...การประเมินการใช้หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะจะได้รู้ถึงจุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุง พัฒนาของหลักสูตร ซึ่งควรต้องมีการประเมินหลังจากการใช้หลักสูตร จากผู้ที่เกี่ยวข้อง...” (เทียนชัย ทาเงิน, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2567)

3.2 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ควรออกแบบสอดคล้องกับตัวชี้วัด เน้นส่งเสริมกระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ ควรจัดการอบรมให้ครูผู้สอน มีรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน นำไปปฏิบัติได้จริง มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความยืดหยุ่น ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้ มีการปรับปรุงและพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“...ออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดมีความทันสมัยและสร้างสรรค์เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active leaning เลือกเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ลงสู่แผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล...” (วนิดา สร้อยจิต, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2567)

“...ออกแบบการเรียนรู้โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับใช้ตามสถานการณ์อย่างเหมาะสมและเกิดผลกับผู้เรียนตามตัวชี้วัด เลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายส่งเสริมกระบวนการคิดและทักษะต่างๆของผู้เรียน...” (เอกพงศ์ บัวชุม, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2567)

3.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ผู้เรียนมีโอกาสสร้างสรรค์และแสวงหาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ควรจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามความสนใจ สนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ จัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียน จัดอบรมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มีการนิเทศติดตามด้านการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“...จัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมมากที่สุดเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และ อารมณ์ ผู้เรียนสามารถแสวงหาและศึกษาได้ด้วยตนเอง...” (อภิสิทธิ์ ต้องสู้, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2567)

“...ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพนั้น การใช้วินัยเชิงบวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจะต้องมีการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม บริหารจัดการเนื้อหากับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลา มีการถ่ายทอดเนื้อหาให้ชัดเจน ผู้เรียนเข้าใจง่าย และครูผู้สอนจะต้องจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน...” (วนิดา สร้อยจิต, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2567)

3.4 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ควรมีความรู้ความเข้าใจ ควรมีการจัดอบรมจัดทำสื่อและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยมีความสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ จัดหาสื่อให้

เพียงพอต่อความต้องการ และมีการบำรุงจัดเก็บให้สื่อมีคุณภาพพร้อมใช้งาน ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อนวัตกรรมที่ ผลิตสื่อที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและมีความหลากหลาย มีการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสื่อนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และรูปแบบการเรียน ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

"...ครูผู้สอนควรมีการผลิตสื่อ มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา นำผลมาปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สถานศึกษามีสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า ประเมินผลโดยการให้นักเรียนประเมินครูผู้สอน เพราะจะประเมินผลได้ชัดเจนที่สุด..." (สุกิจ จันทบาล, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2567)

"...ครูมีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ตรงตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูได้ออกแบบเอาไว้ เมื่อมีการใช้สื่อก็มีการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสื่อนวัตกรรมต่อไป ให้ครูพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีความหลากหลายทั้งเป็นสื่อที่ผลิตเอง เปิดโอกาสให้ครูสามารถเลือกซื้อสื่อได้เอง..." (รณชัย ธรรมราช, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2567)

3.5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล ครูเข้าอบรมการสร้างเครื่องมือวัดผลให้ครอบคลุมรอบด้าน ให้มีความสอดคล้องตรงกับมาตรฐานและตัวชี้วัด มีความหลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และควรประเมินการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

"...ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา มีความสามารถในการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐานประเมินผลการเรียนการสอน โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้..." (อภิสิทธิ์ ต้องสู้, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2567)

"...ครูมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงเน้นการวัดการประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล..." (เทียนชัย ทาเงิน, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2567)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีความสอดคล้องกับแนวการปฏิบัติของสำนักงานเขต ในการให้ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินประสิทธิภาพการทำงานของ

ครูผู้สอน มีการนิเทศติดตามเรื่องการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้มีผลการวิจัยดังปรากฏและมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสถานศึกษา จะได้ปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูเกณฑ์เดียวกัน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้มีการนิเทศติดตามการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัด ทำให้โรงเรียนต่าง ๆ ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปุณฑริกา นิลพัฒน์ (2558 : 104-107) ได้ศึกษา สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีเกณฑ์การประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานเดียวกัน และโรงเรียนได้รับ นโยบาย แนวทางการปฏิบัติ การนิเทศติดตาม เรื่องการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญเหมือนกัน จึ่งส่งผลให้แม้มีวุฒิการศึกษาต่างกัน แต่การปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี ผลเพิ่มพูล และชูชีพ ประทุมเวียง (2556 : 66) ได้ทำการศึกษาสมรรถนะของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่น้อยกว่าครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะได้รับหน้าที่พิเศษที่ไม่ใช่เรื่องการจัดการเรียนรู้และผู้บริหาร

สถานศึกษาที่มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรีจะมีภาระในการจัดการเรียนรู้ที่น้อยกว่า และครูผู้สอนที่มีอายุน้อยที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีจะได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมอบรมด้านการจัดการเรียนรู้ ที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดขึ้นมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาพร ทิมา (2563 : 102-104) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน แต่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเดี่ยวกัน ซึ่งโรงเรียนได้รับนโยบายให้มีการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ซึ่งจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน ทั้งในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน และโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ให้ครูผู้สอนทั้งโรงเรียนมีการจัดทำพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน อีกทั้งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โรงเรียนใกล้เคียงในสหวิทยาเขตเดียวกัน ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล หรือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของตุลยา ธีรวิโรจน์ (2562 : 119-124) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในแต่ละขนาดสถานศึกษา ได้รับการนิเทศติดตามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ซึ่งมีนโยบายเหมือนกันใน เรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning มีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรใกล้เคียงกัน อีกทั้งมีกิจกรรม โครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และของโรงเรียนมัธยมในสังกัด ในเรื่องการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ใกล้เคียงกัน ซึ่งโรงเรียน จะได้เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน จึงส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ในขนาด

โรงเรียนที่ต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการพัฒนาสมรรถนะครู สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนีย์ นวลน้อย (2560 : 99-102) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่มีหลักสูตรสถานศึกษาที่มีแผนการเรียนหลากหลายมากกว่า มีโครงการห้องเรียนพิเศษ เช่น ห้องเรียนพิเศษคอมพิวเตอร์ ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ห้องเรียนพิเศษคณิตศาสตร์ ห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ แผนการเรียนสังคมศึกษา-ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กเนื่องด้วยข้อจำกัดทั้งด้านบุคลากร และจำนวนนักเรียน จึงส่งผลให้มีแผนการเรียนที่ไม่หลากหลาย จึงทำให้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี ผลเพิ่มพูน และชูชีพ ประทุมเวียง (2556 : 66) ได้ทำการศึกษาสมรรถนะของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

3.1 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ครูควรศึกษาหลักสูตรแกนกลาง เพื่อศึกษาตัวชี้วัด องค์ประกอบและโครงสร้างหลักสูตร ควรวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและชุมชนประชุมและวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยครูทุกคนและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีส่วนร่วม ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงการเลือกลำดับเนื้อหาแต่ละกลุ่มสาระ มีความทันสมัย น่าสนใจและเหมาะสม ควรสร้างและพัฒนาหลักสูตร นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ แล้วประเมินหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป ควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรแก่ครูผู้สอน และมีการนิเทศติดตามการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาพร ทิมา (2563 : 102-104) ได้การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

3.2 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ครูควรออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด เน้นส่งเสริมกระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนมีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นสามารถปรับใช้ตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียน

มีส่วนร่วมในการออกแบบ การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและ การประเมินผลการ เรียนรู้ ควรมีการประเมินผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้ นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนา ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการออกแบบการเรียนรู้ให้ครูผู้สอน มีรูปแบบแผนการจัดการเรียนนรู้ที่ชัดเจนเข้าใจงานนำไปปฏิบัติได้จริง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ครูผู้สอนที่สามารถออกแบบการเรียนรู้ได้ดี สอดคล้องกับธรรมชาติวิชา ถูกต้องตามทฤษฎีการเรียนรู้ เหมาะสมกับผู้เรียน สามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีการพิจารณาถึงความสอดคล้องกับหลักสูตร ความเหมาะสมกับธรรมชาติรายวิชา และบริบท โรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว, ศิริยุภา พูลสุวรรณ และดารกา วรรณวนิช (2558 : 49-59) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานความต้องการของผู้เรียน

3.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ ผู้เรียนควรได้มีโอกาสสร้างสรรค์และแสวงหาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนสามารถแสวงหาและศึกษาได้ ด้วยตนเอง มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนควรได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามความสนใจ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตามบริบทของโรงเรียน สนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ จัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนให้ครูผู้สอน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning จัดกิจกรรมตามที่ออกแบบการเรียนรู้ การนิเทศติดตามด้านการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของบูรณี กรุณา (2565 : 117-118) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูต่างชาติในโรงเรียนสองภาษา กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสันกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

3.4 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อทั้งจากการอบรมหรือศึกษา ควรมีการจัดอบรมการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีให้ครูผู้สอน จัดทำสื่อและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยมีความสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อนวัตกรรมที่ใช้โนการจัดการเรียนรู้ มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสืบค้นข้อมูลการจัดเก็บข้อมูลและการนำไปใช้งาน มีการประยุกต์ใช้ หรือพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลิตสื่อที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและมีความหลากหลาย การประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสื่อนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและรูปแบบการเรียนรู้ จัดหาสื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และมีการบำรุงจัดเก็บให้สื่อ

มีคุณภาพพร้อมใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของจอย ทองกล่อมศรี (2560 : 86-87) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครู

3.5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล ควรวางแผน กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล การวัดผล และประเมินผลการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ควรมีการประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบข้อมูลในหลายมิติ ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ อบรมแนวทางการสร้างเครื่องมือวัดผลให้ครอบคลุมรอบด้านและควรประเมินการวัดผลประเมินผลถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน มีการนิเทศติดตามการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยาภรณ์ ตู้คำมูล (2563 : 152-153) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1. ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง ตัวชี้วัด ควรวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีความทันสมัยน่าสนใจและเหมาะสม มีการประเมินหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

2. ด้านการออกแบบการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด เน้นส่งเสริมกระบวนการคิดและทักษะ มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC)

3. ด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผู้เรียนได้สร้างสรรค์และแสวงหาองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงความรู้ในชีวิตประจำวัน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี มีความสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร การจัดเก็บข้อมูลและการนำไปใช้ มีการประยุกต์ใช้หรือพัฒนาสื่อและนวัตกรรม มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและมีความหลากหลายเพียงพอต่อความต้องการในการ และมีการบำรุงรักษา

5. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมรอบด้าน มีความหลากหลาย มีความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรมีการส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะเรื่องการสร้างและพัฒนาหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐาน

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ เมื่อนำผลวิจัยไปใช้กับสำนักเขตพื้นที่อื่น อาจคำนึงถึงความต่างกันของบริบท สังคม

3. หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาและส่งเสริม สมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เห็นความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านอื่น ๆ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู หรือสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนภาวะผู้นำ ครู และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูต่อไป

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

เอกสารอ้างอิง (References)

จริยาภรณ์ ตู้คำมูล. (2563). **การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการ จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จอย ทองกล่อมศรี. (2560, กรกฎาคม - ธันวาคม). “แนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครู.” **วารสารบรรณ**ศาสตร์ มศว. 10(2) : 86-87.

ตุลยา ธีรวิโรจน์. (2563, มกราคม – เมษายน). “สภาพและแนวทางการพัฒนาครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์.” **วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 1(2) : 119-124.

เทียนชัย ทาเงิน. (2567, พฤษภาคม 21). ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนจิกดู่วิทยา. สัมภาษณ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บูรณี กรุณา. (2565). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูต่างชาติในโรงเรียนสองภาษา กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสันกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว, ศิริยุภา พูลสุวรรณ และดารกา วรรณวนิช. (2558). “การพัฒนาครูด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานความต้องการของผู้เรียน.” ใน **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร**. หน้า 49-58. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปุณฑริกา นิลพัฒน์. (2558). **สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

รณชัย ธรรมราช. (2567, พฤษภาคม 23). ผู้อำนวยการโรงเรียนนายมวิทยาคาร. สัมภาษณ์.

วนิดา สร้อยจิต. (2567, พฤษภาคม 23). ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนายมวิทยาคาร. สัมภาษณ์.

วารุณี ผลเพิ่มพูล และชูชีพ ประทุมเวียง. (2556, กรกฎาคม - ธันวาคม). “ทำการศึกษาสมรรถนะของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3.” **วิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี**. 2(2) : 66.

สถาพร ทิมา. (2563). **การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2566). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.** อุบลราชธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3. พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ** (พ.ศ. 2563 –2565). ม.ป.ท.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติพื้นฐาน (O-NET)**. กรุงเทพฯ : สานักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (สกศ.).

สุกิจ จันทบาล. (2567, พฤษภาคม 20). ผู้อำนวยการโรงเรียนอำนาจเจริญ. สัมภาษณ์.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities.” **Educational and Psychological Measurement**. 30(3) : 607-610.

อภิสิทธิ์ ต้องสู้. (2567, พฤษภาคม 27). ผู้อำนวยการโรงเรียนเสนางคนิคม. สัมภาษณ์.

เอกพงศ์ บัวชุม. (2567, พฤษภาคม 20). ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอำนาจเจริญ. สัมภาษณ์.

ความต้องการการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ
The need for the development of female prisoners before their release from Bueng Kan Provincial Prison

นัฐพงษ์ พินทา[1] และ ธนวิทย์ บุตรอุดม[2]

Nattapong Pinta[1] and Thanawit Butrudom[2]

Received : February 2, 2024; **Revised** : December 26, 2024; **Accepted** : December 27, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประชากรเชิงปริมาณ คือ ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 130 คน การคัดเลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha's coefficient- α) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อย จังหวัดบึงกาฬ โดยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI modified) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ พยาบาลวิชาชีพ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่แดนหญิง และผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดบึงกาฬ รวมจำนวน 5 คน โดยพิจารณาจากหน้าที่รับผิดชอบตามตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา อายุงาน และประสบการณ์การทำงานเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำผลศึกษามาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Student of Master of Public Administration, Faculty of Public Administration, Udon Thani Ratchathani University, e-mail: nattapong_5080@hotmail.com

[2] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Faculty of Humanities and social sciences, Udon Thani Ratchathani University, e-mail : thanawit.bu@udru.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ รองลงมาคือ การพัฒนาด้านร่างกาย 2) แนวทางในการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ คือ ควรจัดให้มีการฝึกทางพลศึกษาและการบันเทิงรื่นเริง สร้างแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง ให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังทุกช่วงวัย ควรจัดผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ด้านจิตเวชเข้ามาทำการประเมินความเข้มแข็งสภาพจิตใจของผู้ต้องขังเป็นประจำทุกปี ส่งเสริมและพัฒนาการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่ผู้ต้องขัง จัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับผู้ต้องขังอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพให้มีความหลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ทดลองปฏิบัติงานจริงเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในทักษะวิชาชีพนั้น ๆ

คำสำคัญ (Keywords) : ความต้องการ, ผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อย, เรือนจำจังหวัด

Abstract

This research aims 1) to study the development needs of female prisoners before their release in Bueng Kan Provincial Prison and 2) to find a way to develop female prisoners before their release in Bueng Kan Provincial Prison. This research is mixed methods research by use qualitative and quantitative research methods. The quantitative population is 130 female prisoners in Bueng Kan Provincial Prison. The sample was selected by purposive sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability of 0.98. Data were analyzed using Cronbach's alpha coefficient (α). The statistics used in data analysis were mean and standard deviation. The analysis of the development needs of female prisoners before their release in Bueng Kan Province was conducted using the Modified Priority Needs Index (PNI modified). The key qualitative data providers included the commander of Bueng Kan Provincial Prison, professional nurses, psychologists, female ward officers, and the director of the Bueng Kan Provincial Probation Office, totaling 5 people. The responsibilities of the positions related to the study were considered, their work experience, and their research instrument was an interview form. Data were collected using in-depth interviews, and the results of the study were used for content analysis.

The research results found that 1) The need for development of female prisoners before release from Bueng Kan Provincial Prison had the highest average value, which was

vocational preparation, followed by physical development. 2) Suggested development approaches include organizing physical education and recreational activities with appropriate facilities and equipment based on supported by the prison. This program should be based on the physical condition of the prisoners. Additionally, learning resources should be created to promote moral development and self-discipline suitable for prisoners of all ages. Experts in psychiatry should be invited to assess the mental health of prisoners regularly, at least once a year. Efforts should also be made to promote self-awareness and self-esteem among prisoners. Family bonding activities should be organized at least twice a year. Furthermore, training should be provided to develop diverse vocational skills, offering prisoners opportunities to practice real-world work to gain expertise in their respective fields.

Keywords : The need, Female inmates pre-release of prisoners, Provincial Prison

บทนำ (Introduction)

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล และคำสั่งลงโทษของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย โดยมีแนวทางการควบคุมผู้ต้องขัง ให้เป็นไปตามหลักทัณฑวิทยาสมัยใหม่ และตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตามแนวทางของสหประชาชาติ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจะเริ่มตั้งแต่การรับตัวผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถาน ผู้ต้องขังทุกรายจะได้รับการจำแนกลักษณะเพื่อศึกษาหาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ในการวางแผนปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ต่อจากนั้นผู้ต้องขังจะเข้าสู่กระบวนการอบรมแก้ไขและฟื้นฟูจิตใจ จนกระทั่งเมื่อใกล้พ้นโทษ ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องได้รับการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษออกไปสู่สังคมภายนอก รูปแบบการจัดโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เป็นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ การฝึกทักษะอาชีพ รวมให้คำปรึกษาแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ ตลอดจนเป็นแนวทางให้ผู้ต้องขังตัดสินเลือกวิถีทางการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสมและเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ที่ต้องการยกระดับศักยภาพทักษะ สมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ และเพื่อสร้างโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้ต้องขัง โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมวิชาชีพ จริยธรรม ให้โอกาสกับผู้ที่เคยกระทำผิดปรับปรุงตนเอง ซึ่งเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ ได้ปฏิบัติงาน

โดยยึดกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงานตามระเบียบของทางราชการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย ข้อกำหนด และเชื่อมโยงรวมถึงผลกระทบต่อองค์กรเป็นหลักในการดำเนินการและเป็นการสอดคล้องกับโครงการกำลังใจของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ที่ทรงพระเมตตาจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิง โดยส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้ได้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กำหนดให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยริเริ่มเตรียมการตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริม และช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังทุกคนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ รวมทั้งต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรื่องส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน (กองพัฒนาพฤตินิสัย, 2563 : 4)

เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และสังคมก็ยังไม่ให้การยอมรับผู้พ้นโทษ ทำให้ผู้พ้นโทษรู้สึกสับสน ว้าเหว่ โดดเดี่ยว ไร้ที่พึ่งพิง และประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้พ้นโทษเหล่านั้นกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกได้ (กองทรัพย์ ผางแพ่ง, 2561 : 2) ขณะที่การบริหารงานของกรมราชทัณฑ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดอยู่หลายประการ อันได้แก่ปัญหาในเรื่องบทบาทในการช่วยผู้ต้องขังให้กลับเข้าสู่สังคม (Reintegration) ที่ยังไม่เห็นผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน จากปัญหาอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังของประเทศไทย พบว่าสถานการณ์บังคับโทษจำคุกของไทยอยู่ในสภาพ “ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ” มากว่า 20 ปี ความแออัดของการดำรงชีวิตในเรือนจำเป็นปัญหาต่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 และกฎระเบียบต่าง ๆ ในเรื่องเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังยังไม่ประสบผลสำเร็จ โปรแกรมต่างๆ ในด้านการศึกษาพื้นฐาน โอกาสในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น การอบรมพิเศษต่างๆ การฝึกงานที่ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขังแต่ละคน การทำงานในเรือนจำเพื่อสร้างรายได้ การฝึกสติ การศึกษาหลักธรรมของแต่ละศาสนา ฯลฯ เพราะขาดการทำแผนบังคับโทษเป็นรายบุคคลที่วิเคราะห์ถึงโอกาสในการดำรงชีวิตในอนาคตตามความเป็นจริงของผู้ต้องขังได้ และเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังของไทยมักทำในช่วง 1-2 ปีก่อนจะพ้นโทษประกอบกับ แต่ละเรือนจำต่างก็มีข้อจำกัดในด้านต่างๆ ในการบริหารจัดการการ ไม่ว่าในด้านการศึกษาอบรม การฝึกงาน ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับภาคสังคม ธุรกิจ ชุมชน ท้องถิ่น ที่แตกต่างกันไป นอกจากนั้นเรือนจำแต่ละแห่งยังขาดข้อมูลพื้นฐานของผู้ต้องขังแต่ละคนเพื่อทำแผนการบังคับโทษ (พรวิไล อุ้ยดำรงธรรม, 2564)

ทั้งนี้ ในช่วงปี 2559-2563 กรมราชทัณฑ์ในส่วนของเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ มีอัตราผู้ต้องขังหญิงกระทำผิดซ้ำ พ.ศ.2565 จำนวน 200 คน โดยมีสาเหตุหนึ่งมาจากการไม่สามารถหางานทำได้ด้วยสภาพปัญหาข้างต้น ซึ่งในปี พ.ศ.2567 เรือนจำจังหวัดบึงกาฬ จะมีผู้ต้องขังหญิงพ้นโทษ จำนวน 40 คน และปี

พ.ศ. 2568 จำนวน 31 คน หากพูดถึงการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีน้อยใหญ่ หลายคนคงให้ความสำคัญกับกระบวนการลงโทษ ทั้งการจับ ปรับ หรือจำคุก เพื่อลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกในสังคม แต่แท้จริงแล้วปลายทางของชีวิตนักโทษไม่ได้อยู่จบอยู่ที่หลังลูกกรงเท่านั้น ทว่ายังต้องเผชิญการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเรือนจำ รับโทษที่ก่อขึ้น และเตรียมพร้อมสู่ชีวิตที่ปราศจากโซ่ตรวน พร้อมกับเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคมอีกครั้ง นี่จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งต่อผู้กำหนดนโยบายและผู้ที่เกี่ยวข้องว่า จะทำอย่างไรให้กระบวนการฟื้นฟูและการคืนผู้ต้องขังสู่สังคมประสบความสำเร็จ ไม่มีผู้กระทำความผิดซ้ำจนต้องกลับมาอยู่ในวงจรชีวิตที่ปราศจากอิสรภาพการฟื้นฟูและการกลับคืนสู่สังคมของนักโทษหญิงและผู้กระทำผิดหญิงเพื่อมุ่งสู่กระบวนการยุติธรรมที่ละเอียดอ่อนและคำนึงถึงเพศภาวะ รวมถึงประสบความสำเร็จในการคืนผู้เคยก้าวพลาดสู่สังคมผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อย เรือนจำจังหวัดบึงกาฬ โดยกำหนดขอบเขตครั้งนี้เฉพาะเรือนจำจังหวัดบึงกาฬเท่านั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย(Research Methods)

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ จำนวนทั้งสิ้น 130 คน คัดเลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบรูปแบบของคำถาม การใช้ภาษา ความชัดเจนของข้อความ ความเหมาะสม และความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามหรือกรอบแนวคิดทฤษฎี (Content Validity Index: CVI) ซึ่งคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ CVI = 1 แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นกับผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดหนองคาย จำนวน 30 คน จากนั้นคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์

แอลฟาของครอนบาค (Alpha's coefficient- α) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับได้ผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ และแบบสอบถามที่ครอบคลุมประเด็นเนื้อหาที่ศึกษาแล้วเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์เสนอต่อประธานที่ปรึกษา และกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาหัวข้อการวิจัย เมื่อโครงร่างวิทยานิพนธ์ผ่านการอนุมัติ จึงเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์เพื่อขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เอกสารการรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์เลขที่ อว 0622.7/396 และแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย ติดต่อประสานงานกับเรือนจำจังหวัดบึงกาฬที่จะเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การวัด และประเมินผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรือนจำจังหวัดบึงกาฬพร้อมทั้งนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความคิดเห็นระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อย จังหวัดบึงกาฬ โดยการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยโดยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI modified)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการและการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ พยาบาลวิชาชีพ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่แดนหญิง และผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดบึงกาฬ รวมจำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ โดยแบบสัมภาษณ์ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี แนวปฏิบัติและมาตรการของเรือนจำ มีคำถามครอบคลุมใน 7 ด้าน ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาประเมินดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย ผลพิจารณาพบว่าแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC ระหว่าง .68 ถึง 1.00 จึงนำมาใช้เก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการบันทึกข้อสารสนเทศในแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้การถอดข้อความจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 คน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อย จังหวัดบึงกาฬ โดยใช้แบบจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น Priority Needs Index (PNI modified)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อย จังหวัดบึงกาฬ

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อย จังหวัดบึงกาฬ		ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริง	ค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง	PNI	ลำดับ
1.	การพัฒนาด้านร่างกาย	4.42	4.49	0.016	2
2.	การฝึกและเสริมสร้างระเบียบวินัย	4.50	4.53	0.007	5
3.	การพัฒนาด้านจิตใจ	4.50	4.55	0.011	3
4.	ความคิดและทักษะการใช้ชีวิต	4.42	4.46	0.009	4
5.	การส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว	4.45	4.39	-0.013	7
6.	การเตรียมตัวกลับสู่สังคม	4.59	4.60	0.002	6
7.	การเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ	4.52	4.62	0.022	1
	โดยรวม	4.49	4.52	0.007	

จากตารางที่ 1 เมื่อนำค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อย จังหวัดบึงกาฬ มาหาผลต่าง ๆ ตามวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น พบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังสูงกว่าค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงเกือบทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ (PNI = 0.022) รองลงมาคือการพัฒนาด้านร่างกาย (PNI = 0.016) การพัฒนาด้านจิตใจ (PNI = 0.011) ความคิดและทักษะการใช้ชีวิต (PNI = 0.009) การฝึกและเสริมสร้างระเบียบวินัย (PNI = 0.007) การเตรียมตัวกลับสู่สังคม (PNI = 0.002) ยกเว้นการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว (PNI = -0.013)

2. แนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ มีความเห็นว่ากรมราชทัณฑ์ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนให้ทางเรือนจำจัดสถานที่และอุปกรณ์การเล่นไว้ให้พร้อม และจัดให้บริหารร่างกายกลางแจ้งอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง จัดให้บริการตรวจสุขภาพร่างกายเป็นประจำ และให้ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงพร้อมต่อสู้กับโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นภายนอก จำเป็นต้องมีการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังทุกช่วงวัย ควรเพิ่มช่องทางในการให้คำปรึกษาในการปฏิบัติตัวขณะอยู่ในเรือนจำ และภายหลังได้รับการปล่อยตัว จำเป็นต้องมีส่งเสริมให้ผู้ต้องขังเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อปรับสภาพและขัดเกลาจิตใจให้สงบและมีสติในการดำเนินชีวิตอยู่เสมอ จัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตให้กับผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งจัดผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ด้านจิตเวชเข้ามาทำการประเมินผลความเข้มแข็งของสภาพจิตใจ และสุขภาพจิตของผู้ต้องขังเป็นประจำทุกปี รวมถึงจัดกลุ่มให้คำปรึกษาปัญหาด้านจิตใจ จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของผู้ต้องขังหญิงเพื่อให้สามารถจัดการกับตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีความสุขตามสภาพ โดยทางเรือนจำควรทำการจัดกลุ่มแนะแนวทักษะการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมภายนอกอย่างสม่ำเสมอ และควรให้ความสำคัญในการพิจารณาอย่างรอบด้านถึงภูมิหลัง ปัญหา และความต้องการของผู้ต้องขังหญิง เพื่อเตรียมแนวทางการฟื้นฟูให้เหมาะสม เปิดโอกาสให้มีกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว สร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ครอบครัวของผู้ต้องขังเพื่อให้สามารถปรับตัวเมื่อผู้ต้องขังกลับไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อพ้นโทษออกไปและพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือผู้ต้องขังในด้านต่างๆ เนื่องจากปัญหาการปรับสภาพตนเองให้คุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดลอมภายนอก และแรงกดดันของสังคมภายนอกของผู้ต้องขังหญิงเป็นปัญหาสำคัญจำเป็นต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อสภาวะเศรษฐกิจ และสิ่งแวดลอมในสังคมภายนอกให้แก่ผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอ ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม ฟื้นฟู และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังหญิงสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเอง

ทั้งด้านจิตใจ ปัญญา และทักษะชีวิตตระหนักถึงคุณค่าของตนเองที่มีต่อครอบครัวและสังคมพร้อมกลับออกไปใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุข จำเป็นต้องมีการพัฒนาอาชีพโดยร่วมมือกับกรมแรงงานในการพัฒนาฝีมือแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาด และเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง พร้อมทั้งควรประสานขอความร่วมมือหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและสังคมภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในอาชีพต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนด้านวิทยากร วัสดุอุปกรณ์ในฝึกอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง และช่วยเหลือให้โอกาสผู้พ้นโทษเข้าทางานตามความถนัดและความสนใจ ควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพให้มีความหลากหลาย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ทดลองปฏิบัติงานจริงเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในทักษะวิชาชีพนั้นๆ ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“...ก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังจำเป็นต้องมีการฝึกและเสริมสร้างระเบียบวินัยควรเพิ่มช่องทางในการให้คำปรึกษาในการปฏิบัติตัวขณะอยู่ในเรือนจำ และภายหลังได้รับการปล่อยตัว...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2566)

“...สร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ครอบครัวของผู้ต้องขังเพื่อให้สามารถปรับตัวเมื่อผู้ต้องขังกลับไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อพ้นโทษออกไปและพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2566)

“...ประสานขอความร่วมมือหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและสังคมภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในอาชีพต่างๆ เข้ามาสนับสนุนด้านวิทยากร วัสดุอุปกรณ์ในฝึกอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 14 พฤศจิกายน 2566)

“...จัดผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ด้านจิตเวชเข้ามาทำการประเมินผลความเข้มแข็งของสภาพจิตใจ และสุขภาพจิตของผู้ต้องขังเป็นประจำทุกปี...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2566)

ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอต่อผู้เข้าร่วมประชุม ร่วมพิจารณาแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเห็นว่าระดับนโยบายและฝ่ายปฏิบัติการของหน่วยงานฝ่ายผู้ต้องขังแดนหญิง เรือนจำจังหวัดบึงกาฬ ควรให้ความสำคัญและดำเนินการดังนี้

1) การพัฒนาด้านร่างกายควรจัดให้มีการฝึกทางพลศึกษาและการบันเทิงรื่นเริงในชั่วโมงบริหารร่างกาย จัดให้บริหารร่างกายกลางแจ้งอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง โดยคำนึงถึงสภาพร่างกายของผู้ต้องเป็นหลัก

2) การฝึกและเสริมสร้างระเบียบวินัยควรเพิ่มช่องทางในการให้คำปรึกษาในการปฏิบัติตัวขณะอยู่ในเรือนจำ และภายหลังได้รับการปล่อยตัว สร้างแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังทุกช่วงวัย

3) การพัฒนาด้านจิตใจ ควรจัดผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ด้านจิตเวชเข้ามาทำการประเมินผลเข้มแข็งสภาพจิตใจของผู้ต้องขังเป็นประจำทุกปี ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อปรับสภาพและขัดเกลาจิตใจให้สงบและมีสติในการดำเนินชีวิตอยู่เสมอ

4) ความคิดและทักษะการใช้ชีวิตส่งเสริมและพัฒนาการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่ผู้ต้องขัง จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของผู้ต้องขังหญิงเพื่อให้สามารถจัดการกับตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีความสุขตามสภาพ ควรให้ความสำคัญในการพิจารณาอย่างรอบด้านถึงภูมิหลัง ปัญหา และความต้องการของผู้ต้องขังหญิง เพื่อเตรียมแนวทางการฟื้นฟูให้เหมาะสม

5) การส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวจัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับผู้ต้องขังอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง มีการเตรียมสถานที่เยี่ยมซึ่งมีความเป็นส่วนตัว เพื่อเปิดโอกาสให้มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

6) การเตรียมตัวกลับสู่สังคมจัดเตรียมวารสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสารที่ทันสมัยไว้ให้แก่ผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

7) การเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ ควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพให้มีความหลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ทดลองปฏิบัติงานจริงเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในทักษะวิชาชีพนั้น ๆ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ความต้องการการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ความต้องการการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ สูงที่สุดคือ การเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อผู้ต้องขังมีวิชาชีพติดตัวสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ สามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่สร้างภาระให้แก่ครอบครัวและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิรวุฒิ ปุญญาสวัสดิ์ (2564) ได้ศึกษา การเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อย จากกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์ญี่ปุ่น ต้องขังต้องโทษอยู่ในเรือนจำจะได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตามโปรแกรมที่เรือนจำกำหนดไว้โดยเฉพาะโปรแกรมในการฝึกวิชาชีพในการทำงาน ซึ่งมีรูปแบบในการทำงานให้ผู้ต้องขังได้ฝึกวิชาชีพที่หลากหลาย เช่นงานผลิต (งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ งานพิมพ์ งานตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น) งานฝึกทักษะการทำงาน (ช่างซ่อมเครื่องจักรกล ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างก่อสร้าง) งานบริการหรือเป็นเจ้าของกิจการ (งานด้านการอาหาร งานด้านเบเกอรี่ งานซักอบรีดเสื้อผ้า) รวมถึงการออกไปทำงานบริการสังคมในรูปแบบงานสาธารณะ สอดคล้องกับ

สัญญพงศ์ ลิ่มประเสริฐ และคณะ (2555) จากโครงการติดตามประเมินผลการจ้างงานผู้เข้าร่วมโครงการคืนคนดีสู่สังคม เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้พ้นโทษเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมและเพิ่มทักษะทางวิชาชีพ และรับเข้าทำงานในหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการภายหลังจบโครงการคืนคนดีสู่สังคมมีแนวโน้มในการกระทำผิดซ้ำน้อยมากหรือแทบเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นโครงการนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างมากที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้พ้นโทษออกาสู่สังคมภายนอกและช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับเพ็ชรนคร ผาดนอก (2565) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมก่อนปล่อยตัวของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมก่อนปล่อยตัวของผู้ต้องขัง คือ ปัจจัยด้านการฝึกวิชาชีพ และมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดอบรมให้ผู้ต้องขังมีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และควรประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในจังหวัดในจัดหางานให้ทำภายหลังได้รับการปล่อยตัวเพื่อให้มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว

2. แนวทางในการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ คือ ควรจัดให้มีการฝึกทางพลศึกษาและการบันเทิงรื่นเริง สร้างแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังทุกช่วงวัย ควรจัดผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ด้านจิตเวชเข้ามาทำการประเมินความเข้มแข็งสภาพจิตใจของผู้ต้องขังเป็นประจำทุกปี ส่งเสริมและพัฒนาการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่ผู้ต้องขัง จัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับผู้ต้องขังอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพให้มีความหลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ทดลองปฏิบัติงานจริงเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในทักษะวิชาชีพนั้น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดอบรมให้ผู้ต้องขังเข้าร่วมเพื่อในการเสริมสร้างระเบียบวินัยในตนเอง ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมที่ส่งเสริมมีความคิดในการแก้ไขปัญหาในทางที่ถูกที่ควร ให้การศึกษาและการนำหลักธรรมทางศาสนามาขัดเกลาให้ผู้ต้องขังโดยเชิญพระอาจารย์มาบรรยายให้แก่ผู้ต้องขังเป็นประจำ จัดช่องทางสื่อสารออนไลน์เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัวรวมถึงมีการจัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังกับครอบครัวได้ทำร่วมกัน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี มีกำลังใจในการปรับตัวภายหลังการปล่อยตัว มีเป้าหมายในชีวิต รอวันที่จะพ้นโทษ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิรวุฒิ ปุญญาสวัสดิ์ (2564) ได้ศึกษา การเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อย จากรูปแบบการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ จัดให้มีโปรแกรมการพัฒนาพฤตินิสัยที่จัดให้ภายในเรือนจำจะมีความหลากหลาย ซึ่งจะเน้นส่งเสริมด้านทักษะต่าง ๆ ได้แก่การให้คำปรึกษาด้านสังคมผู้ต้องขังมีประวัติที่แตกต่างกัน การให้คำปรึกษาเป็นอีกเส้นทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถแก้ปัญหาและจัดการกับปัญหาของตนได้และสามารถพัฒนาพฤตินิสัยระหว่างที่ถูกคุมขัง และให้ผู้ต้องขังก้าวเดินต่อไปและกล้าที่จะเผชิญกลับไปสู่สังคมภายนอก กิจกรรมดังกล่าวจะดำเนินการโดยนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องขังก่อน

ที่จะพ้นโทษ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กองทรัพย์ ผางแพ่ง (2563) ได้ศึกษา การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังพ้นโทษ กรณีศึกษา เรือนจำกลางชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังพ้นโทษของเรือนจำกลางชลบุรี มุ่งเน้นพัฒนาผู้ต้องขังให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ ให้ญาติและครอบครัวพบผู้ต้องขัง เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ และปรับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ทั้งนี้ผู้ต้องขังบางรายมีปัญหาด้านสุขภาพก่อนปล่อย ดังนั้นผู้ต้องขังควรมีการตรวจเช็คสภาพร่างกายเป็นประจำ สร้างแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังทุกช่วงวัย จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพให้มีความหลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ทดลองปฏิบัติงานจริงเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในทักษะวิชาชีพนั้นๆ มีการกำหนดกรอบแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเอาไว้ ทั้งด้านการช่วยเหลือให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติอย่างคนธรรมดาทั่วไป ดูแลตัวเองได้ มีความเคารพในตัวเองและมีความรับผิดชอบตัวเองได้ ขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว และประชาชนในสังคม อาจทำการศึกษาทดลองการจำลองการใช้ชีวิตในชุมชนสังคมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อย รวมถึงสร้างภาคีความร่วมมือกับสำนักงาน โรงงานที่ต้องการแรงงานไว้รองรับผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษ

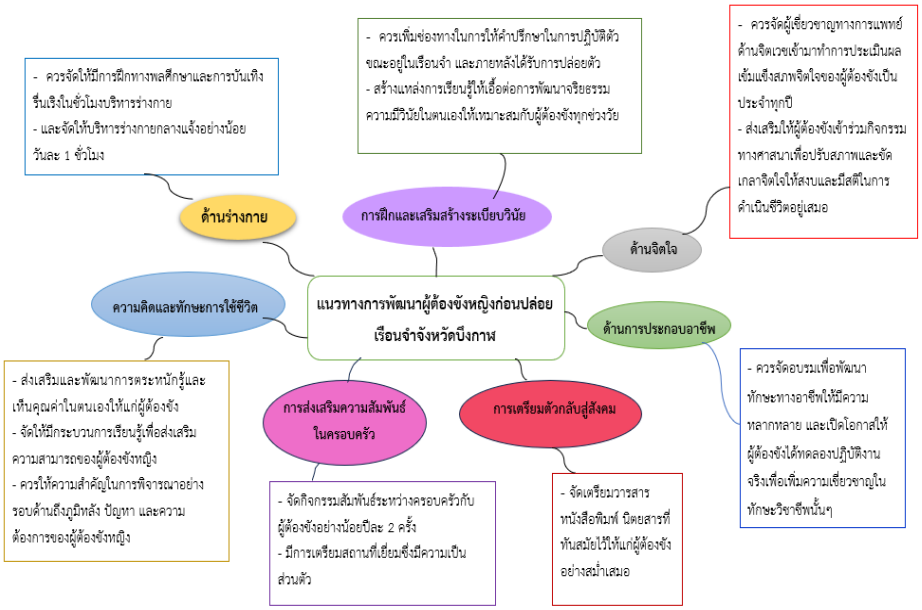

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังหญิงก่อนปล่อยเรือนจำจังหวัดบึงกาฬ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เรือนจำจังหวัดบึงกาฬควรสร้างภาคีความร่วมมือกับสำนักงาน โรงงานที่ต้องการแรงงานไว้รองรับผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษ

2. เรือนจำจังหวัดบึงกาฬควรจัดการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานด้านช่าง เพื่อให้ทราบระดับความรู้ ความสามารถด้านช่างที่ผู้ต้องขังถนัด

3. ควรมีการจัดให้มีการแนะแนวเสริสร้างความมั่นใจในตนเอง และสร้างความเข้าใจในการปรับตัวให้แก่ญาติผู้ต้องขังเพื่อเตรียมต้อนรับผู้ต้องขังกลับบ้าน

4. ควรมีแนวทางในการสร้างความมั่นใจให้กับนายจ้างในการจ้างผู้พ้นโทษเข้าทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังหญิง และเด็กติดผู้ต้องขัง

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องบุคลิกภาพและทักษะทางอาชีพของผู้ใกล้พ้นโทษ และความต้องการจ้างงานของนายจ้าง

เอกสารอ้างอิง(References)

กนกเรขา สุวรรณกิจ. (2545). **ความคาดหวังในการดำเนินชีวิตภายหลังการพ้นโทษของผู้ต้องขังหญิง : ศึกษาเฉพาะกรณีทัณฑสถานหญิงกลาง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กองพัฒนาพฤตินิสัย. (2563). **คู่มือการจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดีและพฤติการณ์การกระทำผิด.** กรุงเทพฯ : บริษัท พีเค.เค. พริ้นติ้ง จำกัด.

กองทรัพย์ ผางแพ่ง. (2563). **การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังพ้นโทษ กรณีศึกษา เรือนจำกลางชลบุรี.** การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิรวุฒิ ปุญญาสวัสดิ์. (2564). **การเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พรวิไล อุ้ยดำรงธรรม. (2564). “การเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวสู่สังคมในประเทศไทย.” **วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต**. 3(2) : 34-47.

เพ็ชรนคร ผาดนอก. (2565). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมก่อนปล่อยตัวของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เพียรชัยรัตน์ เงินงาม, วันชัย พลเมืองดี, พระชยานันทมุนี และชูชาติ สุทธะ. (2565). “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ.” **วารสารวิจัยวิชาการ.** 5(5) : 171-185.

ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชน ในตำบลตรึมอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

A Study of The Buddhadhamma as Reflected in Kaelmor Rite of Communities in Trium Sub-District, Sikhoraphum District, Surin Province

พระภานุพงศ์ ธมฺมทีโป[1] พระครูใบฎีกาเวียง กิตฺติวณฺโณ[2] และ พระครูศรีปริชากร[3]

Phra Phanuphong Thammateepo[1] Phrakrubaidika Weang Kitiwanno[2] and Phrakhrusrichagorn[3]

Received : Septemper 12, 2024; **Revised** : December 29, 2024; **Accepted** : December 29, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ 2) ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ และ 3) วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า พิธีกรรมแกลมอ เป็นประเพณีของท้องถิ่นชุมชนในตำบลตรึม ภาษาถิ่นเรียกว่า เล่นมอ (แกลมอ) ชาวบ้านประกอบพิธีกรรมนี้เพื่อให้กำลังใจคนที่เจ็บป่วยหรือมีทุกข์ทางใจ พิธีแกลมอจะมีอยู่ 3 ประเภท คือ 1) การบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ 2) การประกอบพิธีกรรมเพื่อรักษาผู้ป่วยซึ่งเป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษมาให้ความช่วยเหลือ ขอคำแนะนำผ่านล่าม หรือ คนทรงเพื่อหาสาเหตุของการเจ็บป่วยและหาทางรักษาตามความเชื่อ 3) การประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นการแก้บนหรือสักการะตอบแทนดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่ดลบันดาลให้ได้รับความสำเร็จตามคำขอของลูกหลาน หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอ คือ หลักศรัทธา ภูตะ วิญญาณ กตัญญู

[1,2,3] พุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์; M.B.Program in Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus; e-mail : phanuphong125@gmail.com, Kittiwanno2507@gmail.com, Phrakhrusriprichakorn66@gmail.com

กตเวที โรค การเคารพ บูชา กรรม บุญกิริยาวัตถุ ไตรลักษณ์ และฆราวาสธรรม ผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอ คือ 1) หลักศรัทธา คือ มีความเชื่อว่าถ้าไม่ทำพิธีกรรม สมาชิกในครอบครัวอาจเจ็บป่วยมีความทุกข์ทางใจได้ 2) ภูตะ คือ ผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ ที่อาศัยอยู่ตามบ้านเรือน ตามทุ่งนา 3) วิญญาณ คือ เป็นการสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษ 4) กตัญญูกตเวที คือ เป็นการแสดงออกเพื่อตอบแทนคุณบรรพบุรุษ 5) โรค คือ โรคที่รักษาหายและไม่หาย 6) การเคารพ คือ เป็นแนวทางที่ต้องปฏิบัติต่อครูบา 7) บูชา คือ เป็นสิ่งแทนการบูชาในพิธี 8) กรรม คือ เป็นการสอนเชื่อเรื่องกรรมที่มาจากวิญญาณบรรพบุรุษเป็นหลัก 9) บุญกิริยาวัตถุ คือ มีการให้ทาน รับศีล และเจริญภาวนา 10) ไตรลักษณ์ คือ ให้เห็นว่าร่างกายและความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ตกอยู่ในหลักไตรลักษณ์ และ 11) ฆราวาสธรรม คือ ปลูกฝังให้มีสัจจะ ข่มจิตใจ ความอดทน และมีการเสียสละ

คำสำคัญ (keywords) : พิธีกรรมแกลมอ, หลักพุทธธรรม, วิเคราะห์หลักพุทธธรรม

Abstract

This thesis entitled ‘A Study of the Buddhadhamma as Reflected in Kaelmor Rite of Communities in Trium Sub-District, Sikhoraphum District, Surin Province’ has three objectives: 1) to study the Kaelmor Rite of Communities in Trium Sub-District, Sikhoraphum District, Surin Province, 2) to study the Buddhadhamma as reflected in Kaelmor Rite of Communities in Trium Sub-District, Sikhoraphum District, Surin Province, and 3) to analysis the Buddhadhamma as reflected in Kaelmor Rite of Communities in Trium Sub-District, Sikhoraphum District, Surin Province. This thesis deployed the qualitative research methodology by studying documents from the Tripitaka and the Buddhist academic works as well as field studies where the data were collected from in-depth interviews. Finally, to present the analytic descriptive.

The results of the study are as follows : The Kaelmor Rite of Communities in Trium Sub-District found that the dialect is called “Len Mor” (the performing of Mor) or Kaelmor. The original rite wasn’t known when this ritual began to exist, it is only a story passed down from generation to generation. The purpose of the Kalmor ritual for the villagers to perform the ritual is to encourage people who are sick or have mental distress. This connection is because this community believes that the cause of mental illness or suffering is caused by Supernatural powers. The community calls this a spirit or ancestral spirit, that caused it. If the community performs the Kaelmor rite to please the spirits or the ancestor’s spirits. The symptoms of illness

or mental distress disappeared and good mental health returned to living with the family as normal and happy as previously. The "Klamor" ceremony can be categorized into three types : 1) Ancestral spirit worship : This is performed to honor ancestral spirits and foster encouragement and morale. 2) Rituals for healing the sick: These ceremonies involve invoking the spirits of ancestors to assist in finding the cause of illness and the appropriate remedy. Guidance is often sought through a medium or spiritual intermediary according to traditional beliefs. 3) Ceremonies to fulfill vows or give thanks : This involves offering gratitude or making offerings to ancestral spirits in return for blessings or successes granted as per the requests of their descendants. The Budddhadhamma, as reflected in the Kaelmor Rite of Communities in Trium Sub-District, Sikhoraphum District, Surin Province, found that the faith (Saddha), the Deamon, the Spirit, grateful person (Katanyukataved), the Sickness, the Worship (Puja), Action (Kamma), the three Characteristics (Tilakkhana), the bases of meritorious action (Punyakiriya-vatthu) and the virtues for lay people (Gharavasa-dhamma). The results of the analysis the Buddhadhamma as reflected in Kaelmor Rite of Communities in Trium Sub-District, Sikhoraphum District, Surin Province found that there are eleven issues, as follow; 1) the faith (Saddha), if the members in community didn't do this ritual, the family members may get sick and suffer mentally, and it may be some danger to your life, 2) the Deamon, it is the ghosts or ancestral spirits who lives in the houses, fields, 3) the Spirit, it is a communication with the spirits of the ancestors, 4) the grateful person (Katanyukataved), it is an expression to give back to the ancestors, 5) the sickness; it is the Cured and incurable diseases, 6) The respect; it is a guideline that must be treated by teachers, 7) the Worship (Puja); It is a substitute for worship in ceremonies, 8) the Action (Kamma); It is a teaching that believes in Action (Kamma) that comes mainly from the spirits of ancestors, 9) the bases of meritorious action (Punyakiriya-vatthu), it is the generosity, the receive the precepts, and the meditation practice also include in the Kaelmor rite, 10) the three Characteristics (Tilakkhana): it is to show that the body and the possibility of human life fall into the three characteristics principle in order to understand the reality nature of life, lastly, 11) the virtues for lay people (Gharavasa -dhamma); it is the honesty, self-development, tolerance, generosity.

Keywords : The Glamorous Ritual, Buddhist Principles, Analysis of the Buddhist Principles

บทนำ (Introduction)

สังคมไทยแต่เดิมได้มีการปลูกฝังค่านิยมเรื่องกรรม ให้เชื่อในกฎแห่งกรรม จนมีสำนวนไทยว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และยกย่องคนดี คือ คนที่มีคุณธรรม แต่ปัจจุบันสังคมไทยได้มี ค่านิยมที่เปลี่ยนไป สาเหตุเพราะสังคมไทยไปรับวัฒนธรรมของชาวตะวันตกเข้ามา ยอมให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทเพื่ออำนวยความสะดวกสบายต่อวิถีการดำเนิน ชีวิตประจำวันของคนไทย จนส่งผลให้ความเชื่อ ค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนไป เป็นสังคมบริโภคนิยมและวัตถุนิยม (พุทธทาสภิกขุ, 2545 : 13) ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้กล่าวไว้ว่า “สังคมไทยปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุเป็นอย่างมาก แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขที่แท้จริงของคนไทยไม่ คนนิยมวัตถุหรือวัตถุนิยมมากไป มีกิเลสมากขึ้น และสิ่งที่ขาดคือ ศีลธรรม สภาพสังคมที่รับอิทธิพลอารยธรรมตะวันตก แต่ในปัจจุบันได้จางหายไปกับคนไทยรุ่นใหม่ สังคมไทยได้เปลี่ยนค่านิยมไปยกย่องวัตถุ คนดี (พระมหาสมศักดิ์ คมฺภีรปญฺโญ (ตัวไธสง), 2561 : 2) คือ คนที่มีเงินทอง มีอำนาจ และผลตอบแทนของการทำดีได้ดี ในความหมายของคนรุ่นใหม่ คือ ได้วัตถุสิ่งของ เงินทอง ชื่อเสียง เกียรติยศ ทั้ง ๆ ผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นผู้ประพฤติเสื่อมเสีย แต่สังคมไม่ได้ให้ความสนใจความประพฤติหรือวิธีการที่ทำให้ได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของเหล่านั้น เพียงแต่ขอให้ได้มาเป็นพอ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของความเชื่อเรื่องกรรม ในสังคมเกิดความเข้าใจเรื่องกรรมคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง และไม่เชื่อกฎแห่งกรรมว่ามีจริง ความเชื่อเหล่านี้ ไม่ได้มีผลเฉพาะผู้ใหญ่เท่านั้น แต่ได้ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างมากกับเด็กและวัยรุ่นที่จะเป็นกำลังของชาติ ทำให้เกิดความเชื่อเรื่องกรรมคลาดเคลื่อน ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงและไม่เชื่อเรื่องผลของกรรมมีจริง สาเหตุมาจากเห็นการกระทำของผู้ใหญ่ที่กระทำตัวอย่างที่ไม่ดีไว้ และกฎแห่งกรรมก็ไม่ได้ลงโทษผู้กระทำผิดให้เห็นทันตา ประกอบกับการสื่อสารที่ไร้พรมแดน เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ ได้ยั่วยุกระตุ้นให้เกิดความต้องการทางวัตถุและบริโภคนิยมเพื่อสนองกิเลสอยู่ตลอดเวลา ความสุขเกิดจากการมีวัตถุ จึงต้องมีการแสวงหาด้านเดียว รวมถึงการห่างเหินจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผลจากการมีความเชื่อเรื่องกรรมที่ผิดไปจากเดิมได้ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมปัจจุบัน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอบายมุข ปัญหาอาชญากรรม และอื่น ๆ อีกมากมายจึงทำให้ความเชื่อเหล่านั้นได้เปลี่ยนไป

พิธีกรรมแกลมอในเขตตำบลได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณ มีความเชื่อว่าดวงวิญญาณของบรรพบุรุษจะคุ้มครองรักษาชาวบ้านทั้งด้านดีและด้านไม่ดี พอถึงเวลาคือเดือนห้า ประมาณช่วงเมษายนจะทำพิธีโดยรวมกันมาโดยมีการนัดแนะและเชิญครูบามาร่วมกันเพื่อประกอบพิธีกรรมอัน ศักดิ์สิทธิ์ ในพิธีนี้จะมีการอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ เพื่อขอขมาและรับเครื่องสักการะ นอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นบ้านคือการฟ้อนรำโดยประกอบด้วยเครื่องดนตรี สี่อย่าง คือ แคน พิณ กลองโทนและฉิ่ง ในพิธีเป็นการแสดงความกตัญญูของชาวบ้านที่มีต่อบรรพบุรุษ โดยมีความเชื่อว่า เป็นการรักษาโรคด้วย อีกทั้งยังเป็นการ

อนุรักษ์ความเชื่อดั้งเดิมของท้องถิ่นอีกด้วย ความสำคัญของพิธีกรรมการแกลมอของชุมชนบ้านหนองหิน ประวัติความเป็นมาของพิธีกรรม แกลมอ มีการกระทำติดต่อกันมาแต่โบราณ และถือว่าเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่สามารถระบุระยะเวลาที่เกิดขึ้นได้ การเริ่มต้นของการประกอบพิธีกรรมในแต่ละตระกูลเกิดจากตระกูลนั้น ๆ เดิมจะมีบรรพบุรุษประกอบพิธีกรรม แกลมอ อยู่ก่อนแล้ว หากผู้ประกอบพิธีกรรมในตระกูลเสียชีวิตลง ก็จะมอบการประกอบพิธีกรรมให้แก่ลูกหลาน โดยจะเลือกมอบให้แก่บุคคลผู้มีความสนใจและคิดว่าจะสามารถรับรองยึดถือตามที่เคยปฏิบัติมาได้ ทั้งนี้ผู้ที่จะรับเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่อจากบรรพบุรุษ ไม่รู้ว่าตนเองจะต้องเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม แกลมอ ต่อจากบรรพบุรุษมาก่อน จะรู้ก็ด้วยปรากฏการณ์เจ็บป่วย หรืออาการทางประสาทไม่มีความทรงจำอยู่ในตัว เช่น อาจมีอาการคล้ายกับคนเสียสติ หรือคนบ้า เจ็บป่วยในระยะเวลายาวนาน แม้จะได้รับการดูแลจากแพทย์แผนโบราณหรือปัจจุบันก็ตาม (ยโสธารา ศิริภาประภากร, 2556 : 66)

ความสำคัญของการศึกษาความเชื่อเรื่องพิธีกรรมการเข้าทรงของพุทธดังกล่าว หากมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาความเชื่อ พิธีกรรมการเข้าทรงกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดถึงอิทธิพลบทบาทหน้าที่ของร่างทรงและพิธีกรรม แนวทางการประยุกต์ความเชื่อการเข้าทรงในการบำรุงพระพุทธศาสนาอาจเป็นอีกความรู้หนึ่งที่สามารถสะท้อนถึงสภาพปัญหา ความเชื่อ ความสัมพันธ์ของความเชื่อและพิธีกรรมการเข้าทรงในเขตชุมชน ตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ อาจเป็นแนวทางการพัฒนาบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยวิธีพรรณนาตามลำดับขั้นตอน

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีอยู่ 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการ 5 รูป 2) กลุ่มข้าราชการ 5 รูป/คน 3) กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน 5 คน 4) กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น 5 คน 5) กลุ่มปราชญ์

ชาวบ้าน 5 คน 6) กลุ่มผู้เข้ารวมพิธีกรรม 10 คน รวมทั้งหมด 35 รูป/คน มีวิธีการคัดเลือกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ในด้านนี้

2. ขอบเขตการศึกษา การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาเอาไว้ 3 ประเด็น คือ 1) พิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ 2) หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ 3) วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

3. เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย 1) ศึกษาเอกสารและเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างเครื่องมือการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน 3) นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบ 4) แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 5) ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเกี่ยวกับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้นำค่าตั้งแต่ 0.50-1.00 เพื่อนำไปเก็บข้อมูลการวิจัย

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร ชุดความรู้ และความเป็นมาเกี่ยวกับงานวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามกรอบวันและเวลาที่กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นกระบวนศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Field Study) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำมาสรุปผลได้เป็น 3 ประเด็น ตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า พิธีกรรมแกลมอ หมายถึง การแสดงที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อว่า ชาวกูยทุกคนจะมีดวงวิญญาณของบรรพบุรุษคอยปกป้องคุ้มครอง ปกปักรักษาอยู่ตลอดเวลา ในทุกๆ ปี ชาวกูยจะจัดให้มีพิธีกรรมการแสดง “แกลมอ” เพื่อบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษและสิ่งสิทธิ์ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกำลังใจ ตลอดถึงการรักษาผู้ป่วยไข้เช่นเดียวกับการ “โจลมะม็วด” ของชาวเขมร หรือ “โส้ทั่งบั้ง” ของชาวไทโส้ ในอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งพิธีแกลมอ จะมีอยู่ 3 ประเภท คือ 1) การบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ 2) การประกอบพิธีกรรมเพื่อรักษาผู้ป่วยซึ่งเป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษมาให้

ความช่วยเหลือ ขอคำแนะนำผ่านล่าม หรือ คนทรงเพื่อหาสาเหตุของการเจ็บป่วยและหาทางรักษาตามความเชื่อ 3) การประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นการแก้บน หรือ สักการะตอบแทนดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่ดลบันดาลให้ได้รับความสำเร็จตามคำขอของลูกหลาน องค์ประกอบของพิธีแกลมอ ได้แก่ 1) ความเชื่อที่ชาวไทยกูยนับถือ 2) อาจารย์หรือผู้นำประกอบพิธีกรรม 3) ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม 4) วัน เวลา ที่ใช้ในประกอบพิธีกรรมยกเว้นวันพระ หรือวันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา 5) สถานที่ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมโดยมากจะเป็นลานหน้าบ้าน การประกอบพิธีแกลมอจะมีการสร้างโรงพิธีและจัดอุปกรณ์เครื่องเซ่นไหว้เพื่อใช้ในพิธี โดยมีการจัดชั้นวางของบูชาตามชั้นต่าง เป็น 3 ชั้น ในชั้นแรกเป็นบายศรี พุ่มดอกไม้หรือพุ่มข้าวตอก ขันบูชา ชั้นที่ 2 มีผ้าสไบ ผ้าไหม เครื่องประกอบพิธี ดาบ มีด ธนู ลูกศร ช้าง ม้า ชั้นที่ 3 เป็นเครื่องเซ่น และมีการฟ้อนรำประกอบการเล่นบรรเลงคนตรีด้วยดนตรีพื้นบ้านของชาวไทยกูย โดยการประกอบพิธีกรรมแกลมอ ผู้เล่นจะนั่งเป็นวงล้อมบายศรี (บายแสร็ยเทียะ) ทำจากต้นกล้วย 4 ต้น สูงประมาณ 150 เซนติเมตร ซึ่งอาจจะทำบายศรี 5, 7 หรือ 9 ชั้น มีเครื่องบูชาครู ประกอบด้วย ขนม ข้าวต้ม ผลไม้ ผ้าชิ่น ผ้าสไบ หมอน กระจก หวี แป้ง กรวยใบตองห้าหรือแปดกรวย (ขัน 5 หรือขัน8) ดอกไม้ ธูป เทียน ไข่ไก่ เหล้า น้ำส้ม และเงิน เมื่อวิญญาณเข้าร่างทรงก็จะฟ้อนรำ ร่ายรำไปพร้อมกับขันที่ใช้ในการเข้าทรง การร่ายรำโดยยกขันครูขึ้นเพื่อชื่นชม บายศรี และเครื่องบวงสรวง มีทำนายทายทักการทายทักว่าเจ็บป่วยไม่สบายด้วยเหตุใด ต้องทำอย่างไรใดบ้างเพื่อไม่ให้วิญญาณโกรธเคือง และให้พรคนป่วย ลูกหลานมีความสุขความเจริญ เมื่อเล่นพอสมควรแล้วก็ถึงตอนวิญญาณออกจากร่าง โดยแสดงพนมมือ ตัวสั่นแล้วชูมือทั้งสองข้างสลัดไปมาเป็นการจบพิธีกรรม ผู้คนที่เข้ามาร่วมพิธีกรรมตลอดทั้งเครือญาติ พี่น้องที่ร่วมให้กำลังใจในพิธีกรรม ด้วยพิธีกรรมนี้เองเป็นที่มาของโครงสร้างทางสังคม ชุมชน ครอบครัวและบุคคล ที่อาศัยพิธีกรรมเป็นจุดร่วมของผู้คนและชุมชนที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดี การเคารพ เสียสละของคนในชุมชน

ภาพที่ 1 การประกอบพิธีกรรม “แกลมอ”

2. ผลการศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า **1) หลักศรัทธา** มีความเชื่อเกิดจากบรรพบุรุษหากไม่ทำแล้วสมาชิกในครอบครัวอาจไม่สบาย ไม่มีความสงบสุข จึงต้องปฏิบัติตามประเพณีที่สืบทอดกันมา สิ่งสำคัญแม่มอผู้นำต้องสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในชุมชน **2) ภูตะ** มีความเชื่อว่ามีผี (ภูตะ) หรือวิญญาณบรรพบุรุษ ที่อาศัยอยู่ตามบ้านเรือน ตามทุ่งนา ตามต้นไม้ใหญ่ๆในเขตชุมชน หรือตามหนอง คลอง บึง ซึ่งคอยปกป้องดูแลรักษาให้คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข **3) วิญญาณ** วิญญาณในที่นี้หมายถึง ความรู้ รู้แจ้ง รู้ชัด รู้สึกตัว รู้จริง รู้วิเศษ ทำให้เกิดการรับรู้ว่าในพิธีกรรมแกลมอนี้ เป็นพิธีกรรมที่ได้สืบทอดมาแล้วก็ทำให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเช่น เมื่อผู้ร่วมพิธีการเกิดความพอใจในแม่มอ ที่ดำเนินพิธีการทำให้ผู้ร่วมพิธีกรรมเกิดมีจิตใจสงบผ่อนคลายจากความวิตก เกี่ยวกับเรื่องโรคที่เกิดขึ้น **4) กตัญญูกตเวที** เป็นเครื่องหมายของคนดีเป็นการแสดงออกตอบแทนคุณในส่วนบรรพบุรุษ ที่เคยสืบทอดปฏิบัติมาเป็นประเพณีที่ดีงามของชาวกูยทั้งที่เป็นส่วนบุคคลเคารพต่อบรรพบุรุษ และส่วนรวมคือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตำบลตรึม ที่จะกระทำต่อบุคคลที่มีบุญคุณแก่ตนเอง **5) โรค** เมื่อมีโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นแล้ว ก็จะหาสาเหตุของการเกิดโรคด้วยวิธีการปรึกษาครูบามอ หรือครูใหญ่ก็จะให้คำแนะนำว่าคนในครอบครัวประพฤติผิดในจารีตประเพณีของชาวกูย **6) การเคารพ** พิธีกรรมแกลมอนี้เป็นพิธีกรรมที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจหลัก ๆ การที่ลูกศิษย์จะต้องปฏิบัติ หรือเป็นแนวทางที่ต้องปฏิบัติต่อครูบา หรือแม่มอ เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงนี้เป็นองค์ประกอบที่จะต้องทำและมีประโยชน์ต่อผู้กระทำ ที่สั่งสอนแนะนำในเรื่องความกตัญญู **7) บูชา** การบูชาจามกรู จามกรูเป็นสิ่งแทนการบูชา จำเป็นต้องดูแลรักษาเพื่อเป็นความใส่ใจดูแล เพื่อให้คงทนถาวรสวยงามต่อไป ไม่ปล่อยให้แมลงมุมเกาะ หรือสิ่งสกปรกรกรุงรัง ขาดการดูแล เอาใจใส่ ถือเป็นการปฏิบัติบูชาตามรูปแบบชาวบ้าน **8) กรรม** เป็นการเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาว่า โรคที่เกิดขึ้นทั้งทางกายวาจาและใจ เป็นผลของการกระทำของตนเองทั้งสิ้น จึงมีพิธีกรรมแกลมอตามความเชื่อของท้องถิ่นเพื่อรักษาโรคของผู้ป่วยให้มีอาการดีขึ้นหรือหายจากโรคภัยไข้เจ็บ **9) บุญกิริยา** ชุมชนในหมู่บ้านก่อนที่จะเข้าพรรษาจะมีการทำบุญ หรือมาติกาบังสุกุลให้แก่ ปู่ย่า ตา ยาย หรือแถวบ้านเรียกว่าทำบุญให้แก่บรรพบุรุษ ประโยชน์ให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นให้ได้รับส่วนบุญ พิธีนั้นจะสมบูรณ์ที่สุด และดีนั้นจะต้องมีการทำบุญด้วย อันเป็นความกตัญญู รู้คุณทั้งต่อบุคคลอื่นและบุคคลที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นค่านิยมที่ปลูกฝังกันมาแต่ช้านาน มีการเกื้อกูลด้วยวัตถุสิ่งของร่วมแรงรวมใจกันจัดขึ้นเป็นการเสียสละเพื่อความสามัคคีของคนในชุมชน **10) ไตรลักษณ์** โรคที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งมีการเปลี่ยนแปลง (อนิจจัง) มีปัญหาตลอดเวลา (ทุกขัง) และมีสภาพที่บังคับบัญชาไม่ได้ (อนัตตา) ตามกฎของสามัญลักษณ์ จึงหาวิธีผ่อนคลายด้วยการทำพิธีกรรมแกลมอ มีการปฏิบัติและสืบทอดกันมานานนับตั้งแต่โบราณมาแล้ว **11) ฆราวาสธรรม** หลักธรรมข้อนี้ครูบามอเป็นผู้ปลุกฝังให้มีความซื่อสัตย์เป็นพื้น ฐานทุกคนที่เข้ามาร่วมพิธีกรรมแกลมอ

ต้องมีสัจจะมีความจริงใจต่อกัน มีการข่มจิตใจตนเองไม่ให้มีความฟุ้งซ่านในขณะที่กำลังเล่นพิธีกรรมแกลมอ ผู้เล่นต้องใช้ความอดทนอย่างสูง เพื่อให้ครบเวลาตามที่แม่มอกำหนด และมีการเสียสละทั้งกำลังกายกำลังทรัพย์

3. ผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า 1) หลักศรัทธา ถ้าหากไม่ทำแล้วสมาชิกในครอบครัวอาจเจ็บป่วย มีความทุกข์ทางใจ อาจมีอันภัยอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นกับชีวิตได้ 2) ภูตะ ผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ ที่อาศัยอยู่ตามบ้านเรือน ตามทุ่งนา 3) วิญญาณ เป็นการสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษ 4) กตัญญูกตเวที เป็นการแสดงออกเพื่อตอบแทนคุณบรรพบุรุษ 5) โรค โรคที่รักษาหายและไม่หาย 6) การเคารพ เป็นแนวทางที่ต้องปฏิบัติต่อครูบา 7) บูชา เป็นสิ่งแทนการบูชาในพิธี 8) กรรม คือ เป็นการสอนเชื่อเรื่องกรรมที่มาจากวิญญาณบรรพบุรุษเป็นหลัก 9) บุญกิริยาวัตถุ มีการให้ทาน รับศีล และเจริญภาวนา รวมอยู่ในพิธีกรรมแกลมอด้วย 10) ไตรลักษณ์ ให้เห็นว่าร่างกายและความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ตกอยู่ในหลักไตรลักษณ์เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิตและหาวิธีผ่อนคลายด้วยการทำพิธีกรรมแกลมอ และ 11) ฆราวาสธรรม ครูบามอเป็นผู้ปลูกฝังให้มีสัจจะ ข่มจิตใจ ความอดทน และมีการเสียสละ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า พิธีกรรมแกลมอ เป็นการเล่นตามประเพณีของท้องถิ่นชาวชุมชนเขตตำบลตรึม ซึ่งเรียกตามภาษาถิ่นว่า เล่นมอ (แกลมอ) ของชุมชนในเขตตำบลตรึม มีมาตั้งแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏที่แน่ชัด แต่ทราบมาว่าตั้งแต่ตั้งหมู่บ้านตรึม ความเชื่อคงมีมาตั้งแต่ก่อนจะมีหมู่บ้านนี้ขึ้นมาก็ได้ เพราะไม่มีใครทราบหลักฐานเพียงแต่ลูกหลานยึดถือต่อจาก ปู่ ย่า ตา ยายมาโดยตลอดจนกระทั่งทุกวันนี้ ความมุ่งหมายของพิธีกรรมแกลมอชาวบ้านที่ยึดถือแม่มอเชื่อถือบูชาผีสางเทวดาว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างหนึ่ง ที่สามารถบรรเทาทุกข์ที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจมนุษย์ เชื่อว่าผู้ที่ปฏิบัติตามได้จะทำให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อถึงวันสำคัญในครบรอบจัดการรำมอปีละ 1 ครั้ง เป็นการฉลองปีใหม่ ชาวบ้านเรียกว่า “รำมอ เซาะผู้แทน”(หรือขึ้นผู้แทน) มักรำกัน วันอังคาร ขึ้น 8 หรือ 15 ค่ำ ของเดือนยี่ ซึ่งตรงกับเดือนมกราคมของทุกปี

ขั้นตอนในการเล่นมอก็จะดำเนินไปตามลำดับ มีการสมมติผู้เล่นเป็นเรื่องราวของการเดินทาง การแสดงท่าพายเรือข้ามแม่น้ำ การเดินป่าล่าสัตว์ คล้องช้าง คล้องม้า ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้ร่วมพิธีก็จะสมมุติว่า ทำการคล้องช้างคล้องม้า มอบางคนก็จะถือแส้ บางคนถือบ่วงเพื่อคล้องช้างป่า ในขั้นตอนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ดูส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายเข้าร่วมพิธีด้วย โดยสมมติเป็นโจรเข้ามาแย่งชิงม้าและช้าง

เพื่อเรียกค่าไถ่ (เหล้าพร้อมกับของอื่น ๆ) ในขณะทำพิธีก็จะมีการนำเหล้าพร้อมกับแกลมออกมาแบ่งปันกันกินอย่างสนุกสนาน ส่วนพิธีแกลออจะแตกต่างกันตรงที่นิยมเล่นต่อจากการเล่นมอในตอนกลางคืนต่อเนื่องกันไป ผู้ร่วมพิธีจะนำต้นกล้วยมาประดับด้วยดอกไม้ (ปีล) และรังผึ้ง มีผู้แสดงเป็นผึ้ง 1 คน โดยใช้ผ้าขาวม้าคลุมศีรษะทำการต่อยผู้มาเก็บดอกไม้ 2-3 ครั้ง คนที่ถูกต่อยจะร้องบอกครูบาให้มาช่วยกำจัดผึ้ง เมื่อกำจัดผึ้งได้แล้วก็จะเก็บดอกไม้และผึ้ง แล้วนำกลับบ้าน โดยแห่ 3 รอบเข้าสู่ปะรำพิธีครูบาจะเอ่ยถามว่า “มาจากไหน” ผู้ร่วมพิธีจะตอบเป็นกลอนว่า “มาจากเก็บดอกไม้และผึ้ง ขออนุญาต นำกลับเข้าบ้าน” เมื่อเข้าบ้านแล้วจะนำมาล้อมรอบบายศรีอีก 3 รอบ เป็นอันเสร็จพิธี ผีออจะเข้าอยู่ในร่างทรงของหมอออจนกว่าร่างทรงจะตายไป และเมื่อทำพิธีเสร็จจะต้องนำหิ้งออไป ทิ้งกลางท้องนาหรือป่าใกล้หมู่บ้าน โดยเชื่อว่าจะต้องว่างหิ้งออไว้ให้สูงกว่าศีรษะคนทั่วไป เพราะผีออ จะไม่สามารถกลับไปยังบ้านเดิมได้ ก็จะไม่สามารถสร้างความเดือดร้อนให้กับใครได้อีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมศักดิ์ คมฺภีรปญฺโญ ว่า เมื่อจัดเตรียมพิธีกรรมการเล่นแกลมอเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม เริ่มขึ้นด้วยการแต่งกายของแม่มอและมอทุกคน และการแต่งกายนั้นยังคงสืบทอดอนุรักษ์ต่อมาจนถึง ปัจจุบัน แม่มอและมอนิยมนุ่งผ้าถุงโทนสีดำ สีน้ำตาล เป็นส่วนใหญ่ และใส่เสื้อทรงกระบอกแขนยาว ปล่อยชายเสื้ออยู่นอกผ้าถุง พาดทับเฉียงด้วยผ้าสไบสีดำ (พระมหาสมศักดิ์ คมฺภีรปญฺโญ (ตัวไธสง), 2561 : 37)

2. หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า **1) หลักศรัทธา** ซึ่งหมายถึงความเชื่อ ถ้าหากไม่ทำแล้วสมาชิกในครอบครัวอาจไม่สบาย **2) ภูตะ** หมายถึงผี (ภูตะ) หรือวิญญาณบรรพบุรุษ ที่อาศัยอยู่ตามบ้านเรือน ตามทุ่งนา ตามต้นไม้ใหญ่ ๆ ในเขตชุมชน หรือตามหนอง คลอง บึง ที่มีอยู่ในเขตตำบลตรึม ซึ่งคอยปกป้องดูแลรักษาให้คนในชุมชนอยู่ดีมี **3) วิญญาณ** หมายถึง ความรู้ รู้แจ้ง รู้ชัด รู้สึกตัว รู้จริง รู้วิเศษ เป็นความรู้ในพระพุทธศาสนา ที่เป็นภูมิปัญญาของชนรุ่นก่อน เป็นพิธีกรรมที่ได้สืบทอดมาแล้ว ก็ทำให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเช่น เมื่อผู้ร่วมพิธีการเกิดความพอใจในแม่มอ ที่ดำเนินพิธีการทำให้ผู้ร่วมพิธีกรรมเกิดมีจิตใจสงบผ่อนคลายจากความวิตก เกี่ยวกับเรื่องโรคที่เกิดขึ้น **4) กตัญญูกตเวที** เป็นเครื่องหมายของคนดี เป็นการแสดงออกเพื่อตอบแทนคุณบรรพบุรุษ ที่เคยสืบทอดปฏิบัติมา เป็นประเพณีที่ดีงามของชาวกูย ทั้งที่เป็นส่วนบุคคลเคารพต่อบรรพบุรุษ และส่วนรวมคือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตำบลตรึมที่จะกระทำต่อบุคคลที่มีบุญคุณแก่ตนเอง **5) โรค** ความเชื่อเกี่ยวกับโรคทั้งที่เป็นโรคทางกายและทางใจ เมื่อมีโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นแล้ว ก็จะหาสาเหตุของการเกิดโรค ด้วยวิธีการปรึกษาครูบามอ หรือครูใหญ่ ก็จะให้คำแนะนำว่าคนในครอบครัวประพฤติผิดในจารีตประเพณีของชาวกูย จึงต้องประกอบพิธีกรรมแกลมอกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา **6) การเคารพ** เป็นแนวทางที่ต้องปฏิบัติต่อครูบา หรือแม่มอ เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงนี้ เป็นองค์ประกอบที่จะต้องทำและมีประโยชน์ต่อผู้กระทำ ที่สั่งสอนแนะนำในเรื่อง

ความกตัญญู สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นถึงปัจจุบัน **7) บูชา** การบูชาจามกรู เพราะจามกรูเป็นสิ่งแทนการบูชาจำเป็นต้องดูแลรักษาเป็นความใส่ใจดูแล เพื่อให้เกิดความงดงาม ตามหลักการบูชาทางพระพุทธศาสนาถือเป็นการปฏิบัติบูชาตามรูปแบบชาวบ้าน **8) กรรม** เป็นการสอนเชื่อเรื่องกรรมเป็นหลัก เพราะโรคที่เกิดขึ้นทั้งทางกาย วาจา และใจ เป็นผลของการกระทำของตนเองทั้งสิ้น จึงมีพิธีกรรมแกลมอตามความเชื่อของท้องถิ่น เพื่อรักษาโรคของผู้ป่วยให้มีอาการดีขึ้นหรือหายจากโรคภัยไข้เจ็บ **9) บุญกิริยา** ก่อนประกอบพิธีกรรมแกลมอก็จะทำบุญที่วัดด้วยการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เพื่อให้ความสิริมงคลก่อนที่จะทำพิธีกรรมแกลมอขึ้น **10) ไตรลักษณ์** โรคที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งมีการเปลี่ยนแปลง (อนิจจัง) มีปัญหาตลอดเวลา (ทุกขัง) และมีสภาพที่บังคับบัญชาไม่ได้ (อนัตตา) ตามกฎของสามัญลักษณ์ จึงหาวิธีผ่อนคลายด้วยการทำพิธีกรรมแกลมอ มีการปฏิบัติและสืบทอดกันมานานนับตั้งแต่โบราณมาแล้ว **11) ฆราวาสธรรม** หลักฆราวาสธรรมได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา หลักธรรมข้อนี้ครูบามอเป็นผู้ปลูกฝังให้มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานทุกคนที่เข้ามาร่วมพิธีกรรมแกลมอ ต้องมีสัจจะมีความจริงใจต่อกัน มีการข่มจิตใจตนเองไม่ให้มีความฟุ้งซ่านในขณะที่กำลังเล่นพิธีกรรมแกลมอ ผู้เล่นต้องใช้ความอดทนอย่างสูง เพื่อให้ครบเวลาตามที่แม่มอกำหนด และมีการเสียสละทั้งกำลังกายกำลังทรัพย์ ดังพุทธพจน์ว่า บุคคลนั้นแลละโลกนี้ไปแล้วย่อมไม่เศร้าโศก (ส.ส. (ไทย) 15/298)

3. วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ผลวิจัยพบว่า **1) ศรัทธา** พิธีกรรมแกลมอถ้าหากไม่ทำแล้วสมาชิกในครอบครัวอาจไม่สบาย อาจมีอันเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การประกอบธุระกิจไม่มีความเจริญก้าวหน้า ครอบครัวมีเสียงทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่เป็นประจำ ไม่มีความสงบสุข จึงต้องปฏิบัติตามประเพณีที่สืบทอดกันมา สิ่งสำคัญแม่มอผู้นำต้องสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในชุมชน ไม่สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2552 : 140) ที่กว่าไว้ว่า ศรัทธาในทางพระพุทธศาสนามี 4 ประการ (1) กัมมสัทธา เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่า เมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป (2) วิปากสัทธา เชื่อวิบาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วย่อมมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว (3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบเสวยวิบาก เป็นไปตามกรรมของตน (4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรมบัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิ์หลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ทรงบำเพ็ญไว้ในศรัทธา 4 ในอรรถกถามี 2 ชนิด คือ กัมมผลสัทธา นี้เป็นโลกียสัทธา และตถาคตโพธิสัทธา (รตนัตตยสัทธา) นี้เป็นโลกุตตรสัทธา

ตามมติของท่าน **2) ภูตะ** ภูตในที่นี่หมายถึง ผี (ภูตะ) หรือ วิญญาณบรรพบุรุษ ที่อาศัยอยู่ตามบ้านเรือน ตามทุ่งนา ตามต้นไม้ใหญ่ๆ ในเขตชุมชน หรือตามหนอง คลอง บึง ที่มีอยู่ในเขตตำบลตรึม ซึ่งคอยปกป้อง ดูแลรักษาให้คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข และสันติ จึงได้ประกอบพิธีกรรมแกลมอ เพื่อทำเคารพบรรพบุรุษ ไม่สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ที่กว่าไว้ใน พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ ว่า (1) สัตว์ผู้เกิดแล้ว หรือเกิดเสร็จไปแล้วนัยหนึ่ง หมายถึงพระอรหันต์ เพราะไม่แสวงหาภพเป็นที่เกิดอีก อีกนัยหนึ่งหมายถึง สัตว์ที่เกิดเต็มตัวแล้ว เช่น คนคลอดจากครรภ์แล้ว ไก่ออกจากไข่แล้ว เป็นต้น ต่างกับสัมภเวสี คือ สัตว์ผู้ยังแสวงหาที่เกิด ซึ่งได้แก่ปุถุชนและพระเสขะผู้ยังแสวงหาภพที่เกิดอีก หรือสัตว์ในครรภ์และในไข่ที่ยังอยู่ระหว่างจะเกิด (2) ผี, อมนุษย์ 3. ภูตรูป คือ ธาตุ 4 มักเรียก มหาภูต (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552 : 141) **3) วิญญาณ** วิญญาณที่พบในพิธีกรรมนี้ คือ เป็นการสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ โดยผ่านพิธีกรรมแกลมอ ก็ทำให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งเป็นภูมิปัญญาของชนรุ่นก่อน เป็นพิธีกรรมที่ได้สืบทอดมาแล้ว เช่น เมื่อผู้ร่วมพิธีการเกิดความพอใจในแม่มอ ที่ดำเนินพิธีการทำให้ผู้ร่วมพิธีกรรมเกิดมีจิตใจสงบผ่อนคลายจากความวิตกเกี่ยวกับเรื่องโรคที่เกิดขึ้น ไม่สอดคล้องกับ พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญฺโญ) ซึ่งกล่าวถึง วิญญาณ หมายถึง การรู้แจ้ง, รู้อย่างทั่วถึง คือรู้สึกต่าง ๆ ทั่วไป และเป็นสิ่งจะ ทำให้แจ้ง หรือปรากฏชัดเจนขึ้นในจิต (หมายถึง นิพพาน) โดยเนื้อความของวิญญาณแล้ว ก็มีหลาย แนวความคิดของท่านพุทธทาสนี้สอดคล้องกับ วิญญาณในพระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรคว่า “ภิกษุทั้งหลาย วิญญาณ มีเท่าไร วิญญาณมี 6 ประการนี้ คือ (1) จักขุวิญญาณ(รู้แจ้งอารมณ์ทางตา), (2) โสตวิญญาณ (ความรู้แจ้งอารมณ์ทางหู) (3) ฆานวิญญาณ (ความรู้แจ้งอารมณ์ทางจมูก), (4) ชิวหาวิญญาณ (ความรู้แจ้ง อารมณ์ทางลิ้น), (5) กายวิญญาณ (ความรู้แจ้งอารมณ์ทางกาย), (6) มโนวิญญาณ (ความรู้แจ้งอารมณ์ ทางใจ) นี้เรียกว่า “วิญญาณ” (พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญฺโญ), 2533 : 180) **4) กตัญญูกตเวที** เป็นการได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องหมายของคนดี เป็นการแสดงออกเพื่อตอบแทนคุณบรรพบุรุษ ที่เคยสืบทอดปฏิบัติมาเป็นประเพณีที่ดีงามของชาวกูย ทั้งที่เป็นส่วนบุคคลเคารพต่อบรรพบุรุษ และส่วนรวมคือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตำบลตรึม ที่จะกระทำต่อบุคคลที่มีบุญคุณแก่ตนเอง สอดคล้องกับ พระเทพวิสุทธิเมธี กล่าวถึงคำว่า กตัญญูกตเวที เป็นคำที่มาด้วยกัน เมื่อกล่าวถึงความกตัญญู ก็ต้องกล่าวถึงกตเวทีไปโดยปริยาย เพราะในทางปฏิบัติคุณธรรม 2 ข้อนี้ ไม่สามารถแยกจากกันได้ เมื่อกล่าวโดยสรุป ความกตัญญู ก็คือความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อตัวเรา ทั้งทางตรงและทางอ้อม กตเวที คือ พยายามกระทำตอบด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลืออุปการะ ยกย่อง บำรุง รักษาให้คงอยู่ ในสภาพที่ดีงาม (พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), 2536 : 7) **5) โรค** ความเชื่อในโรคที่รักษาหายและไม่หาย ความเชื่อเกี่ยวกับโรคทั้งที่เป็นโรคทางกายและทางใจ เมื่อมีโรค

ภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นแล้ว ก็จะหาสาเหตุของการเกิดโรค ด้วยวิธีการปรึกษาครูบามอ หรือครูใหญ่ก็จะให้คำแนะนำว่า คนในครอบครัวประพฤติผิดในจารีตประเพณีของชาวกูย จึงต้องประกอบพิธีกรรมแกลมอกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา ไม่สอดคล้องกับ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่ให้ความหมายของคำว่า โรค หมายถึง ความเจ็บไข้ ความเจ็บป่วย ไม่สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายว่า “โรค” คือ สิ่งที่เสียดแทงชีวิต ใช้แทนคำว่า ทุกข์ ซึ่งทั้งโรคและทุกข์ เป็นสิ่งที่บีบคั้นขัดข้องเป็นปัญหาต้องแก้ไข ต้องกำจัดออกไป ชีวิตจะไม่ได้ลำบาก” โรค นี้เป็นคำที่ใช้แทนคำว่า “ทุกข์” ซึ่งเป็นปัญหาของมนุษย์ทุกคน ทุกข์ก็คือปัญหาของชีวิต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 979) **6) การเคารพ** เป็นแนวทางที่ต้องปฏิบัติต่อครูบาหรือแม่มอ เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงนี้เป็นองค์ประกอบที่จะต้องทำและมีประโยชน์ต่อผู้กระทำ ที่สังสอนแนะนำในเรื่องความกตัญญู สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (จวน อุฏฐายี) ได้อธิบายไว้ว่า ความเคารพนั้น ได้แก่ กิริยาอาการที่ยกย่องเชิดชูซึ่งบุคคลหรือสิ่งที่ควรยกย่องเชิดชู อันเป็นอาการตรงกันข้ามกับความดูหมิ่นเหยียดหยาม ได้แก่ การไหว้ การกราบ การนบนอบอ่อนน้อมการต้อนรับ การสำรวมกิริยาให้สงบ และความเอื้อเฟื้อเอาใจใส่ ซึ่งเป็นอาการที่แสดงให้เห็นน้ำใจว่าตั้งใจยกย่องเชิดชูให้สมแก่ฐานะ (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (จวน อุฏฐายี), 2542 : 119) **7) บูชา** การบูชาจามกรู เพราะจามกรูเป็นสิ่งแทนการบูชา จำเป็นต้องดูแลรักษาเป็นความใส่ใจดูแล เพื่อให้เกิดความงดงาม ตามหลักการบูชาทางพระพุทธศาสนา ถือเป็นการปฏิบัติบูชาตามรูปแบบชาวบ้าน สอดคล้องกับ คัมภีร์อภิธานวรรณนา ให้ความหมายคำว่า บูชา ไว้ว่า หมายถึง การบูชา, การทำพลีกรรม สอดคล้องกับ เสฐียรโกเศส ได้อธิบายไว้ว่า การบูชาพระเจ้าผู้ซึ่งมีทิพย์อำนาจอยู่เหนือธรรมชาติด้วยความเคารพเกรงกลัว ซึ่งแสดงออกมาด้วยกิริยาอาการของผู้เลื่อมใสว่ามีความเคารพเกรงกลัวต่อพระเจ้าหรือสิ่งที่มีอำนาจอยู่เหนือโลก ซึ่งบอกให้ผู้เชื่อรู้ได้ด้วยปัญญาความรู้สึกเกิดขึ้นเองด้วยสหัชชาปัญญา (intuition) ว่าต้องมีอยู่เป็นรูปร่างอย่างหนึ่งและต้องเป็นผู้สร้าง และเป็นผู้กำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ให้มีอยู่เป็นอยู่ (พระมหาสมปอง มุทิโต, 2542 : 531) **8) กรรม** เป็นการสอนเชื่อเรื่องกรรมที่มาจากวิญญาณบรรพบุรุษเป็นหลัก ไม่ได้เป็นไปตามหลักกรรมดีหรือกรรมชั่ว แต่เชื่อว่าโรคที่เกิดขึ้นเป็นผลของการทำผิดต่อดวงวิญญาณบรรพบุรุษทั้งสิ้น จึงมีพิธีกรรมแกลมอตามความเชื่อของท้องถิ่น เพื่อรักษาโรคของผู้ป่วยให้มีอาการดีขึ้นหรือหายจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่สอดคล้องกับ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) อธิบายว่า กรรม แปลว่า การกระทำ เป็นคำกลาง ๆ ยังไม่บ่งว่าเป็นการกระทำที่ดีหรือชั่ว ถ้าเป็นการกระทำที่ดี กระทำโดยไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นเหตุ เรียกว่า กุศลกรรม ถ้าเป็นการกระทำที่ชั่ว กระทำโดยมีความโลภความโกรธความหลงเป็นเหตุ เรียกว่า อกุศลกรรม กรรมเกิดขึ้นอยู่กับเจตนาซึ่งเป็นเครื่องบ่งว่าเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ถ้าทำด้วยเจตนาดีก็เป็นกรรมดี มีผลที่ดี ถ้าทำด้วยเจตนาชั่ว ก็เป็นกรรมชั่ว มีผลที่ชั่ว (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช),

2553 : 15) **9) บุญกิริยา** ก่อนประกอบพิธีกรรมแกลมอก็จะทำบุญที่วัดด้วยการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เพื่อให้ความสิริมงคล ก่อนที่จะทำพิธีกรรมแกลมอขึ้น สอดคล้องกับ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ที่กล่าวไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ แปลว่า เหตุเป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ หมายถึง เหตุเกิดบุญ, วิธีการทำบุญ, วิธีที่เมื่อทำแล้วได้ชื่อว่าทำบุญและจะได้รับผลเป็นความสุข โดยย่อมี 3 ประการ คือ (1) ทานมัย บุญสำเร็จจากการให้วัตถุเพื่อสงเคราะห์หรือบูชาแก่ผู้อื่น (2) ศีลมัย บุญสำเร็จจากการงดเว้นจากทุจริต หรือประพฤติสุจริตทางกาย วาจา (3) ภาวนามัย บุญสำเร็จจากการอบรมจิตให้สงบจากกิเลส (สมถภาวนา) และการอบรมปัญญาเพื่อละกิเลสทั้งปวง (วิปัสสนาภาวนา) (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2553 : 52) **10) ไตรลักษณ์** หลักไตรลักษณ์ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา มีความเชื่อว่าโรคที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งมีการเปลี่ยนแปลง (อนิจจัง) มีปัญหาตลอดเวลา (ทุกขัง) และมีสภาพที่บังคับบัญชาไม่ได้ (อนัตตา) ตามกฎของสามัญลักษณ์ จึงหาวิธีผ่อนคลายด้วยการทำพิธีกรรมแกลมอ มีการปฏิบัติและสืบทอดกันมานานนับตั้งแต่โบราณมาแล้ว สอดคล้องกับ พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ วันจันทร์) ศ.ดร. ได้ให้ความหมายไว้ว่า ไตรลักษณ์ แปลว่า ลักษณะหรืออาการที่เป็นเครื่องหมาย 3 อย่าง ประกอบด้วย (1) อนิจจตา ความเป็นของไม่เที่ยง (2) ทุกขตา ความเป็นทุกข์ (3) อนัตตตา ความเป็นของไม่ใช่ตน ธรรมชาติหรือลักษณะของขันธ์ธาตุเป็นอย่างไร ? ขันธ์ธาตุอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์ เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสถามภิกษุปัญจวัคคีย์ว่า“รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณเที่ยงหรือไม่” ภิกษุปัญจวัคคีย์กราบทูลว่า “ไม่เที่ยงพระพุทธเจ้าข้า” พระพุทธเจ้าตรัสถามต่อไปว่า “ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุข” ภิกษุปัญจวัคคีย์กราบทูลว่า “เป็นทุกข์ พระพุทธเจ้าข้า” พระพุทธองค์จึงตรัสสรุปว่า “ก็สิ่งใดไม่เที่ยงเป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรหรือที่จะเห็นสิ่งนั้นว่า นั่นของเรา เราเป็นนั่น นั่นเป็นอัตตาของเรา” (พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ วันจันทร์), 2559 : 122) **11) ฆราวาสธรรม** หลักฆราวาสธรรมได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา หลักธรรมข้อนี้ครูบามอเป็นผู้ปลูกฝังให้มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน ทุกคนที่เข้ามาร่วมพิธีกรรมแกลมอ ต้องมีสัจจะมีความจริงใจต่อกัน มีการข่มจิตใจตนเองไม่ให้มีความฟุ้งซ่าน ในขณะที่กำลังเล่นพิธีกรรมแกลมอ ผู้เล่นต้องใช้ความอดทนอย่างสูง เพื่อให้ครบเวลาตามที่แม่มอกำหนด และมีการเสียสละทั้งกำลังกายกำลังทรัพย์ สอดคล้องกับ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ กล่าวว่า ฆราวาสธรรม 4 ประกอบด้วย (1) สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง พูดจริง ทาจริง จริงใจต่อกัน เป็นหลักสำคัญที่จะให้เกิดความไว้วางใจและไมตรีจิตสนิทต่อกัน (2) ทมะ คือ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว ฝึกหัดดัดนิสัย ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน (3) ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย ตั้งหน้าทาหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหวมั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย (4) จาคะ คือ ความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์

ส่วนตนให้ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือ (สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (พิมพ์ ธมฺมธโร), 2530 : 486-488)

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ผลจากการวิจัยเรื่อง “ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์” ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

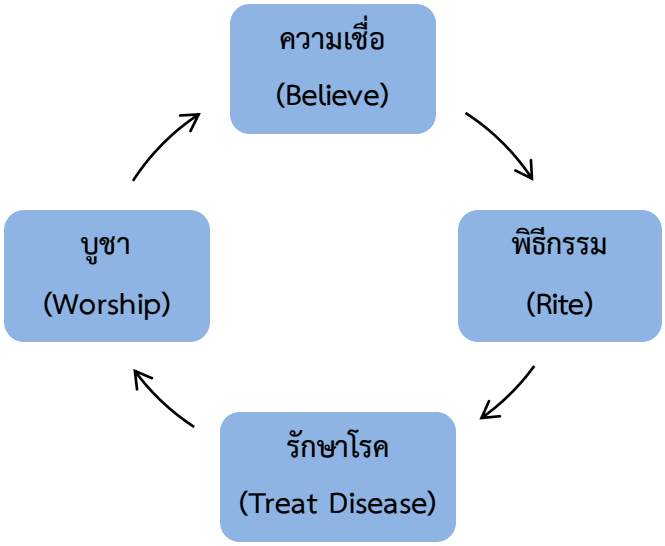

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย BRWT Model

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย BRWT Model ข้างต้น เป็นผลที่ได้จากการศึกษา สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ความเชื่อ (Believe) ชุมชนในตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์มีความเชื่อเรื่องพิธีกรรมแกลมออย่างมากโดยเชื่อว่าการประกอบพิธีกรรมนี้ จะสามารถรักษาโรค สอบถามในสิ่งที่ตนสงสัยกับเจ้าพิธีได้ อีกทั้งยังเป็นพิธีกรรมโบราณที่สืบทอดกันมายาวนาน ส่งผลให้เกิดความสามัคคีในชุมชนทุกครั้งที่มีการจัดพิธีกรรมแกลมอ

พิธีกรรม (Rite) จากความเชื่อของชาวบ้านในชุมชนที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเข้าทรง การอ้อนวอน การบูชาครูบาขึ้นที่เรียกว่า “พิธีกรรมแกลมอ” อันเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนในเขตนี้ มีการจัดเตรียมสถานที่ เครื่องบูชา การเชิญเจ้าพิธี (ครูบา) มาเข้าทรง

เพื่อประกอบพิธี แล้วจะมีการสอบถามเรื่องที่อยากทราบ อีกทั้งมีการขอให้เจ้าพิธีหาแนวทางรักษาโรคที่ผู้เข้าพิธีเป็นอยู่ ณ ตอนนี้ ไม่ว่าจะเป็นโรคทางกายหรือโรคทางใจก็ตาม หลังจากนั้นก็มีการบูชาด้วยเครื่องบูชา ที่จัดเตรียมไว้

รักษาโรค (Treat Disease) การรักษาโรคโดยผ่านพิธีกรรมแกลมอนั้น ผู้เข้าร่วมพิธีจะมีการให้ครูบาได้เข้าทรง และประกอบพิธีในการรักษาโดยมีการสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษ และสอบถามว่าผู้เข้าร่วมนี้ได้กระทำการใดอันล่วงเกินหรือไม่ สาเหตุที่เกิดโรคนี้เกิดจากเหตุผลใด และวิธีการรักษาโรคที่ผู้เข้าร่วมพิธีเป็นตอนนี้ รักษาได้อย่างไร

บูชา (Worship) เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมแกลมอเสร็จแล้ว จะมีการถวายเครื่องสักการะ ให้แก่เจ้าพิธีผู้เข้าทรง ซึ่งทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “การบูชา” ซึ่งจะมี 2 ประเภท คือ 1) การบูชาด้วยสิ่งของ เช่น บายศรี จามครู และปัจจัยไทยธรรม 2) การบูชาด้วยการปฏิบัติ เช่น การปฏิบัติตามคำทำนายของครูบาเจ้าพิธี และการปฏิบัติตามหลักพิธีกรรมแกลมอที่สืบทอดกันมาว่า ก่อนทำ ระหว่างทำ หลังทำควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยพบว่าพิธีกรรมแกลมอได้แทรกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไว้ในพิธีกรรมและข้อปฏิบัติของผู้ที่เชื่อในแกลมออย่างฝังรากลึก ควรมีการอนุรักษ์และส่งเสริมพิธีกรรมแกลมออย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

การส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนแบบพุทธบูรณาการผ่านพิธีกรรมแกลมอของชุมชนในเขตตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง (References)

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ). (2536). **กตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2553). **หนังสือพจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์.** กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2552). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** กรุงเทพฯ : จันทร์เพ็ญ.

พระมหาสมปอง มุทิโต. (2542). **คัมภีร์อภิธานวรรณนา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสภา.

พระมหาสมศักดิ์ คมฺภีรปญฺโญ (ตัวไธสง). (2561). **ศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมแกลมอของหมู่บ้านแสนสุข ตำบลห้วยแถลง อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ วันจันทร์). (2559). **จริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา.** พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญฺโญ). (2553). **ธรรมโฆษณ์อรรถานุกรม.** กรุงเทพฯ : สวนอุดมมูลนิธิ.

_____. (2545). **ท่านพุทธทาสกับการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

ยโสธารา ศิริภา ประภากร. (2556). **ศึกษาความเชื่อในพิธีกรรมการเข้าทรงของพุทธ.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (พิมพ์ ธมฺมธโร). (2530). **มงคลยอดชีวิตฉบับสมบูรณ์.** กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (จวน อุฏฺฐายี). (2542). **มงคลในพระพุทธศาสนา.** กรุงเทพฯ : โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน.

ศึกษาบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน)

A Study of The Public Welfare Roles of Phrakhru Pariyatkithamrong (Somwang Aggaseno)

พระพยุง คุณธมฺโม[1] ภัฏชวัชร์ สุขเสน[2] และ พระปลัดกิตติ ยุตฺติธโร[3]

Phra Payung Ghunadhammo[1] Phatchavat Suksen[2]

and Phrapalad Kitti Yuttidharo[3]

Received : Septemberl 12, 2024; **Revised** : December 29, 2024; **Accepted** : December 29, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษาบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย และ 3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาภาคสนาม สัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำเสนอแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย พบว่า 1) สภาพปัญหาการดำเนินการ ยังขาดการจัดทำแผนงานนโยบายและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง 2) ปัญหาการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น งานตกอยู่พัฒนากรอำเภอส่วนปกครอง แต่ความไม่ต่อเนื่องทำให้หยุดกิจการไป 3) ปัญหาการสนับสนุนเกื้อกูลสาธารณสมบัติ ซึ่งส่วนใหญ่ขาดผู้รับผิดชอบในการประสานงาน และขาดการมีส่วนร่วม และ 4) ปัญหาการเกื้อกูลประชาชน สงเคราะห์ผู้ยากไร้โดยร่วมบริจาคเงินสมทบ แต่ยังไม่ต่อเนื่องเพราะปัญหาจากขาดการสนับสนุน บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย พบว่า มีบทบาทงาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ เช่น มีสถานที่หรือศูนย์สาธารณสงเคราะห์ประจำจังหวัด 2) ด้านการสนับสนุนเกื้อกูล เช่น โครงการวัดช่วยวัด 3) ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนา เช่น โครงการบวช บ้าน วัด หรือราชการ เข้าไปมีส่วนพัฒนา เช่น เรื่องหมู่บ้านรักษาศีล 5 และ

[1,2,3] พุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์; M.B.Program in Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus; e-mail : pyung112521@gmail.com, patchavat.suk@mcu.ac.th, kittiteeraksa@gmail.com

4) ด้านการบูรณาการเครือข่าย เช่น การติดต่อประสานงานบุคคลอื่น ในทางคณะสงฆ์ ราชการ เอกชนและประชาชน ส่วนบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) พบว่าบทบาทงาน 4 ด้าน 1) ด้านการสงเคราะห์วัดและคณะสงฆ์ เช่น โครงการดูแลพระภิกษุอาพาธ 2) ด้านการเกื้อกูลชุมชน เช่น การจัดสถานที่ช่วยเหลือผู้ป่วยโควิด รวมกับคณะสงฆ์และบ้านเมือง ช่วยเหลือผู้สูงอายุ 3) ด้านการพัฒนาชุมชน เช่น การอบรมคุณธรรมฝ่ายปกครองท้องถิ่นและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ 4) ด้านการบูรณาการกับภาครัฐ เอกชน และชุมชน เช่น ร่วมกับวัดชาวบ้านราชการสมทบทุนสร้างบ้านให้กับผู้ยากไร้ และช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาทพระสงฆ์, งานสาธารณสงเคราะห์, พระครูปริยัติกิจธำรง

Abstract

This thesis entitled ‘A Study of the Public Welfare Roles of Phrakhru pariyatkitthamron (Somwang Aggaseno)’ has three objectives 1) to study the problems related to the role of public work in Thai society, 2) to study the role of Public Welfare of Thai Monks and 3) to analysis of the role of Public Welfare of Phrakhrupariyatkitthamron (Somwang Aggaseno). This thesis deployed the qualitative research methodology by studying the field studies where the data were collected from in-depth interviews. Finally, to present the analytic descriptive.

The results of the study are as follows : The problems related to the role of public work in Thai society found that 1) the problem is that there is still a lack of continuous preparation of policy and budget plans, 2) the problem of helping other people’s business is that this work is the workload of the district development department, but the discontinuity caused the corporate can’t to continue, 3) the problem of supporting the public domain is that most of them lack people responsible for coordination and lack of participation, and 4) the problem of helping the people, helping the poor by contributing money. However, it is not continuous because of the problem of lack of support. The role of Public Welfare of Thai Monks found that there are four aspects, namely; 1) the temples and monks’ supporting aspect; such as setting up a provincial public welfare center; 2) the supporting and helping aspect; such as the Temple Aid Project, 3) the participation in development’s aspect; such as ‘Bowon Project’ viz, Houses, temples, and government offices are involved in development, such as the Five Precept Village Project, and 4) the network integration’s aspect such as

cooperation with other people in the monastic community, government offices, and the public. For the role of Public Welfare of Phrakhrupariyatkitthamron (Somwang Aggaseno) found that There are four aspects, the details are as follows; 1) the relief for the temple and monks, such as operating the project to take care of monks, 2) the community support aspect; such as the arranging places to help COVID patients by joining hands with monks and villagers, setting up elderly assistance center, 3) the community development's aspect; such as the moral training for local government officers and promotion of organic agriculture, lastly 4) the integration with the government, private sectors, and community's aspect; such as Cooperate with temples, villagers, and government officers to build the houses for the poor people and assistance the victims, etc.

Keywords : The role of monks, Public welfare work, Phrakhru pariyatkitthamron

บทนำ (Introduction)

นับตั้งแต่สมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงได้ตรัสรู้ อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า บุคคลผู้เป็นเกิดขึ้นในโลกย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ด้านประวัติศาสตร์ไทยหรือในสังคมไทยนับได้ว่ามีการนับถือพุทธศาสนามาอย่างยาวนาน ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันหลักในสังคมไทย และได้สะท้อนความเชื่อผ่านวิถีชีวิตภายใต้หลักความเชื่อและศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาในแบบของไทย จะเห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ที่ได้สร้างคุณูปการต่อสังคมไว้หลายประการด้วยกัน 1) พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำของคนในสังคม พระสงฆ์ในทุก ๆ สมัย ถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่าความน่าเชื่อถือและเป็นที่เคารพของคนในสังคม แม้ว่าในทางบ้านเมืองจะมีผู้ปกครองอยู่แล้ว แต่ก็ไม่พ้นที่จะต้องพึ่งพาพระสงฆ์ในยามบ้านเมืองมีวิกฤติอยู่ดีอย่างในเวลาที่จะต้องออกรบในสมรภูมิแห่งสงคราม 2) พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูของคนในสังคม สมัยแต่ก่อนยังไม่มีโรงเรียนเกิดขึ้นอย่างกลาดเกลื่อนเฉกเช่นในปัจจุบัน คนในสังคมจึงพากันเข้าไปศึกษาเล่าเรียนหาความรู้อยู่ในกำแพงวัด พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้อยู่ภายในวัดจึงทำหน้าที่เป็นครูสอนคนในสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542) พระสงฆ์ต้องทำการเผยแผ่และสืบทอดต่อพระศาสนา โดยการปกครอง การศึกษา เผยแผ่ สงเคราะห์ สังคม ช่วยเหลือให้ความเมตตาต่อสรรพสัตว์โลก พระสงฆ์เป็นผู้มีพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและเสียสละ (พระครูกิตติวรานุวัตร พระฉัตรชัย อธิปญฺโญ และพระอุดมสิทธินายก, 2561)

บทบาทของพระสงฆ์มิได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะในเรื่องการสั่งสอนศาสนธรรมและการปฏิบัติธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการช่วยเหลือประชาชนทั้งทางด้านจิตใจ วัตถุและการแก้ปัญหาพัฒนาชีวิตอีกด้วย นอกจากนี้พระสงฆ์ยังเป็นผู้นำชุมชน ทำหน้าที่พัฒนาศีลธรรมของประชาชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน พระสงฆ์หลายรูปได้รับการยอมรับนับถือและยกย่องจากคนทั่วไปว่ามีคุณูปการกล่อมเกลาผู้คนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษและเป็นคนดีของสังคม ทั้งนี้บทบาทอันพึงประสงค์ของพระสงฆ์กับสังคมไทยในปัจจุบัน คือ สั่งสอนธรรม อบรมศีลธรรมแก่ประชาชน กระทำตนเป็นแบบอย่างแห่งความดี ช่วยชาติประหยัดเศรษฐกิจตามพระวินัย ช่วยในด้านการศึกษาของชาติ สงเคราะห์จิตใจแก่ประชาชน และเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคม (พระครูกิตติวรานุวัตร พระฉัตรชัย อธิปญฺโญ และพระอุดมสิทธินายก, 2561)

ด้วยเหตุผลความสำคัญของบทบาทพระสงฆ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) ด้วยเห็นว่าท่านได้ปฏิบัติศาสนกิจในการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลพัฒนาและบูรณาการ ซึ่งเป็นงานที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ได้มีโรค covid-19 เริ่มระบาดหนักมากขึ้นเกือบทั่วโลก มีผู้คนล้มป่วยถึงขั้นเสียชีวิตก็เป็นจำนวนมากเป็นประวัติศาสตร์การระบาดของโรค covid-19 และมีการเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์ใหม่ ๆ ของโรค covid-19 เกิดขึ้นหลายสายพันธุ์ ปัญหาที่ตามมาคือ ความทุกข์ยากลำบากของมวลมนุษยชาติ ที่ต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตของแต่ละวัน เมื่อประชาชนประสบกับภัยพิบัติขึ้น ดั่งเช่น ภัยจากโรคโควิด 19 ทางวัดกลางสุรินทร์ โดยการนำของพระครูปริยัติกิจธำรง และหน่วยงานของราชการพยายามให้การช่วยเหลืออย่างเต็มกำลัง พร้อมกับหน่วยงานอิสระด้านสาธารณสงเคราะห์ ที่ได้ให้การช่วยเหลือเกื้อกูล ด้านอาหารการบริโภคและสิ่งของอุปโภค แต่ก็ยังไม่พอแจกจ่ายใช้กัน จึงได้มีกลุ่มหนึ่งขึ้นมาออกแนวคิดในการจัดตั้งตู้แบ่งปันเกิดขึ้นเพิ่มเติม เป็นเหมือนตู้กับข้าวประจำบ้านประจำที่สาธารณะ ให้แก่ผู้ที่เดือดร้อนได้อาศัยข้าวปลาอาหารและสิ่งของเครื่องใช้ ที่บุคคลมีเจตนาในการให้ทานในการช่วยเหลือเกื้อกูล นำมาไว้ให้ได้ใช้สอยกันพอประทังความเดือดร้อนจากภัยโควิด จากแนวคิดนี้ทำให้พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป อยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธ์ ปภสฺสโร, 2555 : 2)

บทบาทของพระสงฆ์ที่ได้กระทำต่อสังคม รวมทั้ง การทำปฏิบัติตามบทบาทของตนเอง กล่าวคือ ประโยชน์จากบทบาทของพระสงฆ์ ได้บ่งบอกถึงหน้าที่ อันพึงกระทำ ต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อศาสนา หากเราพิจารณาในประเด็นหน้าที่ พบว่า ประโยชน์ของพระสงฆ์เริ่มต้นมาจากมุมมองส่วนตนเอง ขยายออกไปสู่ชุมชน และขยายออกไปสู่สาธารณะ (สังคม) การศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย และบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง จะเป็นข้อมูลให้ได้ทราบถึงบทบาทพระสงฆ์ที่มีคุณาปการต่อสังคมและชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านสาธารณสังเคราะห์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ศึกษาวิจัยจากเอกสาร ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความ วารสาร ข้อมูลจากอิเล็กทรอนิกส์ และข้อมูลแนวคิดจากนักวิชาการ ข้อมูลประวัติพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) เจ้าอาวาสวัดกลางสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น แล้วรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 กลุ่ม โดยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคล แล้วสรุปและนำเสนอผลการศึกษา ที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นสำคัญ และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยไว้ มีดังนี้ 1) กลุ่มพระสงฆ์ 10 รูป 2) กลุ่มนักวิชาการ 5 รูป/คน 3) กลุ่มข้าราชการ 5 คน 4) กลุ่มผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน 5 คน และ 5) กลุ่มประชาชนทั่วไป 7 คน รวมทั้งหมด 32 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวคิด วิธีการดำเนินงาน 2) วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ หลังจากสร้างเครื่องมือเสร็จแล้ว ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง เกี่ยวกับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการต่อโดยกำหนดช่วงเวลาวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา และตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ 2) นำข้อมูลจากเอกสารและภาคสนามมาศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชื่อมโยงองค์ความรู้

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำมาสรุปผลได้เป็น 3 ประเด็น ตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงนำมาสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินการ ยังขาดการจัดทำแผนงานนโยบายโครงการด้านสาธารณสงเคราะห์ให้ต่อเนื่อง

ชัดเจน และยังขาดงบประมาณในการดำเนินการ จึงควรสำรวจว่ากลุ่มบุคคลใดที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ กลุ่มบุคคลใดที่ต้องการพึ่งพิง และกลุ่มบุคคลใดที่เป็นกลุ่มพึ่งพา สามารถดูแลช่วยเหลือตัวเองได้ในระดับหนึ่ง การที่ดำเนินการยังไม่ต่อเนื่อง เพราะขาดบุคลากรยังไม่พร้อม ส่วนมากดำเนินการเป็นเฉพาะบุคคล เป็นความร่วมมือหลาย ๆ ฝ่าย แต่ยังไม่ต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย พบว่า คณะสงฆ์ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์ เป็นประธานและคณะกรรมการบริหารจัดการขยายผล ให้ตั้งแต่ละจังหวัดมีสถานที่หรือศูนย์สาธารณสงเคราะห์ประจำจังหวัด เวลามีภัยพิบัติมาก็สามารถที่จะสั่งการช่วยเหลือได้ และอีกโครงการหนึ่งเป็นโครงการของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือ วัดช่วยวัด หากวัดมีภัยพิบัติอันใดอันหนึ่ง พระสงฆ์ก็จะมีบทบาทสนับสนุนงบประมาณ สำหรับด้านการพัฒนา คณะสงฆ์ยังไม่กระจายเป็นเพียงบุคลิกลักษณะเฉพาะของพระสงฆ์เอง บทบาทส่วนนี้คณะสงฆ์ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา และโครงการบวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องของหมู่บ้านรักษาศีล 5

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) พบว่า ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือวัดและคณะสงฆ์ ท่านมีแนวทางการอบรมคณะพระสงฆ์ คือ โครงการดูแลพระภิกษุชราอาพาธ เพื่อให้การดูแลบริบาลภิกษุอาพาธเบื้องต้น และท่านมีบทบาทเกี่ยวกับโรงเรียนปริยัติโกศลวิทยา ในการสงเคราะห์นักเรียน และทุกวันเสาร์ท่านก็จะไปสงเคราะห์รับบิณฑบาตที่หน้าอำเภอเมือง และให้โอวาทเทศน์สั่งสอนแก่ข้าราชการและกลุ่มชุมชน ด้านการพัฒนาศักยภาพชุมชนเกี่ยวกับสัมมาชีพชุมชน ให้แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนว่า ให้ทำเป็นเกษตรอินทรีย์ เพราะมีตลาดเขียวจังหวัดสุรินทร์รองรับอยู่แล้ว และมีตลาดที่ราชมงคลรองรับเกี่ยวกับสินค้าการเกษตร และด้านการบูรณาการร่วมทำงานเครือข่ายกับภาครัฐและเอกชน ท่านร่วมมือกับข้าราชการ นักการเมือง ชุมชน โรงพยาบาลสุรินทร์ และได้ร่วมมือกับหัวหน้าส่วนงานราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมกัน เพื่อเกิดการประสานงานให้ต่อเนื่องได้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน)” มีข้อสำคัญที่พบจึงนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย ดังนี้

1.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาด้านการดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ในมิติทางสังคมจะมองในด้านบุคคลที่สมควรได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลได้ งบประมาณมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ บุคลากร

ไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ไม่อุทิศตน ปัญหาสำหรับกลุ่มผู้ต้องการความช่วยเหลือ เป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพิงกัน และบุคคลที่เป็นกลุ่มพึ่งพาตนเองได้กลุ่มหนึ่ง ก็ต้องอาศัยคนอื่นช่วยประคับประคองกันอยู่ ในด้านวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ที่ช่วยเหลือยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพราะเมื่อมีสถานการณ์ภัยพิบัติเกิดขึ้นนั้น สิ่งของที่นำไปช่วยเหลือได้เร็วก็คือข้าวสารอาหารแห้ง ในด้านการประสานงานยังขาดความต่อเนื่องกัน ส่วนมากจะดำเนินการกันเองในแต่ละพื้นที่ ที่มีสถานการณ์เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงายวิจัยของพระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ” สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหามีดังนี้คือ 1) ปัญหาการขาดแผนงานและการกระจายงาน 2) ปัญหาขาดการจัดกิจกรรมการด้านส่งเสริมในงานงานสาธารณสงเคราะห์ 3) ปัญหาการขาดกำลังทุนสนับสนุน และขาดการประสานร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม), 2557 : 124)

1.2 วิเคราะห์ปัญหาการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีกิจกรรมก็จะอาศัยการระดมเงินทุนกับคณะสงฆ์จังหวัด และจากญาติโยมผู้มีจิตศรัทธา แต่ปัญหาอยู่ที่ความไม่ต่อเนื่องของแต่ละโครงการนั้น ๆ การช่วยเหลือสหกรณ์ร้านค้าของชุมชน ทั้งที่ตั้งอยู่ในวัดก็ตาม วิสาหกิจชุมชนก็ตาม ปัญหาการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นนี้ วัดเข้าไปช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษา แต่ไม่มีการสานต่อให้มั่นคง มีความไม่ต่อเนื่องในการช่วยเหลือ จึงส่งผลให้กิจการนั้น ๆ ต้องหยุดดำเนินกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ” สรุปผลการวิจัยพบว่า ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐ หรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งอุปโภค อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ เช่น 1) ปัญหาคณะสงฆ์ขาดแนวทางที่เข้าไปสนับสนุน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน หรือชุมชน 2) ปัญหาคณะสงฆ์ขาดการพัฒนาวัด พัฒนาหมู่บ้าน 3) ปัญหาคณะสงฆ์ขาดการพัฒนาและปรับปรุงสภาพวัดและศาสนาสถานให้มีความสะอาดร่มรื่น ถาวรและมั่นคง (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม), 2557 : 132)

1.3 วิเคราะห์ปัญหาการสนับสนุนเกื้อกูลสาธารณสมบัติ สถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ผลการวิเคราะห์พบว่า ในด้านนี้ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีน้อยนัก แต่ในส่วนของที่พระสงฆ์ที่สามารถเข้าช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติได้นั้น เช่น การระดมทุนสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ให้แก่โรงพยาบาล และการระดมทุนจัดซื้อเครื่องเขียนให้กับโรงเรียน และเครื่องใช้ในศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชีวิตในชุมชน ส่วนใหญ่ถ้าระดมทุน ญาติโยมกับพระสงฆ์ก็ทำบุญทอดผ้าป่าสามัคคี ส่วนสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ปัญหาอยู่ที่ว่าสถานที่นั้นให้ทางคณะสงฆ์กับเอกชนเข้าไปมีส่วนช่วยพัฒนาหรือไม่ เช่น ที่ธรณีสงฆ์

ที่กัลปนา ป่าชุมชน หนองน้ำสาธารณะ ศาลากลางหมู่บ้าน เป็นต้น ที่ต้องได้รับความยินยอมกับผู้รับผิดชอบ ในแต่ละสถานที่นั้น ๆ ด้วย จึงสามารถเข้าไปช่วยเหลือและพัฒนาได้ต่อไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหา ได้แก่การสร้างถนน ขุดลอกคู คลอง สร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้และอื่น ๆ เป็นปัญหาคณะสงฆ์ยังขาดแนวทางในการเข้าไปแสวงหาการมีส่วนร่วม เป็นการช่วยเกื้อกูลในส่วนของสาธารณสมบัติ โดยมุ่งเอาผลเพื่อส่วนรวมที่เป็นสาธารณที่เป็นวัตถุ เช่น การสร้างถนนหนทาง การขุดลอกคูคลอง การสร้างฌาปนสถาน การสร้างระบบประปา (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม), 2557 : 133)

1.4 วิเคราะห์ปัญหาการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ในด้านของประชาชนที่มองเห็นก็คือว่า หน่วยงานที่จะมาดูแลช่วยเหลือผู้ที่ป่วยพิการและผู้ป่วยติดเตียงนั้น ในส่วนนี้มีน้อยมาก ในที่นี้การดำเนินการยังไม่ค่อยครอบคลุม เมื่อไม่ค่อยครอบคลุมแล้ว ก็จะมีเป็นงานใหญ่ของจิตอาสาอย่างเช่น มูลนิธิ หน่วยกู้ภัย กลุ่มแม่บ้านจิตอาสา เป็นต้น ในการเข้าถึงกลุ่มชุมชนประเภทกลุ่มบุคคลนี้ จะมองเห็นมีปัญหาขึ้น แต่ดีที่มีหน่วยกู้ชีพและกลุ่มแม่บ้านจิตอาสา สามารถเข้าถึงในชุมชนได้ง่ายสะดวกรวดเร็ว เช่นการช่วยเหลือเหตุไฟไหม้ น้ำท่วม ของหน่วยกู้ภัย เป็นต้น ในส่วนปัญหาของการช่วยเหลือสรรพสัตว์นั้น ทางคณะสงฆ์ได้ช่วยเหลือสรรพสัตว์มี สุนัข แมวที่จรจัดที่ถูกทิ้งในสถานที่สาธารณะ พระสงฆ์ร่วมกับประชาชนที่มีจิตเมตตา ช่วยไถ่ถอนชีวิตสัตว์เหล่านั้น จากโรงฆ่าสัตว์ และยังรับเลี้ยงสัตว์ที่ร่างกายพิการอีกด้วย ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ” สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการเกื้อกูลประชาชนหรือสัพพสัตว์ พบว่า 1) วัดและคณะสงฆ์ยังขาดความสมดุลแนวทางในการเข้าไปแบบให้เปล่า เช่น การช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ การสงเคราะห์คนชรา คนพิการ คนผู้ด้อยโอกาส หรือการสงเคราะห์โดยประการอื่น ๆ 2) วัดและคณะสงฆ์ยังขาดกลไกในการขับเคลื่อนคุณธรรม (ธรรมะ) ให้เป็นรูปธรรมในสังคมไทย 3) ปัญหาด้านกระแสวัตถุนิยมรุนแรง ส่งผลให้ค่านิยมทางด้านจิตใจถูกละเลยไป (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม), 2557 : 135)

2. วิเคราะห์บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย ดังนี้

2.1 วิเคราะห์บทบาทงานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ ผลการวิเคราะห์พบว่า คณะสงฆ์โดยมีเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์ เป็นประธาน และคณะกรรมการบริหารจัดการขยายผล แต่งตั้งให้แต่ละจังหวัดมีสถานที่หรือศูนย์สาธารณสงเคราะห์ประจำจังหวัดขึ้น เวลามีภัยพิบัติมาก็สามารถสั่งการช่วยเหลือได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัสร์สิทธิคุณ “เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ด้านงาน

สาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอจตุรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ที่ให้บริการสวัสดิภาพ หรือสงเคราะห์แก่ประชาชนอันเป็นกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ คือ 1) สงเคราะห์ปกติ เช่น ให้สถานที่วัดจัดตั้งกุศลสาธารณสถาน เป็นต้น 2) สงเคราะห์ตามเหตุการณ์ เช่น อนุญาตให้ประชาชนที่ประสบสาธารณภัยเข้าพักพิงในอาคาร และรวบรวมปัจจัยเครื่องอุปโภคบริโภค ส่งไปสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัย (พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธ์ ปภสฺสโร), 2555 : 75)

2.2 วิเคราะห์บทบาทงานด้านการสนับสนุนเกื้อกูล ผลการวิเคราะห์พบว่า คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี เพราะว่าโดยวิถีชีวิตของพระสงฆ์มีความเสียสละอยู่แล้ว ถ้าได้ข่าวภัยพิบัติทั้งหลายก็จะให้ความช่วยเหลือ และอีกโครงการคือ วัดช่วยวัด หากวัดมีภัยพิบัติอันใดอันหนึ่ง พระสงฆ์ก็จะมีบทบาทสนับสนุนงบประมาณ และภาครัฐเองเวลามีวาตภัย อุทกภัย ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับงานของคณะสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ ลาภธนานนท์, เรื่อง “อดีต ปัจจุบัน และอนาคตงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย” ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์ในแต่ละท้องถิ่นสามารถสนับสนุนหน่วยงานอื่นให้ดำเนินงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ โดยมีกิจกรรม คือ (1) สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ หรือกลุ่ม/องค์กรชุมชน เข้ามาจัดกิจกรรม เพื่อให้บริการหรือช่วยเหลือประชาชนในการแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี เช่น สนับสนุนจัดการกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ (2) สนับสนุนการฝึกอบรม หรือให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารแก่คนในชุมชน เช่น การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามความต้องการของคนในชุมชน (ศูนย์เรียนรู้ ICT ชุมชน ศูนย์เรียนรู้มหาวิทยาลัยชีวิต ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ห้องสมุดชุมชน) (3) สนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมเศรษฐกิจของชุมชน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมด้านอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายให้แก่ประชาชน เช่น อบรมเศรษฐกิจพอเพียง อบรมกิจกรรมเกษตรยั่งยืน อบรมเกษตรอินทรีย์ อบรมส่งเสริมสัมมาชีพ 4) สนับสนุนให้หน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเลิกละอบายมุข (พินิจ ลาภธนานนท์, 2562 : 78)

2.3 วิเคราะห์บทบาทงานด้านการการมีส่วนร่วมพัฒนา ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการพัฒนา ในบทบาทส่วนนี้คณะสงฆ์ยังไม่กระจายเป็นเพียงบุคลิกลักษณะเฉพาะของพระสงฆ์เอง บทบาทส่วนนี้คณะสงฆ์ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา เช่น ตำบลนอกเมืองก็มีคณะสงฆ์ร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาหนองน้ำช่วยกัน คณะสงฆ์ร่วมระดมทุนไปช่วยกัน และโครงการบวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน ในส่วนราชการก็เข้าไปมีส่วนราชการพัฒนาเกือบทุกระบบในเชิงนโยบาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูประภัสร์สิทธิคุณ “เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอจตุรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำชุมชน ได้ให้

วัดเป็นศูนย์กลางบริการสังคมด้วย เช่น เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กวัด เป็นบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้ขัดสนไร้ที่พึ่ง เป็นหออนุรักษ์ศิลปวัฒธรรม เป็นต้น (พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธ์ ปภสฺสโร), 2555 : 84)

2.4 วิเคราะห์บทบาทงานด้านการบูรณาการเครือข่าย ผลการวิเคราะห์พบว่า สำหรับการบูรณาการเครือข่ายจากความช่วยเหลือทุกภาคส่วน มีความสำคัญมาก เพราะปัจจัยที่นำไปช่วยเหลือคนอื่นได้นอกจากงบประมาณของรัฐแล้ว ปัจจัยสิ่งของที่ได้จากกลุ่มเอกชนและประชาชนทั่วไปนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การช่วยเหลือบุคคลอื่นดำเนินไปได้ด้วยดี ด้วยความร่วมมือที่พร้อมกันทุกภาคส่วน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ ลาภธนานนท์, เรื่อง “อดีต ปัจจุบัน และอนาคต งานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินกิจกรรมในเชิงบูรณาการเครือข่าย จำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) เครือข่ายคณะสงฆ์ เป็นการดำเนินงานบูรณาการ ทั้งในลักษณะที่เป็นการทางการและไม่เป็นทางการ การดำเนินการที่เป็นทางการ มักจะเป็นงานที่มีองค์กรปกครองคณะสงฆ์ หรือพระสังฆาธิการเป็นผู้นำในการบริหารจัดการกิจกรรมผ่านสายการบังคับบัญชา 2) เครือข่ายราชการ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด ซึ่งที่พบมากได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 3) เครือข่ายภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นการทำงานร่วมกับคณะสงฆ์ร่วมมือกันกับกลุ่ม/องค์กรที่ได้จัดตั้งโดยประชาชนหรือชุมชนและ/หรือองค์กรพัฒนาเอกชนจากภายนอกชุมชน เป็นการสร้างเครือข่ายงานสาธารณสงเคราะห์ ที่มุ่งหวังให้ร่วมกันคิดและดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น เครือข่ายอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น (พินิจ ลาภธนานนท์, 2562 : 85)

3. วิเคราะห์บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ผลจากการสงเคราะห์ช่วยเหลือวัดและคณะสงฆ์ ผลการวิเคราะห์พบว่าด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือวัดและคณะสงฆ์ ในบทบาทของพระครูปริยัติกิจธำรง ท่านมีแนวทางการอบรมคณะพระสงฆ์ และอีกส่วนหนึ่งคือโครงการดูแลพระภิกษุชราอาพาธ หรือมีการพยาบาลในวัดก่อน คือ การนำพระไปอบรมเรื่องเกี่ยวกับการพยาบาลภิกษุไข้เพื่อให้การดูแลบริบาลภิกษุอาพาธเบื้องต้น จัดการอบรมพระภิกษุเป็นพระอุปัฏฐากอุปถัมภ์ ท่านจะมีบทบาทเกี่ยวกับโรงเรียนปริยัติโกศลวิทยา ในการสงเคราะห์นักเรียนนักศึกษาที่มาเรียนในโรงเรียน และทุกวันเสาร์ท่านก็จะไปสงเคราะห์รับบิณฑบาตที่หน้าที่ว่าการอำเภอเมือง และให้โอวาทในการเทศน์สั่งสอนแก่ข้าราชการและกลุ่มชุมชนในเมืองทุกวันเสาร์ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์ (บุญเลิศ เตชปุญฺโญ) “เรื่องการจัดงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่าสาธารณสงเคราะห์เป็นภารกิจของพระสังฆาธิการ เป็นการดำเนินการ สาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม อันเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของ คณะสงฆ์ในด้าน 4 คือ 1) การดำเนินกิจการ

เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการ ของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ 3) การเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ 4) การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ โดยนัยนี้ งานสาธารณสงเคราะห์เป็นบทบาทสำคัญของพระสงฆ์และวัด ในฐานะเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และกฎหมายของบ้านเมืองด้วย (พระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์, 2563 : 309) และมีสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธีรพันธุ์ ฐิตธมฺโม และคณะ เรื่อง “การศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม” ผลการวิจัยพบว่า การบำเพ็ญสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์นครสวรรค์ ได้ดำเนินการมาโดยตลอด ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอหรือตำแหน่งต่าง ๆ คณะสงฆ์เหล่านั้นได้ทำการสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือเอกชนเพื่อการสาธารณประโยชน์ คือ 1) งานสงเคราะห์ทางด้านการดำเนินการเองเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล พบว่า วัด พระภิกษุโดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และ ความสุขประชาชนเป็นสำคัญ เช่น ให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมวิชาชีพ จัดให้มีโรงทาน 2) งานสงเคราะห์ทางด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการผู้อื่น พบว่า คณะสงฆ์ให้ ความสำคัญกับการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดอบรมเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในเรื่องของยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของชุมชน สังคม และประเทศชาติ 3) งานสงเคราะห์ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ พบว่า คณะสงฆ์เป็นผู้อนุญาตให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้งสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น บ่อน้ำ หอประปา เป็นต้น อยู่ในระดับน้อยและ 4) งานสงเคราะห์ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลในกาลอันสมควร พบว่า คณะสงฆ์เป็น ผู้นำและชักชวนประชาชนในการบริจาคสิ่งของที่จำเป็นในการยังชีพ เช่น เสื้อผ้า ยารักษาโรค เป็นต้น (พระธีรพันธุ์ ฐิตธมฺโม และคณะ, 2565)

3.2 วิเคราะห์ผลจากการช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า มีจุดเด่นในการช่วยเหลือร่วมกับคณะสงฆ์ ในการจัดสถานที่ช่วยเหลือด้านผู้ป่วยโควิด และร่วมกับคณะสงฆ์และบ้านเมืองช่วยกันในการดำเนินการงาน ช่วยเหลือผู้สูงอายุกับการผู้เกื้อกูลสนับสนุนจัดการสังเคราะห์ ท่านยังเป็นที่ปรึกษาในหน่วยงานหลายๆ ในหน่วยงานราชการโรงพยาบาล อปต. ประสานงานเพื่อดำเนินการกับพระสงฆ์ ในการช่วยเหลือชุมชน และหน่วยงานของรัฐและเอกชน เป็นลำดับ ท่านก็ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และมีความเมตตากับผู้สูงอายุ ผู้พิการก็ตามหรืองานกับผู้วายชนม์ก็ตาม และพระครูอาทรกิจจาภิรักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ของวัดเขาตะเงาะอุดมสมพร มีทั้งบทบาทเชิงสังคมสงเคราะห์ทางกายภาพ อารมณ์สังคม สุขภาพ สติปัญญาและทักษะชีวิต เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่เด็กเล็ก นักเรียน พระภิกษุ สามเณร ที่มุ่งไปที่การช่วยเหลือเด็กให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และมุ่งไปที่ให้ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กได้ เช่น ไม่ติดอบายมุข งานบุญประเพณีปลอดเหล้า และรณรงค์ลดละเลิกอบายมุข ทำให้วัดเขาตะเงาะอุดมสมพร เป็นที่ยอมรับของสังคมในด้านคุณธรรม ทั้งในอดีตและปัจจุบัน (พระครูอาทรกิจจาภิรักษ์,

(2562 : 4719) และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิริยศาสนกิจ และคณะ ได้ทำการวิจัย “เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูล พบว่า คณะสงฆ์จัดตั้งหน่วยงานและโดยให้ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน เพื่อพัฒนาชุมชน ประชาชนจะสนับสนุนการดำเนินการอย่างเต็มที่ ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา และกำลังกาย ทำการปลูกศรัทธาให้ประชาชนเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา และช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาสืบไป (พระครูวิริยศาสนกิจ และคณะ, 2562 : 36-39)

3.3 วิเคราะห์ผลจากการพัฒนาชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการพัฒนาศักยภาพชุมชน เกี่ยวกับสัมมาชีพชุมชน ให้แนวคิดเกี่ยวกับทำเป็นเกษตรอินทรีย์ เป็นแนวทางหนึ่งควรส่งเสริมกิจกรรมของสมาชิกชุมชน การบูรณาการเพื่อทำงานเครือข่ายภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับข้าราชการ นักการเมืองชุมชน โรงพยาบาลสุรินทร์ และได้ร่วมมือกับหัวหน้าส่วนงานราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านแต่ละตำบล ทุก ๆ ตำบล อำเภอร่วมกัน เพื่อเกิดการประสานงานให้ต่อเนื่องได้ การตั้งหน่วยงานต่าง ๆ ขึ้นมา เป็นเครือข่ายทั้งภาครัฐเอกชนและชุมชน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัสร์สิทธิคุณ “เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอจตุพักตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า งานสาธารณสงเคราะห์ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการ จัดการสังเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น 1) การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหากองทุนสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ 2) การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ เช่น การก่อสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลองสร้างเขื่อน 3) การช่วยเหลือประชาชนในโอกาสที่ควรจะช่วยกัน เช่น การประสบอุทกภัย หรือช่วยคนชรา (พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธ์ ปภสฺสโร), 2555 : 101)

3.4 วิเคราะห์ผลจากการบูรณาการเครือข่ายกับภาครัฐ/เอกชน/ชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า การบูรณาการเครือข่ายที่ยั่งยืนก็จะมองเรื่องพลังของบ้าน คณะสงฆ์ โรงเรียน ร่วมพร้อมกันทั้งข้าราชการที่จะต้องจับมือกัน ในด้านการบูรณาการกับข้าราชการ เอกชน และชุมชนนั้น ท่านได้ดำเนินการเรื่องของกฐินสามัคคีคณะสงฆ์อำเภอเมือง กับกลุ่มข้าราชการและเอกชนร่วมกัน เพื่อสมทบทุนสร้างบ้านให้กับผู้ยากไร้บ้าง ช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ และได้ร่วมมือกับหัวหน้าส่วนงานราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ละตำบล ทุก ๆ ตำบลอำเภอร่วมกัน เพื่อเกิดการประสานงานให้ต่อเนื่องได้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชพล ศิริสวัสดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเครือข่ายงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)” ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) การก่อตัวของเครือข่ายสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 2) การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย

คือ การแสดงบทบาทของคณะสงฆ์ไทยในการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลและสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสงเคราะห์หรือยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว 3) แนวทางการสร้างเครือข่ายงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยให้มีความยั่งยืน (ณัชพล ศิริสวัสดิ์, 2564 : 268)

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

สภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย สภาพปัญหาการดำเนินการยังขาดการจัดทำแผนงานนโยบายโครงการด้านสาธารณสงเคราะห์ให้ต่อเนื่องชัดเจน และยังขาดงบประมาณในการดำเนินการ การที่ดำเนินการยังไม่ต่อเนื่อง เพราะขาดบุคลากรยังไม่พร้อม ควรมีการประชุมวางแผนสร้างนโยบายและโครงการแบ่งหน้าที่ให้แก่บุคคลากรปฏิบัติงาน และที่สำคัญในด้านการประสานงานเครือข่ายบูรณาการกับภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนไม่ต่อเนื่อง ส่วนมากดำเนินการเป็นเฉพาะบุคคล จึงเป็นปัญหาในการช่วยเหลือสังคม ทำให้เกิดการดำเนินการที่ขาดระบบไป จึงเป็นสภาพปัญหาในงานสาธารณสงเคราะห์ที่เกิดขึ้นในสังคม บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย มีคณะสงฆ์ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์ เป็นประธานและคณะกรรมการบริหารจัดการขยายผล ให้ตั้งแต่ละจังหวัดมีสถานที่หรือศูนย์สาธารณสงเคราะห์ประจำจังหวัด เวลามีภัยพิบัติมาก็สามารถที่จะสั่งการช่วยเหลือได้ การสนับสนุนให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ถ้าได้ข่าวภัยพิบัติทั้งหลายก็จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นอย่างดี และอีกโครงการหนึ่งเป็นโครงการของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือ วัดช่วยวัด บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) โครงการอบรมคณะพระสงฆ์เป็นพระคิลานะอุปัฏฐากดูแลพระภิกษุชราอาพาธ การจัดสถานที่ช่วยเหลือด้านผู้ป่วยโควิด 19 ที่ผ่านมา ช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการกับสงเคราะห์ผู้วายชนม์ การบูรณาการเครือข่ายกับภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับข้าราชการนักการเมือง ชุมชน โรงพยาบาลสุรินทร์ เพื่อเกิดการประสานงานให้ต่อเนื่อง ได้ดำเนินการกฐินสามัคคีคณะสงฆ์อำเภอเมือง กับกลุ่มข้าราชการและเอกชนร่วมกัน เพื่อสมทบทุนสร้างบ้านให้กับผู้ยากไร้บ้างช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ

จากผลการวิจัยเรื่อง “บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน)” ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้คือ การสงเคราะห์ช่วยเหลือวัดและคณะสงฆ์ การช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน การพัฒนาชุมชนและการบูรณาการเครือข่ายกับภาครัฐ/เอกชน/ชุมชน ทั้งนี้สามารถเขียนความเชื่อมโยงดังแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ส่วนกลางควรสนับสนุนให้พระสังฆาธิการ เป็นผู้ร่วมดำเนินงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดคุณค่าที่โดดเด่นขึ้นในแต่จังหวัด ให้มีการยกย่องเชิดชูในสังคม เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาสืบไป

2. ให้คณะสงฆ์แต่ละจังหวัด อำเภอ ตำบล ควรมีนโยบายด้านสาธารณะสงเคราะห์ในแต่ละจังหวัด อำเภอ ตำบลหรือแต่ละวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้มีความรวดเร็วในการช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

สำหรับผู้สนใจที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น โดยศึกษาด้านการดำเนินการ ด้านวิธีการ และการปฏิบัติงาน

2. เครือข่ายที่ร่วมมือกันประสานงานกับภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการช่วยเหลืองานสาธารณะสงเคราะห์สืบไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจจะทำการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์แต่ละจังหวัดด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้มีจุดเด่นจุดด้อยของการปฏิบัติศาสนกิจแต่ละจังหวัด อำเภอ ตำบล

2. ศึกษาเครือข่ายด้านบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้มีการประสานงานให้เกิดความรวดเร็วและยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง (References)

ณัชพล ศิริสวัสดิ์. (2564, กรกฎาคม - กันยายน). “การศึกษาเครือข่ายงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19).” **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 10(3) : 268 - 270.

พระครูกิตติวรานุวัตร พระฉัตรชัย อธิปญฺโญ และพระอุดมสิทธินายก. (2561, กันยายน – ธันวาคม). “บทบาทพระสงฆ์ในการสืบสานวัฒนธรรมไทย.” **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** 5(3) : 468-487.

พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม). (2557). **การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธ์ ปภสฺสโร). (2555). **บทบาทของพระสงฆ์ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์. (2563). “การจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.” **วารสารศิลปะศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ.** 2(1) : 390.

พระครูวิริยศาสนกิจ และคณะ. (2562). “การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี.” **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 8(1) : 36-39.

พระครูอาทรกิจจาภิรักษ์. (2562). “บทบาทของพระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์.” **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** 6(10) : 4719.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). **มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก.

พระธีรพันธุ์ ฐิตธมฺโม และคณะ. (2565). “การศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม.” **วารสารวิจัยวิชาการ.** 5(2) : 28-30.

พินิจ ลาภธนานนท์. (2562). **อดีต ปัจจุบัน และอนาคต งานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย**. นนทบุรี : นิติธรรมการพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

The Relationship Between the Competencies of Educational Administrators in the 21st Century and the Teachers Performance Under the Bangkok Metropolitan Administration

ศิรินภา อยู่ปูน[1] และ ศิริพงษ์ เศาภายน[2]

Sirinapa Yoopun[1] and Siriphong Sauphayana[2]

Received : November 25, 2024; **Revised** : December 29, 2024; **Accepted** : December 29, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12,654 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 370 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.976 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

---

[1] คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง; Faculty of Education, Ramkhamhaeng University; e-mail : Sirinapayoopun38@gmail.com

[2] คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Advisor, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University; e-mail : domgogo@hotmail.com

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.42) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสื่อสารที่ดี และ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2) การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.53) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 3) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

คำสำคัญ (Keywords) : ความสัมพันธ์, สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21, การปฏิบัติงานของครู

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the competencies of school administrators in the 21st century under the Bangkok Metropolitan Administration; 2) to study the work performance of teachers in schools under the Bangkok Metropolitan Administration; and 3) to study the relationship between the competencies of school administrators in the 21st century and the performance of teachers in schools under the Bangkok Metropolitan Administration. The population in this study consists of teachers under the Bangkok Metropolitan Administration for the academic year 2024, totaling 12,654 individuals. The research sample consisted 370 teachers who worked in school under the Bangkok Metropolitan Administration in academic year 2024, which were selected by multi-stage random sampling. The research instrument was a questionnaire. The Cronbach's alpha coefficient of the questionnaire is 0.976. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and pearson's product moment correlation coefficient.

The research findings were as follows: 1) the overall competencies of school administrators in the 21st century under the Bangkok Metropolitan Administration are at a high level ($\overline{X}$ = 4.42). The area with the highest average score is the goal-oriented achievement, followed by self-development, teamwork, effective

communication, and the use of digital technology; 2) the overall performance of teachers in schools under the Bangkok Metropolitan Administration is at the highest level ($\overline{X}$ = 4.53). The area with the highest average score is the teaching performance, followed by self-development, classroom management, instructional management, and relationships with parents and the community and 3) the competencies of school administrators in the 21st century and the performance of teachers in schools under the Bangkok Metropolitan Administration are overall at a high level, with statistical significance at the .01 level, in accordance with the research hypothesis.

Keywords : Relationship, Competencies of school administrators in the 21st century, Teacher performance

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาบุคคล สังคม และประเทศชาติ ช่วยสร้างกำลังคนให้มีคุณภาพ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประเทศเพื่อการแข่งขันในเวทีโลกภายใต้สภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาโดยมุ่งพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ และสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของตลาดงานและทิศทางการพัฒนาประเทศ พร้อมรับมือกับแรงกดดันทั้งจากกระแสโลกาภิวัตน์และปัญหาภายในประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างสังคมที่มีคุณธรรมและจริยธรรม การศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการผลักดันประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วอย่างมั่นคง โดยรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1) โลกยุคปัจจุบันได้เกิดพลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกจากการก้าวผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเมืองการปกครองของทุกประเทศโดยผ่านเทคโนโลยีโซเชียลมีเดีย (Social Media) ที่กำลังพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ระบบการศึกษาของสังคมโลกต้องเปลี่ยนไป คนในโลกยุคใหม่โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะปรับเปลี่ยนทิศทางและกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตนให้เข้ากับบริบทของสังคม ตลอดจน

สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสอดรับกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ดังกล่าวได้อย่างทันท่วงที ความสำเร็จของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต้องใช้ผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูง ในการบริหารจัดการศึกษา (กฤษณะ เชียงแรง, 2564 : 32-33) ซึ่งการบริหารสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ได้ให้ความหมายว่า ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดว่าผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) การปฏิบัติหน้าที่ครู 2) การจัดการเรียนรู้ และ 3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ที่ครูต้องรับผิดชอบ และในสถานศึกษายุคปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสถานการณ์ ส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดของ ขวัญสุดา อ่วมสะอาด (2565 : 80-88) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันเมื่อผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ ธัญศญา ธรรศโสภณ และสุธาสินี วิยาภรณ์ (2567 : 277) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความสุขในการทำงานของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ความสุขในการทำงานของครู สังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ และศักยภาพการบริหาร โดยยึดตามหลักธรรมาภิบาล อุทิศเวลาและความสุขส่วนตน มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่สูงและมีมาตรฐานการทำงานตามที่กำหนด บริหารงานด้วยความใส่ใจให้ความสำคัญกับบุคลากรครูทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สุขภาพมีผลทำให้ขวัญและกำลังในในการปฏิบัติงานของครูสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครถือเป็นภารกิจสำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพ เพื่อรองรับการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งพันธกิจและนโยบายหลักของกรุงเทพมหานคร ตลอดมาให้ความสำคัญ

และตระหนักถึงความจำเป็นของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาให้เยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งองค์ความรู้ มีคุณธรรม และมีทักษะในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครยังมีข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร อาทิ ปัญหาคะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีระดับต่ำ ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหานักเรียนออกกลางคัน ปัญหาความเท่าเทียมและความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงระบบการศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ที่มีภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ในการจัดการศึกษา เช่น สมรรถนะและคุณภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ความต่อเนื่องในการพัฒนาและนโยบาย ตลอดจนความเหมาะสมของระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาไปสู่สากล ซึ่งเมื่อพิจารณาจากอุปสรรค ปัญหาและเงื่อนไขต่าง ๆ ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ต้องทบทวนแนวทางการพัฒนา และการสร้างระบบการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครที่ยั่งยืน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2563 : 2-6)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นนั้น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ และสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของตลาดงานและทิศทางการพัฒนาประเทศ ความสำเร็จของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต้องใช้ผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูงในการบริหารจัดการศึกษา จึงส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12,654 คน จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 437 โรงเรียน (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร 2567, : 83)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Cohen, et al (2018 : 206) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ กลุ่มเขต ขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน จำนวน 37 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert Scale) (นภาลักษณ์ รุ่งสุวรรณ, 2556 : 193)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน จำนวน 37 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert Scale) (นภาลักษณ์ รุ่งสุวรรณ, 2556 : 193)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือสำหรับการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

3.1. ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย

3.2. นำข้อมูลที่ศึกษามาพัฒนาเครื่องมือวิจัยและสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย โดยให้แต่ละคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้

3.3 นำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องของสำนวนภาษา จากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และความเหมาะสมของภาษา (Wording) พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index : IOC) ระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์เฉพาะ โดยกำหนดระดับความสอดคล้องที่เหมาะสม ดังนี้ (ไพศาล วรคา, 2561 : 269)

ถ้าเห็นว่าสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ให้คะแนน +1

ถ้าเห็นว่าไม่แน่ใจ ให้คะแนน 0

ถ้าเห็นว่าไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ให้คะแนน -1

3.5 นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีค่าระหว่าง 0.6 - 1.0 จากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ตอบที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) ซึ่งควรอยู่ในช่วง 0.2 - 0.8 และวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.976

3.7 จัดทำแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้วิจัยประสานงานกับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และลิงก์แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการตรวจสอบและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้จำแนก ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การทำงานเป็นทีม 2) การพัฒนาตนเอง 3) การสื่อสารที่ดี 4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ (Best and Kahn, 1993 : 246-250)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีสมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีสมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีสมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีสมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีสมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 3) การปฏิบัติหน้าที่ครู 4) การบริหารจัดการชั้นเรียน 5) การพัฒนาตนเอง เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ (Best and Kahn, 1993 : 246 - 250)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2542)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .70 ขึ้นไป ถือว่าตัวแปรคู่นั้นมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .30 - .69 ถือว่าตัวแปรคู่นั้นมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ ต่ำกว่า .30 ถือว่าตัวแปรคู่นั้นมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

6.1 การสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ 1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) 2) ค่าความเชื่อมั่น โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficient) คำนวณได้จากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้ 1) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

6.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัย เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 370 คน โดยกลุ่มเขตที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ กลุ่มกรุงเทพเหนือ รองลงมาคือ กลุ่มกรุงธนเหนือ กลุ่มกรุงเทพตะวันออก กลุ่มกรุงเทพใต้ กรุงธนใต้ และกลุ่มกรุงเทพกลาง สถานศึกษาที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ รองลงมาคือ

สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่วนตำแหน่งที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือผู้ที่มีวิทยฐานะ รองลงมาคือผู้ที่ไม่มีวิทยฐานะ ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=370)

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ทัศนะของครู			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	อันดับที่
1. การทำงานเป็นทีม	4.41	0.33	มาก	3
2. การพัฒนาตนเอง	4.42	0.38	มาก	2
3. การสื่อสารที่ดี	4.41	0.43	มาก	4
4. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.38	0.44	มาก	5
5. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.49	0.37	มาก	1
รวม	**4.42**	**0.34**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}$ = 4.49) ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X}$ = 4.42) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.41) ด้านการสื่อสารที่ดี ($\bar{X}$ = 4.41) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.38)

2. ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 370 คน โดยกลุ่มเขตที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ กลุ่มกรุงเทพเหนือ รองลงมาคือ กลุ่มกรุงธนเหนือ กลุ่มกรุงเทพตะวันออก กลุ่มกรุงเทพใต้ กรุงธนใต้ และกลุ่มกรุงเทพกลาง สถานศึกษาที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่วนตำแหน่งที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือผู้ที่มีวิทยฐานะ รองลงมาคือผู้ที่ไม่มีวิทยฐานะ ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา	ทัศนะของครู (n=370)			
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับที่
1. การจัดการเรียนรู้	4.52	0.36	มากที่สุด	4
2. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	4.48	0.38	มาก	5
3. การปฏิบัติหน้าที่ครู	4.58	0.36	มากที่สุด	1
4. การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.52	0.35	มากที่สุด	3
5. การพัฒนาตนเอง	4.55	0.35	มากที่สุด	2
รวม	**4.53**	**0.33**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู ($\bar{X}$ = 4.58) ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X}$ = 4.55) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ($\bar{X}$ = 4.52) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.52) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X}$ = 4.48)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา					
	การจัดการเรียนรู้ (Y_1)	ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (Y_2)	การปฏิบัติหน้าที่ครู (Y_3)	การบริหารจัดการชั้นเรียน (Y_4)	การพัฒนาตนเอง (Y_5)	Y_{tot}
การทำงานเป็นทีม (X_1)	0.490**	0.552**	0.436**	0.463**	0.497**	0.534**
การพัฒนาตนเอง (X_2)	0.558**	0.582**	0.471**	0.507**	0.540**	0.581**
การสื่อสารที่ดี (X_3)	0.627**	0.614**	0.525**	0.569**	0.600**	0.642**
การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (X_4)	0.565**	0.638**	0.491**	0.535**	0.570**	0.613**
การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_5)	0.632**	0.643**	0.609**	0.551**	0.592**	0.662**
X_{tot}	0.668**	0.704**	0.588**	0.611**	0.652**	0.705**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (X_{tot}) มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา (Y_{tot}) สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับสูง (r_{XY} =0.705**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งผลให้ครูมีความรู้ความสามารถทักษะและเจตคติที่จำเป็นในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของแมคเคลแลนด์ (McClelland) อ้างถึงใน ขวัญสุดา อ่วมสะอาด (2565 : 15) ได้ให้คำจำกัดความของสมรรถนะของผู้บริหารว่าสมรรถนะ หมายถึง บุคลิกหรือคุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายใต้ผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ กฤษณะ เชียงแรง (2564 : 32-33) ได้กล่าวถึง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า สังคมโลกยุคปัจจุบันได้เกิดพลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกจากการก้าวผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมตลอดจนการเมืองการปกครองของทุกประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ระบบการศึกษาของสังคมโลกต้องเปลี่ยนไป คนในโลกยุคใหม่โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะปรับเปลี่ยนทิศทางและกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสอดรับกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าวได้อย่างทันท่วงที สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิวดีแพรวัฒนะสุข และสุภาวดี ลาภเจริญ (2565 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์สังคมพลิกผัน (Disruptive) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์สังคมพลิกผัน (Disruptive) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญศญา ธรรศโสภณ และสุธาสินี วิยาภรณ์ (2567 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความสุขในการ

ทำงานของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลจังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูสังกัดกรุงเทพมหานคร มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู โดยยึดมั่นในการเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถบริหารจัดการชั้นเรียนและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อพัฒนาการของผู้เรียน นอกจากนี้ครูยังส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับชีวิตจริง ทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มพูนความรู้ทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธิกานต์ บริเอก (2564 : 141-142) ได้ให้ความหมายของ การปฏิบัติงานของครูผู้สอนไว้ว่า การปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนและงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างดีเกิดประโยชน์สูงสุดใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดว่าผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) การปฏิบัติหน้าที่ครู ครูมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เอาใจใส่ต่อผู้เรียน และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเป็นผู้พัฒนานวัตกรรม ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้และพร้อมปรับตัวการเปลี่ยนแปลง 2) การจัดการเรียนรู้ ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับบริบทของสถานศึกษา ดูแลและพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ และประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ 3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ครูให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลและพัฒนาผู้เรียน ช่วยแก้ไขปัญหาและส่งเสริมให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สร้างเครือข่ายการสนับสนุนที่เข้มแข็งเพื่อให้ผู้เรียนเติบโตอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วริษา ฮวดศรี และคณะ (2564 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญสุดา อ่วมสะอาด (2565 : 83) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร มีสมรรถนะในการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน สามารถสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และมุ่งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีทักษะในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบงานอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองให้รอบรู้ ทันสมัย และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง โดยนำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรวีรยา ธนัชชาอัครสิริ (2562 : 115) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญสุดา อ่วมสะอาด (2565 : 81) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญศญา ธรรศโสภณ และสุธาสินี วิยาภรณ์ (2567 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความสุขในการทำงานของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความสุขในการทำงานของครู สังกัดเทศบาลจังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงและมีลักษณะคล้อยตามกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรา จรนิเทศสกุลชัย และคณะ (2566 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .737

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

การศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r = 0.705^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปเป็นองค์ความรู้ ได้ว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เพราะการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีสมรรถนะสูง สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่ง ส่งผลให้ครูที่อยู่ในองค์กรมีความรู้ความสามารถทักษะและเจตคติที่จำเป็นในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน และปฏิบัติงานให้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในแต่ละภารกิจ และส่งเสริมให้ผู้ครูปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ด้านสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นด้านที่มีค่าความสัมพันธ์มากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้บริหารที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารควรแสดงบทบาทผู้นำที่สามารถมอบหมายภาระงานให้แก่สมาชิกในทีมได้อย่างเหมาะสมตามความสามารถของแต่ละคน รับฟังความคิดเห็นและยอมรับข้อตกลงของทีมด้วยความเป็นธรรม พร้อมแก้ไขความขัดแย้งในทีมด้วยการหาข้อสรุปร่วมกันอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องสร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมความรักและความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ด้านสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม เป็นด้านที่มีค่าความสัมพันธ์น้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร และในพื้นที่อื่น ๆ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร และในพื้นที่อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

กฤษณะ เชียงแรง. (2564). **การศึกษาสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.

ขวัญสุดา อ่วมสะอาด. (2565). **สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2562. (2562, มีนาคม 20). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 136, ตอนพิเศษ 68 ง. หน้า 18-20.

ฉัตรวีรยา ธนัชชาอัครสิริ. (2562). **สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธัญศญา ธรรศโสภณ และสุธาสินี วิยาภรณ์. (2567, มกราคม). “สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความสุขในการทำงานของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร.” **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**. 11(1) : 271-278.

นภาลักษณ์ รุ่งสุวรรณ. (2556). การวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

นิธิวดี แพรวัฒนะสุข และสุภาวดี ลาภเจริญ. (2565, มิถุนายน). “การศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์สังคมพลิกผัน (Disruptive) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2.” **journal of Roi Kaensarn AcademiVol**. 7(6) : 205-223.

ประคอง กรรณสูต. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, สิงหาคม 19). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116, ตอนที่ 74 ก. หน้า 2.

ไพศาล วรคา. (2561). **การวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.

วริษา ฮวดศรี และคณะ. (2564, มกราคม-มิถุนายน). “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา.” **วารสารสิรินธรปริทรรศน์**. 22(1) : 103-117.

สุธิกานต์ บริเอก. (2564). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุวรา จรนิเทศสกุลชัย และคณะ. (2566, มกราคม-มีนาคม). “ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี.” **Journal of Education and Innovation 2024**. 26(1) : 386-397.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2563). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564-2569)**. กรุงเทพฯ : วันไฟน์เดย์ จำกัด.

_____. (2566). **รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : ร้านพจน์กล่องกระดาษ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

Best, J., & Kahn, J. V. (1993). **Research in Education.** 7th ed. Boston : Allyn and Bacon.

Cohen, L., Mansion, L., & Marrison, K. (2018). **Research Methods in Education**. 8th ed. New York : Routledge.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Development of Instructional Package by Using an Instructional Model Based on Simpson's Process for Psycho-Moter skill development through Community Learning Base on the topic of Forn Satta Bru Cha Pra That Ban Prasat for matayomsuksa 5 students

อมรรัตน์ พิเลิศ[1]

Amonrat Pilert[1]

Received : December 26, 2024; **Revised** : December 28, 2024; **Accepted** : December 30, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ 2) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนกับหลังเรียน และเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนห้วยทับทันวิทยาคม จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 36 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 38 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ จำนวน 10 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 20 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกเฉพาะค่า IOC ระหว่าง 0.68-1.00 มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา 0.91 ซึ่งเครื่องมือวิจัยมีคุณภาพสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้ วิเคราะห์ข้อมูล

[1] โรงเรียนห้วยทับทันวิทยาคม จังหวัดศรีสะเกษ; Huai Thap Than Witthayakhom School, Sisaket Province; e-mail : Amonrat008008@gmail.com

เชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้สถิติ t-test dependent โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยสรุปว่า 1) สภาพการณ์ของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ แยกได้ 6 ประเด็น คือ ประวัติความเป็นมาของพระธาตุบ้านปราสาท ประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบของประเพณีไหว้พระธาตุ บ้านปราสาท บริบทบ้านโนนธาตุ บทบาท คุณค่าของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท สภาพปัจจุบันของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท และแนวทางในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและส่งเสริมประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท 2) ชุดกิจกรรมการเรียนที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E1/E2) เท่ากับ 88.39/87.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51) เมื่อพิจารณารายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านส่วนนำ (คำชี้แจง) ($\overline{X}$ = 4.60) ด้านองค์ประกอบทั่วไป ($\overline{X}$ = 4.58) ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบการนำเสนอ ($\overline{X}$ = 4.50) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกิจกรรมกลุ่ม และด้านความรู้และประสบการณ์ ($\overline{X}$ = 4.49) ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords) : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, การสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the traditions of the Phra That worship in Ban Prasat, Prasat Sub-district, Huai Thap Than District, Sisaket Province; 2) develop a learning activity set; 3) compare students' learning achievement before and after participating in the activities, and compare it to the benchmark of 80%; and 4) study students' opinions regarding the learning activity set. The research was of the development type. The sample group for the study consisted of 36 students from Grade 11/3 in the first semester of the 2024 academic year at Huai Thap Than Witthayakhom School, Sisaket Province, selected through stratified random sampling, as well as 38 key informants, including 10 knowledgeable individuals, 20 practitioners, and 8 experts. The research instruments included interview questions, focus group discussion guidelines, focus group discussion

records, learning activity sets, a guide for conducting learning activities, and a questionnaire on students' opinions of the learning activities. The IOC values for the instruments ranged from 0.68 to 1.00, with a content validity index of 0.91, indicating that the instruments were valid for data collection. The data were analyzed qualitatively through content analysis of the interviews and focus group discussions, and quantitatively using descriptive statistics (mean, standard deviation) and hypothesis testing with dependent t-tests via software.

The research results concluded that: 1) The situation of the Phra That worship tradition in Ban Prasat, Prasat Sub-district, Huai Thap Than District, Sisaket Province, can be divided into six issues: the history of Phra That Ban Prasat, the history and components of the Phra That worship tradition, the context of Ban Non That, the roles and values of the Phra That worship tradition, the current state of the Phra That worship tradition, and approaches for preserving, revitalizing, and promoting the tradition. 2) The developed learning activity set had an efficiency index (E1/E2) of 88.39/87.05, which was higher than the established benchmark. 3) The students' learning achievement after the lesson was higher than before, and it exceeded the benchmark of 80% with statistical significance at the 0.05 level. 4) Students' overall opinion of the learning activity set was highly positive (mean = 4.51). When considering individual aspects, the mean scores were all high : introduction section (mean = 4.60), general components (mean = 4.58), content (mean = 4.50) presentation format (mean = 4.50), interaction among students in group activities (mean = 4.49), and knowledge and experience (mean = 4.49).

Keywords : Learning activity set, Community-based teaching, Simpson's 7 practical skills step

บทนำ (Introduction)

วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชน สังคม และเผ่าพันธุ์มนุษย์ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของตนเอง รากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติ มีความสำคัญ มีคุณค่าที่ต้องอนุรักษ์ ทั้งนี้เนื่องจากมรดกศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติท้องถิ่น แสดงความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและของคนในชาติ ทำให้เกิดความรัก

ความหวงแหน เห็นคุณค่า ก่อให้เกิดความรู้สึก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ เป็นความมั่นคงของชาติ และเป็นหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อการเผยแพร่ การสืบทอดและนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอันนำไปสู่การพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551 : 1-2) วัฒนธรรมของชนชาติใด เมื่อมีความเจริญสืบต่อกันมานานแล้วหยุดชะงัก ไม่มีการริเริ่มสร้างสรรค์โดยนำสิ่งใหม่มาเพิ่มหรือต่อชีวิตให้แก่สิ่งเก่าเพื่อให้วิวัฒนาการต่อไป สิ่งนั้นก็จะเสื่อมลง วัฒนธรรมมักจะวิวัฒนาการไปตามเงื่อนไขที่มีอยู่ และเมื่อมีการติดต่อคบค้าสมาคมกันระหว่างชาติต่าง ๆ วัฒนธรรมย่อมมีการปะปนกันมากขึ้น จนเกิดเป็นวัฒนธรรมสากล (อมรรัตน์ เทพกำปนาท, 2552 : 16)

ประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาทของชุมชนชาวกูย บ้านโนนธาตุ ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นประเพณีที่มีการสืบทอดและถือปฏิบัติกันมายาวนาน จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 (วันมาฆบูชา) ของทุกปี เพื่อบูชาตามคติความเชื่อของผู้คนในชุมชน เป็นการเซ่นไหว้แสดงความเคารพบูชาต่อพระธาตุบ้านปราสาท เป็นพื้นที่ที่มีดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ และดวงวิญญาณสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิงสถิตอยู่ คอยปกป้องรักษาคุ้มครองชาวกูย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าเมื่อได้มากราบไหว้สักการะพระธาตุบ้านปราสาทแล้วจะมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน จึงเป็นประเพณีที่มีคุณค่าต่อประชาชน ชุมชน และความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านสังคม คือเป็นแหล่งกำเนิดขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาด้วยหลักความเชื่อในพิธีกรรม และใช้เป็นศูนย์รวมการจัดกิจกรรมและทำความเข้าใจในสังคม ด้านเศรษฐกิจ งานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาทเป็นประเพณีท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ทางอารยธรรมและการแต่งกายด้วยเสื้อแซว เป็นวัฒนธรรม การแต่งกายของชาวกูย ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ หากได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีการจดทะเบียนเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นหนึ่งเดียว ส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวประจำท้องถิ่นก็จะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลปราสาท และระดับจังหวัดให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น ด้านการปกครอง มีพิธีกรรมที่แฝงในงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ซึ่งเป็นเครื่องขัดเกลาทางสังคม และออกกฎข้อบังคับให้ทุกคนยอมรับและเข้าใจกรอบประเพณี พิธีกรรมและเคารพในกฎระเบียบของสังคม (เสถียร ยอดนิล และคนอื่น ๆ, สัมภาษณ์, 9กรกฎาคม 2563)

สภาพการณ์ของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ของชุมชนชาวกูย บ้านโนนธาตุ ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ พระธาตุหรือปราสาทบ้านปราสาท มีลักษณะจุดเด่นเป็นปราสาทศักดิ์สิทธิ์ที่มีอายุมากกว่าพันปี เป็นพระธาตุที่มีความสมบูรณ์และงดงาม ประกอบกับชาวกูย ในตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ มีจัดงานประเพณีไหว้พระธาตุ บ้านปราสาททุกปี เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณงามความดี และเป็นการสักการะบรรพบุรุษที่ล่วงลับ ซึ่งการถือปฏิบัติ

ดังกล่าวก่อให้เกิดประเพณีอันทรงคุณค่าสืบทอดต่อกันจนกลายเป็นวัฒนธรรม ส่วนข้อจำกัด คือ 1) การศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระธาตุบ้านปราสาทยังไม่ชัดเจน ไม่มีงานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์รองรับ จึงขาดข้อมูลสำคัญในการเชื่อมโยงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (สุรชาติ พานทอง, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2563) 2) การจัดงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท เป็นที่รู้จักกันในวงจำกัด รู้เพียงประชาชนในอำเภอหัวยทับทันจังหวัดศรีษะเกษ และอำเภอใกล้เคียง ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง (ชรินทร์ แปลกจิตร, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2563) 3) ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นเข้าร่วมงานจำนวนน้อยลง ส่งผลทำให้ขาดผู้สืบสานประเพณีท้องถิ่นที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรม และ 4) วัฒนธรรมของโลกยุคใหม่ เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชนทำให้เกิดการกลืนวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมการแต่งกายด้วยเสื้อแขว ผ้าพื้นเมืองของชาวกูย ซึ่งคนในรุ่นในปัจจุบันจะไม่นิยมแต่ง จะพบเห็นในผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้น รวมถึงวัฒนธรรมด้านภาษาที่ชาวกูยจะไม่นิยมพูดภาษากูยกับคนที่อื่น เพราะอายและกลัวเป็นที่ดูถูก เหยียดหยามของคนทั่วไป จึงทำให้คนรุ่นหลังเริ่มจะไม่ใช้ภาษากูย (เจริญ ไหมทอง, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2563) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรมดังกล่าว สอดคล้องกับสภาพปัญหาคุณภาพของประชาชนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกอันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัลการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียนและความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรม ของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ค)

แนวทางของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ควรมีการค้นคว้าวิจัย ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาทในด้านต่าง ๆ และมุ่งศึกษาความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ในปัจจุบัน ปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของภูมิปัญญาของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็น

คนท้องถิ่น มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณ รวมถึงการจดลิขสิทธิ์ประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท เพื่อเป็นการคุ้มครองลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย (เจริญ ไหมทอง, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2563)

จากสภาพการณ์ของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท สภาพปัญหาคุณภาพของประชาชนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม จากการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2559 และแนวทางในการแก้ปัญหาโดยใช้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลัก จะเห็นได้ว่าการปลูกจิตสำนึกของคนท้องถิ่นที่เป็นคนรุ่นใหม่ให้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม ประเพณี ตระหนักถึงบทบาทหน้าของตนเองในการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ประเพณีอันมีคุณค่าของท้องถิ่นสู่สาธารณะชนรูปแบบต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่จะต้องร่วมมือกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาระนาฏศิลป์ ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ เห็นคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 37)

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Instruction package) เป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมาโดยใช้สื่อประสมทั้งสื่อวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการที่จัดเอาไว้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยสื่อเหล่านั้นต้องมีความสัมพันธ์ กัน และสามารถช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นอาศัยการประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล คำนึงถึงความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเองทีละขั้น ตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียนจนนักเรียนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ตามศักยภาพของตน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่น ๆ, 2545 : 103-105) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยทำให้นักเรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ผู้เรียนเรียนได้ตามเวลาและโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียน และชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะได้ผลจะต้องใช้ควบคู่กับวิธีสอน ซึ่งการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรได้ภายใต้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติจริง อันจะเชื่อมโยงไปสู่องค์ความรู้ที่นักเรียนได้รับส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง เพราะผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดีมีความถูกต้องและมีความ

ชำนาญ (Simpson, 1972 : 56-60) และสอดคล้องกับ บุสรินทร์ พาระแพน (2561 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ที่ส่งเสริมบุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์การปฏิบัติท่ารำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลวิจัยพบว่า การพัฒนา ชุดการเรียนรู้การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันที่ส่งเสริมบุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 92.51/87.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.8143 หรือคิดเป็นร้อยละ 81.43 และชาติชาย สร้อยดอกสน (2562 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง ผลการใช้บทเรียน เรื่อง ศิลปะการป้องกันตัวแบบไอคิโด ผลวิจัยพบว่า การสร้างบทเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพด้านเนื้อหาของบทเรียน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และนักเรียนมีความสามารถในการป้องกันตัวระหว่างเรียนกับหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 74/84 ซึ่งสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และทั้งนี้จากหน่วย การเรียนรู้ที่ 1 ประเภทการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง จะมีเนื้อหาและชุดการแสดงที่ไม่สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนขาดความภูมิใจในการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ซึ่งเป็นประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ก่อให้เกิดวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการแต่งกาย ด้านภาษา ด้านการดำเนินชีวิต มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมการปกครอง และด้านเศรษฐกิจ แต่ยังขาดการศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญในการเชื่อมโยงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ การขาดการประชุมสัมพันธ์ที่ดี จึงทำให้การจัดงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท เป็นที่รู้จักกันในวงจำกัด การขาดผู้สืบสานประเพณีท้องถิ่นที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรม อีกทั้งการเกิดการกลืนทางวัฒนธรรม (สุรชาติ พานทอง, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2563) ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาคุณภาพของประชาชนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยแนวทางในการแก้ปัญหาสามารถทำได้โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมกันปลูกจิตสำนึกให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทย สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น (เจริญ ไหมทอง, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2563) และ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เพื่อพัฒนาทักษะด้านนาฏศิลป์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อีกทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท รวมทั้งทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ประเพณีอันมีคุณค่าของท้องถิ่นสู่สาธารณะต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

2. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E1/E2) 80/80

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาศิลปะ 4 (นาฏศิลป์ 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนกับหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประชากร คือ ประชาชนหมู่ที่ 12 บ้านโนนธาตุ ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 617 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท, 2563 : 74) กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนหมู่ที่ 12 บ้านโนนธาตุ ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 38 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากต้องการผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ จำนวน 10 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 20 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน

และการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 7 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ศึกษา คือ สภาพการณ์ของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ประกอบด้วยประเด็นย่อย คือ ประวัติความเป็นมาของพระธาตุบ้านปราสาท ประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท บริบทบ้านโนนธาตุ บทบาทคุณค่าของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท สภาพปัจจุบันของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท แนวทางในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมืองวิจัยและเสนอที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้พิจารณานำผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ใช้ค่าตั้งแต่ 0.8-1.0 และค่า IOC รวมได้ 1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยแบ่งเป็นประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท 2) สภาพปัจจุบันของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท และ 3) แนวทางในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับปรุงจนแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพ

2. จัดสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น

3. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร

ระยะที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 คน กลุ่ม Try out คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนห้วยทับทันวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ทำการศึกษา คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 9 ชุด คือ ชุดที่ 1 เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทย ชุดที่ 2 เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย ชุดที่ 3 เรื่อง การประดิษฐ์ท่ารำ ชุดที่ 4 เรื่อง ประวัติและประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ชุดที่ 5 เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท ประกอบด้วย ชุดที่ 5.1 เรื่อง การแสดงฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท ชุดที่ 5.2 เรื่อง ฝึกปฏิบัติท่ารำฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท ท่าที่ 1-11 และรูปแบบการแปรแถว ชุดที่ 5.3 เรื่อง ฝึกปฏิบัติท่ารำฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท ท่าที่ 12-24 และรูปแบบการแปรแถว ชุดที่ 5.4 เรื่อง ฝึกปฏิบัติท่ารำฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท ท่าที่ 25-32 และรูปแบบการแปรแถว และชุดที่ 5.5 เรื่อง ฝึกปฏิบัติท่ารำฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท ท่าที่ 33-38 และรูปแบบการแปรแถว

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษา คือ คุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท รายวิชาศิลปะ4 (นาฏศิลป์ 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือวิจัยและเสนอที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้พิจารณานำผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) นำผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ใช้ค่าตั้งแต่ 0.68-1.0 และค่า IOC รวมได้ 1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง เชื่อมโยง และความเหมาะสม

2. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลอง (Try Out) แบบเดี่ยว ทดลองแบบกลุ่มกับนักเรียน และทดลองแบบสนามแล้วเก็บข้อมูลเพื่อนำมาตรวจสอบประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E_1/E_2) 80/80

3. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้ทดสอบกับนักเรียนที่เคยเรียนรายวิชาศิลปะ 4 (นาฏศิลป์2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มาแล้ว แล้วเก็บข้อมูลเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

วิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความสอดคล้อง เชื่อมโยง และความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับคุณภาพ

2. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) 80/80

3. วิเคราะห์หาค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ และริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson) พบว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.39-0.84 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.18-0.73 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.714

ระยะที่ 3 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนห้วยทับทันวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 212 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนห้วยทับทันวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) เนื่องจากในการจัดชั้นเรียนทางโรงเรียนจัดแบบคละความสามารถ

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ศึกษา คือ ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท รายวิชาศิลปะ 4 (นาฏศิลป์ 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือวิจัยและเสนอที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้พิจารณานำผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ใช้ค่าตั้งแต่ 0.68-1.0 และค่า IOC รวมได้ 1.0

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุ บ้านปราสาท ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ บันทึกผลการทดสอบ เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุ บ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร่วมกับคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 9 ชุด แล้วเก็บข้อมูลคะแนนใบกิจกรรม คะแนนทดสอบหลังเรียนและคะแนนพฤติกรรมของนักเรียน

3. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบทดสอบฉบับเดิม

4. นำผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนมาหาค่าทางสถิติ เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนกับหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test dependent ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยใช้สถิติ One sample t-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ระยะที่ 4 การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนห้วยทับทันวิทยาคม จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 212 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนห้วยทับทันวิทยาคม จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 36 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) เนื่องจากในการจัดชั้นเรียนทางโรงเรียนจัดแบบคละความสามารถ

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ศึกษา คือ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือวิจัยและเสนอที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้พิจารณานำผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ใช้ค่าตั้งแต่ 0.68-1.0 และค่า IOC รวมได้ 1.0

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ไปสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย (Research Results)

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการศึกษาสภาพการณ์ของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แยกได้ 6 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ประวัติความเป็นมาของพระธาตุบ้านปราสาท 2) ประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท 3) บริบทบ้านโนนธาตุ 4) บทบาท คุณค่าของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท 5) สภาพปัจจุบันของประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท และ 6) แนวทางในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ชุดที่	คะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้จากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (643 คะแนน)										คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (20)
	1 (72)	2 (87)	3 (67)	4 (72)	5.1 (57)	5.2 (67)	5.3 (67)	5.4 (67)	5.5 (87)	คะแนนรวม (643)	
รวมคะแนน ($\sum X$)										25008	766
ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)										568.36	17.41
%										88.39	87.05
ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.39/87.05											

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการทดลองแบบสนาม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.39/87.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท รายวิชาศิลปะ 4 (นาฏศิลป์ 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	N	$\overline{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	20	36	8.64	1.65	29.706*	.000
หลังเรียน	20	36	17.94	1.32		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท รายวิชาศิลปะ 4 (นาฏศิลป์ 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.65 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 17.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.32

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท รายวิชาศิลป ะ4 (นาฏศิลป์ 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับเกณฑ์ร้อยละ 80

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	เกณฑ์	N	$\overline{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	20	16.00	36	17.94	1.32	7.932*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท รายวิชาศิลปะ 4 (นาฏศิลป์ 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ระยะที่ 4 ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	S.D	การแปลความหมาย
1. ส่วนนำ (คำชี้แจง)	4.60	0.49	มากที่สุด
2. ส่วนเนื้อหา	4.50	0.60	มากที่สุด
3. ส่วนรูปแบบการนำเสนอ	4.50	0.55	มากที่สุด
4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกิจกรรมกลุ่ม	4.49	0.58	มาก
5. ความรู้และประสบการณ์	4.49	0.55	มาก
6. องค์ประกอบทั่วไป	4.58	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.51	0.57	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านส่วนนำ (คำชี้แจง) ($\overline{X}$ = 4.60) ด้านองค์ประกอบทั่วไป ($\overline{X}$ = 4.58) ด้านเนื้อหา และด้านรูปแบบการนำเสนอ ($\overline{X}$ = 4.50) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกิจกรรมกลุ่ม และด้านความรู้และประสบการณ์ ($\overline{X}$ = 4.49)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ประสิทธิภาพของต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E1/E2) เท่ากับ 88.39/87.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเกิดจากการศึกษาสภาพการณ์ของงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท ขั้นตอนและองค์ประกอบของงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท และเมื่อนำพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมาโดยอาศัยการประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล คำนึงถึงความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อประสมทั้งสื่อวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่จัดเอาไว้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยสื่อเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กัน และสามารถช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยยงค์

พรหมวงศ์ และคนอื่น ๆ, 2545 : 103-105) และใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ซึ่งเชื่อว่าสามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝนจนสามารถทำได้อย่างความคล่องแคล่ว ชำนาญการ และความคงทนผลของพฤติกรรมหรือการกระทำผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้สามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ (Simpson, 1972 : 56-60) จึงทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ เจือจันทร์ (2560 : 223) ทำการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบปกติกับวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน (Simpson) โดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ด้วยเพลงเที่ยวเมืองสุรินทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ชุดฝึกทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ด้วยเพลงเที่ยวเมืองสุรินทร์มีประสิทธิภาพ 81.43/86.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ ชาติชาย สร้อยดอกสน (2562 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง ผลการใช้บทเรียน เรื่อง ศิลปะการป้องกันตัวแบบไอคิโด โดยใช้แนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การสร้างบทเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีคุณภาพด้านเนื้อหาของบทเรียน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และนักเรียนมีความสามารถในการป้องกันตัวระหว่างเรียนกับหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 74/84 ซึ่งสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท รายวิชาศิลปะ4 (นาฏศิลป์2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท นำมาพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ที่มีแนวคิดว่าทักษะปฏิบัติเป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อ และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วนในการทำงาน เกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว และชำนาญการ นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย เมื่อนำแนวคิด ทฤษฎี การจัดการเรียนทั้งสองอย่างมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับ วิรดี จินตะไล (2561 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติตามแนวคิดของซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาราชา ผลการทดลองพบว่า ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ เพื่อพัฒนาทักษะการ

ปฏิบัติตามแนวคิดซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาราชา โดยค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51) ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างขึ้นจากทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล คำนึงถึงความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถเรียนตามเวลาและโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียน และสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ตามศักยภาพของตน การใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการปฏิบัติการรำจากระดับพื้นฐานจนถึงระดับที่สูงขึ้นอย่างเป็นระบบ จนสามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว และช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุไรวรรณ เจือจันทร์ (2560 : 217) ทำการวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบปกติกับวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน (Simpson) โดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ด้วยเพลงเที่ยวเมืองสุรินทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.42) สอดคล้องกับชลธิชา ไหมทอง, อิทธิวัตร ศรีสมบัติ และสิริพัฒณ์ ลาภจิตร (2566) ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ปราสาทศีขรภูมิ ผลวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ด้วยการจัดเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตน และยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนด้วย ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิบุษย์ บุราคร, อิทธิวัตร ศรีสมบัติ และสิริพัฒณ์ ลาภจิตร (2566) ซึ่งได้กล่าวถึงความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียนรู้จะมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับรู้ คิดและลงมือปฏิบัติ สามารถสร้างความรู้และค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสได้รับข้อมูลและประสบการณ์ แล้วสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกันในสังคมได้ สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน (Simpson, 1972) ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการ

ประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกายในการทำงานที่มีความซับซ้อน หากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้วจะเกิดความชำนาญ และยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วย

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

ผลการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟ้อนบูชาพระธาตุบ้านปราสาท โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจัดทำขึ้นด้วยการใช้หลักการเรียนรู้ตามขั้นตอนการเรียนการสอนแบบทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน มีทั้งหมด 7 ขั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสภาพหรือสถานการณ์จริง สามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ จากการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถทำงานเป็นทีม มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเขียนความเชื่อมโยงของการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน 7 ขั้น เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของงานประเพณีไหว้พระธาตุบ้านปราสาท

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ก่อนการสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จดบันทึก และผู้ช่วยทั่วไปควรมีการพูดคุยเพื่อเตรียมการโดยตรวจสอบข้อคำถาม สิ่งที่ต้องจดบันทึกในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยควรมีการซักซ้อมคำถามและการควบคุมเวลาในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ในขณะที่

สัมภาษณ์หรือสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินการสนทนาต้องสร้างบรรยากาศในการสนทนาให้เกิดความเป็นกันเองมากที่สุด ควรจะปล่อยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง หรือชี้นำความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความต้องการของนักเรียนร่วมกับความต้องการของชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ เพราะสื่อการเรียนรู้ที่ดีจะต้องตอบสนองความต้องการในการพัฒนาของชุมชน และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การพิมพ์.

เจริญ ทองไหม. (2563, กรกฎาคม 9). ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท. สัมภาษณ์.

ชรินทร์ แปลกจิตร. (2563, กรกฎาคม 9). ปราชญ์ท้องถิ่น. สัมภาษณ์.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่น ๆ. (2545). **ระบบสื่อการสอน.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาติชาย สร้อยดอกสน. (2562). **ผลการใช้บทเรียนเรื่อง ศิลปะการป้องกันตัว แบบไอคิโดโดยใช้แนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชลธิชา ไหมทอง, อิทธิวัตร ศรีสมบัติ และสิริพัฒณ์ ลาภจิตร. (2566). **การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ปราสาทศีขรภูมิ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

บุสรินทร์ พาระแพน. (2561). **การพัฒนาชุดการเรียนรู้การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ที่ส่งเสริมบุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์การปฏิบัติท่ารำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มงคล คมขำ. (2559). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ เรื่องการตัดสินกีฬาวอลเลย์บอลสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วิรดี จินตะไล. (2561, มิถุนายน). “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติตามแนวคิดของซิมพ์ซัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาราชา.” **วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ**. ฉ.พิเศษ : 97-111.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2551). **คู่มือการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลและหมู่บ้าน.** กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สุรชาติ พานทอง. (2563, กรกฎาคม 9). เจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวองค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท. สัมภาษณ์.

เสถียร ยอดนิล และคนอื่น ๆ. (2563, กรกฎาคม 9). ปราชญ์ท้องถิ่นบ้านโนนธาตุ. สัมภาษณ์.

ศศิบุษย์ บุราคร, อิทธิวัตร ศรีสมบัติ และ สิริพัฒณ์ ลาภจิตร. (2566). **การจัดการเรียนรู้เรื่องชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและประวัติจากประวัติสาวกชาดก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนแบบบทบาทสมมุติร่วมกับการใช้หนังสือประกอบภาพระบายสี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท. (2563). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570).** ศรีสะเกษ : องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท.

อมรรัตน์ เทพกำปนาท. (2552). **ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับประเด็นวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

อุไรวรรณ เจือจันทร์. (2560). **การเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบปกติกับวิธีการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน (Simpson) โดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ด้วยเพลงเที่ยวเมืองสุรินทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.** สุรินทร์ : โรงเรียนเมืองสุรินทร์.

Simpson, D. (1972). **Teaching Physical Education : A System Approach**. Boston : Houghton Mufflin Co.

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

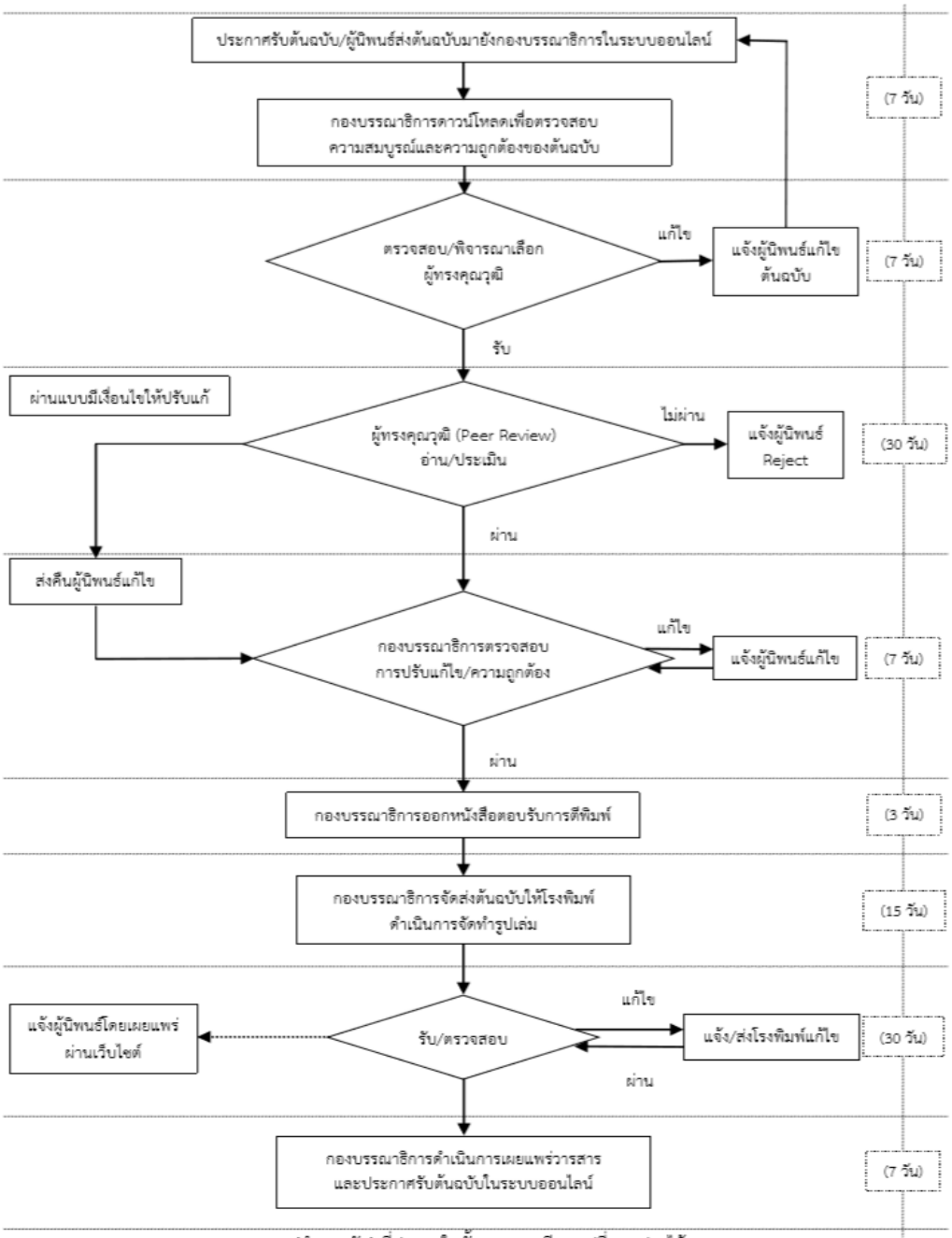

หมายเหตุ : ระยะเวลา (จำนวนวัน) ที่ปรากฏในขั้นตอนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สถานที่ติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 1 อาคาร 38 186 หมู่ที่ 1
ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369, 082-7553460, E-mail : jhssrru@srru.ac.th,
https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru
ISSN 3027 – 8724 (Print) ISSN 3027 - 8732 (Online)

Office

Editorial Board, Journal of Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University Dean Office, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University Building 38 1st Floor, 186 Moo 1, Surin – Prasat Rd., Nok Mueang, Muang Surin, Surin, Thailand 32000 Tel./Fax. (+66) 044-513369, 082-7553460,
E-mail : jhssrru@srru.ac.th, https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru
ISSN 1905–551X (Print) ISSN 2672-9849 (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่ (Scope and Publication Policies)

วารสารมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ การพัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม โดยมีรูปแบบการตีพิมพ์ฉบับพิมพ์ ISSN 1905-551X (Print) ตั้งแต่ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2554 และได้เริ่มจัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ISSN 2672-9849 (Online) ตั้งแต่ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562-2566 วารสารได้ขอยกเลิกเลข 1905-551X (Print)

และ ISSN 2672-9849 (Online) จากสำนักหอสมุดแห่งชาติ เนื่องจากให้ชื่อวารสารเป็นไปตามมาตรฐานสากลประจำวารสาร และได้ขอเลขใหม่โดยได้รับอนุมัติ เลข ISSN 3027-8724 (Print) และ ISSN 3027-8732 (Online) เมื่อวันที่ 14 พ.ค. 2567 และให้ใช้ในฉบับที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567 เป็นต้นไป

โดยมีกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับปกติ (Regular Issues) ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) สำหรับวารสารฉบับพิเศษ (Special Issues) นั้น ทางวารสารตีพิมพ์บทความโดยใช้วารสารฉบับปกติตามกำหนดออก แต่มีความพิเศษเนื่องจากเป็นการตีพิมพ์ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ซึ่งเป็นการตีพิมพ์เฉพาะเรื่อง (Themes or Specific Topics) ตามที่มหาวิทยาลัยหรือคณะกำหนด ทั้งนี้ทางวารสารจะมีการกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับเพิ่มเติม (Supplemental Issues) ที่ตีพิมพ์บทความในฉบับที่นอกเหนือจากฉบับปกติตามกำหนดออก เป็นการตีพิมพ์เผยแพร่บทความทางวิชาการตามนโยบายของมหาวิทยาลัยหรือคณะในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ปีละ 1 ฉบับ ซึ่งมีกระบวนการพิจารณาคุณภาพบทความตามหลักเกณฑ์การพิจารณาของวารสารและคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างเข้มข้นเช่นเดียวกับทุกฉบับ

Scope and Publication Policies

The journal has a policy to promote and support faculty, academicians, students, and the general public to have the opportunity to publish academic works and research results in the humanities and social sciences that relates fields of study, including political science, public administration, law, management, sociology, economics, social development and education. As well as analysis, it offers solutions to problems for society. There has been published in print format ISSN 1905-551X (Print) since year 13, issue 1, 2011 and it has begun to produce electronic format ISSN 2672-9849 (Online) since year 21, issue. 1, 2019 – 2023. The journal has requested to cancel numbers 1905-551X (Print) and ISSN 2672-9849 (Online) from the National Library of Thailand. Because of the name of the journal, it is in accordance with international standards for journals and is requested a new number with approval of ISSN 3027-8724 (Print) (check) and ISSN 3027-8732 (Online) (check) on 14 May 2024 and to use in the printed version from 2024 onwards.

The journal is scheduled to publish two regular issues per year, namely Issue 1 (January - June) and Issue 2 (July - December). For special issues, the journal publishes articles using regular issue of the journal as scheduled but there is special because it is published on important occasions which is the publication of themes or specific topics as determined by the university or faculty. In this regard, the journal will be scheduled to publish supplemental issues that publish articles in an issue other than the regular issue as scheduled. It is the publication of academic articles according to the policy of the university or faculty on various occasions as appropriate one issue per year that has the same rigorous process for considering the quality of the articles according to the criteria for consideration of the journal and the journal article peer review in very edition.

จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน (Publication Ethics)

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับทางกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ตาราง ภาพ หรือแผนภูมิของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ จะต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน ดังนี้

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นิพนธ์บทความ

1. ผู้นิพนธ์บทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น

2. ผู้นิพนธ์บทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

3. ผู้นิพนธ์จะต้องปรับแต่ง แก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” โดยเฉพาะหัวข้อ รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความของการจัดเตรียมต้นฉบับ อันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน

4. ผู้นิพนธ์จะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือ ต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงานด้วยโปรแกรม Copycatch ในเว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับไม่เกิน 30%

5. ผู้นิพนธ์ซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสารจะถอนบทความนั้นออกทันที

6. ผู้นิพนธ์จะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาในผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที

7. ผู้นิพนธ์จะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิงหรือใส่ไว้ในบรรณานุกรม และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากจนเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความ โดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้

8. ผู้นิพนธ์จะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่เป็นตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรืออาจถูกถอดถอนออกจากวารสาร

9. ผู้นิพนธ์ควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี) ในบทความผู้นิพนธ์จะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

10. ผู้นิพนธ์ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้น เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ในเอกสารอ้างอิงด้วยว่าเป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

มาตรฐานทางจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ ตามประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562

2. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้นิพนธ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีการกระทำผิดด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ เช่น การละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม Copycatch ในเว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับไม่เกิน 30% เป็นต้น

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง (บรรณาธิการ หรือกองบรรณาธิการ) อย่างมีนัยสำคัญ หรือไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสารหรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอก ผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เช่น โปรแกรม Copycatch ในเว็บ Thaijo ในระดับไม่เกิน 30% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น

เกินตามที่กำหนดไว้จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์บทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

7. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์และผู้ประเมินโดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8. บรรณาธิการจะต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้องและให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้นำว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบหรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้นิพนธ์ปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้นิพนธ์ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล ทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพ การอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความ ในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page Charge หรือ Processing Fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปรงใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page Charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณ คือ ต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัดหรือมีคุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้น ๆ ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อ สาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้นิพนธ์บทความไม่ได้อ้างถึงเข้าไปในการประเมินบทความ ด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ และควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณ คือ แนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณ คือ ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ

5. ผู้ประเมินบทความ ควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการ สามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ความพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ พร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

หมายเหตุ : แปลและปรับปรุงจาก https://publicationethics.org และประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/ จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562

Publication Ethics

The author should be aware of the importance of preparing the article correctly according to the article's format as the journal determines. In addition, there must be a validation check and proofreading before submitting the article to the editorial boards. However, the preparation of the article correctly according to the requirements of the journal will make the publication faster. In this regard, the editorial boards reserve the right not to consider the article until correcting the requirements of the journal. The original article that has been printed must never be published in any journal or publication before or not in the process of considering proposals for publication in journals or other publications. If using tables, images or charts of other authors that appear in other publications, the author must first ask permission of the copyright owner. The official letter must be presented with the

consent of the editorial boards before the article is published. must follow the guidelines for Publication Ethics as follows :

Ethical Standards of Authors

1. The author of the article must be responsible and certify that articles submitted for publication in the Journal of Humanities and Social Sciences must not have been previously published or under peer review for publication in another journal.

2. The author of the article must follow the guidelines for submitting academic or research articles to be published strictly in Humanities and Social Science Journal including the reference system must follow the journal's guidelines.

3. The author must adjust editing the article to be correct according to the journal's format on the title "Guidelines for submitting articles and recommendations for authors for publication in Humanities and Social Science Journal," especially the topic of an article format and printing of article content of manuscript preparation. This will lead to articles having the same standard publishing format.

4. Authors must consider research ethics, that is, they must not infringe or copy the work of others as their own. The journal has determined the duplication of work using the Copycatch program on the Thaijo website. The journal has set the value at a level not exceeding 30%.

5. The author whose name appears in the article must have participated in the preparation of the article or participated in the research. This point is reserved for those who were not involved in the preparation of the article. Their names will not be allowed. If it is found that there are people who were not involved in the preparation of this article, the journal will immediately withdraw the article.

6. Authors must be responsible for citing content in their work, images, or tables if they are used in their own articles by specifying the "origin" to prevent copyright infringement. (If there is a lawsuit, it will be the sole responsibility of the author. The journal will not be held responsible in any way) and will immediately withdraw the article from publication in the journal.

7. Authors must check the accuracy of the list of references both in terms of format and content and academic documents that have not been read should not be cited or included in the bibliography and should refer to documents as necessary and appropriate, should not refer to too many documents. You must also refer to the citation format of the article. The references must be in accordance with the format specified by the journal.

8. The author must adjust the article according to the evaluation results from the article evaluators and the editorial team. To be completed within the specified time. If it is not as specified, publication must be postponed or may be removed from the journal.

9. Authors should specify the name of the funding source supporting the research (if any) and should indicate any conflicts of interest (if any). In the article, authors must not report information that is inaccurate. Whether it is creating false information or forgery, distortion, including decoration or choose to display only information that is consistent with the conclusions.

10. Authors should not refer to documents that have been withdrawn except for the message you want to support. It is a message related to the removal process and must also be specified in the reference document as the document that has been withdrawn.

Ethical Standards of Editors

1. The editor must supervise, monitor the operation of the journal and adhere to policy and objectives in accordance with ethics according to the announcement of the Thai Journal Citation Index Center (TCI) regarding the evaluation of ethics of Thai academic journals in the TCI database on June 24, 2019.

2. The editor must supervise and monitor and take appropriate action against authors or articles found to have committed ethical/ethical violations, such as violating or copying the work of others as their own. The journal has determined the duplication of work using the Copycatch program on the Thaijo website. The journal has set the value at a level not exceeding 30%, etc.

3. Editors must significantly supervise and monitor, for example, the publication of their own articles (editors or editorial staff) or there is no quality checking of the article before publication by experts who have no interest in the article, etc.

4. The editor is responsible for supervising and considering the quality of the article for publication in journals and articles must be selected for publication after going through the article evaluation process. Considering clarity and the consistency of the content with the journal's policies is important. Moreover, there must be knowledge that reflects the perspective. Theoretical concepts gained from experience synthesizing documents or research emphasis is placed on presenting new theoretical concepts and conceptual models that helps enhance understanding which will lead to research on important academic topics.

5. Editors must not disclose information about the author and evaluators of articles to other persons who are not involved at the time of article evaluation which the journal has determined in a manner that conceals the names (Double blind peer-reviewed).

6. Editors must not publish articles that have been previously published elsewhere. There must be a serious check for plagiarism of others' work and use of reliable programs such as the Copycatch program on the Thaijo website at a level not exceeding 30% to ensure that articles published in journals no copying of other people's work. If plagiarism of others' work is detected beyond the specified limit, the evaluation process must be stopped and contact the main author of the article immediately to ask for clarification to “accept” or “reject” the publication of that article.

7. The editor must have absolutely no conflicts of interest with the authors and evaluators in order to strictly maintain good governance in operations.

8. Editors must not use part or all of the information in the article as their own work.

9. Editors have a duty to consider and publish research works that have correct research methods and provide reliable results by using the results of the research as a guideline that should it be published or not?

10. If the editor finds that the article is illegally plagiarized or contains falsified information which deserves to be removed but the author refused to retract the article. The editor can retract an article without the consent of the author. This is the editor's right and responsibility for the article.

11. The editor is responsible for considering the abilities of the editorial team and work should be assigned to match each person's abilities.

12. Editors must supervise and monitor both by myself and the working group regarding quantity and quality Journal citations that deviate from reality, for example, by directing and requesting citations of articles in journals either in secret or openly and references are used that are incorrect and consistent with the content.

13. Editors must supervise and monitor the collection of Page Charges or Processing Fees, that is, they must be carried out in a transparent manner, such as requiring a clear announcement of the collection process or specify the price or conditions for collecting Page Charges as specified and strictly announced.

Ethical Standards of Reviewers

1. Article reviewers should have ethics, that is, they must evaluate articles in which they have aptitude or qualifications or expertise in the subject or article being evaluated. Article reviewers should evaluate articles in their area of expertise considering the importance of the content of the article to that field of study. The quality of the analysis and the intensity of the work or identify important research are results and be consistent with the article being evaluated but the author of the article does not refer to it in the evaluation of the article. Reviewers should not use personal opinions that are not supported by data as a criterion in judging the article and should reject articles that they are not good enough.

2. Article reviewers should have ethics, that is, recommend their own academic opinions into the evaluation form or content of the article in a fair, unbiased,

straightforward, impartial, and punctual manner as determined by the journal in the evaluation.

3. Article reviewers should have a code of conduct, that is, they must maintain confidentiality and not disclose information about articles submitted for consideration to unrelated persons during the period of article evaluation including after considering and evaluating the article.

4. After receiving the article from the journal editor and article reviewers are aware, they may have a conflict of interest with the author that prevents you from freely giving your opinions and suggestions. Article reviewers should notify the journal editor and reject the evaluation of the article.

5. Article reviewers' consideration should be given to considering the topic title. If it is an academic article, the title can be considered edited. But if it is a research article only spelling errors should be considered and did not consider changing the title of the research article.

6. Article reviewers must not use a part or all of the information in the article as their own work.

7. When the article reviewers finds what parts of the articles are similar or duplicates with other works, the article reviewers must notify the editor ready to show evident evidence.

Note: Translated and updated from https://publicationethics.org and the announcement of the Thai Journal Citation Index Center (TCI) regarding the ethical evaluation/code of conduct of Thai academic journals in the TCI database on June 24, 2019.

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ (Consideration and selection of articles)

บทความแต่ละบทความจะได้รับการประเมินคุณภาพของบทความและพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน โดยการพิจารณาแบบปกปิดรายชื่อทั้งผู้นิพนธ์บทความ ผู้ประเมิน และตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง (Double Blind Review) ทั้งนี้วารสารจะดำเนินงานตามกรอบจริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics) อย่างเคร่งครัด

Consideration and selection of articles

An article will be evaluated for quality and considered by the journal article peer review and 3 experts with expertise in the relevant fields of study. Double blind review of the names of both the article's authors, evaluators, and all those involved are considered. The journal will strictly operate according to the publication ethics framework.

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยมีความเหมาะสมและคุณภาพ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) อภิปรายผลโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบของงานวิจัยมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดต่อมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

3. บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ

บทความที่ทบทวนและรวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือใหม่ วารสารใหม่ และการแนะนำเครื่องมือใหม่ที่น่าสนใจหรือจากผลงานประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจารณ์เปรียบเทียบในบทความ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาที่จะนำไปสู่การนำเสนอเนื้อหาสาระของบทความ

3.2 เนื้อหา (Content) แยกตามประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ครอบคลุม พร้อมการอ้างอิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.3 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดอย่างชัดเจนและกระชับ

3.4 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru และสำเนาหลักฐานการชำระเงินค่าธรรมเนียม ดังนี้

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 1 อาคาร 38
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369, 082-7553460, E-mail : jhssrru@srru.ac.th
https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าหน้ากระดาษความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข1 เขียนไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้นิพนธ์ เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข 1 กำกับไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้นิพนธ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้นิพนธ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ เช่น นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้นิพนธ์นั้น ผู้นิพนธ์ต้องระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้

ควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อย ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 12-18 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้นทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ โดยระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบดังนี้ Author//(Year of Publication : page) หรือ (Author.//Year of Publication : page) เช่น Supsin (2018 : 18) หรือ (Brown, 1997 : 18-22) เป็นต้น

1.16 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	20	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	18	ชิดซ้าย	ตัวหนา

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ (ต่อ)

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย			
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 12-18 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association citation style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย ให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริสต์ศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงข้างต้นภายใต้หัวข้อ Translated Thai References และให้วงเล็บคำว่า [In Thai] ไว้ท้ายเอกสารอ้างอิงด้วย และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างลำดับการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

เอกสารอ้างอิง (References)

จิรายุ ทรัพย์สิน. (2560). **ทฤษฎีการเมือง.** สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

วันชัย สุขตาม. (2560). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์.** สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Cook, Robert D. (1995). **Finite Element Modeling for Stress Analysis**. New york : John wiley & sons.

Translated Thai References

Supsin, J. (2017). **Political Theory.** Surin : Surin Rajabhat University. [In Thai]

Suktam, W. (2017). **Introduction to Political Sciences.** Surin : Surin Rajabhat University. [In Thai]

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 หนังสือ (Book)

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์.//(ปีที่พิมพ์).//**ชื่อหนังสือ.//**ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์/:/สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).//**Title of Book**.//Edition of Book.//Place Of Publication/:/Publisher Name.

ตัวอย่าง

กฤษณา วงษาสันต์. (2542). **วิถีไทย.** กรุงเทพฯ : เธิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

Cook, Robert D. (1995). **Finite Element Modeling for Stress Analysis**. New york : John wiley & sons.

3.2 รายงานทางวิชาการ

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์.//(ปีที่พิมพ์).//**ชื่อเรื่อง.//**เมืองที่พิมพ์/:/หน่วยงานที่เผยแพร่.

Author.//(Year of Publication).//**Title**.//Edition of Book.//Place of Publication/:/Publisher Name.

ตัวอย่าง

อัชราพร สุขทอง. (2558). **การพัฒนาเทคนิคการสอน "เรือมอันเร" จากภูมิปัญญาชาวบ้านสุรินทร์.** สุรินทร์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Hickman, George A. (2010). **The Management of Teaching for Quality Improvement Chiang Mai Thailand**. Chiang Mai : Chiang Mai University.

3.3 วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์.//(ปีที่พิมพ์).//**ชื่อวิทยานิพนธ์.//**วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุลงให้ชัดเจน)//ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//**Title of Thesis**.//Degree of Thesis.//Publisher Name.

ตัวอย่าง

คนึงนิตย์ ไสยโสภณ. (2554). **คุณค่าและความเชื่อตำนานนาคที่มีอิทธิพลต่อวิถีประชากลุ่มชนลุ่มน้ำแม่โขงในเขตวัฒนธรรมศรีโคตรบูร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค (กลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Kaewnimitchai, N. (1996). **An Analysis of College Student Culture in Thai Higher Education Institutions.** Doctoral Dissertation Graduate School Chulalongkorn University.

3.4 รายงานการประชุม

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์.//(ปีที่พิมพ์).//"ชื่อบทความ."//ใน **ชื่อรายงานการประชุม.**// วันเดือนปีที่จัด.//เลขหน้า.//สถานที่/:/สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).//"Title of Article."//**In Title**.//Date of Publication.//page.//Place of Publication/:/Publisher Name.

ตัวอย่าง

วิสูตร อยู่คง (2537). "การฟื้นตัวของป่าชุมชนดงใหญ่." ใน **การบรรยายเรื่องการฟื้นฟูป่าโดยช่วยต้นไม้ให้สืบพันธุ์ตามธรรมชาติ.** วันที่ 11 เมษายน 2537. หน้า 10-11. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน.

Sinlarat, P. (1995). "Success and Failure of Faculty Development in Thai University." In **Preparing Teachers for all the World's Children : An Era of Transformation Proceedings of International Conference, Bangkok**. pp. 217-233. Bangkok : UNICEF.

3.5 วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์.//(ปี,/เดือน/วันที่พิมพ์).//"ชื่อบทความ."**//ชื่อวารสาร**./ /ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์)/:/เลขหน้าแรก–หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//"Title of Article."//**Name of Journal**.//Year(Volume)/:/page.

ตัวอย่าง

สารภี วรรณตรง. (2559, มกราคม-มิถุนายน). "ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ ภาคพิสดาร." **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.** 18(1) : 129-134.

Cooray, V. (1992, July-August). "Horizontal Fields Generated by Return Strokes." **Radio Science**. 27(9) : 529-537.

3.6 หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์.//(ปี,/เดือน/วันที่พิมพ์).//"ชื่อบทความ."**//ชื่อหนังสือพิมพ์.**//เลขหน้าแรก–หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//"Title of Article."//**Name of Newspaper**.//page.

ตัวอย่าง

ปริยา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). "เกียรติอันภาคภูมิ." **กรุงเทพธุรกิจ**. หน้า 6.

Jewell, Mark. (2006, November 7). "Silent Aircraft' Spreads its Wings." **Bangkok Post**. p. B5.

3.7 สื่ออินเตอร์เน็ต

ชื่อ/นามสกุลผู้เผยแพร่.//(ปี).//"ชื่อบทความ."//[ประเภทสื่อที่เข้าถึง].//เข้าถึงได้จาก/:/**แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่เว็บไซต์**//สืบค้น/วัน/เดือน/ปีที่สืบค้น.

Author.//(Year of Publication).//"Title of Article."// [Online].// Available/:/**Name of website**.//Retrieved/Date of Publication.

ตัวอย่าง

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). "พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://www.moc. go.th/thai/dbe/ecoco/e-com 3.htm** สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548.

Costello, M. (2002). "Sicl of Stocks? Here Are 7 Alterantives. W." [Online]. Available **: http://momey.cnn.com/2002/07/09 /pf/investing/q_alternatives/index.htm** Retrieved July 11, 2002.

3.8 การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.//(ปี,/เดือน/วันที่).//ตำแหน่ง(ถ้ามี).//สัมภาษณ์.

Name of Interview.//(Date of Publication).//position.//Interview.

ตัวอย่าง

เกษม จันทร์แก้ว. (2554, สิงหาคม 1). นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. สัมภาษณ์.

Waterworth, Peter. (2003, December 1). Principal lecturer, Deakin University. Interview.

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อและการสมัครเป็นสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ กรุณาติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 1 อาคาร 38
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369, 082-7553460
E-mail : jhssrru@srru.ac.th
https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru

ค่าใช้จ่ายการตีพิมพ์เผยแพร่

บทความภาษาไทย 3,000 บาท
บทความภาษาอังกฤษ 4,500 บาท

อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 250 บาท ไม่รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 450 บาท

แบบฟอร์ม

การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ลงวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....

2. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด.....ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี).....

3. สถานภาพผู้นิพนธ์

O อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน) .....

โปรแกรม.....คณะ.....

O บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงาน) .....

4. ขอส่งนิพนธ์ต้นฉบับ (Original Article) ได้แก่

O บทความวิจัย เรื่อง .....

O บทความวิชาการ เรื่อง.....

O บทความปริทรรศน์ เรื่อง.....

O บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง .....

5. ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี).....

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่.....ถนน.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์มือถือ.....โทรศัพท์/โทรสาร.....

E-mail.....

7. สิ่งที่ส่งมาด้วย O แผ่น CD ข้อมูลต้นฉบับ O เอกสารพิมพ์ต้นฉบับทางอีเมล์ jhssrru@srru.ac.th

O เอกสารพิมพ์ต้นฉบับทางออนไลน์ https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru

ชื่อแฟ้มข้อมูล.....

หมายเหตุ

- กรณีส่งเอกสารต้นฉบับด้วยตัวเอง มีแผ่นซีดีต้นฉบับ 1 ชุด และเอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 2 ชุด
- กรณีส่งเอกสารพิมพ์ต้นฉบับ ส่งไฟล์ทางอีเมล์ทางออนไลน์ มีแบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์วารสาร และไฟล์ต้นฉบับ

O ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อนและไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้นิพนธ์

(.....)

วันที่...../...../.....

ใบตอบรับการเป็นสมาชิก
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วัน.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ-นามสกุล.....

ที่อยู่ (สามารถติดต่อได้).....

.....

.....

.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail.....

มีความประสงค์จะขอรับเป็นสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

☐ สมาชิกประเภทรายปี 1 ปี 2 ฉบับ ราคา 450 บาท

☐ จัดซื้อวารสาร เล่มละ 250 บาท ปีที่.....ฉบับที่.....จำนวน.....เล่ม
รวมเป็นเงิน.....บาท

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ชำระโดย

☐ โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารกรุงเทพ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ชื่อบัญชี วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
เลขที่บัญชี 644-0-48200-5 ประเภทบัญชี สะสมทรัพย์

โปรดนำส่งวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail.....

กรุณาส่งหลักฐานการโอนเงินและใบสมัคร

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 1 อาคาร 38
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369, 082-7553460
E-mail : jhssrru@srru.ac.th
https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 1 อาคาร 38 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369, 082-7553460
https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru
E-mail : jhssrru@srru.ac.th

Editorial Board, Journal of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University
Dean's Office, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University
1st floor 38 building, Surindra Rajabhat University,
186 moo 1 Surin-Prasart Rd. Nork Muang Sub-District, Muang District,
Surin Province 32000, Thailand.
Tel./Fax. (+66) 44-513369, (+66) 82-7553460
Website: https://www.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru
E-mail : jhssrru@srru.ac.th